

1 § Aktuell debatt: Coacher för arbetssökande

*Aktuell debatt:
Coacher för
arbetssökande*

Anf. 1 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Få regeringar har haft så goda möjligheter att bekämpa arbetslösheten och bryta utanförskapet som den nuvarande. När arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin tillträdde gick det bra för Sverige. Sverige hade överskott i statsfinanserna. Det fanns resurser för att investera i utbildning och för att förbereda människor för en ny tids jobb. Bordet var dukat.

Men vad hände? Hur gick det? Hur använde regeringen och arbetsmarknadsministern dessa möjligheter? Med facit i hand ser vi att resultatet är mer än skräligt. Möjligheter och resurser har slösats bort och förvandlats till budgetunderskott och en växande skattesänkarskuld. På ett år har 100 000 jobb försvunnit. Ungdomsarbetslösheten slår nya rekord. Även utanförskapet, såsom Moderaterna själva definierade det i valrörelsen, har vuxit med 70 000 personer. Var tredje arbetslös är nu långtidsarbetslös. Enligt regeringens prognos kommer det att finnas 60 000 färre sjuksköterskor, lärare och andra välfärdsarbetare än det fanns 2008. Så ser resultatet ut hittills.

Regeringen har själv förvärrat krisen. Sverige har slitits tydligare isär mellan män och kvinnor, mellan anställda och arbetslösa, mellan sjuka och friska och mellan landsändar. Arbetsmarknadsministern är ansvarig för att ett antal strategiska misstag gjorts som försvårat för arbetslösa, särskilt för dem som står långt från arbetslivet, att få en chans att komma tillbaka starkare till ett nytt jobb.

Arbetsmarknadsministern vände de långtidsarbetslösa ryggen. I stället för att investera i utbildning och kompetensutveckling så flera kunde ta steget ut i arbetslivet lade ministern ut ett snabbspår. Det blev jobbcoacher för hela slanten. Men jobbcoacher fungerar inte alls i en lågkonjunktur. Nyckeln till fler jobb heter utbildning, utbildning, utbildning. Arbetsmarknadsministerns politik är ett misslyckande. Det duger inte.

Det är dags för ett bokslut, Littorin. Vi socialdemokrater har tagit initiativ till denna debatt här i dag. Vi vet att Sverige förtjänar och kan bättre.

(Applåder)

Anf. 2 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Mot bakgrund av de artiklar som skrevs för ett antal veckor sedan känns det viktigt och relevant att här få berätta om syftet med och betydelsen av den viktiga satsning som regeringen nu gör på jobbcoacher.

Bakgrunden är förstås den internationella finanskrisens härjningar på svensk arbetsmarknad. I slutet av augusti förra året visade svensk arbetsmarknad rekordsiffror. Aldrig förr hade så många i Sverige arbetat. Aldrig förr hade antalet arbetade timmar varit högre. Arbetslösheten hade sjunkit, sysselsättningen ökat och utanförskapet minskat. Det var ett par tre veckor före Lehman Brothers konkurs, startskottet för den internationella finanskrisen som sedan dess härjat snart sagt varje ekonomi världen över.

I år befinner sig nio av tio länder i ekonomisk tillbakagång. Världshandeln sjunker, tillväxten är negativ och arbetslösheten ökar världen över.

Sverige är ett litet exportberoende land. Hälften av ekonomin är exportrelaterad, och exporten har sjunkit med en fjärdedel. Denna utveckling har slagit rakt in i den svenska exportindustrin med höga varseltal och kraftigt ökande arbetslöshet som följd.

Herr talman! Även om siffror och prognoser nu ser bättre ut än för bara några månader sedan är eftersläpningen på arbetsmarknaden betydande. Det besvärliga 2009 kommer att följas av ett besvärligt 2010. Men framtiden är inte givet katastrofal. Jag vill påminna om tre sammanvägda faktorer som kommer att påverka arbetsmarknaden mer positivt framöver.

Först och främst: Efter vargavinter kommer vår. Konjunkturen kommer att vända. Vi ser redan hur vissa branscher sakta men säkert söker nya medarbetare.

För det andra har man i årtal pratat om ett generationsskifte, och nu kommer det verkligen. Som Arbetsförmedlingen ofta påpekar kommer det att vara fler som lämnar arbetsmarknaden med pension 2012 än som kommer ut på den. Dagens 40-talistgeneration kommer att lämna ett stort tomrum efter sig på arbetsmarknaden som måste fyllas av nya generationer.

För det tredje kommer dessa nya generationer, dagens ungdomar, att bli färre under åren framöver. Ungdomskullarna minskar.

Det gör att vi inom kort riskerar att hamna i en situation med arbetsbrist och risk för löneinflation. Det finns alltså både mänskliga och ekonomiska skäl för att motverka att arbetslösheten blir bestående. Varje ansträngning måste göras för att behålla dem som nu blir arbetslösa eller inte får ett jobb så nära arbetsmarknaden som möjligt.

Herr talman! För att det ska ske är satsningar på omställning och utbildning centrala. Att få möta och få hjälp av en förmedlare eller att få en coach att diskutera med ökar motivationen och ger stöd för att hitta rätt väg mot ett nytt jobb eller för att återgå till studier. Motivation och vägledning är viktigt när man söker jobb. Som ni vet har Arbetsförmedlingen omorganiserats och tillförts en mängd resurser under de senaste åren för att bättre anpassas till den enskilda individens behov.

Herr talman! Jag vill gärna ta tillfället i akt och klargöra vad coachningsuppdraget innebär för den arbetssökande. Jobbcoaching innebär

stöd till matchning, vägledning till arbete, utbildning eller program inom Arbetsförmedlingen. Coachen blir ett verktyg för den arbetsökande och ska utveckla den arbetsökandes färdigheter i att söka jobb på ett aktivt och medvetet sätt. Jobbcoachen medverkar även till att hitta lämpliga arbetsgivare för praktisk kompetensutveckling och praktik samt till att marknadsföra nystartsjobb.

För den arbetsökande innebär det att valet av jobbcoach görs i samråd med arbetsförmedlaren. Det finns också ett sökbar IT-register på arbetsförmedlingen.se som är tillgängligt för den sökande. Jobbcoachningsuppdraget är en del i den arbetsökandes handlingsplan. Arbetsförmedlaren har fortfarande ansvaret för den jobsökande under jobbcoachningsinsatsen. Jobbcoachningsuppdraget kan utföras av Arbetsförmedlingens egna coacher eller genom att Arbetsförmedlingen upphandlar tjänster via kompletterande aktörer, externa jobbcoacher.

Herr talman! Regeringens ambition har varit och är att den offentliga Arbetsförmedlingens kompetens och tjänsteutbud ska kompletteras med flera olika aktörer. Syftet är att göra utbudet av förmedlingstjänster större och mer diversifierat. Det bidrar till att förbättra matchningen och ge förbättrad service till arbetslösa. Arbetsförmedlingen har sedan 2007 haft regeringens uppdrag att använda kompletterande aktörer som en del av förmedlingens tjänsteutbud. Arbetsförmedlingen ska anlita kompletterande aktörer för till exempel jobbcoachning.

Utifrån det försämrade konjunkturläget ansåg regeringen att det fanns ett behov av ett tidigt förstärkt stöd i form av personliga coacher till de personer som förlorat arbetet. Det innebär att från och med 2009 ska coachningsinsatser ges även utanför jobb- och utvecklingsgarantin samt utanför jobbgarantin för unga. Regeringen reglerar jobbcoachningen i förordningar och regleringsbrev. Precis som i Arbetsförmedlingens övriga verksamhet sker en noggrann uppföljning och kontroll. Departementet följer utvecklingen på området i sina normala kontakter med Arbetsförmedlingen.

Herr talman! Jag håller inte alls med om beskrivningen att regeringens satsning på coacher är att miljardlöseri eller ett kaos. Samtidigt är jag, liksom oppositionen, orolig för kvaliteten i insatserna. Snabb volymtillväxt i kombination med högre krav på innehållet i insatserna kommer ofrånkomligen att leda till att alla personer inte kommer att uppleva att de får den hjälp och det stöd de har rätt till eller förväntar sig. Men jag är övertygad om att Arbetsförmedlingen arbetar på bästa sätt för att säkra kvaliteten i de upphandlingar som kommer och vidtar de kvalitetsåtgärder som behövs.

Herr talman! Vi i regeringen ställer höga krav på landets duktiga arbetsförmedlare och coacher, men vi gör också vårt till för att underlätta deras arbete med att hjälpa varje enskild person som nu kommer in genom Arbetsförmedlingens dörrar.

Var och en av de arbetslösa som får en coach att jobba med ska känna att man får den hjälp man behöver och har rätt till. Känner man inte det har varje enskild person rätt att välja en annan coach. Varje enskild person har rätt att vända sig till sin arbetsförmedling och ta en diskussion om innehållet i den service man får.

(Applåder)

Anf. 3 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Vi har hört, nästan till leda, att det är en finanskris i världen. Jag kan säga, arbetsmarknadsministern, att det inte har undgått oss heller. Men när ni med ganska hög svansföring i valrörelsen 2006 pekade på att det var nu utanförskapet skulle hanteras, det var nu jobben skulle komma och det var nu vi skulle se till att fler människor kom i jobb, då trodde ni väl inte ens i er vildaste fantasi att det alltid skulle vara högkonjunktur i detta land och att det aldrig skulle uppstå några problem! Sverige gick ju som tåget hösten 2006 och fortsatte att göra det 2007. Det medförde att fler fick jobb. Diskussionen handlade om ifall detta berodde på regeringens politik. Man kom fram till att nej, så var det väl inte egentligen.

Det är nu effekterna kommer. Det är när vi kommer in i lågkonjunkturen som regeringen och ansvarig minister prövas. Fungerar politiken, och gör den att människor kommer tillbaka i jobb? Vi behöver rusta dem så att de kan ta de jobb som kommer.

Jag skulle vilja peka på några ganska allvarliga misstag som faktiskt har gjorts.

Utbildningssveket är det första. Den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen har mer eller mindre avvecklats under Littorins tid trots att forskningen från bland annat IFAU och erfarenheter från praktisk hantering visar att det bästa sättet att rusta arbetskraft som står utanför arbetsmarknaden är att ge utbildning så att man kan ta de jobb som efterfrågas när konjunkturen vänder. Det där har Littorin tagit bort.

Vi diskuterade det här många gånger inledningsvis under den här mandatperioden då jag sade: Varför rustar man ned arbetsmarknadsutbildningen?

Nu ska man inte gå i skolan, utan nu ska man jobba, sade arbetsmarknadsministern.

Ja, men när det vänder finns inte utbildningsredskapen där.

Det andra jag vill peka på är den så kallade garantibluffen. 100 000 långtidsarbetslösa placeras i garanti på olika sätt. Endast 7 procent får en aktiv praktik eller riktad utbildning. Resten får någon liten coachning eller någon kontakt men är passivt arbetslösa.

Det är ingen garanti. Det är att gömma undan människor som håller på att gå allt längre in i djup arbetslöshet.

Det tredje är a-kassefiaskot. En halv miljon har trängts ut ur a-kassan under en lågkonjunktur, och vi ser att var tredje löntagare står utan ett inkomstreglerat skydd vid arbetslöshet. Endast var fjärde har rätt till ersättning. Därför skenar socialbidragen i kommun efter kommun i detta land.

Vi träffade vårt SKL-folk häromdagen, och de pekade på 70, 80, 90 och 100 procents ökning av socialbidragen av det skälet att det inte fungerar ute med det här som har införts.

Då kommer den stora insatsen som dagens debatt handlar om, nämligen jobbcoacherna.

Anledningen till att vi ville ha den här debatten var naturligtvis att vi såg det här och att vi visste vilken kvalitet det handlar om. Det är bra att arbetsmarknadsministern är oroad för kvaliteten. Det är väl det minsta man kan säga, när man får se att långtidsarbetslösa arbetssökande erbjuds

kristallterapi, hypnos och andra saker för att komma tillbaka till jobb. Det blir inte trovärdigt när man ser det.

Att ha coacher i en lågkonjunktur tycker jag är som att skicka ut blåbärsplöckare på vintern. Det spelar ingen roll hur många som gör det, för det är svårt att hitta någonting.

Jag såg att i Arbetsförmedlingens egen undersökning när det gällde coacherna kom man faktiskt fram till att de som inte hade haft coach hade fått större andel av jobben än de som hade haft det.

När det gäller de externa har jag inte kunnat se någon utredning av det, men jag har hört hur det går till i praktiken. Jag reser mycket i landet, besöker många arbetsförmedlingar och träffar massor av arbetslösa människor.

För någon vecka sedan träffade jag en kvinna. Hon hade en ganska svår diagnos, en hygglig utbildning och naturligtvis inte lätt att få jobb. Hon var en av dem som nu ska skjutas ut ur sjukförsäkringen. Hon hade fått en coach, berättade hon.

Det finns ingen riktig kontakt mellan Arbetsförmedlingen och coacherna heller, arbetsmarknadsministern. Man får en lista där man får se efter vilken coach man vill vända sig till.

Den här kvinnan vände sig till någon som hon trodde att det kanske kunde fungera med. Hon fick fylla i ett formulär med 200 frågor och sedan skulle de återkomma. Sedan återkom de aldrig. Då skickade hon ett mejl och frågade vilken coaching hon skulle få. Hon fick inget svar. Några dagar innan jag träffade henne hade hon fått ett brev. Jättekul om du vill komma på lite julavslut! skrev coachen till henne. Men hon har ju inte börjat få någon coaching än!

Är det den kvaliteten det ska vara? Det finns fler sådana exempel. En av Arbetsförmedlingens egna coacher som ringde upp mig sade så här: Det är jättebra när jag träffar de arbetslösa och vi kan diskutera situationen lite grann, men jag har ju inga redskap att erbjuda dem som kommer. Nästa samtal blir det nästan lite pinsamt för mig för då säger de att de vill ha ett jobb och frågar vad de har för möjligheter.

Tittar man sedan på arbetsförmedlarna ser man att de har i storleksordningen 200 arbetssökande per arbetsförmedlare. Då kan man ju tänka sig vilken service det blir.

Det är coacherna som sedan ska vara någon sorts samtalsterapeuter vid sidan av utan redskap att använda för att komma tillbaka till jobb. Det är väl ingen konst att vara coach om man bara vänder sig till dem som har lätt att komma ut i jobb! Det är väl så de här coacherna får betalt. Man kan pricka av på en lista att man har träffat den här kvinnan med ganska svår diagnos, och så tar man in pengarna och gör en analys och säger att man inte lägger ned mer energi på det ärendet för att det är för svårt, och så vänder man sig till någon som är lättare att hjälpa i stället. Det är väl så det fungerar. Det är oerhört viktigt att följa upp det här.

3 miljarder av skattebetalarnas pengar går till jobbcoacher som inte ger något resultat. Det är att slösa med skattebetalarnas pengar, arbetsmarknadsministern!

(Applåder)

Prot. 2009/10:48
11 december

*Aktuell debatt:
Coacher för
arbetssökande*

Anf. 4 ANNIKA QARLSSON (c):

Herr talman! Det var bra att jag förberedde mig inför mitt anförande med att skriva av vad som stod i den särskilda begäran, för det var inte lätt att förstå för den som satt och lyssnade varför vi har den här debatten i dag.

Jag ska citera ur den allmänna begäran från Socialdemokraterna. Där står: "Under flera dagar har media rapporterat om allvarliga missförhållanden i samband med privata aktörers coachning av arbetslösa. Arbetsförmedlingen har använt budgetmedel på ett tvivelaktigt sätt med negativa konsekvenser för enskilda individer. Regeringen har sedan den tillträdde fäst stor tilltro till privata aktörer i stället för arbetsförmedlare. En massiv upphandling har genomförts som ledde till stora förseningar i insatser till de arbetslösa. Vi socialdemokrater har varit kritiska till att detta har skett för snabbt, i för stora volymer och utan utvärdering av tidigare upphandlingar. Mot denna bakgrund begär Socialdemokraterna i riksdagen en aktuell debatt."

Sven-Erik Österbergs inlägg handlade mer om en allmänpolitisk debatt i helt andra termer än det som de begärde. Men så stod alltså att läsa i den begäran som gick till talmannen den 10 november.

Vilka medier var det då som hade rapporterat om dessa missförhållanden, och fanns det ett enda autentiskt fall, alltså någon enskild individs upplevelser som låg till grund för den här begäran från Socialdemokraterna? På fråga ett är svaret Aftonbladet, och på fråga två är svaret nej.

I P1:s program *Medierna* granskades Aftonbladets miljardfiasko-granskning med påståenden om att 98 företag av 952 hade ägnat sig åt hokus pokus. Detta hade man fått fram med en arbetsmetod som byggde på att provocera fram bevis, inte på att någon arbetsökande faktiskt blivit erbjuden hypnos, healing eller omprogrammering som de stora rubrikerna utmålade.

Av de tolv arbetsökande hos den jobbcoach som hängdes ut har alla kontaktats, och ingen har erbjudits eller fått något annat än det som har avtalats mellan coachen och Arbetsförmedlingen.

Herr talman! Kan jag då stå här och bombsäkert säga att inget fel har begåtts någonstans? Självklart inte. Med så många människor inblandade, både som arbetsökande och som leverantörer av tjänster är det klart att det kan bli fel. Rimligtvis borde det bli fel någon gång, för annars gör man för lite, men inte utan att det blir reaktioner och sedan tillrättat på ett eller annat sätt.

En sak är jag i alla fall säker på, och det är att med en mångfald av aktörer finns det en enorm potential för arbetsökande att få stöd på det sätt som passar bäst för just den personen.

Arbetsmarknaden är inte en enda stor motorväg i en riktning, utan det handlar om en mängd olika småvägar som snirklar sig fram, och det handlar om rusningstrafik i innerstan. Jobbcoachen kan man se som en gps som både kan tipsa om den bästa vägen och den snabbaste vägen.

Fördelen med gps är, som alla som har hamnat mitt inne i stan där man inte känner till vägarna vet, att även när man väljer fel väg får man hjälp att hitta tillbaka. Det är det som jobbcoachningen handlar om, nämligen att få tips, hjälp och stöttning för att välja rätt väg och hitta i myllret. Den är ett stöd i vägvalet.

Makten finns hela tiden hos den arbetssökande. Det är den sökande som sitter bakom ratten. Det är inte någon annan som kan söka jobben. Men när det gäller jobbcoacherna är det viktigt att de finns som ett stöd till de arbetssökande.

Den arbetssökande som känner att det inte fungerar har möjlighet att byta. De klagomål som kommit in har handlat om att det dröjt för länge till första träffen, marknadsföringen varit för aggressiv och leverantören har inte funnits på den ort som den arbetssökande önskat. Självfallet följs detta upp för att se till att det är kvalitet på de tjänster som erbjuds. Det gör man dels i leveransförsäkringen, dels i form av stickprovskontroller. En särskild granskning pågår för att följa upp och se om det finns fog för den kritik som inte kunde visas i den granskning som Aftonbladet gjorde.

Jobbcoachning är inget nytt fenomen. Det är en viktig del i det som både Trygghetsrådet och Trygghetsfonden arbetat med under många år. Det har dessutom varit en del av Arbetsförmedlingens uppdrag. Nu renodlas och konkurrensutsätts den. Självklart finns risk för barnsjukdomar i ett övergångsskede, men med valfriheten hos den arbetssökande och allt högre ställda krav i nya upphandlingar kommer det att vara en marknad som utvecklas vidare.

IFAU pekar på att just stöd till jobbsökaraktiviteter är den insats som är mest effektiv för flertalet unga arbetslösa när de ska ta sig in på arbetsmarknaden. Av Arbetsförmedlingens uppföljning av sin egen interna coachverksamhet, från den 10 september, framgår att coachverksamheten, som huvudsakligen handlat om att inspirera och stödja arbetslösa till egna jobbsökaraktiviteter varit mest effektiv för personer under 25 år. Med den relativt sett höga ungdomsarbetslöshet som vi ser, även om det är fråga om kortare tider, är det rätt och riktigt att inledningsvis satsa på stöd till direkt jobbsökande och inte anvisa andra typer av insatser som har högre risk för inläsning.

Regeringen försöker genom ett flertal åtgärder motverka ungdomsarbetslösheten, men på punkt efter punkt är Socialdemokraterna motvalls, så även när det gäller att se positivt på möjligheterna med en mångfald av jobbcoacher. Att det inte skulle finnas några jobb är en sanning som Sven-Erik Österberg försökte trumma in från talarstolen. Trots det svaga konjunkturella läget hade 4 882 000 jobb i september 2009. Det är 152 000 fler än när vi tog över i september 2006. Däremot har vi betydligt fler som står till arbetsmarknadens förfogande.

Enbart via Arbetsförmedlingen får en halv miljon jobb under det här året. Samtidigt beräknar man att det kanske är hälften av alla jobb som förmedlas – så ja, det finns jobb i Sverige.

(Applåder)

Anf. 5 HANS BACKMAN (fp):

Herr talman! Jag ska inleda med att referera till Arbetsförmedlingens analyschef Clas Olsson. Han uttalade i tidningen Arbetsmarknaden följande: "Ett av coachernas uppdrag är att hitta lämpliga praktikplatser och det har man lyckats bra med." I samma artikel kan vi också läsa: "Arbetsförmedlingens egna jobbcoacher ger bra stöd till arbetssökande. Det visar myndighetens egen utvärdering som presenterades i november. Drygt en tredjedel av de arbetssökande som börjat hos en coach hade fem månader senare gått till reguljär utbildning. Av dem som gått till arbete

*Aktuell debatt:
Coacher för
arbetssökande*

har nästan samtliga arbeten utan stöd.” Detta visar att systemet med jobbcoacher har förutsättningar att bli en viktig och bra del i det viktiga arbetet med att skapa förutsättningar för de arbetssökande att få jobb.

En viktig del i systemet med jobbcoacher är att Arbetsförmedlingens kompetens och tjänsteutbud ska kompletteras med flera olika aktörer, bland annat bemanningsföretag. Syftet är att göra utbudet av förmedlingstjänster större och mer diversifierat, vilket kan bidra till att förbättra matchningen och ge förbättrad service till de arbetslösa. Coachningsuppdraget innebär att de arbetssökande erbjuds en personlig jobbcoach som, utifrån varje deltagares behov och arbetsmarknadens efterfrågan på arbetskraft, utvecklar den arbetssökandes färdigheter i att söka jobb på ett medvetet sätt. Jobbcoachen medverkar även till att hitta lämpliga arbetsgivare för praktisk kompetensutveckling och praktik samt till att marknadsföra nystartsjobb.

Valet av jobbcoach görs i samråd med arbetsförmedlaren. Arbetsförmedlaren har fortfarande ansvaret för den arbetssökande under jobbcoachningsinsatsen och ska exempelvis anvisa lediga jobb. Den arbetslöse kan också i samråd med sin arbetsförmedlare avsluta coachningen i förtid om samarbetet inte fungerar och tjänsten inte uppfyller det som avtalet säger.

Nuvarande jobbcoachningsavtal innebär att efter genomförd upphandling fick 952 aktörer avtal med Arbetsförmedlingen. I början av november hade ca 27 000 personer en extern jobbcoach hos de kompletterande aktörerna. Nu är antalet uppe i ca 28 000 platser. Arbetsförmedlingens generaldirektör har med anledning av detta sagt att hon anser att regeringens satsning på externa jobbcoacher varit avgörande för att möta den stora volymökning av arbetssökande som skett i spåren av finanskrisen. Hade inte satsningen skett skulle arbetssökande ha fått vänta i långa köer ute på gatan med kölapp i handen, på samma sätt som i Spanien, berättade generaldirektören när hon nyligen besökte riksdagen.

Herr talman! Det övergripande målet med jobbcoachningsaktiviteterna är förstås att deltagarna får en anställning. Coachningen ska genomföras i form av korta, väl avgränsade insatser. Jobbcoachen förväntas planera, leda, genomföra och följa upp coachande samtal samt kunna erbjuda stöd vid framtagning av cv, ge intervjuträning och förmedla kunskap om sökvägar som Internet, dagstidningar och liknande. Coachandet genomförs enskilt eller i en mindre grupp. Jobbcoachen ska ha förmågan att coacha på ett sätt som engagerar och motiverar deltagaren att ta ett eget ansvar för att få en anställning.

Jag kan nämna att en god vän till mig fick tips om hur hon kunde förbättra sitt cv. Efter det ökade erbjudandena från arbetsgivare om att få komma på anställningsintervju från en intervju på 20 jobbansökningar till tre på tio jobbansökningar. Nu har hon fått jobb, så visst har personlig coachning positiva effekter.

Samtidigt har det kommit in klagomål mot coachningsföretag. Det är dock värt att notera att klagomålen rör färre än 50 av coachningsföretagen. Dessa klagomål måste givetvis följas upp. När jag först läste Aftonbladets artiklar om klagomålen mot jobbcoachningen kände jag förstås en stor oro för att enskilda arbetssökande skulle drabbas av att inte få tillräckligt bra jobbcoachning. Det har emellertid visat sig att Aftonbladets rapportering om brister i jobbcoachningen varit ett falsarium. När

det kommer relevanta klagomål och synpunkter på jobbcoachning ska dessa givetvis beaktas och följas upp så att de kan rättas till.

I november 2009 beslutades att arbetet med den upphandling som ska ersätta befintliga coachavtal, som går ut den 30 juni 2010, ska inledas. I den upphandlingen ska Arbetsförmedlingen, för att försäkra sig om att de arbetssökande får relevant stöd och service, ännu tydligare specificera de tjänster som jobbcoacher ska erbjuda de sökande och i högre grad integrera centrala kvalitetsindikatorer samt ge möjlighet till benchmarking mellan interna och externa coacher.

Detta ser jag som en väg för att ytterligare förbättra kvaliteten i jobbcoachverksamheten, och jag är säker på att det kommer att innebära att många arbetssökande får coachning som leder till nytt jobb.

(Applåder)

Anf. 6 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Herr talman! I dag debatterar vi, förhoppningsvis, Arbetsförmedlingens upphandling av jobbcoacher, med anledning av ett antal artiklar i kvällstidningarna; jag vet inte riktigt hur det är med det för Socialdemokraterna kom med många och stora slängar. Vad jag förstår vill oppositionen gärna att frågan ska handla om jobbcoacher över huvud taget. Vänstern vill väl helst säga nej helt och hållet till privata jobbcoacher. Det har de sagt i sin alternativa budget. Här får man en chans att kritisera regeringen.

Jag och Kristdemokraterna är positiva till jobbcoacher. Det gäller även privata aktörer, det vill säga jobbcoacherna vid sidan av dem som finns vid Arbetsförmedlingen. Det finns dock en del övrigt att önska när det gäller de aktörer som beskrivs i artiklarna. Jag måste medge att några av de fall som togs upp i artiklarna inte kändes särskilt bra. Skattebetalarnas pengar ska naturligtvis inte gå till oseriösa aktörer.

Med detta sagt ska vi också säga att den reporter som testade en jobbcoach, vilket han skrev om i sina artiklar där han refererade till att han fick hypnos och olika andra behandlingar, var inte en deltagare som hade skickats dit av Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen har i kontrakten med jobbcoacherna tydligt och klart skrivit att terapi, medicinska behandlingar, utbildning och rehabilitering i dessa fall är förbjudet att utföra. Trots det finns bland de 952 aktörer som upphandlats några som man kanske kan uppleva som oseriösa i deras övriga verksamhet. Det måste givetvis finnas ett förtroende för hela den verksamhet som dessa personer bedriver. Det här har nu Arbetsförmedlingen tagit itu med genom att diskutera en ny upphandling.

Med anledning av det inträffade tycker jag också att det är bra att bemanningsbranschens styrelser nu har beslutat att införa en auktorisation för omställningsföretag. Den är till för att öka tryggheten och säkerställa en hög kvalitet. Deras bedömning är enligt ett pressmeddelande från den 26 november att "endast ett av tio omställningsföretag i dag klarar kraven på auktorisering". Det är inte bra. Därför vill de se till att de företag som de företrädare ska ha goda referenser, vara ekonomiskt skötsamma och inneha kollektivavtal samt system för arbetsrätt, uppföljning och resultatmätning. Det här menar man ska införas från den 1 mars 2010. Jag tycker att vi ska använda den här typen av auktoriserade företag.

*Aktuell debatt:
Coacher för
arbetssökande*

Vi kristdemokrater tog i januari 2008 fram en rapport där vi gav vår syn på Arbetsförmedlingen i framtiden. Vi tror att man i framtiden kommer att slå samman Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Man får då *en* ingång. När det gäller jobbsökande ska det finnas certifierade eller ackrediterade jobbförmedlingar som erbjuder jobbcoaching. Det systemet finns utvecklat i Australien, England, Holland, Danmark och Norge i olika varianter. I Australien har man förbättrat systemet eftersom.

Herr talman! Jag skulle också vilja referera till en undersökning från IFAU, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering. Det är en undersökning om förmedlingsverksamhet i privat regi som kom nu i november. Det är sådant som Arbetsförmedlingen upphandlat i vissa regioner under 2007 och 2008. Den visade att arbetssökande hos de privata kompletterande aktörerna hade tätare kontakter med sina förmedlare. De deltog oftare i jobbsökaraktiviteter och jobbmässor än de som gick till Arbetsförmedlingen.

Det var generellt inte alltid lättare att få jobb via de privata aktörerna, men bland utlandsfödda fick dessa sökande arbete snabbare och tjänade mer än de som hade gått via Arbetsförmedlingen. Bland de unga fick de inte jobb i högre utsträckning, men de sökte i genomsnitt 4,4 fler jobb i månaden än de som gick till Arbetsförmedlingen. Intensifierat jobbsökande gav utdelning genom fler anställningsintervjuer.

De som gick till privata aktörer var mer nöjda än de som gick till Arbetsförmedlingen. I genomsnitt var andelen som tyckte att de fått den hjälp de behövde 30 procent högre. Gruppen funktionshindrade var nöjdst. De var 50 procent mer positiva till de privata förmedlarna än till Arbetsförmedlingen.

De som fick en privat aktör träffade i genomsnitt sin arbetsförmedlare 1,6 timmar i veckan. Motsvarande siffra för arbetssökande som fick hjälp på Arbetsförmedlingen var 20 minuter.

Herr talman! Vi kan inte göra säkra generella jämförelser med upphandlingen av jobbcoacher, som vi diskuterar i dag, eftersom denna undersökning handlar om jobbförmedling. Men den säger ändå en del om behovet av att jobba på ett nytt sätt. Jag ska i mina senare anföranden återkomma till varför vi behöver jobba på ett nytt sätt.

Det är intressant att Socialdemokraterna har begärt denna debatt. Man blandar äpplen och päron. Det är den generella arbetsmarknadspolitiken man kritiserar. Jag har ännu inte riktigt fått grepp om vad det är. Sven-Erik Österberg vill göra för att förbättra Arbetsförmedlingens verksamhet. Jag hoppas att han återkommer till det i senare inlägg.

(Applåder)

Anf. 7 TORBJÖRN BJÖRLUND (v):

Herr talman! Denna debatt ska handla om det vi kallar för jobbcoacher men nästan lika mycket om vad en bra arbetsmarknadspolitik innebär och borde innehålla och vilka åtgärder som bäst fungerar för att få människor i arbete. Det handlar i grunden om det.

Det har skrivits en hel del om de jobbcoacher från externa företag som Arbetsförmedlingen har anlitat. Många historier låter osannolika, men det är också tyvärr en hel del som stämmer. Min erfarenhet är att det utifrån det uppdrag som finns har fungerat något bättre med de jobbcoacher som anställs direkt hos Arbetsförmedlingen än med de tjänster

som har köpts in av utomstående företag. Där finns en brokig karta av märkligheter. Några exempel kan till och med vara lite skrattretande, även om de rör något så allvarligt som arbetslöshet och framför allt drabbar många långtidsarbetslösa.

I tidningarna fanns det för någon månad sedan många målade beskrivningar av healing, hypnos, beröringsterapi och andra metoder som på något sätt skulle hjälpa de arbetsökande. Det var kuriositeter som beskrevs.

Jag fastnade speciellt för en sak. Det var en inköpt utförare som hade erbjudit sina kunder ett jobbkit. De skickade ett litet paket som bland annat innehöll ett gummiband som skulle fästas på handleden. Man skulle snärta sig själv ifall man tänkte på fika innan man tagit telefonen och ringt för att söka jobb. Det fanns också med en liten gul prick. Först skulle den laddas med positiv energi, sedan skulle den sättas på telefonen, så att man inte hindrades av några negativa tankar när man skulle ta telefonen och ringa. Det fanns också en kortlek, som skulle användas varje dag för att man skulle ringa minst 52 jobbsökarsamtal under dagen.

Det finns fler exempel, men det går inte att ta upp så mycket här. Det är ändå exempel på hur det har gått till.

Herr talman! Detta är udda exempel, men det är ändå en beskrivning av hur det har gått till när man har engagerat företag till jobbcoachning. Lika illa eller värre är dock att kontrakt skrivits med företag som drivs och ägs av personer som är skattesmitare och ägnar sig åt ekonomiska oegentligheter. Det är naturligtvis inte acceptabelt.

Granskningen av de olika företag som anlitas bekräftar de farhågor som vi i Vänsterpartiet och många med oss haft. I den stora upphandlingen av jobbcoacher har det visat sig omöjligt att hitta nog många seriösa och kvalificerade aktörer.

Att lägga ut ansvaret för arbetsmarknadspolitiska program på oseriösa och i vissa fall helt oprövade företag äventyrar rättssäkerheten för de arbetsökande och är ett slöseri med pengar. Att arbetslösa människor över huvud taget hänvisas till denna typ av aktörer är både kränkande och fullkomligt verkningslöst ur arbetsmarknadspolitisk synpunkt. Dessutom är det finansierat med statliga pengar. Alliansen, som brukar berömma sig med att vara sparsamma med skattebetalarnas pengar, borde rodna av skam när det gäller de här bitarna.

För att balansera bilden något ska jag ändå säga att det inte bara är nattsvart. En del coacher, framför allt de som anställs direkt av Arbetsförmedlingen, gör säkert ett bra jobb utifrån de förutsättningar som finns. Men den känsla man får är ofta att det beror på den miljö man finns i. Arbetsförmedlingens anställda verkar för att seriöst hjälpa människor till de jobb som finns att söka. Man får till exempel kompetensutveckling för att man ska kunna söka vissa speciella jobb. Problemet ligger mer hos de utförare som köps in för att jobbcoacha.

Man kan fråga sig hur det har kunnat bli på detta sätt. Grunden ligger i synen på de arbetslösa och vad arbetslöshet är från alliansens sida. Att tro att problemet med arbetslöshet löses genom att man lägger över ansvaret för arbetslösheten på de arbetslösa själva, mer eller mindre skuldbelägger dem, sätter press på dem att leta efter jobb som inte finns och sedan får dem att tro att det är deras eget fel är både cyniskt och kontra-

produktivt. Stöd till arbetslösa är bra, men det behövs helt andra verktyg för att få en fungerande arbetsmarknad.

Att man gör jobbcoachning till den i princip viktigaste insatsen visar bristen på insikt om vad som är det egentliga problemet. Det borde vara självklart att ta hänsyn till den existerande strukturen på arbetsmarknaden och anpassa åtgärderna efter det. Att man som i vissa fall mer eller mindre livsstilscoachar arbetslösa och tror att det skulle lösa arbetslösheten visar en brist på förståelse för arbetsmarknadens mekanismer.

Alliansen använder gärna uttryck som ”att öka arbetskraftsutbudet” och menar med det att det går att hitta jobb bara man anstränger sig. Det är svårt att acceptera för dem som har sökt 50 jobb med i princip 100 sökande på varje jobb och fått nej. Så är det i dag.

Nu kommer dessutom ett antal utförsäkrade ut på arbetsmarknaden. Många är fortfarande sjuka. Det är människor som behöver stöd och som nu ska coachas till ett arbete. Var finns den kompetensen hos coacherna? Hur många kan bli hjälpta av coacher som försöker få dem att tänka positiva tankar i situationer där deras största oro kan vara om de har någon inkomst nästkommande månad över huvud taget? Detta är ett cyniskt spel från regeringens sida.

Tanken att en människa som varit och kanske fortfarande är sjuk och har varit sjukskriven under lång tid ska in i en process där man ska lära sig att sälja sig själv och slåss med friska arbetslösa är i våra ögon verklighetsfrämmande.

Det stora problemet är att det finns för lite efterfrågan av arbetskraft på arbetsmarknaden och att de arbetslösa som är ute och söker jobb inte alltid har de kvalifikationer som behövs för att få de jobb som ändå finns. Det problemet kan ingen coach avhjälpa hur duktig han eller hon än är.

Jag kommer att återkomma till vad vi vill göra i stället i mitt nästa inlägg.

Anf. 8 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Socialdemokraterna, som har begärt den här aktuella debatten. Det är väldigt viktigt att vi diskuterar det eftersom jobbcoacher var och är en av regeringens prioriterade satsningar i årets budget. Det är viktigt att vi följer upp och diskuterar innehållet i denna satsning.

Regeringen avsatte, som har sagts tidigare, 3 miljarder av skattebetalarnas pengar till jobbcoacher för 2009. Har det fungerat eller har det inte fungerat? Det är lite tidigt att utvärdera. Men vi kan se vissa strukturer redan nu. Det har inte fungerat på alla ställen.

Är det någon som hade trott att det skulle göra det? Nej, inte jag. Anledningen till det är att det återigen är en panikåtgärd av regeringen. Man förstod inte att det var en jobbkris på gång. Man blundade för den och väntade in i det sista med att göra några aktiva åtgärder.

Ska man göra en upphandling som innefattar över 900 företag och skriva ihop ett reglemente kommer någonting att gå fel, och så blev det också här. Vems fel är det? Jag vill inte skylla på Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen har gjort det som regeringen har beställt av den.

Ansvar vilar därför på arbetsmarknadsministern och regeringen. Det är de som är ansvariga för de eventuella brister som finns. Det måste

regeringen också inse. Upphandlingen har gått snabbt och varit mycket omfattande. Däri ligger grundproblemet.

Miljöpartiets grundläggande inställning är att jobbcoachning är bra. Arbetsförmedlingen behöver kompletterande privata bemanningsföretag och aktörer. Det behövs sociala företag och den sociala ekonomin som kan hjälpa till och vara ett komplement till det åtgärdsprogram som Arbetsförmedlingen redan har.

Därför tror vi också på idén med jobbcoachning. Men vi skrev redan i vår skuggbudget i oktober: Det måste dock betonas att det är av största vikt att Arbetsförmedlingens upphandling kvalitetssäkras. Det finns flera exempel på att kvalitetssäkringen misslyckats, vilket är allvarligt och olyckligt då det är de arbetslösa individerna som drabbas.

Det var inte svårt att se att dessa problem skulle komma. Det viktiga här är att individerna måste vara i centrum. Det är de arbetslösa som ska vara i centrum. Problemet är i dag: Är jobbcoachning det stora verktyget för att få fler människor i arbete? Svaret på den frågan är nej. Jobbcoacher ska bara förmedla arbeten. Men finns det inga arbeten har jobbcoacherna väldigt svårt att lyckas fixa jobb till de arbetslösa.

Där skapade regeringen sitt grundproblem förra året när man lade fram budgeten. Man levererade inte några jobbskapande åtgärder, utan fokus var skattesänkningar. Där är regeringens prioritering klar och tydlig.

Från Miljöpartiets sida delar vi inte den prioriteringen. Vi menar inte att skattesänkningar är det viktigaste när Sverige är i en lågkonjunktur, när vi står inför en jobbkris och när vi står inför en klimatkris. Vi vill göra aktiva åtgärder.

Det levererar vi i vår budget. Vi ville ha sänkta arbetsgivaravgifter för småföretagen. Vi ville ha sänkta arbetsgivaravgifter för den soloföretagare som vågar anställa den första anställda. Vi satsade på utbildning och kompetensutveckling för de arbetslösa. Det skulle kunna skapa arbetstillfällen. Då hade också jobbcoachningen fungerat bättre, eftersom man då också har jobb att coacha till. Däri ligger det stora problemet här.

Utbildning är grunden. Det är en investering för framtiden. Jag vet inte hur många gånger man från talarstolen har behövt upplysa regeringen om detta. Men det verkar svårt att förstå. Kanske behöver regeringen gå på coachning för att förstå att utbildning är en investering.

Den som inte har kompletta gymnasiebetyg ska ges chansen att läsa in på sommarkurser, folkhögskolor, komvux eller ta ett extra år på gymnasiet. Betygen när de väl är klara ska vara lika mycket värda oavsett när i livet de är inlästa. I dag är det så att det straffas om man inte lyckas ta betygen under gymnasietiden. Det är grundproblemet.

Från Miljöpartiets sida har vi tillsammans med Socialdemokraterna och Vänstern lagt fram ett fempunktsprogram mot ungdomsarbetslösheten och för jobb, utbildning och praktik för unga. Det handlar om jobbstart för ungdomar, ungdomslyft, flera möjligheter till jobb, utbildning och praktik, flera platser i KY, bättre kvalitet i högskolan och snabbare övergång från studier till arbete.

Det är viktiga åtgärder som man måste sätta in. Har Arbetsförmedlingen, de kompletterande aktörerna och jobbcoacherna dessa verktyg kan också funktionen med jobbcoachning fungera, men det har den inte gjort.

Just denna kvalitetssäkring av jobbcoachning är den stora bristen. Jag hoppas därför att arbetsmarknadsministern här i dag levererar svaren på det. På vilka sätt kommer regeringen att säkerställa att kvaliteten på den som blir jobbcoach säkras?

Man kan inte lägga över allt ansvar på Arbetsförmedlingen. Det är regeringen som gör beställningen av myndigheten. Då måste också regeringen följa upp och se till att det blir kvalitet i det som görs. Jobb för alla dem som är arbetslösa är det viktiga.

Anf. 9 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! De som har ett hyfsat politiskt minne minns valrörelsen 1998. Den kom till en inte ringa del att handla om Amstrams och pling- och-plång-kurser. Dåvarande arbetsmarknadsminister Margareta Winberg fick stå till svars för mycket av det som misslyckades med arbetsmarknadspolitikerna vid det tillfället. I Östergötland brukar vi tala om våndan av att kasta gurka i eget växthus, herr talman.

När det gäller coachning är en dryg miljard avsatt för den verksamheten under nästkommande år. Det motsvarar knappt 1,1 procentenhet av kostnaderna för arbetslösheten inom utgiftsområde 14. Det är en del, men inte den enda, av arbetsmarknadspolitikerna.

Jag delar i mångt och mycket Ulf Holms inställning som han redogjorde för i sitt inlägg här. Coacher är bra, alternativa aktörer är bra och kvaliteten måste vara i fokus. Det är vår uppgift att se till att kvalitet hålls och att stödja Arbetsförmedlingen och andra i det arbetet.

Men jag delar inte Ulf Holms och vänsterkartellens vurm för höjda skatter och arbetsgivaravgifter i ett läge där man ändå måste ifrågasätta varför en fördubblad arbetsgivaravgift för unga eller indragen köpkraft för de sämst betalda i samhället ska leda till en bättre konjunktur. Det är för mig en gåta som jag önskar att Ulf Holm kunde utveckla för mig lite senare.

Jag var en av talarna på omställningsdagen den 2 december. Det var Trygghetsfonden TSL som anordnade den. Jag tänkte på det när jag hörde Sven-Erik Österberg här i debatten säga att coacher är som att plocka blåbär mitt i vintern.

Jag får citera från Trygghetsfonden TSL:s nyhetsblad som man släppte på den dagen: "En vanligt förekommande missuppfattning är att det är meningslöst med jobbcoachning i lågkonjunktur. Det är fel. Utfallet visar att jobbcoachning fungerar både i hög- och lågkonjunktur. En annan vanligt förekommande missuppfattning är att det inte finns några lediga jobb nu. Det är fel. Både TSL:s utfall och Arbetsförmedlingens statistik visar att det omsätts många jobb på arbetsmarknaden även nu och de flesta av de uppsagda ordnar ett nytt jobb ganska snabbt."

För protokollets skull vill jag säga att Trygghetsfonden TSL ägs av LO och Svenskt Näringsliv. Vad, Sven-Erik Österberg, skiljer Socialdemokraternas och Sven-Erik Österbergs syn på coacher från LO:s och Svenskt Näringslivs, parterna på svensk arbetsmarknad? Det skulle jag gärna vilja höra mer om.

Herr talman! Vi kan inte återupprepa misstagen från 90-talskrisen. Vi har inte råd med att ställa en halv miljon eller fler människor utanför för all framtid. Vi kommer inte att använda arbetsmarknadspolitikerna som en passiv parkeringsplats för arbetslösa.

Nu mer än någonsin är matchningen viktig. Trots att tiderna är bistra förmedlas det jobb. Arbetsförmedlingen räknar med att bara i år kunna förmedla en halv miljon nyanmälda lediga platser trots den värsta lågkonjunkturen sedan 30-talet.

För mig blir då satsningar på omställning och utbildning centrala – att öka människors möjligheter att återgå till arbetsmarknaden eller studier. Vi kommer inte att kunna hitta ersättningsjobb till alla på kort tid. Däremot kan alla med rätt hjälp ta ansvar för möjligheter till omställning.

Låt mig därför påminna om att regeringen har förstärkt antalet utbildnings- och omställningsplatser med sammanlagt 180 500 helårsplatser från och med nästa år. Det innebär mer än en fördubbling av de aktiva arbetsmarknadspolitiska insatserna. Vi kommer inom något år att ha en kvarts miljon människor i olika jobbförberedande insatser. Det är närmare 5 procent av arbetskraften och därmed en av de högsta nivåerna inom hela OECD-området.

Herr talman! Coacher är naturligtvis inte hela svaret på arbetslöshetsfrågan. Men de är en viktig ingrediens för att öka möjligheterna till arbete.

(Applåder)

Anf. 10 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Anledningen till denna debatt är jobbcoacher. Det finns därmed också anledning att diskutera andra saker som ligger i det här, helt enkelt av det skälet att detta, bland annat, var det stora svaret på hur man skulle komma åt den alltmer stigande arbetslösheten.

Vi har hört debatter här förut om införande av jobbcoacher. Det var en stor och viktig del i lösningen av den alltmer stegrande arbetslösheten. Där skulle coacherna in, och framför allt de privata coacherna.

Det andra var skattesänkningarna. Det skulle ge jobb. Det är inte så konstigt när man sedan får rapporter om detta. Det är väl ingen som har trott här att jag skulle stå och läsa innantill i Aftonbladet. I så fall blir ni besvikna. Det är ändå en insikt i hur det har fungerat och hur det inte har fungerat när det gäller jobbcoacherna.

Det ligger mycket i det Ulf Holm säger, och det följer man hela tiden. Det är mycket hafs och slafs med det som görs – snabbt in med stora åtgärder! Jag tror att det är mycket ideologin som har styrt regeringen. Om vi tar privata coacher löser det sig, tänker regeringen. Vi behöver inte ha så många regler och vi behöver inte ha så mycket uppföljning, för nu kommer det att fungera, menar man.

Jag har ingenting emot andra aktörer än bara Arbetsförmedlingen. Men man måste vara oerhört noga när man följer upp det hela. Flera andra här har läst upp hur man har gjort. Men det är ju Arbetsförmedlingens egna coacher. Det är dem Clas Olsson från Arbetsförmedlingen hänvisar till. Jag har inte kunnat se någonting av de privata coacherna. Det vore intressant om arbetsmarknadsministern lite mer i detalj kunde säga hur man tänker följa upp hur det fungerar med de privata coacherna.

Sanningen är den som jag refererade till i det exempel som jag har fått från flera arbetslösa: Arbetsförmedlingen är så ansträngd att man hänvisar till de privata coacherna och sedan lämnar den arbetslösa med coacherna. Arbetsförmedlingen gör ingen uppföljning eftersom man inte

har möjlighet till det. Jag anklagar inte Arbetsförmedlingen för det. Om en arbetsförmedlare har 200 arbetslösa att ta hand om finns det inte med att följa upp så mycket av vad som händer med den som har gått till en coach. Hon eller han hamnar där ute. Har man tur får man en bra coach, och då kanske det kan fungera hyggligt. Har man otur fungerar det inte, och då blir man kvar där ute. Det är det där som måste fungera i det läge vi har. Det är oerhört viktigt att peka just på detta.

Arbetsmarknadsministern talar om att man lägger till mer insatser på utbildningssidan. Vi vet att det under den första delen av mandatperioden har skett en massiv neddragning av utbildningsinsatser inom arbetsmarknadspolitiken. Vi skulle inte gå i skolan utan vi skulle jobba. Så sade arbetsmarknadsministern.

Nu lägger man tillbaka lite grann och kallar det för en storsatsning. Ta bara komvuxdelen! 150 000 platser i högkonjunktur sänktes snabbt till 100 000. 10 000 lägger man nu tillbaka och kallar det för en storsatsning. Så ser hela regeringens politik ut. Jag skulle vilja säga att regeringen är utbildningsfientlig när det gäller arbetslösheten. Det är inte det man tror på. Man använder sig av en politik där man drar ned ersättningsnivåerna. Kläm åt de arbetslösa och se till att de får sämre ersättningar så kommer de att ta jobb! Den inställningen vilar på en felaktig grundinställningen gentemot människor. Om de har för bra ersättningar vill de inte jobba. Då går de hellre med arbetslöshetskassa. Det var så det diskuterades i valrörelsen, och detta tror jag präglar regeringen fortfarande. Det finns ingen tilltro och ingen humanistisk syn på människor.

Stötta och hjälp människor med utbildning så att de har bättre på fötterna! Då kommer de också tillbaka till arbetslivet. Visst finns det mer jobb; det vet vi. Kön i arbetslösheten är stenhård. Lättast är det att få ett nytt jobb om man redan har ett jobb. Det blir svårare ju längre man går utan. När det gäller de nya jobben är det en väldig omsättning mellan dem som har jobb och som tar andra jobb. Så ser det ut. Samtidigt växer långtidsarbetslösheten alltmer. En tredjedel av de arbetslösa är nu långtidsarbetslösa. Kön växer. Det är där det stora problemet ligger, och där är inriktningen mer utbildning.

Anf. 11 ANNIKA QARLSSON (c):

Herr talman! Bara för att lögner upprepas blir de inte mer sanna. I den här delen ska vi diskutera jobbcoacher och upphandlingen. Men som vi alla hör är det många olika bitar som hänger ihop. Ibland låter det som att jobbcoacher skulle vara det enda som vi har gjort. Arbetsmarknadsministern har varit tydlig med att så självklart inte är fallet. Jobbcoacher är *en* del, och en viktig del.

Sven-Erik Österberg tog upp neddragning och höjning av arbetsmarknadsåtgärder i sitt anförande. Det är helt korrekt. I en högkonjunktur ska vi inte ha de största insatserna i hela Europa på att låsa in människor i arbetsmarknadsåtgärder. Vi ska ha utbildning, ja, men inte i åtgärder. Däremot ska man se till att människor får möjlighet att komma tillbaka till arbete. När konjunkturen vänder är det lämpligt att i stället se till att öka, och det är det vi har gjort.

Det som nu händer under 2010 och 2011 är att vi ser till att det kommer ytterligare 23 000 nya utbildningsplatser. Vi satsar på 54 000 platser inom arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Vi satsar ytterligare 2 miljarder på en aktivitetsinsats som kallas Lyftet. Vi ser till att det går pengar till både coaching, arbetspraktik, praktisk kompetensutveckling och nya platser i arbetsmarknadsutbildning. Vi ser till att folkhögskolorna får ytterligare utbildningsplatser. Vi ser till att den kommunala vuxenutbildningen får både teoretiska och yrkesinriktade utbildningar. Vi ser till att antalet studenter som kommer att kunna utbilda sig inom yrkesvux blir drygt 28 000 under 2010 och 2011 och så vidare, och så vidare.

Det finns en stor insats när det gäller utbildning. Det är den ena delen. Men vi tror inte att allihop behöver ytterligare utbildning. Många av dem som blir arbetslösa har både en gedigen utbildning och lång erfarenhet och är redo att ta jobb. I dessa lägen handlar det om att se till att man både får hjälp via Arbetsförmedlingen där man blir inskriven och att man får möjlighet att få ta del av en coach.

Sven-Erik Österberg gjorde i sitt förra inlägg en liknelse med bärplockare som ska ut och plocka blåbär på vintern. Det låter som de gamla Amsåtgårderna. Jag blir nästan lite full i skratt. Det vi gör nu är att se till att ge dem verktyg så att de inte ger sig ut i skogen på vintern för att plocka blåbär. Vi ska tvärtom ge dem verktyg för att ge sig ut där det faktiskt finns jobb att få.

I detta gäller det att hela tiden komma ihåg en sak. Oppositionen försöker hela tiden ge en bild av att det är katastrofalt och att det inte finns några jobb. Om Arbetsförmedlingen förväntas förmedla en halv miljon jobb det här året vet vi att det är ungefär hälften av det totala antalet. Det är alltså en miljon jobb som förmedlas. Om man tittar på hur många som är sysselsatta i Sverige ser man att det var 4 882 000 människor som hade jobb i september 2009. Det är 152 000 fler än när vi tog över 2006. Det är klart att den politik vi driver spelar roll i detta.

Men vi ska inte tro att det finns plats i det första steget för allihop i en lågkonjunktur. Därför gäller det att ha insatser för dem som precis har blivit arbetslösa, där jag tror att jobbcoacherna kan ha en viktig funktion. Men det handlar också om att sätta in de åtgärder och insatser som krävs för dem som har varit långt från arbetsmarknaden under en längre tid.

Någonstans kan jag känna att den kritik som framförs från den samlade oppositionen egentligen inte handlar om någon artikel i Aftonbladet. I grund och botten handlar det om en misstro till småföretag. Det finns en misstro till människor, att de själva ska styra och ha en möjlighet att sitta vid ratten. Jag känner inte igen att Miljöpartiet har haft den synen. Det är lite spännande att se vad det finns för likheter och skillnader i den samarbetskonstellationen.

Anf. 12 HANS BACKMAN (fp):

Herr talman! Min känsla är att jobbcoachsatsningen i grunden är positiv och kan ge många arbetssökande den individuella stöd som behövs för att få ett nytt jobb. Sven-Erik Österberg från Socialdemokraterna efterfrågar exempel från de externa jobbcoacherna.

Ett sådant exempel är Basir Khairy från Göteborg som sade så här om sin jobbcoachning hos jobbcoachföretaget Academedia: ”Det var väldigt positivt att samarbeta med coachen. Jag lärde mig att ta mer ansvar och bli mer aktiv. Jag insåg att jag behövde mer utbildning och att det var värtare jag vill bli. Så jag har kämpat på, och i dag är jag utbildad väktare!”

Jobbcoachningsinsatsen tycks också fungera bra för dem som är yngre. I ett P3-reportage från den 20 oktober kan vi läsa att bland unga upp till 30 år har fler av dem med jobbcoach fått jobb än av dem utan. Tove Sundström hade haft en jobbcoach i tre månader då, och hon hade precis gått över till en vanlig arbetsförmedlare, eftersom tre månader är maxtiden för hur länge man får ha en jobbcoach. Tove Sundström sade till P3 den 20 oktober så här om sin jobbcoach: ”Men jag kan fortfarande ringa honom och fråga om saker, och senast i dag ringde han mig och frågade hur det gick på en arbetsintervju jag var på i går.”

Tove Sundström tog studenten i våras, och eftersom hon aldrig hade varit inskriven hos Arbetsförmedlingen förut hade hon inte så mycket att jämföra med. Men hon sade ändå: ”Men jag tror ändå att min jobbcoach har hjälpt mig mer än vad en vanlig arbetsförmedlare skulle ha gjort. Det blir mer personligt med jobbcoach, tror jag, man kan ringa och fråga och prata om det mesta.” Så sade Tove Sundström till P3.

Basir Khairys och Tove Sundströms berättelser visar på exempel på jobbcoacher som har förmågan att coacha på ett sätt som engagerar och motiverar deltagarna att ta eget ansvar och få motivation att få en anställning.

Herr talman! Trygghetsfonden TSL har med sina omställningsprogram för uppsagda också en verksamhet som är en god förebild när det gäller att skapa goda möjligheter till jobb. Trygghetsfondens vd Tomas Petti har nu i veckan i ett pressmeddelande sagt följande: Utfallet för dem som avslutat sina omställningsprogram senaste tolv månadersperiod visar tydligt att jobbcoachning fungerar bra också i lågkonjunktur. Att så många som nästan 20 procent har en ny lösning redan innan uppsägningstiden på det gamla jobbet gått ut visar både på vikten och nyttan av att komma i gång tidigt med jobbcoachningen. Det här ser jag som ett gott tecken på att systemet med Arbetsförmedlingens interna och externa jobbcoacher är ett bra initiativ.

Sammantaget är min bild av jobbcoachning god. Jag är övertygad om att många kommer att ha god nytta av samarbetet med sin jobbcoach. I kombination med regeringens andra insatser såsom att sänka trösklarna för unga att komma in på arbetsmarknaden genom att halvera arbetsgi-varavgiften för unga under 26 år är satsningen på jobbcoacher ett led i att öppna vägar in från utanförskap. Som både Miljöpartiet Ulf Holm och Socialdemokraternas Sven-Erik Österberg varit inne på här är förstås också utbildning ett viktigt inslag i de här satsningarna. Regeringen satsar på fler platser både på folkhögskola, på komvux och på yrkeskomvux. Så har vi satsningen på yrkeshögskolan. Vi satsar på en gymnasierform som också kommer att bli ett led i detta. Där har vi satsningar på både teoretiska utbildningar, yrkesutbildningar och lärlingsutbildningar.

Sammantaget är jag övertygad om att de unga kommer att få det lättare på arbetsmarknaden, inte minst när konjunkturen vänder uppåt och

många av fyrtiotalisterna går i pension. Då har vi bäddat för ett bra läge och goda möjligheter.
(Applåder)

Anf. 13 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Herr talman! Satsningen på jobbcoacher kom till som ett svar på en snabbt ökande arbetslöshet. Det är viktigt att ha det i åtanke. Det här är alltså en del av ett större jobbpaket.

Det är bra att Miljöpartiet välkomnar de privata jobbcoacherna. Socialdemokraterna verkar mjukna lite under resans gång också. Man får ha i åtanke att den här kritiken handlar om en verksamhet som har varit i gång några månader. Den har knappt kommit i gång än.

Arbetsförmedlingen är en myndighet som är i stark omställning och utveckling. Varför gör då alliansen de här förändringarna och tar in privata aktörer? Om vi tittar tillbaka kan vi se att det i augusti 2006 kom en rapport från Riksrevisionen, som vi för övrigt behandlade i utskottet, med namnet *Den offentliga arbetsförmedlingen*. Där redovisades att det fanns klara brister hos arbetsförmedlingarna. I rapporten stod det att de prioriterade arbetsmarknadsprogram snarare än matchningar på arbetsmarknaden. De följde inte upp matchningsprocessen, och arbetsförmedlarna förmedlade fem gånger så många Amsprojekt som riktiga jobb. Det hänger ihop med alla de felprioriteringar som gjordes under den förra regeringen och som den här regeringen får försöka förändra i positiv riktning.

Undersökningen visade också att produktiviteten i Ams var tio gånger sämre 2006 än 1997. Man hade alltså försämrats så att produktiviteten minskat med tio gånger under tio år. Det var skiftande resultat. Det var försämrad effektivitet och bristfälliga arbetsgivarkontakter. Det var det som lyftes fram 2006, när vi tillträdde. Det visade att regeringen måste agera för att få till stånd en bättre matchningsprocess inom Arbetsförmedlingen.

När regeringen i december 2008 tog ett beslut om att Arbetsförmedlingen skulle bjuda in aktörer för jobbcoachning startade vi något nytt. Syftet var att göra utbudet av förmedlingstjänster större, mer diversifierat och att förbättra matchningen och ge förbättrad service till de arbetslösa. Man ville också att små aktörer skulle få en chans. Det blev 952 coachleverantörer, omfattande 153 000 platser och tre månader per deltagare.

Arbetsförmedlingen betalar bara för utnyttjade tjänster, tvärt emot vad som har uppgetts i artiklarna. Arbetsförmedlingen har fått in klagomål på bara 50 av de 952 företagen, och då har det handlat mer om hur man har marknadsfört sig, hur lång tid det tog innan man fick första mötet och om att leverantören inte har funnits på den egna orten. Allt detta har utretts, och det har inte funnits grund att säga upp kontrakten.

Vad ska då en coach göra? Jo, coachen ska ge ett individuellt stöd, enskilt eller i en grupp om högst fem personer. Han ska hjälpa till att hitta lämpliga arbetsgivare för kompetensutveckling och praktik och marknadsföra nystartsjobben. Valet av coach görs tillsammans med arbetsförmedlaren, och arbetsförmedlaren är fortsatt ansvarig för deltagaren. Det krävs också att coachen har minst ett års erfarenhet av coachningsverksamhet.

Prot. 2009/10:48
11 december

*Aktuell debatt:
Coacher för
arbetsökande*

Vi talar ofta om att det är bra med omställningsförsäkring och att företagen har tagit in Trygghetsstiftelsen och Trygghetsrådet för omställningsjobb. Det innebär att de individer som har sagts upp får ett stöd till nytt jobb. Men man talar inte i oppositionen om att det vi här har gjort är att vi har gett en möjlighet för dem som inte har en sådan omställningsförsäkring att få en hjälp som liknar den typen av försäkring, så att man kan få ett individuellt stöd till ett nytt jobb. Detta, herr talman, tycker jag är lovvärt, och det är märkligt att oppositionen talar så negativt om denna satsning, som ger en möjlighet för så många arbetslösa att snabbare hitta ett nytt jobb.
(Applåder)

Anf. 14 TORBJÖRN BJÖRLUND (v):

Herr talman! Jag tänker återkomma till arbetskraftsutbudet. Jag kom in på det i mitt förra anförande.

Vår uppfattning är att detta med att öka det så kallade arbetskraftsutbudet utan att det finns förutsättningar att få jobb faktiskt gör förhållandena värre och skapar mer frustration hos dem som utsätts för jobbcoachning som metod, speciellt om man dessutom hela tiden poängterar att det är den arbetslöse själv som inte klarar av att hitta jobb utan måste omformas för att passa in på arbetsmarknaden.

Jag vill också börja med att titta på den rapport som arbetsmarknadsministern hänvisade till. Där finns ju en del siffror. Jag kan i alla fall inte läsa ut att just jobbcoachning skulle vara något som ger bättre förutsättningar.

Jag ska ta två citat här. Det finns en del stapeldiagram som visar på detta också. ”Andelen av personerna som har lämnat TSL-systemet och som har en ny lösning innan den sista anställningsdagen på det gamla jobbet har sjunkit från knappt 30 procent till 18 procent. Även 18 procent är ett bra utfall.” Självklart är det så utifrån de förväntningar man har haft, men det går inte att läsa ut att det beror på jobbcoachning.

Ett annat citat: ” Den genomsnittliga tiden från sista anställningsdag till den dag personen har en lösning, för personer som lämnat TSL-systemet har ökat från 39 dagar till 75 dagar. Det är fortfarande ett bra utfall.” Det är klart att förväntningarna kan avgöra om man tycker att det är bra eller dåligt, men jag kan inte av detta utläsa att jobbcoachning är någon specifik bra metod här.

Vad ska man göra för att ge alla arbetslösa möjlighet att få ett jobb? Vänsterpartiet och de rödgröna har en helt annan strategi än regeringen.

Ser man verkligheten ser man också att grunden till att bli anställningsbar är utbildning och kompetensutveckling. Det är kärnan. Det handlar om att se och förstå den struktur som påverkar människor som går arbetslösa och som behöver riktig hjälp, inte skuldbeläggande verksamhet som gör problemet till individens egen förmåga eller oförmåga.

Vänsterpartiet satsar i sitt budgetförslag ungefär 2,7 miljarder mer än regeringen på arbetsmarknadsutbildning och arbetsmarknadspolitiska program. Det är kärnan i att skapa arbete åt alla och ett arbetsliv som präglas av goda arbetsvillkor, där alla får plats och har en funktion att fylla. Det är centralt för oss i Vänsterpartiet att göra det. All vår politik går ut på det.

Det går att uppnå om man har en genomtänkt strategi med arbetsmarknadsutbildning och en arbetsmarknadspolitik där man ser till var behoven finns och inte bara tillfällig efterfrågan på arbetskraft. Det grundläggande är att lägga resurser på de sektorer som ger jobbtillfällen och som är basen i vår välfärd. Speciellt i lågkonjunktur måste vi upprätthålla välfärden. Det handlar också om satsningar på infrastruktur.

Vi vet att det behövs fler människor i offentlig verksamhet, inom barnomsorg, skola, äldreomsorg, fritidssektorn, med mera. Om man satsar resurser på dessa områden i stället för att sänka skatter skapar man jobb och ser till att fylla de behov som finns på just de områdena.

Den moderatstyrda alliansregeringen pratar ofta om marknadskrafter. Marknaden ska styra. Det är ett sätt att hantera problematiken som gång på gång visar sig felaktigt. Att avstå från att ta politiska beslut kan ge sämre förutsättningar att klara problemet, speciellt i den här lågkonjunkturen och den ekonomiska kris som har drabbat oss.

Det är bara genom att se verkligheten och agera därefter som människor kan bli hjälpta till ett jobb, hitta sin plats i samhället och känna att de tillhör det och inte finns i något så kallat utanförskap.

Anf. 15 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Det nämndes i arbetsmarknadsministerns första inlägg att det var ett skitår 2009. Han levererade också att det kommer att bli besvärligt 2010.

Varför kommer det att bli besvärligt? En av förklaringarna är naturligtvis att vi saknar en aktiv politik från regeringen inom de här områdena.

Jag blir störd över, om man får uttrycka sig så, herr talman, Annika Qarlssons inlägg när hon berömmar sig av att det är fler i arbete nu än det var 2006. Det är det. Men Annika Qarlsson osynliggör totalt de närmare 30 procent ungdomar som inte har arbete i dag. Hon osynliggör alla de hundratusentals som är arbetslösa, de över 100 000 som är långtidsarbetslösa och som skulle behöva hjälp av samhället för att ta sig vidare.

Jag tycker att det är skrämmande att uttrycka sig på det sättet. Från Miljöpartiets sida vill vi inget hellre än att sätta individen i centrum. Det är individer som drabbas av arbetslöshet på grund av konjunkturkänsliga områden eller på grund av klimatkrisen.

Det är sant. Även i Miljöpartiets Sverige kommer vissa företag att få lägga ned, nämligen de företag som förstör miljön. Då ska inte enskilda människor drabbas. Då måste vi ha ett samhällsansvar som säger att vi kan erbjuda utbildning, jobb och också jobbcoachning.

Det är inte så, Désirée Pethrus Engström att vi från oppositionen pratar illa om jobbcoachning. Vi försöker få svar på vilken kvalitetssäkring regeringen har när det gäller jobbcoacherna. Och varför är jobbcoachning det enda svaret i en aktiv arbetsmarknadspolitik? Det är så regeringen har framställt projektet jobbcoachning.

Från Miljöpartiets sida har vi inget emot jobbcoachning, men det är inte det enda som behövs. Det behövs också aktiva åtgärder för att försöka få in människor i arbete. Vi måste ha en aktiv politik för att skapa nya arbeten.

Hans Backman och Annika Qarlsson, läs på! Miljöpartiet har lagt fram förslag om sänkta arbetsgivaravgifter för småföretagare, om sänkta

arbetsgivaravgifter för soloföretagare för att de ska våga anställa den första.

Vi har också lagt fram förslag på företagsvikariat och utbildningsvikariat. En person som redan har ett arbete men som kanske jobbat 10–15 år och har en företagsidé ska få chansen att under högst ett år med en viss ersättning från staten pröva på att starta det egna företaget. Samtidigt låter man en person som är arbetslös få en fot in på arbetsmarknaden.

Det absolut viktigaste är att människor inte tappar fotfästet i samhället. Gör de det blir det jobbigt för individen, och det blir dyrt för samhället. Ett sådant samhälle vill vi inte ha. Regeringen har kalla handens politik. Det har inte Miljöpartiet, Vänstern och Socialdemokraterna.

Vi har lagt fram förslag för att få en aktiv arbetsmarknadspolitik, där också jobbcoachning från de privata aktörerna är en viktig del. Jag nekar inte till det. Jag tycker att det är bra. Jag tycker att många av dem har gjort ett bra jobb. Men om man inte förstår att en upphandling med över 900 företag kan skapa problem måste man vara lite naiv – ursäkta, herr talman.

Men det är inte lätt, och det har skett snabbt. Därför blir det än viktigare att det utvärderas ordentligt hur det har fungerat med de privata aktörerna. Det är inte för att sätta åt de privata aktörerna utan för att säkerställa att de seriösa företagen överlever och att den enskilde individen kan få bästa möjliga stöd och utveckling från samhället och skattebetalarnas insatser.

Anf. 16 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Det är nästan så att man undrar om Ulf Holm inte är på fel sida av gränsen mellan oppositionen och regeringen.

I sitt inledningsanförande sade Sven-Erik Österberg att coacher är som att plocka blåbär mitt i vintern. Det står i bjärt kontrast till det som Ulf Holm sade men också till det som Trygghetsfonden TSL redovisade i sin rapport och som jag redogjorde för i mitt förra inlägg.

Jag ställer frågan igen: På vilka grunder har Sven-Erik Österberg en annan insikt om coachernas betydelse än partsägda Trygghetsfonden TSL eller för den delen Ulf Holm?

Sedan fortsätter Sven-Erik Österberg att kasta gurka i eget växthus när det gäller nivåer och volymer i arbetsmarknadspolitik. Arbetsmarknadspolitik dimensioneras efter konjunkturen. Det är eller borde vara självklart med höga volymer i lågkonjunktur och lägre i högkonjunktur.

Problemet var att Socialdemokraterna glömde bort att dra ned i högkonjunktur. Man kan inte undandra sig misstanken att Socialdemokraterna inför valet 2006 ville hyfsa till arbetslöshetsstatistiken och skyla över det stora jobbmisslyckande som man förlorade valet på.

Herr talman! Tomma tunnor skramlar mest. Den här oppositionstunnan är tom, snustorr och den skramlar av ekot från valförlusten 2006. (Applåder)

Anf. 17 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Jag talade om coacher och att plocka blåbär. Arbetsmarknadsministern har sagt att det är den stora insatsen som ska lösa

arbetslösheten. Då är inte det bästa läget att göra storsatsning på coacher när det finns väldigt lite jobb att förmedla. Det är det jag talar om.

När det gäller TSL börjar man bearbeta personer redan när de är varslade med coachning på ett helt annat sätt. Det vi diskuterar här är privata aktörer som kommer in sent i ett läge där Arbetsförmedlingen lägger över dem på en lista. Vi ser att det inte har fungerat bra på flera ställen.

Nu har arbetsmarknadsministern en möjlighet till att förklara på vilket sätt han tänker följa upp att det inte sker missriktade insatser och felaktigheter i den privata coachningen på det sätt som vi har kunnat notera. Hur undviker vi detta i framtiden?

Jag är också för privat verksamhet vid sidan av Arbetsförmedlingen. Det har jag sagt, det har vi skrivit och det har vi haft i vårt jobbrådslag. Jag vill inte bli påkletad att vi skulle ha ändrat uppfattning under denna debatt.

Däremot sker det felaktigheter, och det är en naiv inställning från regeringen. Om det är privat blir det inga fel. Det är precis i den fällan arbetsmarknadsministern och regeringen har hamnat.

Jag tycker att det är intellektuellt ohederligt av Annika Qarllsson att påstå att vi skulle vara emot småföretag. Läs vårt jobbrådslag och läs vår budgetmotion om vad vi vill göra!

Jobbcoacherna var väl inte till för att privata coacher skulle få jobb. De var väl till för att de arbetslösa skulle få jobb.

Om jag lyssnar på den samlade borgerligheten kan jag höra att det inte finns ett enda problem i detta land. Man läser inntill i sammanställda dokument om hur man vill att det ska vara. Problemet är att detta inte har fungerat i praktiken.

Om det nu är så bra, varför har vi för första gången i modern tid en arbetslöshet som ligger i nivå med Finlands? Vi ligger på den övre skalan i Europa när det gäller arbetslöshet. 500 000 människor står utanför arbetsmarknaden och vill ha jobb. Då gör man en belysning som visar att det inte skulle råda något fel. Det behövs fler insatser och insatser med kvalitet, arbetsmarknadsministern.

(Applåder)

Anf. 18 ANNIKA QARLSSON (c):

Herr talman! Det är en pågående global kris som har påverkat svensk ekonomi i allt högre grad. Ibland kan man fundera över valet av debatter. Oppositionen utgår från en tidnings granskning av en satsning som regeringen har gjort där underlaget för artikelserien dessutom inte kunde beläggas med ett enda autentiskt fall. Man drar i gång en debatt utifrån det och har inte något mer på fötterna. Det är det jag upplever under den här debatten. Det har inte kommit mer på fötterna.

Det vi har med oss tillbaka är självklart att vi har ett ansvar för att följa upp de satsningar vi gör. Det är ingenting som har kommit upp genom den här debatten. Det finns med när man går in och gör den här typen av satsningar och så kommer att ske. Men har arbetet inte pågått längre än några månader måste det också få en chans att sätta sig innan man kan göra utvärderingar och uppföljningar.

Den här debatten är lite spännande och intressant ändå, för någonstans lyssnar man in och försöker se vad Torbjörn Björlund, Ulf Holm och Sven-Erik Österberg från oppositionen säger när det gäller coach-

*Aktuell debatt:
Coacher för
arbetsökande*

ning. Den som är intresserad kan läsa i protokollet sedan och se att det skiljer rätt mycket. Det ska bli spännande att se hur de ska kunna komma överens om det här. Vi har en som vill förstatliga, en som tycker att det är jättebra och en som passivt säger att det nog egentligen är rätt bra fast inte som den här regeringen har gjort det.

Mina siffror på hur många det faktiskt är som arbetar i dag har jag inte tagit upp för att dölja den stora arbetslösheten. Däremot sätter jag dem i relation till vad som hade hänt om vänsterkartellen hade styrts. Då hade vi inte haft så många i sysselsättning och en ännu högre ungdomsarbetslöshet. Valet är egentligen rätt enkelt. Centerpartiet och alliansen står för en mångfald. Motsatsen till mångfald är enfald.

(Applåder)

Anf. 19 HANS BACKMAN (fp):

Herr talman! Den finansiella krisen har förstås varit tuff för Sverige som är ett exportberoende land, som tidigare har nämnts här i talarstolen. Arbetslösheten är absolut ett problem. Visst ser vi också från allianspartierna ett problem. Det är just därför vi gör satsningar på jobbcoacher, för att delar av arbetsmarknadspolitiken ska kunna skapa bra förutsättningar för de arbetsökande att få jobb.

Torbjörn Björlund säger att sänkt skatt inte är bra, men faktum är att den halverade arbetsgivaravgiften för ungdomar har fått företagare, enligt egen uppgift, att anställa ungdomar. I de fallen har sänkt skatt varit bra för de ungdomar som har fått de jobben.

Jag sade inte någonting, Ulf Holm, Miljöpartiet, om er syn på jobb-skattesänkningar för ungdomar. Jag konstaterade bara att det var en positiv sak för att kunna sänka trösklarna så att ungdomar ska få jobb.

Sedan har det nämnts, också av Miljöpartiets Ulf Holm, att jobbcoacher inte kan vara det enda verktyget i en arbetsmarknadspolitik. Så är det ju inte heller. Vi från allianspartierna har förstås en hel del andra saker som också görs för att stötta ungdomar och andra in i arbete, inte minst de utbildningssatsningar som har nämnts här i talarstolen.

Dessutom har vi satsningar på jobbgaranti för unga, jobb- och utvecklingsgaranti, coachningen, som har nämnts här, och vi har arbetspraktik. Vi har ”lyftjobben” som nu också sätts i sjön och vi har pengar som ungdomar kan få för att starta eget. Vi gör också insatser på folkhögskolorna, som jag tidigare har nämnt.

Det görs många andra insatser också, förstås. Det här är en del av jobsatsningen och satsningen på att ungdomar och andra som är utanför arbetsmarknaden ska kunna få ett jobb. Jag tror att det kommer att vara en viktig och bra del just därför att det är individinriktat och ser personen för vad den är.

(Applåder)

Anf. 20 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Herr talman! Sammanfattningsvis skulle jag vilja säga att debatten i dag har varit viktig. Det har varit övertoner från oppositionen och de har tagit kritiken i några tidningsartiklar till intäkt för att säga regeringens hela arbete på arbetsmarknadsområdet.

Det är ändå att se det för snävt, och jag tror faktiskt inte heller att det gynnar våra arbetslösa att vi släpper det vi har startat i förändringsar-

betet. Samtidigt ska vi vara rädda om skattebetalarnas pengar och vi ska ha seriösa och sjysta företag. Det ska vi jobba vidare med.

Det finns ju inga jobb att coacha till, säger oppositionen. Det är väldigt demoraliserande, och det är dessutom inte sant. Det sker, som någon har sagt här tidigare, en miljon rekryteringar varje år på svensk arbetsmarknad – även nu, i dåliga tider. Arbetsförmedlingen förmedlade förra året cirka en halv miljon jobb. Visst finns det jobb att hitta. Vår uppgift är att se till att den som söker jobb och den som söker arbetskraft hittar varandra så fort som möjligt. Det är bra för alla parter, inklusive samhällsekonomin, att hjulen snurrar så snabbt som det bara går i företagen.

Man kan ha synpunkter på jobbcoacher och privata sådana, men jag tror att en mångfald av aktörer är här för att stanna. Arbetsförmedlingen tog i oktober ett beslut att inte förlänga avtalen med de kompletterande aktörerna. Man ville bland annat stärka kvalitetskontrollen på området. Det är ju bra. Vi ser nu fram emot att få mer information från Arbetsförmedlingen för att öka tryggheten och kvaliteten i systemet. Jag hoppas att vi nu får en utveckling med flera aktörer till gagn för medborgarna.

Herr talman! Oppositionen har egentligen inga riktiga alternativ i dag till alliansens politik. Man är dessutom inte enig. Man har olika förslag.

Avslutningsvis, herr talman, kanske ändå en kurs i positivt tänkande kunde vara bra för oppositionen. Vem vet, kanske ett sådant här coachningsföretag kan anlitas av oppositionen i framtiden.

(Applåder)

Anf. 21 TORBJÖRN BJÖRLUND (v):

Herr talman! Som avslutning på den här debatten måste jag säga att jag tycker att det är lite oroväckande att regeringen och oppositionen faktiskt har så olika bild av verkligheten. Vi har lite svårt att hitta rätt i vissa delar av debatten, tycker jag, när man inte riktigt har samma syn på hur verkligheten ser ut utifrån olika rapporter.

En sak som kan vara och kommer att vara besvärande är faktiskt hur vi löser generationsväxlingen och ungdomsarbetslösheten. Hans Backman är inne på skattesänkningar och sådant. Vår bild är att om man använder pengarna rätt skapar man jobb. Det går att göra det. Man kan ha olika anställningsstöd. Man kan på olika sätt gynna vissa branscher och så vidare för att skapa jobb. Det ger ett ingångsvärde. Framför allt handlar det om att skapa en kompetens hos dem som inte har det för att anpassa dem till den framtida arbetsmarknaden.

Lite grann vill jag också säga om att jobbcoachen ska vara en slags GPS, som vi var inne på. Jag tror att Annika Qarlsson kanske går vilse i blåbärsskogen så småningom om det här blir verklighet. Det är inte så lätt alltså. Just jobbcoachningen tror jag nämligen är en snårskog som man inte hittar rätt i. Det är andra saker som måste till. Vårt ingångsvärde är just det.

När vi säger nej till just systemet med coacher innebär det inte att vi säger nej till allting som finns i systemet. Just kompetensutveckling, utbildning och stöd måste man ge arbetssökande, definitivt. Men jobbcoachning är inte lösningen. Det kan man göra på annat sätt, framför allt genom arbetsmarknadsutbildning och sådana saker.

Jag känner inte igen uttrycket ”gurka i eget växthus”. Vi är från Östergötland båda två. Jag kommer inte ihåg – 1998 var jag nog tillräckligt

vuxen för att egentligen komma ihåg det, men jag gör inte det. ”Sten i ett glashus” kanske men ”gurka i eget växthus” är en ny sak. Det får vi kanske återkomma till en annan gång.

Anf. 22 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern frågar om Ulf Holm står på fel sida. Svaret på den frågan är nej. Vi står på helt rätt sida. Det tycks vara så att arbetsmarknadsministern har börjat inse varifrån de nya idéerna för framtiden kommer. De kommer från Miljöpartiet och de rödgröna partierna. Regeringen skulle behöva en coach för att väckas ur sin hypnos. Regeringen tycks ha blivit hypnotiserad till att tro att det inte finns några problem.

Arbetsmarknadsministern erkänner delvis att det finns ett kvalitetsproblem som måste säkras, men han kan inte vidare utveckla hur kvaliteten på jobbcoacher, privata aktörer eller Arbetsförmedlingens egna aktörer, ska säkras. Det är det vi från oppositionen har velat få svar på i dag.

Jo, det finns jobb, men det finns inte tillräckligt många jobb. Där är problemet. Arbetslösheten ökar, och den fortsätter att öka. Då måste vi vidta jobbskapande åtgärder, inte bara ha jobbcoacher som kan förmedla jobb.

Vi reagerar inte bara på Aftonbladets artikelserie. Den är en liten sak. Vi skrev detta i vår egen budgetmotion en och en halv månad före Aftonbladet. Vi har fått signaler från enskilda människor om att allt inte står rätt till. Då måste vi reagera, höra av oss samt följa upp och begära åtgärder från ansvarig regering.

Den räddning som regeringen använder sig av tycks vara skattesänkningar. Man inför skattesänkningar motsvarande 10 miljarder kronor. Det är ett slag i ansiktet mot alla dem som inte har ett arbete att gå till. Det här skapar enligt regeringen 3 000 nya jobb. Med det rödgröna paketet för jobb, utbildning och praktik för ungdomar för 3 ½ miljarder skapas 26 000 nya platser. Regeringen borde ha tittat närmare på det förslaget.

Anf. 23 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Först vill jag tacka Socialdemokraterna och Sven-Erik Österberg för en bra, viktig, belysande och stundtals riktigt rolig debatt.

Herr talman! I den värsta krisen sedan 30-talet stavas arbetslinjen aktiv arbetsmarknadspolitik och utbildning. Då är det viktigt att konstatera att vägen till arbete blir kortare med hjälp av coacher som en del av en aktiv arbetsmarknadspolitik. Vi har hört flera som har berättat om de andra delarna.

Det finns alla skäl i världen att vara ödmjuk inför det faktum att verksamheten startade den 17 augusti och att det har skett en snabb volymökning så att drygt 28 000 personer har fått coachningshjälp. Därför är det viktigt med uppföljning och utvärdering. Det kommer naturligtvis att ske, som på alla politikområden, genom ansvarig myndighet. Arbetsförmedlingen har omorganiserat sig för att bättre klara av upphandling och utvärdering på området. Det kommer självklart att utvärderas av departementet, av IFAU, av Riksrevisionen, av oberoende forskare och myndigheter samt medierna. Det är bra.

Oppositionen brukar oftast säga om vår politik att det är för lite och för sent. Men nu är klagokören en annan; nu är det för mycket för snabbt. Hur ska ni ha det egentligen?

Herr talman! Jag bara konstaterar att vi kanske inte kan hjälpa varje enskild person till det perfekta jobbet på kort tid när vi har den värsta lågkonjunkturen på sju decennier. Men tillsammans kan vi korta vägen tillbaka till arbetsmarknaden. Där är coacher ett viktigt inslag.

Låt oss inte glömma bort, herr talman, att framöver kommer varenda själ att behövas på svensk arbetsmarknad om vi ska ha råd med pensioner, sjukvård, skola och allt det andra vi tar för givet. Vi behöver fler på arbetsmarknaden. Coacher är ett litet instrument, ett bland många, för att det ska uppnås.

(Applåder)

I detta anförande instämde Mikael Cederbratt och Hillevi Engström (båda m) samt Fredrick Federley (c).

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Meddelande om information från regeringen

Förste vice talmannen meddelade att *tisdagen den 15 december kl. 13.00* skulle statsminister Fredrik Reinfeldt lämna information från Europeiska rådets möte den 10 och 11 december.

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
2009/10:66 till justitieutskottet

Motioner
2009/10:A8 och A9 till arbetsmarknadsutskottet
2009/10:K5–K8 till konstitutionsutskottet

4 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2009/10:FPM36 Meddelande om en bättre livsmedelskedja i Europa
KOM(2009)591 till miljö- och jordbruksutskottet

2009/10:FPM37 Grönbok om ett europeiskt medborgarinitiativ
KOM(2009)622 till konstitutionsutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Kulturutskottets betänkanden 2009/10:KrU1 och KrU5
Näringsutskottets betänkanden 2009/10:NU1 och NU3
Civilutskottets betänkande 2009/10:CU1

Migration

6 § Migration

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2009/10:SfU2
Utgiftsområde 8 Migration (prop. 2009/10:1 delvis).

Anf. 24 GÖTE WAHLSTRÖM (s):

Herr talman! Vi ska nu debattera socialförsäkringsutskottets betänkande om utgiftsområde 8 och migration. Även om utgiftsområdet inte utgör den största merparten av utskottets ansvarsområde utgör det ett viktigt och för många angeläget politikområde. Det visas inte minst i de många motioner som alltid väcks till de migrationspolitiska debatterna.

Även utanför den formella riksdagsbehandlingen har migrationspolitiken stor betydelse. Det handlar i första hand om de många människor som kommer till vårt land för att söka skydd men också om många andra grupper som inryms i begreppet migration. Också bland medborgarna i Sverige ges migrationspolitiken stor betydelse. Jag tänker i första hand på de många människor som engagerar sig till stöd för de människor som kommer till Sverige. Detta engagemang såväl individuellt som genom olika frivilligorganisationer är av stort värde. Det gäller inte minst integrationsinsatser som behövs vid beviljade uppehållstillstånd.

Vi vet att det också i landet finns en grupp som oroas av utvecklingen med en ökad global rörlighet bland människor. Rädslan för människor med andra livserfarenheter skapar hos vissa individer en främlingsfientlighet som vi som riksdagsledamöter måste påverka för att undanröja. Jag vill inledningsvis konstatera att vi i den svenska riksdagen tycks ha en stor samsyn om migrationens betydelse för såväl individers som nationers positiva utveckling kopplad till möjligheten att röra sig över nationsgränser.

Varje nation på vår jord är i dag att betrakta som vårt grannland. Genom möjligheten att på några timmar förflytta sig över snart sagt hela jordklotet är det viktigt att vi har en politik som gör att vi kan förhålla oss till detta.

Herr talman! Utskottsbetänkandet visar på en viss nationell samling runt migrationspolitiken, men det visar också på viljan från oppositionen att utveckla och förstärka. Jag vill därför inledningsvis instämma i alla de reservationer som vi socialdemokrater fogat till betänkandet, men jag vill för tids vinnande yrka bifall till endast reservationerna 1, 5 och 6.

Herr talman! Vi kan konstatera att migration är starkt förknippad med oroligheter i världen, liksom människors möjligheter att fly från krig och oroshärdar.

Åren som har gått har visat på en fortsatt negativ utveckling i många länder, trots att försök görs att skapa stabilitet genom insatser från bland

annat Förenta nationerna. Vi kan också konstatera att fredssträvanden inte har fått genomslag i många oroshärdar. Det finns säkert skäl att räkna upp många problemområden, men situationen i Somalia är kanske den just nu svåraste. Människors försök att fly liksom vår skyldighet att ge skydd ska ses i skenet av de hemskheter som beskrivs i alltför många delar av vår värld.

Vårt nationella arbete att i tre instanser pröva människors rätt till skydd och uppehållstillstånd inom ramen för en reglerad invandring har stora fördelar och en del brister.

Den gällande instans- och processordningen har nu varit i bruk ett antal år och i delar utvärderats av en särskild utredare. Väl medveten om att denna utvärdering nu bereds inom regeringen anser jag att det finns skäl att markera för att påskynda detta arbete.

Jag tänker bland annat på utredarens egna påtalanden om hanteringen av det centrala begreppet ”synnerligen ömmande omständigheter” och dess juridiska konsekvenser.

Jag har i skriftlig fråga till ministern lyft upp problematiken, då jag sett hur en helt skiljaktig överdomstol skapat familjesplittring i en familj med en mycket svårt sjuk son som fått uppehållstillstånd medan familjen i övrigt ska avvisas. Domen kan i sig ses som humanitärt förkastlig, men den juridiska bedömningen i domstolen visar på problematiken vad gäller tolkningen av begreppet ”synnerligen ömmande omständigheter”.

Ett annat begrepp som vi från oppositionen tidigare lyft fram är synen på ”inre väpnad konflikt”. Att ”inre väpnad konflikt” inte är tillämpligt i Irak eller stora delar av Afghanistan är för många svårförståeligt. Jag kan förstå domstolens tankar men kan likväl se hur krigszoner ständigt utvecklas liksom krigsherrars förändrade beteenden. Begreppet ”inre väpnad konflikt” har i dag en annan betydelse än för bara några år sedan.

Ministern antydde i sitt frågesvar att regeringen kan tänkas återkomma om en analys ger skäl att lyfta upp frågan. Bland annat det nyligen fastställda utslaget med familjesplittring borde utgöra grund för en snabb handläggning från regeringens sida. Förutsägbarhet är ett viktigt inslag i lagstiftningen. Den nyligen avgjorda domen pekar på problematiken.

Herr talman! Ett viktigt inslag inför den så kallade NIPU-reformen var att skapa kompetens och att tillse att tvåpartsförfarandet skapade balans. Såväl i Översynsutredningen som via andra kanaler kommer nu krav på kompetensutveckling. Detta gäller såväl inom Migrationsverket och domstolar som hos de juridiska ombuden.

Det är viktigt att kompetens finns hos de berörda för att skapa den stabilitet i processen som riksdagen eftersträvat. Vissa åtgärder har vidtagits, men problembilder kvarstår som måste täckas upp. Regeringen har i sin egen budgetprocess uppmärksammat problematiken, men vi ser ytterligare behov av insatser, vilket kan utläsas i vårt särskilda yttrande.

Därför yrkar jag bifall till reservation 1.

Boendefrågan med de olika begreppen ABO och EBO, anläggningsboende och eget boende, har under många år varit en fråga som berört framför allt storstadskommunerna men också andra delar av landet. Kommunerna har påtalat svårigheter att strukturera integrationsarbetet samtidigt som Migrationsverket emellanåt påtalat problem i handläggningen av prövning i enskilda ärenden.

Vi har alla skäl att vara lyhörda mot den kommunala instansen och följa upp de problembilder som återopas. Boendefrågan bör därför utredas för att finna formerna som gagnar alla parter.

Därför yrkar jag bifall till reservation 5.

Regeringen har under många år, på frågor från oss socialdemokrater, sagt att frågan om alla barns möjligheter till skola och sjukvård är under beredning och snart får en lösning. Vi har under hand förstått att utfästelserna inte varit fullt ut förankrade inom hela regeringen. Vi beklagar den långbänk som frågan hamnat i men ser behovet av ett snart tillsättande av en utredning för att skapa trygghet för de många barn som ofrivilligt hamnat i den uppkomna situationen och som drabbats av avsaknad av utbildning och sjukvård.

Därför yrkar jag bifall till reservation 6.

Herr talman! Migrationspolitik är, som jag inledde med, i stora stycken en konsekvens av vad som händer i vår omvärld. Migrationsfrågor berör också många människor. Många hyser stor medkänsla med de människor som tvingas fly till vårt land medan andra, om än några få, har en inställning som tyder på främlingsfientlighet mot dessa människor som är på flykt från förtryck.

Jag vill gärna se en kraftfull samling inom de i riksdagen förekommande partierna för att stå upp för den svenska traditionen om en human migrationspolitik. Ett initiativ från det största regeringspartiet skulle kanske vara en möjlighet när migrationsministern inte har mött upp inviten från oss socialdemokrater under tiden sedan valet 2006.

Herr talman! Migrationspolitik är viktig och berör oss alla. Jag känner att vi har ett stort behov av en ökad samsyn i riksdagen för att stå emot de främlingsfientliga krafter som finns ute i samhället.

Anf. 25 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! Utvisa inte till Sverige! Så lyder den braskande rubriken på en veckotidning denna vecka. Vad handlar det om? Jo, en tysk domstol har sagt att man inte anser att de bör avvisa irakier till Sverige därför att Sverige inte är ett säkert land.

Herr talman! Det är en ny bild av Sverige som nu träder fram, en bild av Sverige som inte uppfyller de många gånger vackra ord som uttalas från talarstolen här i riksdagen. Jag tänker inte påstå att Sverige är bland de värsta i klassen, men den tiden då Sverige kunde berömma sig självt av att vara bland de bästa i klassen kanske också är över. Låt mig ta ett annat exempel.

Kanada har vid flera tillfällen gett flyktingstatus åt personer som har avvisats från Sverige – flyktingstatus, enligt 1951 års Genèvekonvention. Det är alltså personer som Sverige har avvisat.

Det är ytterligare ett exempel på att Sverige inte längre fullt ut uppfyller de internationella åtaganden som vi har undertecknat.

Det här är någonting som har pågått under en längre tid men som vi alltid härifrån kammaren måste våga lyfta fram, kritisera och förändra.

Jag har nu i över tio år här i kammaren bevittnat den flyktingpolitiska debatten, och jag har möjlighet att åtminstone dra några slutsatser av vad jag har sett.

De inledande åren handlade i första hand om en järnaxel i svensk flyktingpolitik mellan socialdemokrater och moderater. Det är ingen anklagelse – det är en faktabeskrivning. Vi var då fem partier, tre på den borgerliga sidan och Miljöpartiet och Vänstern, som gemensamt drev en annan riktning på svensk politik.

Efter det senaste valet förändrades den bilden. Då tystnade de tre tidigare flyktingvänliga borgerliga partierna och, som jag tidigare har sagt från talarstolen, lade sig platt för den moderata flyktingpolitiken. Socialdemokraterna å andra sidan vaknade, började fundera och var benägna att självkritiskt granska vad man själv hade bidragit till.

Nu, de allra senaste månaderna, är det ytterligare en ny situation som framträder. Nu, strax före ett valår, börjar de tidigare flyktingvänliga borgerliga partierna att återigen låta höra om sig och sina åsikter. Jag välkomnar det – det är värdefullt om än senkommet.

Det man skulle vilja åstadkomma, för att parafrasera Göte Wahlström tidigare, är gärna en samsyn bland partierna, men en samsyn runt en politik som går i rätt riktning. Vi har nämligen sett alltför många exempel genom åren där partier har slutit sig samman om en politik som drar åt fel håll, som inskränker asylrätten, som gör det svårare för människor som flyr undan förföljelse att få rätt att få skydd undan denna förföljelse här i vårt land.

Herr talman! I nästa debatt kommer vi att återkomma till betydelsen av EU-dimensionen i hela den här utvecklingen. När jag hade den första kammardebatten i dessa frågor för över tio år sedan hade vi en svensk flagga på ena sidan och ingen flagga på den andra. Nu är vi i en situation där de två flaggorna hänger jämnhögt.

Risken är stor, herr talman, att vi om några år kommer att ha en diskussion här i kammaren där det i allt väsentligt saknar betydelse vad Sverige fattar för beslut på det flyktingpolitiska området. Då hänger EU-flaggan långt högre än den svenska. Den här utvecklingen välkomnas av många. På ett principiellt plan går det förstås att resonera kring den bästa av alla världar, där vi kanske till och med på global nivå skulle kunna bestämma att de mänskliga rättigheterna skulle gälla lika för alla överallt hela tiden. Men i praktiken har EU-dimensionen i flyktingpolitiken inneburit hårdare regler, snävare tidsgränser och tuffare tag. Det är den här regeringen i allt väsentligt medveten om och ansvarig för.

Herr talman! Det finns en rad olika punkter – Göte Wahlström har identifierat några – där det inte har blivit som vi hade tänkt att det skulle bli. Vi är i det här fallet den lagstiftande församlingen, samtliga partier här i kammaren. Jag tror att vi är överens – motsäg mig gärna om ni inte håller med – om att en så tuff hantering av begreppet ”synnerligen ömmande omständigheter” som utfallet har blivit inte var avsikten när lagen skrevs. Vi tyckte att vi skrev det tydligt, och det gjorde vi. Ändå har vi fått en hårdare politik och praxis på den här punkten än vad avsikten var. Det var inte meningen att människor skulle avvisas till länder där det råder krig och väpnad konflikt, och ändå sker detta. Jag tror att vi här i kammaren har en samsyn om att så ska icke ske. Kvinnors särskilda asylskäl och hbt-flyktingars särskilda asylskäl har den här kammaren upprepade gånger sagt ska ha en större tyngd och betydelse än vad de i praktiken i dag har. Ändå får det ingen effekt.

Herr talman! Kanske blir det allra mest uppenbart när det gäller barns egna asylskäl. Om det var någonting som var tydligt och är tydligt i den gällande utlänningslagen är att det i fråga om barns asylskäl skulle bli en humanare bedömning än vad fallet var enligt den gamla lagen. Ändå ser vi i dag, herr talman, hur barn avvisas trots att de inte fått sina egna asylskäl utredda ordentligt, trots att de befinner sig i en situation då de i många fall har en svår sjukdom.

Apatiska barn avvisades för några år sedan och avvisas fortfarande från Sverige. Vi har sett de vägledande besluten. De drar i rätt riktning, men faktum kvarstår. Det vi trodde att vi hade gjort upp med – att barn som är så sjuka att de inte kan gå, så sjuka att de inte längre kan upprätthålla livsviktiga funktioner bärs ombord på plan för att avvisas från vårt land – sker igen trots att vi – här är jag helt säker – alla sju partier i denna kammare ansåg att så inte skulle ske.

Det är därför helt nödvändigt att göra om den lagstiftning som gäller. Om myndigheten inte klarar av att använda den som det var tänkt – må de skylla på oklara skrivningar, på att de inte har förstått lagstiftarens intentioner, de må skylla på vad de vill – och inte förstått vår avsikt, låt oss då göra den tydligare. Jag har noterat att regeringen har öppnat för att man kanske eventuellt ska göra någonting.

Jag vill ha klarspråk i dag. Jag vill veta var regeringspartierna står. Vad har ni för uppfattning? Vi kommer inte att låta er komma undan med: Låt oss se om det har blivit tuffare och göra något i så fall. Ni vet att lagen är tuffare använd än vad avsikten var. Är ni beredda att göra någonting åt detta och utreda hur det ska gå till, inte bara om?

Herr talman! Det finns en annan väg att välja än att försöka bekämpa främlingsfientlighet genom att successivt gå den till mötes. Det är att föra en politik som inte ger legitimitet åt främlingsfientliga uppfattningar. Vi lägger fram en rad förslag i dagens betänkande i den riktningen. Vi vill avvisa inskräpningarna. Alla de tiotals miljoner extra som läggs på avvisningar och på förvarstagande av människor fastän de inte har begått några brott vill vi dra tillbaka, spara pengar och hellre använda dem för utbildning av personal på Migrationsverket och för andra insatser än att bygga murarna högre.

Vi vill öppna lagliga vägar för asylsökande. Asylviseringar är ett verktyg för detta. Vi föreslår i vår budgetmotion en amnesti, en regularisering för människor som varaktigt levt och inte gjort sig skyldiga till brottslighet här i vårt land. Skälet till det är att vi inte accepterar att vi bygger upp ett samhälle där vi har ett A-lag av lagliga och ett B-lag av irreguljära. Tvärtom, det är dags att göra någonting åt det. Det har gjorts förut, och det måste göras igen. När migrationsministern nu försiktigt till sina medarbetare viskar ”precis” ska det bli spännande att höra om han med detta ”precis” avser det jag tror, nämligen att det är dags att göra någonting åt det och kasta ut dem ur landet. Eller är migrationsministern beredd att göra någonting åt alla de människoliv som just nu går till spillo i skuggsamhället, vid sidan av det som du och jag lever i? Vi kräver rättigheter på arbetsmarknaden för papperslösa, rätt för barnen att gå i skola och rätt till vård på lika villkor. Det borde vara en självklarhet att mänskliga rättigheter gäller för alla människor, inte bara för dem som är medborgare.

Jag vill i det sammanhanget meddela att jag står bakom samtliga reservationer men yrkar bifall till reservation 8.

Herr talman! Det är lätt att tala men verkar vara betydligt svårare att handla. På en rad olika områden har vi nu åstadkommit en press på regeringen. Tobias Billström har tagit initiativ till en rad utredningar i olika frågor som han inte har kommit på själv men som är initierade av andra partier i alliansen och som blivit möjliga genom den press och det tryck som vi gemensamt lagt på regeringen. Det är välkommet. Det är välkommet att man utreder skolgång för papperslösas barn, att man funderar kring frågan om vård för barn som är papperslösa och hur den ska bli möjlig på lika villkor som för andra barn. Vi välkomnar förstås också utredningar om att göra lagstiftningen mindre tuff än vad den är i dag.

En sak bör stå klar: Vi kommer icke att nöja oss med utredningar alena. De tio år som jag har befunnit mig i riksdagen, kanske inte i sträck men ändå från och till, har lärt mig i vart fall en sak, och det är att bakom de fina ord som alla här uttalar måste man söka de verkliga handlingarna. Bakom de fina orden som talar om asylrätt och mänskliga rättigheter måste man se verkligheten, förmå att i praktiken förändra hur människors livsöden artar sig.

Det är dags, herr talman, att svensk flyktingpolitik ändrar inriktning så att vi lever upp till de vackra ord som ofta uttalas, så att vi lever upp till den bild som åtminstone tidigare har haft ett visst fog för att Sverige är ett av de mer humana länderna i världen. Den bilden har vi sett krackelera framför våra ögon varje gång de brutala avvisningarna av människor som behöver skydd har skett. Det är dags att återupprätta humaniteten i svensk flyktingpolitik. Det är dags för handling och inte bara ord. Det tänker vi fortsätta att se till.

Anf. 26 BODIL CEBALLOS (mp):

Herr talman! Det är lätt att komma efter Kalle Larsson i debatten när den handlar om de här frågorna, för vi har väldigt likartad uppfattning.

Även i årets budgetmotion föreslår Miljöpartiet en stor sänkning av kostnaderna för avvisningar och utvisningar. Utgångspunkten är att vi anser att utlänningslagen tolkas mycket striktare än vad som var lagstiftarens mening och att därför fler egentligen borde ha fått stanna här i landet och därmed inte utvisats.

Vi anser att det råder brister i prövningen av ärenden, bland annat eftersom ombuden inte får betalt för allt det arbete som läggs ned till exempel vad gäller landinformation. Det leder till att många advokater också väljer bort utlänningsärenden. Landinformationen kan vara av avgörande betydelse för utgången av målet.

Vi anser också att regeringens återvändandesatsning i alltför hög grad tillåts sätta dagordningen för asylpolitiken och att utgångspunkten i dag i allt högre grad utgår från en omvänd ordning, det vill säga att först ser man om det finns några som helst möjligheter att skicka tillbaka personen i fråga till hemlandet eller till något annat land och om det är omöjligt ser man till möjligheten att få uppehållstillstånd av något slag i Sverige. I vissa fall står det till och med redan från början på handlingarna "ärende om eventuell utvisning" i stället för "ärende om uppehållstillstånd". Det här såg jag för första gången för några dagar sedan när en person kom och visade mig det papper han hade fått från Migrationsver-

ket. Men jag hade hört talas om det redan tidigare av en av våra nämndemän som talade om att så här står det faktiskt, och det är onekligen märkligt.

Under rubriken Avvisade och utvisade skriver utskottet att återsändandet alltid ska genomföras under humana och värdiga former. Det förtjänar att upprepas om och om igen eftersom det inte alltid är så det går till. Jag kommer att ta upp ett exempel senare, som jag redan tidigare diskuterat med migrationsministern, och berätta hur fortsättningen har varit i det ärendet.

Miljöpartiet vill minska kostnaderna för förvaren. Det är inte rimligt att vi fortsätter att låsa in människor som inte har begått brott under flera månader och upp till två år, som var det senaste jag hörde att en person har suttit där. Ibland handlar det till och med om människor som skulle få lov att få ett uppehållstillstånd här i Sverige på grund av anknytning men som tvingas att söka uppehållstillstånd hemifrån. Men hur ska de kunna göra det när inte ens våra annars så uppfinningsrika svenska myndigheter lyckas skaffa dem de resehandlingar som behövs för att ta sig hem. Även om kostnaderna per dygn och per person har minskat enligt regeringen, beror det bara på att beläggningen på förvaren varit högre – effektivare anser kanske regeringen, ovärdigt anser jag. Det är inte humant och det är inte värdigt att sitta fängslad om man inte är en brottsling, oavsett hur billigt det blir för svenska staten.

Herr talman! Jag tänker berätta vilka konsekvenser vår lagstiftning kan få. I går kväll ringde en kille som heter Joseph. Han befinner sig nu i Uganda tillsammans med Danella, Bienvenu och Patience. De är fyra av sex burundier som deporterades från Sverige i ett chartrat plan den 20 oktober efter att ha tillbringat månader på förvar i Sverige. Marie-Antoinette beviljades inhibition i sista stund eftersom Europadomstolen ska titta på hennes ärende. Hon är nu tillbaka i Sundsvall. Två av de burundier som skickades i väg vet jag inte hur det har gått för.

Man kan då fråga sig vad de gör i Uganda när de deporterades till Burundi. Enligt våra svenska myndigheter har de inget skyddsbehov och löper ingen fara för förföljelse om de återvänder och kan därför skickas tillbaka utan problem. Då borde ju allt vara frid och fröjd och de återvändande borde inte ha behövt sitta fjättrade med hand- och fotfängsel plus midjebälte på flyget under 22 timmar utan mat och med vatten som hade bästföredatum för över ett år sedan. Det borde inte heller ha varit något problem och dessutom varit mycket billigare om de hade rest reguljärt i stället för med ett chartrat plan tillsammans med några poliser. Och sist men inte minst skulle de inte ha hamnat i situationen att man glömde att begära landningstillstånd. Om de hade rest reguljärt hade burundiska myndigheter åtminstone fått vetskap om att det skulle komma ett plan. Enligt uppgift var planet på vippen att bli nedskjutet, och burundierna möttes av ett stort uppbåd av poliser på flygplatsen, medan den svenska personalen lyckades ta sig därifrån och flög vidare till det säkrare Kenya. Är det ett värdigt och humant återvändande, och är det enligt regelboken? Jag tror inte det.

Om burundierna inte hade fruktat för att resa tillbaka hade det inte heller varit några problem att skaffa resehandlingar utan att begära att en burundisk diplomat skulle komma till förvaren för att där visa upp de berördas asylhandlingar för att identifiera dem. Det är något som inte

borde vara möjligt och som förnekats när jag har frågat om det, men så gick det faktiskt till. Även om asylhandlingarna inte hade visats upp går det självklart inte att ta miste på att det handlar om asylsökande när man befinner sig på ett förvar. Att röja en asylsökandes identitet för ambasadpersonal från det land de flytt ifrån kan inte vara annat än ett brott mot sekretessen och dessutom ett nytt flyktingskäl att beakta, det vill säga en ny omständighet i ärendet som skulle kunna ge uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov.

Vid ankomsten till Burundi flydde de direkt vidare och lyckades finna varandra i Rwanda. De uppsökte UNHCR som hänvisade dem vidare till UNHCR i Uganda. Efter mycket om och men lyckades de ta sig dit och är nu registrerade där. De säger att de kommer att få vänta i två tre år. Jag har inte läst deras ärende och vet inte på vilka grunder de har fått avslag. Men med vetskap om att de motsatt sig ett frivilligt återvändande och att de så fort det bara gick tog sig vidare från landet igen och dessutom uppsökte UNHCR för att bli uttagna på flyktingkvoten, är det inte så svårt att förstå att de känner välgrundad fruktan för att vistas i sitt hemland.

Då kan man fråga sig om Migrationsverket och domstolarna har gjort en korrekt bedömning i deras ärenden. Var den landinformation man använde tillräcklig? Och såg de verkligen till de individuella skälen eller till att det just nu i teorin är fred i Burundi? Vi hörde tidigare Kalle Larsson berätta om människor som har kommit till Kanada och fått flyktingstatus där efter att ha blivit utvisade från Sverige.

Herr talman! För några veckor sedan blossade det upp en debatt om var ensamkommande barn ska bo efter det att Vellinge kommuns starke man gjort sig till talesman för kommuninvånarna – trodde han åtminstone. Att så inte var fallet visade det sig sedan när det plötsligt fanns fler som anmälde sitt intresse för att vara god man till barnen än det fanns barn att vara god man för.

Frågan om var människor ska bo som kommer till Sverige har diskuterats under hela den här mandatperioden, eftersom det är många som har flyttat till vissa kommuner och under mycket kort tid. Det har kommit förslag om att fördela de asylsökande över hela landet för att undvika trångboddhet i bland annat Södertälje. Jag har förstäelse för att man i Södertälje upplever att till exempel skola och hälsovård inte räcker till eller att man inte klarar att bygga ut i den takt som skulle behövas när många kommer på kort tid. Och visst skulle det vara bra om människor valde att bo även på andra platser i landet, men vi löser inte problemet genom att gå tillbaka till något som vi en gång har lämnat för att det inte fungerade. Det fungerar inte att lösa problem genom att skapa ett nytt.

Häromdagen kom en ny utredning som visar att integrationen inte blir bättre av att människor nekas att bo där de vill utan tvärtom. Miljöpartiet har hela tiden hävdat att vi inte löser integrationsproblem eller trångboddhet med att tvinga människor att bosätta sig på annan ort. Samtidigt bör naturligtvis ingen kommun få lov att neka någon som vill bosätta sig i en kommun att faktiskt göra det. Vi tror snarare att problemen med trångboddhet kan minskas genom att återinföra bidraget till dem som väljer eget boende. Vi avsätter därför medel för det i vårt budgetförslag.

Herr talman! Det är ett oerhört slöseri med mänskligt kapital och ekonomiska resurser att inte ge de papperslösa i Sverige en möjlighet att fortsätta att bidra till vårt samhälle. Vi i Miljöpartiet har under flera år i

vårt budgetförslag haft med resurser för att genomföra en så kallad regularisering eller legalisering – man kan kalla det vad man vill. Tidigare utgick vi enbart från den grupp som fortfarande befinner sig i landet och som prövats enligt den gamla utlänningslagen. I januari 2009 fanns ca 3 000 personer kvar i den gruppen. Men de är inte de enda som lever gömda och utan papper i Sverige.

Under den tid som har gått sedan den nya utlänningslagen trädde i kraft och den nya lagen om arbetskraftsinvandring trädde i kraft 2008 har många fått sina ärenden avgjorda. Det är under samma tid som vi har sett en allt striktare tillämpning av utlänningslagen. Det har skapat fler papperslösa. Det här är en tillämpning som vi ledamöter inte alltid känner igen oss i, och det tog också Kalle Larsson upp i sitt tidigare inlägg.

De papperslösa finns här i landet och jobbar många gånger vitt, ibland svart. De har ofta befunnit sig många år i Sverige och deltar i samhällslivet precis som alla andra. De konsumerar, har barn i skolan etcetera. Att legalisera gruppen är bättre rent mänskligt för dem. Dessutom är det mindre kostsamt för skattebetalarna än om vi först skickar i väg dem till hemlandet så att de där kan söka arbetstillstånd för att återkomma till Sverige.

Många av dem som har fått avslagsbeslut på sina ansökningar har valt att hellre leva gömda i Sverige än att leva gömda i sina hemländer. Ofta låter det i diskussionen som att det handlar om brottslingar. Har man fått ett avslagsbeslut ska man lämna landet. Annars bryter man mot lagen och är därmed en olaglig invandrare.

I fallet med burundierna är de faktiskt fortfarande på flykt, men de befinner sig i ett annat land. De kommer kanske att få flyktingstatus i ett annat land så småningom, trots den bedömning de svenska myndigheterna har gjort.

Jag kan inte för mitt liv hålla med om att det skulle vara brottsligt att leva gömd i Sverige. Det kan faktiskt handla om överlevnad.

Herr talman! Miljöpartiet anser att en pott pengar som landstingen kan söka medel från måste anvisas för att ge hälso- och sjukvård till de gömda. Vi kan inte vänta in den utredning som regeringen utlovat. Människor blir inte mindre sjuka av att inte ha tillgång till läkare. I stället riskerar vi att både öka ohälsan och kostnaderna om vi inte erbjuder hälsovård på ett tidigt stadium.

En anledning till att många inte vågar uppsöka hälso- och sjukvården är att de är rädda för att personalen ska avslöja för Migrationsverket att de är där genom att till exempel ringa och fråga vem som betalar för vården. Det händer nämligen ibland. Personalen är också skyldig att på polisens begäran tala om att man har en gömd flykting hos sig. Det är inte förenat med straffansvar, såvitt jag vet. Vi menar att det inte ska vara möjligt för polisen att ingripa mot människor som lever gömda när de besöker vårdinrättningar, inte heller när de är på skolor eller i kyrkor.

Kalle Larsson har redan yrkat bifall till reservation 8. Jag yrkar bifall också till reservationerna 4 och 7.

Anf. 27 MIKAEL CEDERBRATT (m):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner och reservationer. Jag tänkte ta min utgångspunkt i den nya instans- och processordningen – som naturligtvis

blir mindre och mindre ny för varje debatt vi har. Den är ändå en klar förbättring. Den ger möjlighet till en tvåpartsförhandling, rätt till offentligt biträde och möjlighet att överklaga framför allt Migrationsverkets beslut.

Vi har fått en första utvärdering i Utvärderingsutredningen som tydligt och klart fastställer att det har blivit mycket bättre och rättssäkrare. Samtidigt hör vi i samhällsdebatten och här i talarstolen att det har blivit hårdare.

Låt oss stanna upp här lite grann. Hur var det förr? Det var rena lotteriet. Hur många löpsedlar hade man? Hur många starka opinionsbildare fick man med sig? Ingen visste riktigt hur beslutsunderlaget såg ut. Det var det vi gick ifrån när vi gick in i den nya instans- och processordningen. Det är inte hårdare nu; det är tydligare. Vi har en generös men reglerad invandring.

För att hyfsa debatten måste man nog ibland ställa frågan: Vad utgår era resonemang från, reglerad invandring eller fri invandring? Är det fri invandring kommer vi aldrig att nå varandra i debatten.

Vi har en reglerad invandring. Då blir det nej ibland. Och nej måste vara nej. Det verkar precis som att när det blir nej ifrågasätter man domstolarnas beslut. Men gör man det måste man också göra tydligt och klart vem som ska besluta. Ska det vara statsrådet Billström? Eller Lars Ohly? Eller chefredaktören på Expressen?

Vi måste våga stå upp för den nya instans- och processordningen, för den är mycket bättre än det vi hade förut. Det blåser ibland när man står upp för något, men de som är seriösa och vill ta ansvar måste göra det.

Vi är samtidigt öppna för förändring om det finns ett gediget beslutsunderlag. Vi har fått lite av det i Utvärderingsutredningen. Vi är observanta på ”synnerligen ömmande omständigheter”, inte minst vad gäller barn. Vi kommer att följa det.

Det var en enad riksdag som tog beslutet om den nya instans- och processordningen. Här i kammaren har vi dock två partier, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som motionerar om amnesti. Amnesti undergräver trovärdigheten och respekten för den nuvarande ordningen. Den riskerar att utöka och cementera ett skuggsamhälle där utsatta utnyttjas till underbetalda jobb i dåliga arbetsmiljöer, ibland så bedrövligt som till prostitution. Amnesti ger signalen: Med amnesti följer fler amnestier. Amnesti slår bort grunden för den nya instans- och processordningen. Den är en fara för dem som utsätts för den.

Vi vet att Vänsterpartiet gick i opposition så fort man hade fattat beslutet här i riksdagen. Jag måste dock vända mig till socialdemokratin som bjuder in Vänstern och Miljöpartiet i regeringen. Är ni socialdemokrater för amnesti?

Moderaterna och alliansen vill stå upp för den nya instans- och processordningen där ett nej är ett nej. Det är därför vi lägger lite krut på att man ska lämna landet när man har fått ett nej. Vi har ingått återtagandavtal så att det ska kunna ske under ordnade former. Eftersom vi har en frivillighet i grunden har vi inrättat ett återetableringsstöd. Under 2008 var det 1 071 personer som fick det. Det var en kostnad på 12 miljoner kronor. Men mediantiden för hur lång tid det tog att frivilligt lämna landet sänktes med en månad, vilket sänkte kostnaderna med 50 miljoner.

Vi ger också Migrationsverket och myndigheterna mer pengar i budgeten för att kunna göra detta på ett bättre och mer kvalitativt sätt.

Denna kammare beslutade också om en lag som trädde i kraft den 1 juni 2006. Det var lagen om ensamkommande barn. Beslutet föregicks av en diskussion med Sveriges Kommuner och Landsting. Man var överens om att barn är mest utsatta, och utifrån det fördelade man ansvaret. Staten var bäst på prövning och ekonomiskt ansvar. Kommuner och landsting var bäst på utbildning, vård och omsorg. Det var sant för fyra år sedan. Sedan har vi under resans gång haft problem på detta område, framför allt beroende på att det har kommit många fler barn än vad man först trodde.

Regeringen har följt detta noga. Man har höjt ersättningarna och tagit ansvar för vårdkostnader upp till 21 år. Man har nyss utsett en koordinator. Man är öppen för och beredd att se över saken. Migrationsverket kommer att öka antalet ankomstboenden. Man är uppe i sex i dagsläget men säger att man vill komma upp i tio för att fördela bördan och för att kanske också inleda asylprövningen redan i ankomstkommunerna.

Det är viktigt att inte falla för att syssla med panikåtgärder. Jag tror att frivilligheten, som var en samling för att göra ett bra jobb för fyra år sedan, fortfarande står sig.

Jag besökte Alingsås, och där sade kommunstyrelsens moderate ordförande Daniel Filipsson angående kommunernas ansvar: Vi har ett moraliskt ansvar att vara medmänskliga.

Det är sådana kommuner som ska ta hand om de ensamkommande barnen!

Arbetslinjen genomsyrar migrationsområdet. Vi kommer snart att fira ettårsjubileet av arbetskraftsinvandringen. Det är en framsynt och bra lag. Den ger möjlighet för pengar att flyttas från välbärgade länder till fattiga länder. Det är företagarens behov som styr var arbeten kan skapas.

Vi har i asylprocessen också möjlighet till ett så kallat spårbyte. Under vissa premisser två veckor efter lagakraftvunnen dom kan man byta och slippa lämna landet för att söka arbetstillstånd.

Vi har en tänkt regeringskoalition med Vänsterpartiet som säger: Nej, den här lagen vill vi inte ha. Ska man arbeta i Sverige ska man helst göra det svart. Miljöpartiet är väldigt klokt i den här frågan och tycker att detta är bra. Socialdemokraterna agerar på något vis som: Hårtill är jag nödd och tvungen.

Vi skapar en aktivitetsbonus för att motivera människor att vara aktiva under processen. Vi tror att aktivitet är tillfredsställande. Vi tror att det skapar större möjligheter och snabbare integritet.

Vi lägger också pengar på att kartlägga utbildning och yrkesbakgrund.

Det är en proposition i vardande vad gäller anhörginvandring. Vi tror att det är bra att människor får morötter för att söka arbete och en lämplig bostad när man får hit sina anhöriga. Det är bättre att komma till innanförskapet än utanförskapet.

Under mandatperioden har regeringen och alliansen ökat sina kunskaper och skaffat sig ett gediget beslutsunderlag. Jag nämnde Utvärderingsutredningen tidigare. Vi har också Asylmottagningsutredningen. Där förs ett resonemang om ett eventuellt särskilt ankomstboende. Ut-

redningens resonemang gäller att man då snabbt skulle kunna få i gång en asylprövning men också att man skulle höja kvaliteten.

Det finns ett resonemang om bostads- och dagersättningar.

Utredningen om skolgång har kompletterats för att man ska se om det eventuellt finns fler barn än de så kallade gömda som ska ingå.

Utredningsdirektiv för hur sjukvården ska hanteras bereds.

Harmonisering inom EU är beslutad sedan 1999. Det är något som vi tycker är väldigt viktigt. Det är inte minst påtagligt nu under Stockholmsprogrammet. Framför allt gäller det mottagarvillkoren, att få bättre ordning på Dublin och stödet via Eurodoc.

Vi har vidarebosättningsprogrammet som är en av de mest angelägna åtgärder vi kan syssla med.

Jag har nämnt det förut, men om alla 27 medlemsländerna skulle ta emot lika många som Sverige i förhållande till sin befolkning skulle vi snabbt kunna ge skydd för över 100 000 människor varje år – människor som inte själva klarar av att ta sig till Sverige eller EU.

Vi har också enighet när det gäller att bilda ett stödkontor. Hur man än harmoniserar lagar är det ändå praxis som styr i slutänden. Det är framför allt stödkontorets uppgift.

De här frågorna har förts framåt trots en mycket besvärlig förhandlingssituation.

Jag vill här från talarstolen ge vårt statsråd Tobias Billström en eloge för att han har fört frågorna framåt.

Jag har ännu en fråga till socialdemokratin. Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill ju inte att vi ska harmonisera. Jag tror mig veta att Socialdemokraterna vill det. Hur gör ni om ni kommer i samma regering?

Herr talman! Migrationsområdet kantas och kännetecknas av ordning och reda och stor aktivitet. Låt oss fortsätta på den inslagna vägen.
(Applåder)

Anf. 28 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Väl medveten om kammarens regler ska jag uttrycka mig försiktigt. Mikael Cederbratt far med osanning när han påstår att vi skulle vara motståndare till arbetskraftsinvandring. Jag tänker inte låta det bli huvuddelen i det här replikskiftet. Mikael Cederbratt vet mycket väl att vi vill se andra regler för arbetskraftsinvandring. Det vill Socialdemokraterna också. Vi är i allt väsentligt överens i den frågan.

Det är ganska underhållande att lyssna på Mikael Cederbratts hårda försvar av den nya instans- och processordningen.

Alla som har följt diskussionen ett antal år vet att det är lite nyväckt. Moderaterna var ju ett av de sista partierna som anslöt sig till uppfattningen att vi behövde en ny instans- och processordning över huvudet taget. Att man nu försvarar den är välkommet. Jag tycker också – låt det stå tydligt och klart i kammarens protokoll – att den nya instans- och processordningen är mer rättssäker, mer transparent och bättre än den tidigare ordningen.

Den förutsätter att vi kan föra en politisk diskussion om hur politiken ska utformas. Även den nya instans- och processordningen grundar sig på lagstiftning och förarbete som vi i denna kammare är ansvariga för. Därför måste vi – Mikael Cederbratt och jag och andra som har tillträde

till kammarens talarstol – kunna föra en diskussion om vilken lag som vi tycker är den rimligaste och bästa.

Det går inte att försvara hållningen att man inte vill ändra lagen med att det finns en ny instans- och processordning som man måste luta sig emot.

Min skarpa fråga till Mikael Cederbratt är denna: Med vilka argument försvarar Moderaterna att vård till vuxna papperslösa inte ska ske på samma villkor som för andra människor?

Anf. 29 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Herr talman! Det går ju att säga att man står upp för den nya instans- och processordningen och att den är bättre, men man kritiserar den gång på gång så fort det blir ett nej.

Ni föreslår amnesti, vilket verkligen är ett hugg i ryggen på den nya instans- och processordningen.

Jag förstår att Kalle Larsson inte bryr sig om att ni skapar ett skuggsambhälle där människor verkligen inte har möjlighet att få sina rättigheter tillgodosedda. Det är ett ansvar som är ganska stort och vilar tungt på Kalle Larsson.

När det gäller vårdfrågan har alla rätt till akut sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagens 4 §. Det är diskussion om vilka som ska ha subventionerad vård. Det är inte riktigt den fråga som Kalle Larsson ställde.

Anf. 30 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Mikael Cederbratt vill ha en kort debatt, och det ska han få.

Det är ju inte mycket svar han egentligen kan presterar: Det är så det är, och så ska det vara. Vi har en diskussion om detta.

Visst kan man diskutera de mänskliga rättigheterna, eller också kan man säga att de ska gälla.

Vård på lika villkor är en av de mänskliga rättigheterna. Notera: på lika villkor.

Mikael Cederbratt säger att jag dömer människor till att leva i ett skuggsambhälle. Det är mer än lovligt märkligt. Det är inte en kniv i ryggen på den nya instans- och processordningen att säga att människor som är dömda enligt den gamla bör regulariseras. Jag är förvånad över den inställningen. Om vi är överens om att den gamla instans- och processordningen, som den såg ut, inte var tillräckligt bra, hur vill Mikael Cederbratt att de människor som fick avslag i den processen ska behandlas? Ska de finna sig i att de blev dömda i en rättsosäker ordning? Jag tycker inte det.

Det är lätt att försvara en politik som den som förs i dag om man inte ser till hur verkligheten ser ut. I det Sverige som Mikael Cederbratts parti gör anspråk på att leda och vill fortsätta att leda lever i dag tiotusentals människor utan rättigheter på arbetsmarknaden, utan rätt till vård på lika villkor och utan alla de rättigheter som vi tar för självklara.

Mikael Cederbratt tycker att vi ska utreda något av det men i allt väsentligt göra ingenting. Jag föreslår en annan väg. Det är ingen överraskning att vi inte är överens.

Anf. 31 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Herr talman! Det sista Kalle Larsson sade är något som jag kan hålla med om.

Kalle Larsson kan inte svara, men det är väl ändå en reglerad invandring vi talar om? I min värld innebär det att ett nej är ett nej.

Vi vet också att det är signaler om hur myndigheter och länder hantarer detta som får människor att vidta vissa åtgärder. En amnesti ger signalen att det kommer fler amnestier.

Jag tycker inte att vi ska ge den signalen. Jag tror inte att det är bra att man ger människor falska förhoppningar och låter dem leva under mycket dåliga omständigheter. Jag tycker att det är ansvarsfullt att säga att ett nej är ett nej och att vidta åtgärder för att nej ska efterföljas.

Anf. 32 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Jag tar upp tråden om den reglerade invandringen.

Om jag förstår Mikael Cederbratt rätt innebär en reglerad invandring att ett nej är ett nej. Jag tycker att det är en dålig förklaring på vad reglerad invandring egentligen innebär.

I många fall är tolkningen snarare att invandringen ska vara begränsad, ingenting annat. Den reglerade invandringen är en princip som man använder sig av i utlänningsrätten. Den står inte inskriven i en lagtext eller liknande.

Jag skulle vilja veta vad den reglerade invandringen innebär för Mikael Cederbratt förutom att ett nej är ett nej.

Jag vill också ta upp den nya instans- och processordningen. Det är ingen som ifrågasätter den nya instans- och processordningen. Däremot har tolkningen av den nya lagen blivit föremål för diskussion här i kammaren vid ett flertal tillfällen då vi från många håll har sagt att vi inte känner igen oss i den tolkning som domstolarna gör.

Domstolarna och Migrationsverket har själva talat om för oss att vi inte har varit tillräckligt tydliga i lagstiftningen som de sedan ska tillämpa. Det är där problemet är. Det är inte den nya instans- och processordningen i sig som är problemet, utan det är tolkningen av lagen.

När vi kommer till den punkt att vi känner oss nöjda med hur domstolarna faktiskt tolkar lagen kan vi sätta oss ned. Då kanske vi inte behöver föreslå fler regulariseringar etcetera för då är det överflödigt. Men i nuläget är det inte överflödigt att föreslå att människor ska legaliseras här i landet eftersom tillämpningen av lagstiftningen inte är som vi hade tänkt oss.

Anf. 33 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Herr talman! En reglerad invandring innebär att det finns vissa regler för när man ska få stanna eller inte stanna. Det ska alltså vara skillnad på ett ja och ett nej. Om ett nej inte innebär att man lämnar landet är det ingen skillnad på ett ja och ett nej. Då kan vi lägga ned Migrationsverket och slopa utlänningslag och så vidare.

Det svenska folket vill ha en reglerad invandring, och då är det skillnad på ett ja och ett nej.

Jag ser i reservationstexterna från Miljöpartiet att man ifrågasätter domstolarnas beslut. Har man den ingången är det klart att man slår undan benen och trovärdigheten i fråga om en reglerad invandring och att ett nej är ett nej. Jag vidhåller lite grann denna skillnad.

Bodil Ceballos bör tala om för mig om det ska vara en skillnad mellan ett ja och ett nej.

Anf. 34 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Självklart kan man tolka att den reglerade invandringen innebär att det ska finnas lagar och regler för hur invandringen ska gå till. Då kan jag ställa mig bakom en sådan formulering. Självklart ska det finnas lagar och regler som talar om hur saker och ting ska gå till.

Men när den reglerade invandringen används som en princip för att begränsa, oavsett lagar och regler, står jag inte bakom den formuleringen.

Jag har läst många avslagsbeslut under årens lopp, och där står det många gånger att den reglerade invandringen får anses stå över till exempel barnkonventionen. Vi har en barnportalparagraf i vår utlänningslag för att tillvarata barnens intressen. En sådan formulering som brukar finnas i avslagsbesluten strider både mot barnportalparagrafen och mot barnkonventionen. Då följer vi inte de lagar och regler som finns när vi fattar beslut, utan då är det principen om den begränsade invandringen som får råda i stället.

Självklart kommer det alltid att vara så att alla inte kommer att få ett ja på sina ansökningar. Alla har inte asylskäl eller skyddsbehov, och då kommer det att bli ett nej. Men om lagen anses rättvis är det inte heller ett stort problem.

Redan i dag är det så att många av dem som får avslag faktiskt återvänder. De som upplever att de har fått ett rättvist beslut återvänder utan några större protester. Det är de som upplever orättvisa i besluten som faktiskt stannar kvar.

Anf. 35 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Herr talman! Jag tror inte att det är speciellt ovanligt att de som får ett nej inte tycker att det är rätt. Det brukar vara så i många andra fall också.

Men vad Bodil Ceballos faktiskt säger är att domstolarna inte följer lagen. Det är faktiskt vad hon säger. Det står också i er reservationstext att ni ifrågasätter domstolarna.

Från regeringen och alliansen följer vi praxisbildningen. Detta har varit i gång ganska kort tid. I det första svaret som vi har fått om hur det har fungerat har det sagts att det fungerar väl och att det har blivit mycket rättssäkrare. Jag känner mig trygg i denna process.

Men jag kan också konstatera att Miljöpartiet står för amnesti. Jag tycker att det är ett stort och svårt ansvar att ta att skapa möjligheter för ett skuggsamhälle.

Anf. 36 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Utan att med ett ord beröra min utsträckta hand fortsätter Mikael Cederbratt i stället att försöka ifrågasätta socialdemokratins hållning i migrationspolitiken. Jag kan säga till Mikael Cederbratt att vi står fast vid vår syn på både den reglerade invandringen och den problematik som inryms i en diskussion om amnesti eller regularisering, därav

min utsträckt hand till att föra en diskussion. Jag tror att det finns skäl att vi för den diskussionen bredare bland riksdagens alla partier för att hitta en konsensus att stå emot de krafter ute i samhället som i dagsläget har helt andra uppfattningar. Jag tror att det finns förutsättningar att föra en bredare diskussion.

I stället för Mikael Cederbratt in ett resonemang om den splittring som skulle förekomma inom den rödgröna alliansen. Hos oss pågår precis den diskussion som har pågått också inom era partier i regeringsalliansen inför regeringsbildandet 2006. Många här minns, vilket Kalle Larsson redovisade, vad Kristdemokraterna, Folkpartiet och Centerpartiet stod och sade i denna kammare före valet 2006. Vad var deras uppfattning om regularisering och alla de saker som Mikael Cederbratt nu försöker lägga i famnen på oss i oppositionen?

Jag tror att det finns skäl att fundera över den utsträckta handen. Det finns ett värde i att inom politiken på detta område finna en bredare majoritet för att stå emot de krafter som finns ute i samhället därför att riksdagen på detta område har ett ansvar utifrån vår historik att verka för en human flyktingpolitik i Sverige.

Anf. 37 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Herr talman! Jag försöker inte så någon split utan jag försöker utröna vad en rödgrön regering skulle fatta för beslut, och det är inte lätt att se. Det är skälet till att jag vill ta upp och klarlägga detta.

I GP den 8 december skrev Kalle Larsson och Lars Ohly en artikel. Där står det:

”Det är ingen hemlighet att vi sedan länge varit djupt oense med Socialdemokraterna om flyktingpolitiken.”

Lite längre ned skriver de:

”Vi kräver därför att papperslösa och gömda genom ett engångsbeslut skall få möjlighet att stanna i Sverige.”

Då är min fråga till Göte Wahlström: Kommer du att acceptera en amnesti?

Anf. 38 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Mikael Cederbratt var inte ledamot av riksdagen före 2006 och minns kanske inte den diskussion som förekom här i kammaren. Men det går att läsa i protokollen om hur också Moderaterna fick ta strid mot de nuvarande kamraterna i regeringsalliansen i frågeställningar. Men likväl finns det skäl att försöka titta på om det går att finna en bredare majoritet i Sveriges riksdag därför att detta politikområde har en sådan betydelse och ett sådant värde när det gäller just att se på människor som är på flykt från krigszoner och oroshärdar ute i världen och behöver känna det skydd som man kan få i Sverige.

Min fråga kvarstår. Men efter ett par replikskiften har jag inga stora förväntningar på att regeringsalliansen är beredd att försöka bredda samsynen i fråga om de stora greppen kring Sveriges historia som ett land som står för en stor humanitet när det gäller migrations- och flyktingpolitik.

Bodil Ceballos tog upp olika frågeställningar här. Det var ett replikskifte mellan Miljöpartiet och Moderaterna. Men jag har i frågesvar från ministern också fått sådana signaler som Mikael Cederbratt nu lyfter

fram när det gäller synen på ”synnerligen ömmande omständigheter” i praxisbildningen.

Men vi har också domare, och det är det som är problemet just nu. En helt oenig överdomstol har tre olika uppfattningar om utslaget i en dom som ska vara praxisbildande för det fortsatta arbetet. Detta borde vara en signal om att det finns skäl att göra denna översyn av begreppet ”synnerligen ömmande omständigheter” i utlänningslagen så snart som möjligt. Tydligt fungerar praxisbildningen inte när man landar i detta slutresultat.

Anf. 39 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Herr talman! I mitt anförande lyfte jag upp att det är viktigt att titta på detta med ”särskilt ömmande omständigheter”. Göte Wahlström svarar dock inte på min fråga, så jag vet ännu inte om en rödgrön regering kommer att ge amnesti.

Det finns tre grundpelare på migrationsområdet. En är instans- och processordningen, och jag hävdar att en amnesti raserar respekten för denna. En annan är att vi har arbetskraftsinvandring, och jag har fortfarande inte fått något svar på hur en eventuell rödgrön regering kommer att arbeta på det området. Vi vet att två av de partier som vill bilda regering tillsammans med socialdemokratin inte är för harmonisering.

Med andra ord: Vi har inga besked om vad som händer efter valet om Göte Wahlströms parti får bilda regering.

Anf. 40 FREDRICK FEDERLEY (c):

Herr talman! Socialförsäkringsutskottet har två ärenden att diskutera i dag. Jag tänker lägga mitt huvudfokus på den här diskussionen, som är mer övergripande och, tror jag, mer intressant än den ganska tekniska diskussion som följer. Jag kommer såklart att gå upp även i nästa debatt och yrka bifall – jag anar också att det finns ett antal frågor från oppositionen – men jag kommer inte att ägna mycket tid åt det anförandet.

En sak tycker jag har varit ganska tydlig den senaste tiden: Trots att vi har varit inne i den svåraste lågkonjunktur vi sett i Sverige på sju decennier har det inte funnits strömningar, generellt i Sverige eller i denna kammare, som krävt att vi ska strypa migrationen till Sverige. Det tycker jag är en styrka som säger en hel del om den grundläggande svenska inställningen till migration och de grundläggande svenska värderingarna när det kommer till att ha en öppen och human migrationspolitik.

Till syvende och sist uttalas ett samhälles grundläggande värderingar ganska mycket av vilken migrationspolitik som förs. Väljer man att föra en migrationspolitisk linje där man stänger gränserna och gör det svårare för människor att komma till landet säger det en del om slutenheten hos de människor som bor och verkar där. Det säger också en hel del om den politiska majoriteten. Sanningen är dock att vi oavsett partifärg i kammaren har den grundläggande värderingen att vi ska ha en öppen och generös migrationspolitik.

För mig har det varit tydligt att vi måste försöka få lite ordning och reda på migrationspolitiken, något vi inte har haft på väldigt länge. Grunden för att få ett system där vi kan ha ordning och reda och veta varför och på vilken grund man kommer är att vi måste ha tydligare kategoriseringar och en mer rättssäker process. Därför har vi välkomnat den

nya instans- och processordningen, som har skapat en betydligt större rättssäkerhet än vi någonsin har haft i migrationspolitiken, skapat ett tvåpartsförfarande och i allt väsentligt dömt som ett bra system.

Det betyder dock inte att allting är komplett. Vi kommer att återvända till ett antal saker, som redan har varit uppe i diskussionen och som kommer att diskuteras framöver, som vi kan komma att behöva se över.

Det gäller att ha det grundläggande fundamentet – en lagstiftningsmodell som vi fattar beslut om och ett rättssäkert domstolsprövande som sedan avgör huruvida man får stanna eller inte, om man uppfyller asylskälen eller om man kommer hit som arbetskraftsinvandrare.

Vi pratar huvudsakligen om tre linjer i migrationspolitiken. En är att man kommer hit som arbetskraftsinvandrare, något som inte var möjligt fram till bara för ganska precis ett år sedan i nästa vecka. Den 15 december förra året trädde arbetskraftsinvandringsreformen i kraft, en reform som har varit oerhört god för landet. Den har också visat att trots att vi befinner oss i en av de djupaste lågkonjunkturerna på länge är det inte alla företag eller alla branscher som befinner sig i en svacka. Många behöver fortfarande utvidga och expandera sin verksamhet och hade inte kunnat göra det på ett bra sätt om vi inte hade haft möjligheten till arbetskraftsinvandring. Jag kan inte den exakta siffran, men någonstans över 5 000 människor har kunnat komma och fylla hål på den svenska arbetsmarknaden som annars inte hade kunnat fyllas. Därmed har de företagen och de arbetsplatserna kunnat fungera och utvecklas bättre än vad de annars hade kunnat göra.

Det andra är asylpolitiken, där vi här inne tar fram den grundläggande lagstiftning som sedan bedöms av den nya instans- och processordningen.

Det tredje handlar om dem som inte kan söka sig till Sverige men som behöver komma hit, de som oftast befinner sig i den absolut svåraste situationen. Det är de som befinner sig inom ramen för vidarebosättningsprogrammen, en grupp som vi i Sverige alldeles för ofta glömmer att diskutera. Vi vet att det bara i Jordanien finns uppemot två miljoner irakier i flyktingläger utan medel att kunna ta sig därifrån. Här har vi ett jättestort ansvar att med de värderingar vi har i Sverige hjälpa till att öka kvoten av människor som kommer hit på vidarebosättningsprogrammen.

Ska vi ha det här systemet, som börjar få tydliga gränser och konturer så att människor vet på vilka skäl de får komma hit, innebär det att man inte kan nagga det i kanterna. Med det menar jag inte att vi ska göra livet jäkligt för den som är här och söker asyl. Det ska vi underlätta så långt det går. Vad jag menar är att man inte får rubba fundamenten för systemet. Där har oppositionen ganska tydliga problem.

Det har ställts frågor, bland annat nyss till Moderaternas Mikael Cederbratt, om den diskussion som fördes i kammaren innan den nya instans- och processordningen trädde i kraft där bland annat mitt parti, Folkpartiet och Kristdemokraterna, som i dag ingår i regeringsalliansen, var förespråkare för en allmän amnesti. Varför var vi det då, och varför är vi inte det i dag? Jo, det beror på att vi då befann oss i ett läge där vi skulle gå ifrån ett system som inte var rättssäkert in i ett nytt skede med en rättssäker process, den nya instans- och processordningen. I det läget hade det varit rimligt att göra en nollställning av systemet och ge en allmän amnesti. Att ge en allmän amnesti i dag, efter att den nya instans-

och processordningen har börjat verka, skulle innebära att vi säger: Vi litar inte på den nya instans- och processordning som vi själva har förordnat och som sju partier gemensamt i denna kammare har röstat för.

Vad skulle skälen för den som får nej vara att åka hem? Om man inte uppfyller de grundläggande kraven för att bli arbetskraftsinvandrare eller för att komma hit på asylskäl enligt utlänningslagen utan får avslag, vad skulle skälen vara att åka hem när vi samtidigt säger att man ska ha rätt till skola, sjukvård och allt annat som detta land erbjuder svenska medborgare?

Mitt parti, Centerpartiet, förordar skolgång för de barn som är här, även barn till gömda och odokumenterade migranter. Mitt parti förordar också vård på lika villkor. Vård på lika villkor är dock inte oproblematiskt, och det krävs att vi har en diskussion om detta.

En fråga är vilka det är man ska ha lika villkor som. Är det som oss svenska medborgare? Vi får ju så kallad gratis eller subventionerad sjukvård därför att vi är med och betalar skatt. Genom vårt ”medlemskap” i staten Sverige får vi denna förmån. Om våra vänner från Frankrike är här och skadar sig är det franska staten som betalar via den franska statliga försäkringen. Om en amerikansk medborgare skadar sig i Sverige ser man ifall delstaten i fråga har en försäkring. Har inte delstaten en försäkring ser man om individen i fråga har en privat försäkring. Har individen i fråga inte en privat försäkring får man ett inbetalningskort för den vård man fått.

Vilka är det alltså vi ska erbjuda lika villkor som? Ja, uppenbarligen inte någon av de här grupperna. Vad vi då indirekt säger är att man utan att vara ”medlem” i landet, utan att befinna sig här på lagliga grunder, utan att betala skatt och utan att behöva blanda in sin egen eller hemlandets försäkring ska erbjudas gratis vård. Det är egentligen att säga att vi ska erbjuda vård på helt andra grunder än vad vi erbjuder någon annan. Det här måste man kunna problematisera.

Migrationspolitiken är ett område som ständigt kommer att vara föremål för debatt och diskussion. Det hänger i grund och botten samman med att det för att vi ska få ett rättssäkert system måste finnas principer som är giltiga i alla tider och vid alla tidpunkter. Problemet är att människoöden sällan är skapta för fyrkantiga system. Vi försöker skapa fyrkantiga system som är rättssäkra och hållbara, men vi har runda människor som ska passa in i dessa. Det är därför det blir en märklig situation när det uppstår nya saker som vi inte har kunnat förutse, och det sker hela tiden på jorden. Därför måste vi ha en fortsatt diskussion om hur vi ska fortsätta att utveckla migrationspolitiken framöver.

Vi kan också se att till exempel diskussionen om ”synnerligen ömmande skäl” är en sådan sak där samtliga partier har sagt att vi vill se en annan inriktning. När vi nu har fått den första utvärderingen kan vi ana att det inte blev riktigt så som vi hade tänkt, och därför gör vi en översyn av detta. Det har vi tidigare deklarerat bland annat via Svenska Dagbladet.

Det finns en rad frågor som kan diskuteras, men det som har varit tydligt under det senaste året och framför allt denna höst är vilka möjligheter som har kommit att öppna sig genom att vi har ett tätare samarbete i Europa. Genom att vi gemensamt i Europa får rättsakter som harmoniserar våra sätt att se på migrationspolitiken får vi en rättslig grund för att

på ett bättre sätt kunna diskutera med Grekland, Italien och Spanien om de förhållanden de har i sin migrationspolitik.

Härnäst när det var en stor diskussion om Greklands förehavanden vad gällde immigranter fanns det inte mycket vi kunde göra. Migrationsministern kunde uppvakta Greklands ambassad och säga att vi inte tycker att man ska bete sig så. Vi fyra företrädare för allianspartierna i kammaren uppvaktade Greklands ambassad för att diskutera utifrån de värderingar vi har med oss, och så vidare. Mycket mer kunde vi dock inte göra.

Gemensamma spelregler inom Europeiska unionen ska inte innebära att vi sänker vår standard eller ambition, utan det ska innebära ett grundläggande rättsskydd för den enskilde. Då kan vi också ställa de stater vi inte tycker uppfyller de grundläggande värderingarna till svars. Därför välkomnar vi från Centerpartiets sida Stockholmsprogrammet, som jämfört med det förra femårsprogrammet innebär en milsvid skillnad. Det kanske inte är riktigt på topp och precis så som det skulle vara om vi hade fått skriva det helt själva, men jämfört med det förra programmet ligger det flera mil i framkant. Det är som Mikael Cederbratt sade mycket tack vare migrationsministerns aktiva insats men också tack vare ett brett stöd i denna kammare, vilket har gjort det möjligt för ministern att agera.

En sista sak jag tänkte ta upp innan vi går in på de repliker som säkert kommer är frågan om ensamkommande barn. För tre år sedan fick vi ett nytt system, som fungerade väl till en början. Vi upplevde en kris där det inte fanns tillräckligt med platser och där vi tillsammans vädjade till kommunerna att ta det ansvar de hade blivit ålagda och som de faktiskt hade varit beredda att acceptera.

Vi ser nu att vi befinner oss i en akut situation där 500 barn saknar en plats att få stanna på. Det är inte på något sätt värdigt Sverige, och vi har alla försökt att på olika sätt – genom utmaningar mellan majoritet och opposition och genom att vända oss till våra egna politiker – få ett skifte. Oavsett vilken översyn för hur systemet ska se ut vi kommer att göra i det längre perspektivet är det nämligen en akut situation för de 500 barn som i dag behöver någonstans att ta vägen.

Anf. 41 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Fredrick Federley och jag är aktiva på olika kanter av den svenska politiska arenan, och jag tror att vi möjligen också är aktiva av olika skäl.

Jag hörde Fredrick Federley säga att man inte får rubba fundamenten för systemet. Låt mig konstatera att vi inte är ense om detta. En av mina politiska drivkrafter är att rubba systemet, utmana gränserna för hur samhällssystemet fungerar och i grunden förändra det. Det gäller också migrationspolitiken. Jag är inte politiskt aktiv för att ändra en lagparagraf här och där eller en skattesats upp eller ned, även om jag ska erkänna att jag oftast vill att den går upp lite. Jag är politiskt aktiv för att göra större förändringar än så.

Jag vill få klargöranden av Fredrick Federley på två punkter. Han är för övrigt en företrädare för Centerpartiet som personligen varit för fri invandring men nu har blivit så pass statsmannamässig att han till och med vill problematisera frågan om vård på lika villkor. Det förvånar mig

ändå lite. Fredrick Federley säger att hans parti är för vård på lika villkor men ägnar sedan en stor del av sin talartid till att i praktiken argumentera emot den ståndpunkten eller i alla fall, som han själv säger, problematisera den. Skulle du, Fredrick Federley, kunna svara skarpt på frågan: Vill Centerpartiet ha vård på lika villkor för alla?

Argumentet om andra länders medborgare som kommer hit på semester är lite ovidkommande. Skillnaden är att de personer som lever som gömda och papperslösa i Sverige inte har något land att återvända till. Det är i alla fall bedömningen de själva har gjort, och jag tror att både Fredrick Federley och jag skulle göra samma bedömning i alla fall i många av de fallen.

Det andra klargörandet jag skulle vilja ha handlar om det Fredrick Federley sade om att man ska ändra lagen när det gäller synnerligen ömmande omständigheter. Är detta det uppdrag som regeringen åtagit sig, eller är det bara att utreda om det ska ske eller inte?

Anf. 42 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Herr talman! Tack, Kalle! Jag kan säga att jag fortfarande är för fri invandring precis som jag i grunden är för att vi ska ha privata försäkringslösningar på socialförsäkringsområdet och så vidare. Men så länge vi inte har kommit så långt i det här landet innebär det ju att vi inte kommer att klara det, utan vi kommer att ha en reglerad invandring.

Kalle Larsson vet också mycket väl att vi inte är här för att föra bara vår egen talan, utan vi är här för att föra vårt partis talan. Kalle Larsson vet även att man har minst mandat att agera i de frågor man är satt av partiet att hantera. Tro mig, jag kommer att fortsätta arbeta för att vi ska få mer av privata försäkringslösningar. Vi kommer att möjliggöra för en betydligt friare invandring än vi har haft, men där är vi inte i dag.

Ja, Centerpartiet är för vård på lika villkor. Vi har dock fortfarande inte kommit fram till vilka det är man ska ha samma villkor som – är det våra europeiska vänner i Europeiska unionen, eller är det som amerikanska, australiensiska eller kinesiska medborgare? Vilka är det man ska ha samma villkor som? Är det som Sveriges medborgare innebär det att man också bör vara en del av systemet. Jag tror alltså att det är Kalle som blir svaret skyldig.

När det kommer till ”synnerligen ömmande skäl” handlar det om att se över hur man ska hantera detta framöver. Jag vet inte vad som är den exakta formuleringen. Du och jag har ju vårt fredagsmys antingen i P1, här eller i något annat debattforum där vi för dessa diskussioner. Denna diskussion har vi haft tidigare, och vi kommer säkert att ha den igen. Kalle Larsson är kanske beredd att kasta ur sig en exakt formulering om hur detta ska se ut, men det är inte jag. Det är klart att vi måste göra en översyn.

Kalle, det finns en annan fråga som du gärna undviker att svara på. Du är väldigt duktig på att kritisera olika saker som är fel. Det är välkommet, för det ska vi göra. Det är vårt uppdrag i kammaren. Men det innebär också att man måste komma med konkreta lösningar och föreställa sig vad det blir i stället. Jag har full respekt för att människor inte vill återvända även om de får avslag. Men om vi hade ditt system där man har tillgång till sjukvård och så vidare, hur skulle det se ut? Kommer

vi inte att få en ganska stor del människor som inte är medborgare men ändå lever otryggt här i landet?

Prot. 2009/10:48
11 december

Anf. 43 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag tackar för berömmet att jag är duktig. När jag får beröm av Fredrick Federley är jag alltid lite osäker på om jag ska ta det positivt eller inte, men jag får väl göra det och lita på att det är något han menar.

Låt mig svara på frågan som ställs. Jag tror inte att någon som kan göra ett annat val vill leva som papperslös i det här landet, även om man får vissa grundläggande rättigheter. Det är lite grann det som blir problemet. Jag tror helt enkelt att människor som lever här som papperslösa gör det därför att alternativet är så mycket sämre för dem, och det skulle det vara även om de hade vissa grundläggande mänskliga rättigheter. Man skulle fortfarande leva utanför väldigt mycket av det vi andra tar som självklart för att ett värdigt och vettigt liv ska bli möjligt. Men det är möjligt att vi där gör olika bedömningar.

När det gäller vård på lika villkor är det nog ärligt talat en lek med ord Fredrick Federley håller på med. Vård på lika villkor måste vara vård på samma villkor som andra människor som lever i samma land. Att jämföra med australiensare, engelsmän eller rymdvarelser blir på något vis lite befängt. Det måste ju vara människor som lever i samma samhälle man jämför med. Vård på lika villkor för papperslösa är därför vård på samma villkor som vi andra som bor i det här landet. Det är den tolkning vi har, och jag tror också att det är den gängse tolkningen.

Anf. 44 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Herr talman! Jag vill återigen tacka Kalle Larsson för det jag tycker blev ett tydligt svar.

När det gäller vårdfrågan är nästa fråga vad det egentligen skulle innebära. Jag tror att vi skulle behöva ha en särskild debatt om detta när vi har mer tid. Om vi har accepterat att en viss grupp människor i samhället inte behöver betala skatt men ändå har samma fullvärdiga rättigheter som andra medborgare kommer nämligen nästa fråga: Vilka här inne ska kunna slippa betala skatt men ändå kräva samma förutsättningar?

Det är alltså en oerhört intressant diskussion och absolut inte så enkel som man först tror. Hade den varit så enkel hade de tre oppositionspartierna sett till att genomföra detta redan innan, när vi hade den stora förändring som beslutades. Jag minns de tumultartade sista nätterna när den tillfälliga lagen skrevs. Alla följde tv-inslagen intresserat. Det var olika bud hela tiden och debattartiklar här och där. Man glömde dock bort denna grupp, och det kanske var för att också oppositionen vet att detta inte är en så enkel fråga.

Den svenska välfärdsmodellen har nämligen ett oerhört starkt stöd som bygger på att vi som medborgare är med och betalar skatt utifrån vår bärkraft och därmed får tillgång till de försäkringssystem och trygghetssystem vi har. Det är oerhört intressant.

En annan fråga som jag också måste få komma tillbaka till och som jag inte tycker att jag fick svar på är: Om man inte är här som arbetskraftsinvandrare, om man inte är här och får asyl, om man inte är kvot-

Migration

flykting, vilka skäl har man då att vara här? Domstolen har uppenbarligen sagt nej eftersom man har fått ett avslag.

Det kan också vara så att man inte ger sig till känna, vilket är situationen för en hel del av dem som kallas papperslösa eller dem som är odokumenterade. Är det en grund för att få stanna? Det är också någonting som jag är intresserad av. Då har vi ett fjärde spår i migrationspolitiken. Jag tror att vi behöver föra en stor diskussion om detta framöver. Det innebär att vi rubbar grundfundamentet som handlar om rättssäkerheten och utlänningslagen i grund och botten.

Anf. 45 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! I mitt förra replikskifte slängde Mikael Cederbratt ur sig en fråga till mig när jag inte längre kunde svara. Nu gjorde Fredrik samma sak med Kalle.

Därför svarar jag först på Mikael's fråga. Den handlade om detta att vi säger att domstolens beslut inte är korrekt. Vi säger inte att domstolarna inte följer lagen, utan det handlar om att praxis har bildats på ett sätt som vi inte har med i lagstiftningen. När vi antog den nya instans- och processordningen sade vi också att vi skulle ha en ny praxis. Domstolen skulle utgå från den nya lagstiftningen och inte från gammal praxis men har ändå använt sig av gammal praxis. Det har blivit ett glapp i den här övergången mellan den gamla lagen och den nya som vi inte riktigt känner oss bekväma med.

När vi antog den nya lagen under den förra mandatperioden var alla partier överens om det. Vi sade också att vi skulle följa upp den. Vi flyttade egentligen bara över den gamla rakt av men den fick en ny instans- och processordning. Den översynen har gjorts, men den har tagit väldigt lång tid. Den kommer inte med några skarpa förslag. Redan på ett tidigt stadium såg vi att det fanns saker som vi inte kände igen. Det borde ha gått mycket fortare att komma fram till att det inte ska stå ”synnerligen ömmande skäl” utan ”särskilt ömmande skäl” till exempel. Det borde vi ha kunnat komma fram till mycket tidigare.

Sedan vill jag också säga något till Fredrick. Det är inte så att vi skapar en skuggeekonomi någonstans där de fortsätter att leva här och tjäna pengar svart. Vi vill att de ska komma in i det vanliga samhället och betala skatt för att också ha rätt till sjukvård etcetera.

Nu hann jag inte ställa mina frågor. Du får väl prata lite.

Anf. 46 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Herr talman! Jag pratar så gärna här i kammaren. Det har varit väldigt få ärenden från oss här i höst. Det är lite synd, men det blir väl fler diskussioner framöver.

Jag kan passa på att slänga ut några frågor till Bodil Ceballos. Jag lyssnade på ditt anförande. Mycket av det du lade kraft på var bedömningar som man gör i rättsapparaten utifrån den lagstiftning vi har. Vi kan inte direkt påverka de rättsvårdande myndigheternas tolkningar, utan det vi kan göra är att diskutera vilka förändringar vi behöver göra i lagen. Vi är hyfsat överens i dag om att något har blivit fel med ”synnerligen ömmande skäl”, och därför gör vi en översyn. Om vi ska vara konstruktiva i diskussionen och inte bara påpeka de felaktigheter som har begåtts utan också försöka stoppa kommande felaktigheter måste vi bli mer kon-

kreta i diskussionen om vad som måste ändras för att det ska bli tydligare för rättsvärdande myndigheter, det vill säga domstolar och Migrationsverket, hur de ska hantera detta.

”Synnerligen ömmande skäl” är en sak som vi har kunnat identifiera. Finns det fler frågor som Miljöpartiet vill ta upp på ett konkret plan? Jag känner stor sympati när vi lyfter upp enskilda ärenden där vi tycker att det har gått fel. Vi tycker kanske att det har varit någon vansinnighet eller något sådant, men vi måste bli konkreta i hur vi ska hantera det. Emellanåt förtjänar Migrationsverket att bli jagat av oss, men vi kan inte bara göra det, utan vi måste ta itu med vår bit här i kammaren. Bodil får gärna konkretisera det på ett antal punkter.

Anf. 47 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Det gör jag så gärna. Jag kan tala om för Fredrick Federley att vi har skrivit många motioner under de här åren just för att påtala vilka konkreta förändringar i lagstiftningen vi vill se.

Det kanske inte är så konstigt att jag utgår ifrån ett juridiskt perspektiv eftersom jag själv är jurist, precis som andra utgår från andra perspektiv på grund av sina bakgrunder.

Översynen är faktiskt inte en proposition ännu. Vi vet inte om det blir någon heller. Vi skrev en lång och väldigt omfattande motion med utgångspunkt i översynen. Där finns många förslag på förändringar som vi vill se. Dem får ni gärna rösta bifall till när de olika yrkandena kommer till utskottet och hit till kammaren. Så har det inte varit hittills med de förslag som vi har lagt fram. Vi har lagt fram väldigt många olika förslag, och det gör vi nu också när det gäller skyddsgrunddirektivet. Där kommer också många förslag för att vi ska vara tydliga och inte luddiga och inte ge Migrationsverket och domstolarna den osäkerhet i tolkningen av lagen som de upplever. De talar hela tiden om för oss att vi inte är tydliga nog. Då ska vi inte fortsätta att vara otydliga, utan vi ska vara tydliga i vår framtida lagstiftning så att vi inte hamnar i de här situationerna.

Jag vill ställa en fråga till dig om förvaren och kostnaderna för förvaren. I dag har vi i Sverige inte någon gräns för hur länge människor får sitta i förvar. Jag hörde häromdagen om en person som har suttit i förvar i två år. Enligt återvändandedirektivet ska det vara kort tid. Det är sex månader, och sedan kan det vara en förlängning på sex månader och ytterligare sex månader. Men vi har alltså personer som har suttit där ännu längre tid. Vad anser du om det?

Anf. 48 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Herr talman! Jag kan svara rakt på Bodil Ceballos fråga. Jag tycker att det är djupt allvarligt att vi inte har fått några tidsbegränsande regler. Tanken har varit att om man misstänker att en person kommer att avvika efter ett negativt beslut är det förvar som gäller fram till att man ska lämna landet. Jag är inte sen att kritisera detta. Jag har själv varit med om, bland annat i Märsta, att hjälpa människor ut som har suttit där månader in och månader ut helt utan skäl. Jag hjälpte själv en vietnamesisk kille som befann sig i trassel. Det gick inte att sända honom hem till Vietnam, och han satt tre månader i Märsta. Det hände otroligt tragiska saker under tiden som vi kanske inte ska ta till dokumentationen, men de finns att

läsa på Medborgarnas flyktingombudsmans hemsida. Jag tycker att det är bra.

Med tanke på den grundläggande inställning som vi har i det här landet när det gäller rättsrespekten och när det gäller att man ska ha skäl att sätta någon bakom lås och bom tycker jag att det är synd att vi inte tidigare har fått de här tidsgränserna. Nu är det ju egentligen EU som har varit den drivande kraften här. Jag välkomnar de gränser som kommer i direktiven, men jag tycker att vi borde ha haft dem tidigare. Det finns inga som helst skäl till att det inte har skett tidigare. Jag tror inte att det finns något parti här som har förordat det.

Det här är någonting som jag är beredd att ta med mig direkt från den här diskussionen och fortsätta det arbetet. Har man fått beslut om att man inte får stanna i landet ska man avvisas med det snaraste. Man ska inte sitta månad in och månad ut eller, som i det fall du tog upp, flera år i förvar i Sverige. Då har Sverige i mina ögon gjort sig skyldigt till ett ganska gravt frihetsberövande och ett brott mot den enskildes rättssäkerhet, trygghet och så vidare. Där kan vi nog vara helt överens. Vi kanske kan göra en överenskommelse med er. Miljöpartiet brukar vara en konstruktiv kraft i dessa och en del andra frågor.

Anf. 49 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Som vi vet rör sig många människor mellan länder och världsdelar i dag och kanske mer än vad man någonsin har gjort. I alla tider har det visat sig vara väldigt svårt eller i det närmaste omöjligt att beräkna eller detaljstyra hur strömmar av människor rör sig. Det har också visat sig katastrofalt genom historien att försöka isolera länder och bedriva en extremt nationalistisk politik. Invandring och utvandring hör ihop med ekonomisk utveckling, och de hör också ihop med frihet och demokrati. Därför har vi som är liberaler i alla tider velat ha öppna samhällen som inte stänger in människor och inte heller stänger ute.

Människor som kommer till Europa gör det av olika anledningar. Det är människor som har drabbats av förföljelse och fruktansvärda lidanden som kommer. Det är ensamma barn som någon skickat iväg från fattigdom eller krig. Det är kvinnor som hotats till livet för att de vill studera eller arbeta. Människor kommer också för att de vill förbättra sina liv och få ett jobb som de kan få en inkomst av.

Alliansen står verkligen till hundra procent för att Sverige ska följa Genèvekonventionens regler som säger att människor har rätt att få sina asylskäl prövade på ett rättssäkert sätt. Dessutom har Sverige en generösare definition av personligt skyddsbehov än vad de flesta andra länder har.

Sverige ligger i topp bland EU-länderna när det gäller antalet asylgodkännanden även i absoluta tal och alltså inte bara i förhållande till vår befolkning. Det är ingenting att skryta om, för jag tycker att det är självklart att Sverige ska driva den politiken. Men alliansens regering har också tagit fasta på migrationens möjligheter i övrigt.

Vi har ökat de lagliga möjligheterna att komma in i Sverige. Sverige har EU:s mest öppna och generösa regelverk för att avgöra vem som ska ges uppehållstillstånd i landet. Vi hade i utarbetandet av den lagen hjälp av Miljöpartiet medan däremot Socialdemokraterna och Vänsterpartiet röstade emot att öka de lagliga möjligheterna att komma in i Sverige.

Trots lågkonjunkturen har det nu kommit flera tusen människor som har fått ett arbete i Sverige. De har inte, som en del kanske tror, tagit jobb från svenskar, utan de har fått jobb där det saknas arbetskraft. Tvärtom har de räddat jobb för människor som bor i Sverige genom att deras insatser bidragit till ekonomisk utveckling.

Herr talman! Den utlänningslag som riksdagen antog 2006 som flera har hänvisat till här bygger på ett rättssäkert system med beslut i domstol och rätt till överklagande. Den första utvärdering av den nya lagen som kom i somras visar att den nya ordningen har lett till ökad öppenhet, stärkt rättssäkerhet och ett större förtroende för asylprocessen. Nu finns det alltså tillräckligt underlag för att konstatera att reformen i stort varit framgångsrik.

Samtidigt är vi många som ändå varit bekymrade när man har hört talas om en del enskilda fall. Många av oss som generellt vill ha en human flyktingpolitik menar att det även finns inslag i den här processordningen och i lagstiftningen som kan utvecklas. Därför tycker jag som tillhör ett parti som är mycket engagerat i de här frågorna att det är glädjande att vi i alliansen redan har kommit överens om att göra vissa förändringar. Till exempel bör reglerna om det som kallas ”synnerligen ömmande skäl” ses över, särskilt när det gäller barnen och barnens asylskäl.

Jag brukar alltid säga att jag respekterar att det är domstol och inte politiker som ska avgöra beslut i de här frågorna, men jag tror att det är bra att vilja se närmare på vad lagen har lett till för praxis, om det har blivit annorlunda än tidigare och om det har blivit annorlunda än vad riksdagen har avsett.

Jag har blivit alltmer övertygad om att det finns fall där besluten inte stämmer med vad i alla fall jag tänkte mig med den här lagen, så jag är glad att vi får den här genomgången. Men jag ska vänta med att ge facit tills den är klar. Det blir alltså ett uppdrag att gå igenom detta.

Vi är också överens om att om det visar sig att reglerna kring ”synnerligen ömmande skäl” inte fungerar på det sätt som vi har tänkt oss ska det följas av ett uppdrag att ändra reglerna.

Det är redan beslutat att det kommer att bli lättare för personer som fått avslag på sin asylansökan men har barn i Sverige att slippa göra långa resor för att åka hem till farliga länder och vara borta i månader för att få uppehållstillstånd. Den lagändringen genomförs nästa år.

Vi är också överens om att diskutera och hänskjuta till en utredning om huruvida möjligheten att överklaga beslut i asylärenden ska öka. Utredningen menade att det var en intressant tanke, och vi har kommit överens om att ge i uppdrag till en utredning att se om Migrationsöverdomstolen ska få möjlighet att ändra i domslut och inte bara vara prejudicerande.

Många klagat över att det går långsamt. Och det är klart att om det bara var ett parti som bestämde skulle det kanske gå fortare, men å andra sidan skulle det kanske inte bli lika bra och heltäckande, för vi har olika angreppspunkter på det hela. Men de här sakerna som jag har nämnt nu har diskuterats länge, och det var inga förändringar inom de tre områdena som jag nämnde nu – ”synnerligen ömmande skäl”, personer som behöver åka hem för att söka uppehållstillstånd och ökad möjlighet att överklaga – under den socialdemokratiska regeringen.

Det här med människor som måste åka hem för att söka uppehållstillstånd har gällt i tolv år, så det är skönt att vi försöker göra en ändring på det nu.

Ofta talar vi i debatten, och det har naturligtvis varit uppe i dag också, om människor som är gömda eller papperslösa. Det handlar om människor som vistas i Sverige utan tillstånd. Det är människor som håller sig undan utvisning eller avvisning eller helt enkelt har kommit in i landet utan att någonsin ha ansökt om uppehållstillstånd.

För mig och för Folkpartiet är det en självklar utgångspunkt att i en lagreglerad migrationspolitik måste man också respektera ett nej. Annars är det ju rätt meningslöst att ha en lag. Den som inte har ett arbetstillstånd och den som inte har beviljats asyl ska lämna landet, och det ska naturligtvis ske på ett värdigt och respektfullt sätt från myndigheternas sida. Migrationsverket måste pröva om det dyker upp hinder i form av hot, krig eller andra omständigheter och naturligtvis alltid vara öppet för att ställa in en utresa om situationen i mottagarlandet, hemlandet, ändras.

Jag tycker att vi behöver följa det arbetet, men jag uppfattar att Migrationsverket verkligen hela tiden försöker utveckla sina rutiner för att få den kunskap de behöver. Det är jag engagerad i och tänker följa. Jag tror att vi har ett ansvar att verkligen följa att migrationsverk och myndigheter skaffar sig den information de behöver.

De som stannar utan tillstånd i Sverige kan av naturliga skäl inte få alla rättigheter som en person som bor i Sverige har. Det har vi ju sagt här, och jag tycker att det är så. Är man här utan tillstånd kan man naturligtvis inte ta ett vanligt arbete och betala skatt. Man finns ju inte i den meningen. Men man finns ju som människa, och därför finns vissa grundläggande mänskliga rättigheter som man ska ha.

Rätt till svensk subventionerad vård tillhör de rättigheterna. Rätt till skolgång för barn, som verkligen inte kan hjälpa vad deras föräldrar har fattat för beslut, är en annan. En utredning om det senare pågår redan. Det pågår däremot ingen utredning om rätt till vård, men glädjande nog har vi tagit ett steg som den socialdemokratiska regeringen inte tog på tolv år, nämligen att vi har bestämt att en utredning ska tillsättas. Det tycker jag är bra, men naturligtvis tycker jag att det vore ännu bättre om den utredningen nu tillsattes. Jag väntar på den.

Jag tror inte att rätten till vård skulle göra att folk blir mer benägna att komma hit och gömma sig och jobba svart och så vidare. Det finns bland annat FN-utredare som har menat att det inte alls leder till att fler människor invandrar illegalt.

Om man däremot i övrigt gav alla tänkbara rättigheter som att rösta i kommunalval och det ena och det andra skulle det bli lite konstigt. Men rätten till vård för alla människor och rätten till skolgång för barn tror jag inte påverkar. Det är inget migrationspolitiskt instrument, enligt min uppfattning.

Debatten om ensamkommande barn, för att byta ämne, satte fokus på att alla kommuner i Sverige måste hjälpa till för att ge barn och ungdomar som kommer ett tryggt boende i väntan på asylprövning och naturligtvis efter ett eventuellt uppehållstillstånd. Det satte också fingret på en öm punkt. Även om vi alla är vänner av det kommunala självstyret blev det uppenbart att det i längden är oacceptabelt att vissa kommuner inte tar det ansvar som andra tar.

Nu vände debatten. I den kommun som var aktuell, Vellinge, dök det upp en väldig massa människor och grupper som inte alls delade kommunledningens uppfattning i den här frågan. I första hand är det naturligtvis bäst både när det gäller ensamkommande barn och när det gäller flyktingar i övrigt att man kommer överens och diskuterar utifrån kommunens förutsättningar. Men allra viktigast, tycker jag och Folkpartiet, är att kommunerna måste veta att det inte går att bara säga nej hela tiden.

I dag råder ingen brist på platser när det gäller flyktingar i övrigt. Beträffande ensamstående barn har regeringen, glädjande nog, även där tillsatt en utredning som bland annat ska titta på de lagliga möjligheterna att på sikt, och i sista hand, kunna vidta någon form av tvingande åtgärder mot kommunerna.

Herr talman! Länderna i Europa måste naturligtvis samarbeta för att få en gemensam flyktingpolitik. På det sättet kan fler människor få asyl, och det kan bli rättssäkra prövningar av ansökningar om uppehållstillstånd.

Det så kallade Stockholmsprogrammet som regeringen i egenskap av ordförande för EU under detta halvår förhandlar om ser ut att bli framgångsrikt. Det är ett framtidsprogram som sätter upp en plan för vilka olika beslut man ska fatta under de närmaste åren. Viktiga inslag i det programmet är ett gemensamt system för asyl, så att människor blir bedömda på samma sätt, oberoende av var de söker asyl.

Det handlar om solidaritet mellan EU-länderna, också i form av ekonomisk kompensation till länder som av en eller annan anledning tagit större ansvar eller har ett större tryck av inflyttning, och solidaritet med länder utanför EU. Vidare handlar det om ett gemensamt program om att länderna genom FN:s förmedling ska ta emot kvotflyktingar från flyktingläger.

Folkpartiet stöder verkligen regeringens arbete i den delen. Det är, som vi hörde tidigare, fråga om människor som inte har någon möjlighet att på egen hand ta sig till länder där de kan söka asyl. De lever i eländiga flyktingläger på olika håll i världen. Att få fler länder att samarbeta med FN för att hjälpa flyktingar till en säker situation i Europa är något verkligen eftersträvarsvärt. Ett gemensamt program för detta föreslås nu i Stockholmsprogrammet. Det senaste halvåret har allt fler länder anslutit sig till det så kallade vidarebosättningsprogrammet, vilket är mycket glädjande.

I Stockholmsprogrammet talas också om en gemensam gränsbevakning, vilket inte är så konstigt eftersom vi har en gemensam gräns och en gemensam viseringspolitik. Det är dock viktigt att påpeka att asylrätten och frågan om mänskliga rättigheter har tydliggjorts på ett helt annat sätt än tidigare i motsvarande program. Vi kan tacka det svenska ordförandeskapet för att ha drivit de frågorna.

När vi talar om migrationspolitik och olika svårigheter med den är det, som jag sade inledningsvis, lätt att glömma bort att migration mellan länder i grunden är någonting mycket positivt. Det är positivt eftersom det öppnar för nytänkande och utveckling. För Europa och Sverige är det dessutom positivt för att vi kommer att sakna arbetskraft framöver. Därför har alliansen öppnat fler lagliga vägar in till Sverige, och därför driver regeringen frågan om att EU ska bli öppnare mot omvärlden.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 50 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Jag blir lite fundersam, eller snarare nyfiken, när jag hör Ulf Nilsson tala om ”synnerligen ömmande skäl”. En utredning ska titta på om praxis har förändrats sedan den tidigare lagstiftningen, och om den har förändrats ska vi ändra formuleringen till ”särskilt ömmande skäl”.

När man går tillbaka till hur det var innan den nya lagen kom fanns redan då mycket kritik mot att de humanitära skälen tolkades oerhört snävt och strikt. Det hade blivit praxis. Det var inte lagstiftarna som direkt gett ett sådant uppdrag. De hade inte ändrat lagen för att den skulle bli striktare, men i praktiken hade den blivit väldigt strikt.

Om det visar sig att det inte är striktare nu än tidigare undrar jag: Kommer det då inte att bli någon förändring? Tycker vi, utifrån de fall vi ser, att det är okej att människor utvisas, trots att vi egentligen tycker att de har starka skäl att stanna? Vi borde alltså ändra lagstiftningen ifall vi tycker att det är för strikt enligt den nya lagen, men egentligen också enligt den gamla, för det var strikt även enligt den. Det är det lagstiftaren vill se framöver som ska vara grunden för den lagstiftning vi har, inte om den överensstämmer med något som bestämdes för många år sedan. Det är framtiden vi ska se till. Hur ser det ut för människor framöver? Är vi överens om den tolkning som blivit, dels av humanitära skäl, dels på grund av ”synnerligen ömmande omständigheter”?

Anf. 51 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Det finns ännu inga direktiv eller formuleringar till hur ett sådant arbete ska se ut. Vi fyra i alliansen skrev en artikel om att vi var överens om att se över frågan. Där framhåller vi att man dels ska se hur praxis har utvecklats, och om den har utvecklats på annat sätt än vad riksdagen tyckt ska man föreslå förändringar, dels ska man särskilt se hur exempelvis barns egna asylskäl tillvaratas. Där gäller samma sak; då är vi i gränslandet mellan om det stämmer med riksdagens ursprungliga mening eller om vi på annat sätt anser att det fungerar dåligt.

Jag hoppas att det ska bli en genomlysning av ifall det är nödvändigt, vilket jag är ganska övertygad om att det är. Hur det än är kommer vi att vidta åtgärder om det visar sig att det brister enligt det sätt som jag sade.

Anf. 52 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Jag tolkar det som att man kommer att titta framåt och se hur lagen ska vara utformad framöver, inte hur den såg ut för ett antal år sedan. Redan i samband med utredningen, som jag, Göte och Kalle satt med i, togs frågan om humanitära skäl för att lagfästa praxis upp och vi talade om att barns egna asylskäl skulle lyftas upp. Det är därför bra att den frågan återkommer. Kalle och jag menade att det skulle stå ”särskilt ömmande skäl” eftersom vi var rädda för att det vi gjorde skulle bli ännu striktare än tidigare. Det är bra att inför framtiden ha historiebeteckningen klar för sig.

Låt mig även ta upp det som handlar om värdigt och respektfullt. Också Ulf Nilsson menar att återvändandet måste ske värdigt och respektfullt. I en tidigare diskussion med migrationsministern, eller möjlig-

en var det svar på en skriftlig fråga, sades att det finns en handbok för hur det ska gå till, att det ska ske värdigt och respektfullt. Ändå agerar man inte så. Hur ska vi komma till rätta med den praxis som har bildats på området återvändande? Vilka förslag har Ulf Nilsson? Hur går vi vidare för att återvändandet verkligen ska bli värdigt och respektfullt så att vi slipper se utvisningar som den till exempelvis Burundi eller till Irak för inte så väldigt länge sedan?

Anf. 53 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Det är ett arbete som hela tiden pågår. Jag uppfattar det så att Migrationsverket lägger ned mycket tid och kraft dels på att ha kontakt med landet dit personen ska återvända just för att se att ett överlämnande kan göras på ett tryggt sätt, dels på att ge olika typer av stöd, även rent ekonomiskt, för att den som lämnar Sverige ska klara den första tiden.

Sedan har vi en del fall där människor inte vill återvända utan försöker gömma sig och blir till sist, kanske mot sin vilja, utvisade. Det är alltid svårt, men även det ska naturligtvis ske på ett så humant sätt som möjligt och med kunskap om vad som kan riskera att hända med personen som utlämnas. Vi kommer emellertid till en punkt där personen i fråga måste resa i väg trots att han eller hon inte vill. Om vi gav efter på den punkten skulle vi visserligen spara mycket pengar i budgeten, åtminstone tillfälligt, genom att avskaffa Migrationsverket och slänga lagen i papperskorgen, men det är de flesta av oss inte beredda att göra.

Jag var inte nöjd med det svar som Bodil Ceballos gav i den förra repliken. Jag väntar fortfarande på att få höra vilka människor Miljöpartiet anser trots allt måste lämna Sverige enligt den lagstiftning vi nu har. Vilka grupper gäller det? Är det över huvud taget någon som måste lämna Sverige efter ett negativt beslut om asyl? Bodil Ceballos har inte möjlighet att svara på det, men det kanske är möjligt att ta det i samband med något annat replikskifte.

Anf. 54 LARS GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! I går hade vi en vacker luciakör som sjöng för oss nere i bankhallen. Men i den här debatten har inte julens budskap kommit in så mycket som man kunde ha hoppats med tanke på att migrationsfrågorna tangerar lite av detta – tycker jag i alla fall. Men är jag väl lite en avvikare jag med, gissar jag.

De som har lyssnat på mina tidigare inlägg kommer inte att bli besvikna. Jag kommer att fortsätta i samma tråkiga ton från Halland. Nåväl!

Jag hade avvikande uppfattning gentemot min historielärare när jag gick på folkhögskolan i Markaryd. Han sade att historien inte upprepar sig. Jag har fortfarande en annan uppfattning än han har, för jag kan känna hur saker återkommer, omformade och i lite modernare tappning.

Kristdemokraterna har alltid värnat barn- och familjeperspektivet inom alla politiska områden. Migrationen är inget undantag. Det finns få områden där det så tydligt framträder vilken människosyn ett land och dess invånare har som inom flykting- och migrationspolitiken.

Ofta är de mest utsatta vid flyktingsituationer barn och familjer. När en liten människa rycks upp från sin trygghet och närmiljö i familjen lämnas barnet till en tillvaro av osäkerhet och vilshenhet som kan ge be-

stående upplevelser och skador för livet. Dessa behöver inte alltid visa sig till det yttre, men upplevelserna kommer tyvärr alltid att finnas kvar.

I ett nyhetsprogram för en tid sedan intervjuades en ung man – ja, en pojke var det kanske – som flytt från Mogadishu i Somalia. Det gjorde ett mycket starkt intryck på mig. Jag kan fortfarande uppleva vad jag kände när jag lyssnade på inslaget. När reportern tillfrågade pojken hur situationen var i hans hemstad blev svaret: Jag kunde inte gå utanför dörren och hitta min familj, för det låg döda människor överallt på vår gata. Jag vet inte var min mamma är eller var mina syskon är.

Jag tror att vi alla kan ana vilket emotionellt bagage som han bär på och kommer att ha med sig genom livet.

Detta kan utgöra en bakgrund till varför vi har en självklar skyldighet att hjälpa dessa barn, som sökt tillflykt i vårt land och äger rätt att stanna här – tills vidare i alla fall. Det är min förhoppning att fler, ja, att alla Sveriges kommuner ställer upp för dessa minsta, särskilt som man får mycket god ersättning från staten för att göra detta.

När föräldrar får uppehållstillstånd i vårt land måste självklart dessa få återförenas med sina barn och sin make eller maka. Det kan finnas några synnerliga omständigheter eller situationer där det skulle vara negativt med en återförening, men dessa utgör undantag.

Herr talman! Alliansregeringen har genomfört många viktiga insatser under mandatperioden på migrationsområdet. Jag vill nämna arbetskraftsinvandringen, som gjort att flera tusen personer fler än tidigare år har fått möjlighet att arbeta i Sverige. Denna möjlighet är något som övriga EU borde införa. Kvotflyktiguppräknings är ett annat exempel. Jag kan också nämna aktivitetsbonusen, som jag stöder. Oavsett om man får stanna eller inte är den bra för introduktionen i Sverige. Jag skulle gärna se att vi kunde ”koppla ihop” arbetstillfällena ytterligare för personer under processen. Därför har jag också uppmärksammat frågan om att färre får arbetstillstånd, eller AT-UND som det heter. Men jag har fått en försäkran om att man har ändrat skrivningarna från Migrationsverket. Det hände någon gång i somras. Ännu finns det ingen statistik som kan ge besked om huruvida det har skett någon förändring.

Migrationsverket har genomgått en omorganisation och har lyckats förbättra ärendehantering och korta handläggningstiderna, trots stor arbetsbelastning och en ansamling av gamla och komplexa ärenden. Migrationsverkets insatser är avgörande för en fungerande asylprocess, samtidigt som det måste fungera rättssäkert i alla delar. Att man förbättrat rättssäkerheten och att besluten blir mer rätt kan avläsas på den låga frekvensen av överklaganden, som ger ett nytt utslag vid migrationsdomstolarna. Då talar jag utifrån den ordning och lagstiftning som finns.

Det finns anledning att kommentera några andra migrationsfrågor. En i mitt tycke viktig materiell förändring är den nya vidare tolkningen av begreppet ”inre väpnad konflikt”. Ett mål i Migrationsöverdomstolen som handlar om situationen i Mogadishu har resulterat i en utvidgning av begreppet, där bland annat territoriell kontroll inte längre anses ha samma betydelse. Jag tycker att detta är bra.

Landinformationen är ofta på tapeten i diskussionerna. Den är ett viktigt och ofta avgörande instrument i bedömningen av situationen i ett land och delar av ett land. Detta måste också väga tungt när bedömningen av möjligheten att återvända för en person ska ske. I ett tidigare inlägg

diskuterades huruvida man skulle kunna förbättra processen för att säkra detta. Man skulle kunna göra en genomgång av vad det i enskilda fall, speciellt i trängda situationer, har resulterat i när en person kommit tillbaka till sitt land. Jag tror att det skulle ge en bättre bild av underlaget för beslut i framtiden.

Herr talman! Det är ingen hemlighet – statshemlighet höll jag på att säga – att Kristdemokraterna anser att vård ska ges till alla. Den utlovade utredningen borde ha varit tillsatt. Jag är övertygad om att en utredning som kartlägger hur lagstiftningen bör ser ut kommer till stånd inom en snar framtid. Alliansregeringen har konstruktivt kunnat presentera det ena förslaget efter det andra och kan göra så även på detta område. Det är min övertygelse. Utredningen om gömdas och papperslösas skolgång är redan i gång, vilket är ett bra exempel på detta.

Jag tänker avrunda på samma tema som jag inledde med.

Världen och människan är sig synnerligen lik. För 2 000 år sedan fick en familj lämna sitt hem på grund av ett påbud från den ockuperande regimen, ett krav på att alla skulle registrera sig. På vägen kom ett barn till världen, långt ifrån sitt hem. En kort tid efter födelsen måste familjen fly hals över huvud till ett annat land när den ockuperande makten kände sig hotad av ryktet om att ett litet barn i framtiden skulle gripa makten och köra ut ockupationsmakten. Detta ledde till historiens mest omtalade barnamord, iscensatt av en despotisk statsmakt. Familjen fick uppehållstillstånd i det främmande landet och kunde efter ett antal år återvända till sitt eget land.

Historien går väl igen.

Allt verkar alltså vara sig synnerligen likt. I dagens värld fortgår människans till synes outgrundliga inbyggda drivkraft att välja ofredens väg. Flyende barn och familjer har både särskilda och synnerliga skäl att lämna sina hemländer. De synnerligen ömmande omständigheterna passar inte alltid in i den juridiska terminologin, men väl inom ramen för begreppet i enlighet med allmän uppfattning.

Sverige har, trots brister, varit synnerligen öppet för människor från andra länder som befinner sig i utsatta situationer. Detta ska vi fortsätta att vara, med en human och ordnad migrationspolitik.

Den nya instans- och processordningen har även efter utvärdering visat sig vara en bra ordning för en rättssäker asylprocess. Det finns dock inget i denna värld som är så bra att det inte kan bli bättre. Därför välkomnar vi kristdemokrater regeringens beslut att utreda och utvärdera utfallet av begreppet ”synnerligen ömmande omständigheter”. Resultatet av utredningen kommer att visa vilka åtgärder som ska vidtas. Det finns enligt vår och min absoluta mening exempel på att tolkningen av lagen har resulterat i ett mer restriktivt utfall i enskilda ärenden än vad vi i kammaren avsett. Nyligen var en tresits totalt oenig om hur den skulle besluta. Det behöver inte sägas mycket mer. Här har jag och några andra experter en annan uppfattning än utredaren i Utvärderingsutredningen. Det finns redan exempel.

Jag tänker inte förlänga debatten. Jag yrkar härmed bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 55 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Jag vill säga något om det som Lars Gustafsson tog upp om AT-UND och att det har blivit så många färre som får det nu än tidigare. Det kan vara av olika skäl. Ett av de skälen är att man ställer högre krav på att människor bevisar sin identitet än vad man gjorde tidigare.

Fredrick Federley efterlyste tidigare konstruktiva förslag för att ändra lagstiftningen där vi ser att den brister. Jag kan tala om för Lars Gustafsson att jag har lämnat in ett sådant förslag just för att ändra reglerna för AT-UND.

Man kan läsa sig till att på de olika nivåerna har lagtexten så att säga förändrats. I handboken är det en mycket skarpare skrivning än vad det är både i lagtexten och i förordningstexten.

Det kan Lars Gustafsson gärna ta till sig. När frågan kommer till utskottet kan ni bevaka den. Det är ett konstruktivt förslag om en förändring.

De problem som finns med AT-UND är att ett beslut att inte ge AT-UND inte kan överklagas. Det kallas inte ens ett beslut, utan det står att det är en tjänsteanteckning. Tjänsteanteckningar kan man inte överklaga. Det är också en sådan sak som man borde kunna förändra.

Sedan tog Lars också upp den nya domen om inre väpnad konflikt. När vi har haft diskussioner med generaldirektören men också rättscheferna visar det sig att man anser att den i varje fall gäller bara Mogadishu och inte i andra länder.

Jag skulle vilja höra om det också är Lars Gustafssons mening att den inskränker sig till bara Mogadishu.

Anf. 56 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag har förmånen att tillsammans med Göte Wahlström sitta i insynsrådet i Migrationsverket. Jag fick begära att få detta redovisat. Det visade sig att man har gett ny handledning från den 29 maj i år där man klart talar om för dem som ska handlägga ärendena att det inte finns något absolut krav att människor ska presentera några ID-handlingar. Egentligen handlar det om att de aktivt medverkar till att försöka redovisa vilka de är.

Genom den snabba handläggningstiden hinner tiden löpa ut. Därför blir det färre som faller ut. Från det datumet i juni kunde vi inte få redovisat vilken förändring gentemot tidigare år som det varit. Jag lät mig nöja med det och låta året verka ut så att jag får se resultatet. Det var egentligen orsaken till detta.

När det gäller inre väpnad konflikt har man prejudicerande domar. Man har en tidigare dom i Iraksituationen, och nu har man denna. Det får alltid vägas. Det är klart att det måste bli på det viset. Jag ser det ändå som en klar signal.

Man säger dock att det inte längre handlar om att man måste ha territoriell kontroll och en del andra parametrar. Jag kommer inte riktigt ihåg alla. Men det var ett antal parametrar som förändrades och försköts. Man har insett att en situation i ett land kan vara så hemsk att den inte passar in i den första definitionen.

Jag lutar åt att den tolkningen kommer att gälla även på andra ställen där det råder en sådan situation. Det kommer säkert fler domar som ska

avgöras. Men detta var ett mycket bra steg i rätt riktning mot folkrätten, som man kanske ska jämföra det med.

Prot. 2009/10:48
11 december

Migration

Anf. 57 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Jag tänkte ta upp AT-UND. För väldigt många av dem som kommer från till exempel Afghanistan är det fortfarande långa handläggningstider om jag har förstått saken rätt. De får inte alltid ett AT-UND, och det kan de heller inte överklaga.

Om det nu har skett en förändring sedan den 29 maj är det väldigt positivt. Frågan är i dag: Vad händer med alla dem som redan har fått denna tjänsteanteckning och som inte kan överklaga det? Det går inte heller att få ett AT-UND i efterhand.

Ta med er den frågan till insynsrådet för att ta reda på hur det ska vara framöver så att ni inte glömmer bort frågan! Det var inte meningen att det skulle bli så att färre får jobba. Det är jobblinjen som gäller enligt regeringen. Det borde även gälla de asylsökande.

Också jag blev väldigt glad att domen som gäller Mogadishu kom. Den hade en annan inriktning än de tidigare domarna. Då blir man i stället beklämd när man får höra att det bara gäller Mogadishu. Jag ser det nämligen precis som Lars Gustafsson – att den är vidare och kan användas även i andra fall.

Det kanske är så att vi måste ha många fler rättsfall som går hela vägen upp till Migrationsöverdomstolen. Men det känns också väldigt tröstlöst att man från Migrationsverkets sida hela tiden ska försöka lägga sig på den lägsta nivån, hitta sätt att slippa ge uppehållstillstånd och sedan driva processen vidare ända till Migrationsöverdomstolen. Det kanske inte är så, men det är den känsla jag får.

Jag hoppas också på den här domen. Det är också en sådan sak som Lars Gustafsson får ta med sig till insynsrådet.

Anf. 58 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Vi ska snart i ett annat ärende debattera ordet synnerligen, som har fått synnerliga tolkningar när det gäller synnerliga skäl. Det är mycket märkligt. Jag vet inte var man lägger ribban någonstans.

Jag fick reda på det av Dan Eliasson själv, och jag tror att det är ganska offentligt. Han sade: Vi sänkte ribban den 29 maj. Det sade han faktiskt. Vi låg lite för högt, sade han. Då tycker jag att vi ska få chansen att se hur detta blir.

Jag vet inte om man kan ansöka en gång till om man inte överklagar. Det vet jag inte. Det kan vara en viss skillnad på det. Jag kan inte den detaljen. Men jag tror att Bodil Ceballos förstår det. Jag tycker att man ska kunna ansöka på nytt utan att göra någon överklagan.

Det är bra att handläggningstiderna i ärendena är snabba med tanke på den enskildes situation. I de fall de blir långa ska man efter fyra månader få besked enligt den uppgift jag fick. Jag får nöja mig med det tills vidare.

När det gäller ”inre väpnad konflikt” måste domar vara vägledande även i andra situationer. Det kan inte vara så att om det i Solna är på ett vis gäller inte det i Hammarby Sjöstad. Det är lika med att det i halva Baghdad är fred medan det i andra halvan av Baghdad är krig. Ni förstår vad jag menar. Jag tror ändå att man vägar in detta.

Jag har uppfattat att man kommer att väga in detta. Jag är glad att man har närmat sig den tolkning som man upplever ska gälla folkrättsligt. Krig och ofred är i dag inte på det vis som det var för 50 år sedan. Man kanske också skulle uppdatera definitionerna internationellt. Det är min uppfattning. Vi behöver se att situationen är annorlunda.

Somalia är tre olika länder i ett land. Det är ingen som hade tänkt sig det för 50 år sedan när man hade mer definitiva gränser.

Anf. 59 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! De migrationspolitiska frågorna är om möjligt än mer aktuella i dag än vid tidigare budgetdebatter. Migrationspolitikens kärna har debatterats flitigt under året, och glädjande nog har diskussionerna handlar om de grundläggande principerna om solidaritet, omtanke och omfattningen av ansvarstagande samtidigt som jordnära frågor av praktisk natur har avhandlats. Jag skulle vilja ta detta tillfälle i akt för att tacka er alla närvarande för att vi gemensamt höjt nivån på diskussionerna.

Migrationsfrågor är till sin natur internationella. Det behövs därför ett väl fungerande samarbete med både ursprungs- och transitländer kring dessa frågor. Regeringens utgångspunkt är att väl hanterad migration, till exempel genom väl fungerande regler för laglig invandring, kan vara till nytta för alla berörda, såväl för den enskilde som för avsändar- och motagarländerna.

Herr talman! Under det svenska ordförandeskapet i EU har vi haft förmånen att leda arbetet med den europeiska migrations- och asylpolitiken. Det har bland annat inneburit att stats- och regeringscheferna i dag har antagit det så kallade Stockholmsprogrammet, som tar ut kursen för EU:s arbete med de här frågorna under de kommande fem åren.

Regeringens utgångspunkt har varit att slå fast att utgångspunkten för det fortsatta arbetet ska vara att väl hanterad migration kan vara positivt för samtliga berörda parter. Det innebär bland annat att vi ska skapa flexibla system för arbetskraftsinvandring till den europeiska unionen. Det har också varit viktigt att i programmet understryka behovet av balans mellan säkerhetsinriktade åtgärder och enskildas rättigheter, till exempel att se till att asylsökandes tillgång till asylprocessen inte försvåras. I programmet anges också att EU:s samarbete med ursprungs- och transitländer ska utökas, bland annat inom ramen för migration och utveckling.

Herr talman! Sedan regeringen tillträdde har vi haft högt ställda krav på Migrationsverket. Vi har också gett verket bättre förutsättningar att lyckas sedan tidigare genom att ge verket och asylprocessen de resurser som behövs för att nå de mål som ni här i kammaren ställer upp och genom att stå upp för den migrationspolitik som riksdagen har fastslagit.

Tack vare dessa åtgärder har vi ett migrationsverk som går i rätt riktning med bättre bemötande, mer rättssäker ordning och kortare väntan än tidigare.

Värdet av att snabbt få besked i asylprocessen kan inte nog understrykas. För att komma till rätta med de långa handläggningstider som under årtal, för att inte säga decennier, har tyngt hela migrationspolitiken har Migrationsverket inlett ett nytt arbetssätt under rubriken Kortare väntan.

I och med detta nya arbetssätt kraftsamlas i början av processen personal med hög kompetens. Ytterligare komponenter är bättre samverkan mellan prövnings-, mottagnings- och förvaltningsprocessenheterna – allt för att handläggningen ska bli mer funktionell och mer förnuftig.

Jag tycker att det är oerhört glädjande att se hur Migrationsverket nu gör verklighet av det som så länge har varit efterlyst i den politiska debatten, nämligen en asylprocess som är effektiv och som inte förlänger oron hos den enskilde längre än absolut nödvändigt.

Herr talman! Den reglerade invandringen förutsätter också att vi har ett väl fungerande system för återvändande. Den som har fått avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd måste återvända till hemlandet. Annars hotas i längden hållbarheten i Sveriges asylsystem. Myndigheter och domstolars beslut måste respekteras.

Regeringen föreslår i budgeten satsningar som tillsammans med andra åtgärder syftar till att förkorta den tid som personer med lagakraftvunna avvisningsbeslut och utvisningsbeslut vistas i landet. De bidrar också till att avvisnings- och utvisningsbeslut som ska verkställas av polisen genomförs på ett värdigt, säkert och effektivt sätt.

Regeringen vill att Sverige ska fortsätta den humana traditionen på migrationsområdet. Men det måste ske under ordnade former. Den rätts-säkra asylprövningen är kärnan i regeringens migrationspolitik. Därför är även ett tydligt avslut på processen viktigt, och därför prioriterar regeringen frågan om återvändande för dem som har fått avslag på asylansökan.

Herr talman! Under detta år kommer 2 300 ensam barn att söka asyl i Sverige enligt prognosen. De kommer till allra största delen från Afghanistan och Somalia. En allt större del är flickor. Någonstans mellan vart femte och vart fjärde ensamkommande barn i år är en flicka.

Som ni alla vet fanns en omfattning av detta slag inte alls med i de förarbeten som ledde fram till de nya regler om mottagande av ensamkommande asylsökande barn som sjösattes 2006. Det har inneburit att vi från regeringens sida från första stund har fått försöka anpassa det system som vi ärvde till den verklighet som har kommit att uppstå.

Det gjorde vi först genom att förbättra villkoren för ersättningen – till att börja med genom att harmonisera modellerna med vad som gällde före och efter uppehållstillstånd och fortsättningsvis genom att höja schablonerna och den administrativa grundersättningen och slutligen genom att förlänga ersättningstiden för boende och omsorg till dess den omyndige har fyllt 21 år.

Därefter har vi genom brev, genom samtal och genom möten på konferenser och kongresser gång efter gång tagit upp vikten av att våra kommunala kolleger – jag säger *våra* och talar därmed för hela kammaren och inte bara för mitt eget parti eller för alliansen – öppnar sina kommuner för de ensamkommande barnen.

En kort stund, en kort tid, vid årsskiftet 2007/08 var systemet i balans. Men sedan ökade inströmningen på nytt, och behovet av fler platser var ett faktum. En anledning till att platsbristen för ensamkommande asylsökande barn är så stor är att återvändandet av de ungdomar som har fått avslag och som alltså saknar skyddsskäl inte har fungerat i tillräcklig omfattning.

För att kunna nå en asylprocess i balans för de ensamkommande barnen är det även viktigt att återvändandet och mottagandet i mottagarlandet fungerar för de barn som har fått ett lagakraftvunnet avvisningsbeslut.

I början av nästa år ska EU-kommissionen lägga fram en handlingsplan för att stärka samarbetet med ursprungsländerna för att underlätta återsändandet till barnens hemländer. Barn hör samman med sina föräldrar. När det är möjligt ska barn och föräldrar återförenas. Om det inte finns asylskäl ska det ske i hemlandet, och om det finns skyddsskäl ska det ske här i Sverige.

Kommissionen ska också se efter hur ett närmare samarbete skulle kunna utformas och undersöka hur situationen ser ut och vilka faktorer som ligger bakom den senaste tidens utveckling som har varit påtaglig inte bara i Sverige utan i hela västra Europa.

Även barn som får en farofylld och svår start på sina liv kan växa upp och göra en enorm skillnad. Jag är övertygad om att de barn som vi tar emot i dag ute i våra kommuner kommer att förbättra vårt samhället och ge långt mer tillbaka än vad vi kanske tror eller vad som uppmärksammas i debatten.

Så här när det lackar mot jul tycker jag att vi alla bör fundera ett varv till på hur vi kan hjälpa barnen. Julen är trots allt en högtid för familjer, för kärlek, för värme och för medmänsklighet. Inget skulle kunna vara en bättre julklapp än att släppa in de ensamkommande barnen i riktiga hem och riktiga boenden och låta dem slippa bo i tillfälliga transitboenden.

Jag vill därför ta tillfället i akt här under dagens debatt och tacka Fagersta, som jag besökte i veckan. Där har man fattat beslut om att öppna boende med tolv platser för ensamkommande barn. Jag vill också tacka Helsingborg, som gör storartade insatser för ensamkommande barn som bor i eget boende. Jag tackar faktiskt även Vellinge, som nu annonserar på sin hemsida efter familjehem till ensamkommande asylsökande barn.

Tack vare de nya platser som kommer i gång runt om i landets kommuner kommer fler att kunna känna den rätta julstämningen i år. Det är min förhoppning som statsråd.

(Applåder)

Anf. 60 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag har två frågor till Tobias Billström i dag. Den första handlar om det jag tog upp i mitt anförande; tysk domstol har vid två tillfällen sagt att man inte vill avvisa människor till Sverige. Det gällde Irak i båda fallen. Skälet var att de oberoende av religion och etnicitet riskerar att återsändas till Irak.

För att inte fara med osanning eller bara säga halva sanningen ska jag säga att detta sedan överprövades i andra instanser i det tyska rättsväsendet. Men är Tobias Billström på något sätt orolig över att man hyser farhågor i det tyska rättssystemet över att Sverige skulle vara ett säkert asylland?

I anslutning till det vill jag också fråga vilka slutsatser Tobias Billström drar av att Kanada i flera fall har gett uppehållstillstånd och flyktingstatus till personer som har avvisats från Sverige tidigare utan att det har tillkommit några nya fakta i deras ärenden.

Den andra frågan handlar om vård på lika villkor. Vi är oense, Tobias Billström och jag, om det mesta här i världen. Vi är inte oense om allt;

det är också viktigt att betona. Det som Tobias Billström ägnade större delen av sitt anförande är en sådan sak som vi är överens om. Alla kommuner bör ta ansvar för ensamkommande flyktingbarn, till exempel. Det finns också andra delar.

Vi är oense om mycket. Men en sak som vi inte borde behöva vara oense om är frågan om huruvida människor ska ha rätten till bästa möjliga hälsa, som det heter i läkaretiken, eller inte. Det handlar om ifall mänskliga rättigheter ska gälla alla människor. En av de mänskliga rättigheterna är rätten till vård på lika villkor. Därför skulle jag vilja fråga hur Tobias Billström kan fortsätta att upprätthålla en ordning i det här landet där människor behandlas olika beroende endast på sin legala status när det gäller rätten till vård.

Anf. 61 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag börjar med den första frågan. Jag tycker att det här understryker precis det som har varit regeringens politik under hela den tid som jag har varit statsråd och som dessutom var vår politik redan innan vi hamnade i regeringsställning – vi fyra borgerliga partier som nu styr Sverige – nämligen behovet av en europeisk asylpolitik som är gemensam. Det är bara genom att tillämpa skyddsgrundsdirektivet och asylprocedursdirektivet i alla 27 medlemsstater som man kommer att kunna skapa en fullständigt rättssäker ordning.

Då inställer sig den intressanta frågan: Vilket alternativ står då Kalle Larsson för? Han vill inte ha någon gemensam europeisk asylpolitik. Bodil Ceballos vill inte ha någon gemensam europeisk asylpolitik. De som ni tänker bilda regering med – jag får ju förutsätta att ni har ambitionen att föra en annan politik än den nuvarande regeringen har på det här området – i Vänstern och Miljöpartiet, nämligen Socialdemokraterna, tycks åtminstone än så länge hålla sig till principen att man vill ha en gemensam europeisk asylpolitik.

Jag måste ställa frågan, Kalle Larsson: Tycker du själv att de exempel du tar upp på ojämlikheter eller att olika bedömningar görs på olika håll i Europeiska unionen är ett argument för eller emot ett gemensamt europeiskt asylsystem? Vilken kommer din inställning att vara i en eventuell regering – att vi ska lämna det samarbetet, kanske? Ska vi inte längre vara delaktiga i att försöka skapa den här ordningen?

Din fråga om lika vård på lika villkor tycker jag behandlades mycket väl av Fredrick Federley tidigare. Det handlar om att skilja mellan det som är mänskliga rättigheter – vård ska alla människor ha – och om medborgerliga rättigheter. Lika vård handlar om medborgerliga rättigheter. Men om man blir sjuk i Stockholms län men tillhör Skåne län går det en räkning till det landstinget. På något annat sätt kan det inte vara. Det är ett typexempel på den sorts resonemang som man måste föra i det här sammanhanget.

Anf. 62 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag är lite osäker på hur man ska uppfatta den senare delen av svaret. Tobias Billström hänvisar till Fredrick Federleys replikskifte med mig, men Centerpartiet är ju *för* vård på lika villkor. Det är inte regeringen. Nu småkrattar Tobias Billström och tycker sig ha ett svar på detta. Men min skarpa fråga är: Varför upprätthåller regeringen

en situation där människor ges vård på olika villkor i det här landet, mitt ibland oss just nu?

Med vilka argument försvarar Tobias Billström att vissa människor ska ha rätt till vård medan andra ska betala för den? Det handlar om människor som uppenbarligen lever varaktigt här i Sverige. Detta är den skarpa frågan. Då går det inte att hänvisa till andra personer, utan det är migrationsministern själv som bär ansvaret.

Sedan vill Tobias Billström förstås diskutera något helt annat än det som min fråga gällde. Det är inte så ovanligt. Vi kan göra det enkelt för oss och fråga när Kanada blev en del av den europeiska flyktingpolitiken. Min fråga gällde ju också detta.

Det handlar om personer, irakier i det här fallet, som vid flera tillfällen har fått flyktingstatus i Kanada utan att något nytt har tillförts i deras ärenden. Ändå vill migrationsministern gång på gång, i tid och otid, framhålla det positiva och humana föredömet i svensk asyl- och flyktingpolitik. Hur förklarar migrationsministern då att människor avvissas från vårt land? Det är så pass allvarliga fall att tyska domstolar uppenbarligen är oroliga för rättssäkerheten i det svenska systemet och tillräckligt allvarliga för att kanadensiska myndigheter ska bevilja dessa människor flyktingstatus efteråt. Hur känns det att vara migrationsminister med en sådan politik?

Anf. 63 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag fick naturligtvis inget svar från Kalle Larsson på frågan hur han ställer sig i fråga om den gemensamma europeiska asylpolitiken. Något annat var inte att vänta, för svaret måste ju bli att Vänsterpartiet inte vill ha den politiken. Men skulle Kalle Larsson säga det skulle han blotta ihålligheten i det så kallade regeringsalternativet på den här punkten, som ju är non-existent. Det existerar inget alternativ i det här sammanhanget eftersom ni alla tre har olika uppfattningar. Så är det i de flesta frågor, men här blir det nästan pinsamt övertydligt.

För mig är det inget problem att vi i Europeiska unionen slåss för ett gemensamt europeiskt asylsystem men ännu inte har nått fram dit. Det innebär att vi hela tiden måste slåss mot de problem som uppstår när länder gör olika bedömningar. Om du inte upplever det som ett problem, och det gör ju inte Vänsterpartiet eftersom ni är motståndare i den här frågan, är det upp till dig att förklara för väljarna i nästa års val vad vi ska ha i stället. Men det gör aldrig Vänsterpartiet.

Vänsterpartiet förklarar aldrig något utom att man pekar på problemen, men man levererar aldrig några lösningar.

Det är samma sak i vårdfrågan. Det handlar inte om rätt till vård. Rätt till vård har alla människor. Det vi diskuterar är huruvida vården ska vara gratis eller inte. På den frågan tyckte jag att Fredrick Federley gav ett mycket bra svar om balansen mellan mänskliga och medborgerliga rättigheter, oavsett vad Centerpartiet må ha för interna detaljdiskussioner i sitt parti.

Kalle Larsson skrattar, och det säger en del om hans syn på de här frågorna. Det viktigaste för honom är den politiska debatten. Det är inte människorna som står i centrum när Vänsterpartiet drar upp sina riktlinjer, och därför struntar du också fullständigt i det skuggsamhälle som har vuxit fram i alla de länder som har utökat rättighetskatalogen för männi-

skor med den ena rättigheten efter den andra och på det viset bundit ris åt egen rygg. Vi ska inte ha en sådan utveckling i vårt land. Vi ska inte ha ett skuggsamhälle.

Vi ska ha en politik där ett ja är ett ja och ett nej är ett nej, där vi har reglerad invandring och där de människor som får avslag förutsätts lämna vårt land.

Anf. 64 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Nu förstår jag den andra replikens betydelse. Där får man oemotsagd insinuera över det svar man har fått i diskussionen. Men det må vara till en annan debatt.

Herr talman! Nya lagliga vägar lyfter ministern fram här. Jag tror att det är bra med ett öppet samhälle som visar på möjliga vägar. Vi mötte detta vid ett besök i Serbien och Montenegro, där vi fick se vad det skulle betyda med viseringsfrihet för att människor ska kunna komma ut och möta nya influenser.

Därför är det viktigt att Kakiutredningen landade där den gjorde, även om det kanske också var andra saker som borde ha varit med och som Ulf Nilsson glömde ta upp i sitt inlägg tidigare. Vi var nämligen ganska överens mellan Folkpartiet och Socialdemokraterna om behovet av ordning och reda kopplat till arbetskraftsinvandringen. Det är viktigt att ha med att Folkpartiet under den processen ändrade sig och bytte fot i debatten.

Vi har inte minst i Ulf Nilssons anförande här fått höra att en rad utredningar ska tillsättas eller har tillsatts. Vi kan därför vänta oss en ganska intensiv vår på det migrationspolitiska området om dessa förslag ska behandlas. Min fråga är kopplad till det frågesvar jag fick av migrationsministern för ett kort tag sedan och som hade att göra med begreppet ”synnerligen ömmande omständigheter”.

Tydligen har det skrivits i en debattartikel att man har för avsikt att tillsätta en utredning i alla fall, även om inte vi i kammaren på något mer offensivt sätt har blivit informerade om det. Vågar statsrådet ge en tidsaxel om när man kan komma i arbete med översynen av det här begreppet? Det hela blev så uppenbart när en tresits blev så oense i överdomstolen om just ett specifikt fall där detta var avgörande. Det har ju också lyfts fram av andra företrädare här i debatten.

Anf. 65 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det är viktigt och angeläget att följa utvecklingen och tillämpningen av begreppet ”synnerligen ömmande omständigheter”. Det kommer vi också att göra. Men det är viktigt att hitta rätt instrument för den översynen, och det arbetet pågår just nu på departementet.

Jag är väldigt glad över att Göte Wahlström lyfte fram frågan om viseringsfrihet för Serbien, Makedonien och Montenegro. Det finns nog få saker under det svenska ordförandeskapet som har glatt mig mer än att vi kunde ge möjlighet till viseringsfrihet för medborgarna i dessa länder och därmed knyta dem närmare unionen och ge ungdomarna i dessa tre stater chansen att åka till Europeiska unionen och se hur saker och ting fungerar här. Det är bara att hoppas att vi under våren kommer att få se förbättringar när det gäller Albanien och Bosnien-Hercegovina.

Göte Wahlström ondgjorde sig över andra och första repliker och så vidare. Jag ska ställa en direkt fråga här som du kan svara på i din nästa replik. Det är frågan om amnesti. Vi har fått höra här, och vi har också kunnat läsa i betänkandet, att Vänsterpartiet och Miljöpartiet står kvar vid sina tidigare avgivna amnestikrav. Jag måste ha svar från Göte Wahlström om var Socialdemokraterna står i den här frågan.

Jag, övriga kammaren och väljarna har rätt att få reda på om Socialdemokraterna tänker ställa upp på de här kraven eller inte. I debatten har vi nu fått höra att man förnyar de här kraven gång efter annan. Ni går in i valrörelsen nästa år med en tung black om foten.

Den historiska bördan i det här sammanhanget är att Vänstern och Miljöpartiet en gång tidigare fick igenom kravet på en så kallad engångs-amnesti. Det hette samma sak då: Vi gör det en gång. Sedan är det gjort.

Nu står ni här igen och har precis samma typ av krav. Du måste svara på det. Ni ska föreställa ett regeringsalternativ och bör därmed som det stora och ledande partiet redogöra för ert ställningstagande i den här frågan.

Anf. 66 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! För fyra migrationspolitiska talespersoner för Moderaterna, tror jag, har jag förklarat den socialdemokratiska hållningen. Nu får jag förklara det också för ministern som jag trodde var så pass påläst i frågan att han var införstådd med den socialdemokratiska hållningen och den oro som vi vet att en amnesti skulle skapa i samhället. Det trodde jag var uppenbart för statsrådet.

Jag har svarat på det. Jag fick inte möjlighet att svara Mikael Cederbratt i det förra replikskiftet, men jag har gjort det i tidigare debatter. Vår uppfattning ligger fast på det här området.

För hela kammaren är det viktigt att vi hittar en bred förankrad politik på det här området. Vi vet av erfarenhet att det är ett känsligt politikområde som berör många.

Det är viktigt att vi försöker hitta en samförståndslinje i kammaren här med ett så brett förankrat stöd som möjligt. Det har varit min ambition som talesperson i frågeställningen under många år. Jag har väddat till det nu ledande majoritetspartiet om att hitta öppningar för en ytterligare breddad diskussion.

Jag upplever att alla sju partier här i kammaren har ett värde av att sätta sig ned i lugn och ro och diskutera frågeställningar som berör de kanske mest utsatta människorna i det här samhället. Det är människor som är på flykt från krigshärddar och oroshärddar.

Tyvärr har jag inte fått något klart svar från det nu största majoritetspartiet. Ministern har tidigare inte visat speciellt stort intresse, men min ambition kvarstår. Vi har ett värde i den här kammaren av att få en så bred majoritet som möjligt för det fortsatta arbetet.

Ministern har fortfarande möjligheten att öppna frågan, men tydligen är ambitionerna inte speciellt höga. Det räcker med sju rösters marginal här i riksdagen för det fortsatta arbetet.

Anf. 67 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Göte Wahlströms ord om samsyn klingar sällsynt ihålliga givet de motioner som har skrivits till det här riksmötet. Såväl Mil-

jöpartiet som Vänstern har föreslagit och förnyat sina amnestikrav. Bodil Ceballos har till och med stått här ute på Mynttorget och demonstrerat för papperslösas rättigheter och tydligt och klart förklarat vad som är Miljöpartiets hållning.

Miljöpartiet och Vänstern har inte reserverat sig i det här betänkandet till förmån för amnestikravet. Det är taktiskt. På det viset undkommer man en granskning i den här frågan.

Frågan om amnestin syns visserligen inte i dagens votering, men den finns där. Historien visar vad som väntar om Mona ska sätta sig ned och göra upp med Vänstern och Miljöpartiet.

Det kommer att gå precis som det gick 2005 då kravet kom att stå överst på listan. 2005 krävde man och fick igenom en amnesti under hot om att fälla regeringen och budgeten, Göte Wahlström. Det kommer att bli samma kaos om olyckan är framme nästa år. Den som vill ha ordning och reda i migrations- och asylpolitiken bör inte rösta på något av de här tre partierna, för de har den historiska bördan av att göra fel.

Göte Wahlström sade att betänkandet visar på en viss nationell samling kring migrationspolitiken. Så sade han i sitt anförande. Frågan är vilken trovärdighet ett sådant uttalande har i ljuset av den amnestidebatt som nu seglar upp med full kraft vid horisonten.

Jag skulle kunna göra en lång rekapitulation av alla frågor där ni inte är överens: amnestin, det gemensamma europeiska asylsystemet, arbetskraftsinvandringen och EBO inte minst. Vi kan se i dagens tidning att Socialdemokraterna företräder en hållning med utgångspunkt från sin kongress, och Miljöpartiet avvisar den.

På alla väsentliga punkter har ni olika uppfattningar om de här frågorna. Hur ska det gå? Det är till och med tveksamt om man kan tala om en opposition. Man borde tala om en obstruktion, för det är det som det handlar om.

(Applåder)

Anf. 68 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Jag kanske ska påminna migrationsministern om att det förmodligen inte har varit så lätt för de andra tre partierna i alliansen att alltid komma överens med Moderaterna i den här frågan. Vi diskuterar saker precis som ni diskuterar saker. Vi ser det inte som helt omöjligt att komma fram till bra lösningar på olika saker.

När det gäller amnestin eller regularisering skulle jag vilja påminna migrationsministern om Moderaternas egen stämning, där man med stor majoritet kom fram till att man borde ge alla som har ett arbete i landet möjlighet att stanna, om jag inte missminner mig. Då får ministern rätta mig.

Ni har samma diskussioner i allianspartierna, även hos Moderaterna. Varför har vi då de diskussionerna? Jo, för att det finns ett problem som vi måste lösa på något sätt. Vi löser det inte genom att bara tala om att de ska ut allihop. De kommer inte att åka ut i alla fall.

Om du lyckas skicka i väg dem är det många som ändå kommer tillbaka. Vi har ett problem. Problemet är att den lagstiftning vi har gör att människor hamnar i kläm. Om vi kan komma fram till en lagstiftning, gärna gemensamt för alla partier, som upplevs som rättvis behöver inte

människor gömma sig här i landet. Då behöver vi inte återkomma med krav om regulariseringar etcetera.

Jag vill egentligen fråga om en helt annan sak. Kalle tog upp Kanada och de andra. Man upplever inte att det är en rättssäker process här i landet när flyktingar som vi avvisar sedan får flyktingstatus i andra länder. Då har vi inte en rättssäker process.

Vi löser det inte heller genom bara harmonisering. Då kan jag snabbt tala om att Miljöpartiet inte menar att det är fel med en gemensam europeisk lagstiftning som är miniminormer. Däremot vill vi inte ha en helharmonisering.

Anf. 69 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Komma överens, säger Bodil Ceballos. Absolut. Alliansen är ett utmärkt gott exempel på att man kan komma överens, till och med i komplicerade frågor. Men du hörde själv hur Göte Wahlström här alldeles nyss avvisade amnestikravet och mycket tydligt och klart på min uppmaning – tack så mycket Göte för det tydliga ställningstagandet – avvisade det amnestikrav som ni har fört fram.

Tycker du inte själv att det är problematiskt? Ni lyfter fram den frågan i era motioner mycket tydligt som en grundbult i hur ni ser på asylpolitiken, och där har ni helt olika uppfattning.

Jag tror att väljarna uppfattar detta som mycket komplicerat, i synnerhet om man betänker vad det skulle innebära att genomföra en sådan amnesti i ljuset av den historia som vi känner från förra gången vi gjorde det. Vi upptäckte snabbt att alla de fagra orden om hur man skulle rensa borden, tömma skåpen, lösa problemen med ett enda enkelt alexanderhugg ledde till att vi fick ännu fler människor som gick och gömde sig. Ännu fler människor struntade i besluten.

Det är så det sker i de länder som fattar de här besluten. Det blir aldrig engångsbeslut. Det blir början på en serie beslut.

Du säger att återvändandet inte är en lösning. Det är klart. Ni har redan gett upp. Ni minskar resurserna till återvändandet radikalt i ert budgetförslag. Jag tycker att väljarna har rätt att få reda på att ni inte tänker ge Migrationsverket möjlighet att stå upp för den reglerade invandringen. Ni tänker inte ge polisen nödvändiga resurser för att genomföra det återvändande av de människor som har fått avslag som är en förutsättning.

Du talar om att människor hamnar i kläm. Det handlar inte om att människor hamnar i kläm. Det handlar om något mycket enkelt, nämligen att respektera de beslut som myndigheter och domstolar fattar i ett system där, som Mikael Cederbratt tydligt uttryckte det, ett ja måste betyda ett ja och ett nej måste betyda ett nej.

Det kommer att vara vårt tydliga besked från alliansen till väljarna i nästa års valrörelse. Vad ni ska gå till val på har jag ingen som helst aning om, i synnerhet inte efter den här debatten.

Anf. 70 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Jag känner inte igen det som migrationsministern säger att Göte Wahlström säger. Han såg lite frågande ut själv när jag tittade åt vänsterhålet här.

Mikael Cederbratt tog upp att en reglerad invandring innebär att ett nej är ett nej. Att ja är ett ja är naturligtvis också sant, men det talar vi sällan om.

Migrationsministern talar om återvändandet som om det är det som är den reglerade invandringen. Då kommer vi tillbaka till det som jag tidigare har sagt. Man utgår från en omvänd ordning. Man tittar först på om det går att skicka ut folk innan man tittar på om det finns skäl för dem att stanna i landet.

Det är det som är grunden för asylpolitiken. Med en rättvis asylpolitik, en rättvis lagstiftning kommer vi att ha färre problem.

Sedan sade ministern också att vi inte reserverar oss till förmån för regulariseringen, och nu är det så att eftersom den är budgetpåverkande får vi inte reservera oss till förmån för det vid det här tillfället. Vi får bara reservera oss till förmån för sådant som inte är budgetpåverkande. Däremot finns det med i våra särskilda yttranden, och dem har ju migrationsministern läst, kan man förstå.

Jag vill komma tillbaka till en annan fråga, och det handlar om det här med utvisningarna och det värdiga och respektfulla sättet att sköta dem. Jag upplever att det är ett stort glapp mellan det vi begär, den tjänst vi vill ha, för återvändandet och på det sätt det ska ske och hur det faktiskt sedan sker. Det är ett glapp mellan Migrationsverket och Polisen. Migrationsverket säger att det är inte vårt problem, vi har lämnat frågan till Polisen. Polisen säger att de bara utför sitt uppdrag.

Anf. 71 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Bara för att reda ut amnestifrågan: Vi fick ju ett tydligt besked från Socialdemokraterna här, Bodil Ceballos. De talade om att de är motståndare till tanken på ett amnestibeslut. Alltså är de motståndare till den politik som ni har fört fram och tillsammans med Vänsterpartiet deklarerat i era respektive motioner som finns med i det här betänkandet. Det kan inte råda några oklarheter på den punkten efter debatten om var ni står i dessa frågor.

Problemet är också att 2005 års amnestibeslut, sättet det förhandlades fram på och slutresultatet, visar att den rödgröna enigheten är lika hållbar som en snögubbe i juli. Det är den brutala verkligheten.

Den historiska bördan åvilar er, inte oss, för vi har under den här mandatperioden en tydlig och klar track record, en tydlig och klar katalog av att komma överens i de här frågorna och leverera resultat, inte minst när det gäller återvändandet, Bodil Ceballos.

Det är vi som har sett till att samarbetet mellan de tre inblandade myndigheterna, Migrationsverket, Polisen och Kriminalvårdens transporttjänst, har förbättrats. Det är vi som har anslagit resurser – resurser som ni vill dra in och använda till annat. Det är vi som har visat att det går att ha ett hållbart, värdigt och humant återvändande.

Ni drar in återetableringsstödet som vi också har anslagit och som ger människor chansen till en andra start när de faktiskt har återvänt.

På punkt efter punkt visar det sig att ni pratar och pratar och pratar om den reglerade invandringen. Men när det kommer till kritan är ni inte beredda att ställa upp på de mest grundläggande principerna om att ett ja ska vara ett ja och ett nej ska vara ett nej. Det är fakta, Bodil Ceballos.

Miljöpartiets politik på det här området innebär att människor i princip kan strunta i de beslut som myndigheter och domstolar har fattat och bara säga att nej, jag går och sätter mig någonstans, och sedan förväntar jag mig att det ska fattas ett amnestibeslut så att jag kan komma fram och bli accepterad.

Den politiken fungerar inte, och den politiken kommer inte heller att bli verklighet, i varje fall inte så länge vi har en borgerlig regering i det här landet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 december.)

7 § Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2009/10:SfU8
Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet
(prop. 2009/10:31).

Anf. 72 BJÖRN LIND (s):

Herr talman! Genomförandet av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet är rubriken på det ärende vi ska behandla nu. Även om rubriken inte låter särskilt spännande handlar det här om att säkerställa att utsatta människor får ett sjyst mottagande och en rättssäker och human bedömning av sina skyddsgrunder.

Våren 2004 antogs skyddsgrundsdirektivet av Europeiska unionens råd. Det handlar om miniminormer för när statslösa personer eller personer från länder utanför EU, så kallade tredjelandsmedborgare, ska betraktas som flyktingar och om deras rättsliga ställning. Mot slutet av året efter, alltså 2005, antog rådet asylprocedurdirektivet som handlar om miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för beviljande och återkallande av flyktingstatus.

Båda dessa direktiv föranledde utredningar som lämnade sina betänkanden i januari respektive juni 2006. Först nu kan vi i riksdagen behandla regeringens förslag med anledning av dessa direktiv med miniminormer. Det har gått så lång tid att EU-kommissionen redan presenterat förslag till justeringar av direktiven, justeringar föranledda av att de tidigare direktiven som vi nu behandlar kritiserats, bland annat för att inte uppfylla de krav på rättssäkerhet och humanitet som framgår av internationella konventioner.

Dessa nya direktiv som nu processas i EU:s instanser är avsevärt starkare avseende rättssäkerhet och humanitet än de direktiv som föranlett den proposition som vi nu behandlar. Det är bra och inger hopp om att utvecklingen i Europa avseende migrationspolitik kan vända och handla mer om rättssäkerhet i stället för att som i dag mest handla om gränsbevakning.

Med en gemensam asylpolitik i EU kan vi öka möjligheterna för utsatta människor att få en fristad i Europa. Skillnaderna är i dag stora

mellan olika medlemsländer när det gäller rättssäkerhet och grad av humanitet.

Jag tycker att det är värt att sträva efter ett Europa där flyktingar, oavsett var deras ingång till Europa finns, får ett humant mottagande och en rättssäker behandling av sina asyl- eller skyddsskäl.

Det är också i ljuset av den strävan som Dublinförordningen ska ses: att en flykting ska vara garanterad att få sina skyddsskäl prövade där hon eller han anländer i stället för att riskera att skickas vidare i ett omänskligt svartepetterspel.

Dublinförordningen förutsätter alltså att flyktingar får en rättssäker och human behandling och prövning, oavsett mottagandeland. Där är vi inte i dag. Det handlar dels om att det finns brister i de gemensamma reglerna inom EU, dels och inte minst om det faktum att några medlemsländer inte följer de direktiv som beslutats av Europeiska rådet.

Därför är vi i grunden positiva till att dessa direktiv införs i svensk lag och beklagar att processen från utredning till beslut tagit så lång tid. Eftersom de justeringar som kommissionen nu föreslår innebär förstärkningar avseende såväl rättssäkerhet som humanitet hoppas jag att den europeiska processen kring dessa nya förslag går smidigt och utan att kommissionens förslag vattnas ur av medlemsländernas ministrar.

Dessutom är det min bestämda förhoppning att processen med att införa de nya direktiven i svensk lag går i ett mycket högre tempo än vad alliansregeringen har mäktat med i det här ärendet. Då menar jag inte paniksnabbt på gränsen till formellt riktigt som de senaste lagändringslapparna på sjukförsäkringen utan med den snabbhet som är vanlig vid skyndsamma behandlingar.

Till betänkandet som vi nu ska debattera finns det några punkter där vi socialdemokrater tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet har gemensamma reservationer.

Majoriteten föreslår att det framöver ska vara en framåtsyftande riskbedömning som avgör om en utlänning ska ses som en flykting, och det är bra. Men det räcker inte att redan upplevd förföljelse ska betraktas som en omständighet som talar för att det alltjämt finns en risk för förföljelse. Vi menar att både bedömningen av de faktiska förhållanden som den sökande utsatts för och den framåtsyftande bedömningen ska vara grund för beslut om skydd.

En nyhet i förslaget är de så kallade uteslutningsgrunderna som handlar om vem som inte kan beviljas asyl. I dag regleras detta i utlänningslagens bestämmelser om uppehållstillstånd. En flykting kan alltså i dag nekas uppehållstillstånd om det finns synnerliga skäl att inte bevilja ett sådant tillstånd på grund av vad som är känt om utlänningsens tidigare verksamhet eller med hänsyn till rikets säkerhet.

Förslaget som vi nu behandlar innebär att prövningen flyttas från att vara en fråga om uppehållstillstånd till en fråga om prövning av flyktingstatus eller annat skyddsbehov. Grunderna för uteslutning preciseras också till att gälla personer som begått brott mot freden, krigsförbrytelse, brott mot mänskligheten eller grovt icke-politiskt brott utanför Sverige.

Vi känner här en osäkerhet om vilka konsekvenser detta kan få exempelvis för en person som har begått krigsförbrytelser mer eller mindre av tvång och som flytt från situationen därför att han eller hon inte ser någon annan utväg ur sin roll. Hur kommer den personens skyddsbehov

Prot. 2009/10:48
11 december

*Genomförande av
skyddsgrunds-
direktivet och
asylprocedurdirektivet*

att påverkas av detta? Kan en före detta barnsoldat genom den föreslagna lagtexten uteslutas från att få sitt skyddsbehov prövat?

Vi avvisar inte förslaget, men vi vill att regeringen följer det här noggrant och återkommer med nya förslag om det visar sig behövas.

Enligt skyddsgrundsdirektivet ska en person upphöra att vara flykting eller skyddsbehövande om omständigheterna som ledde till att han eller hon bedömdes som flykting eller skyddsbehövande inte längre föreligger. Dessa förändringar i omständigheterna ska vara väsentliga och bestående.

Vi menar att en sådan förändring av en människas status som flykting eller skyddsbehövande ska man handskas väldigt varsamt med. Vi vet att i samhällen som präglats av våld och förtryck kan det ta väldigt lång tid innan människor kan känna någon form av trygghet.

En människa som exempelvis har utsatts för våldtäkt, sett sin livskamrat och/eller sitt barn dödas har självklart väldigt svårt att återvända till och över huvud taget fungera i ett samhälle där dessa våldtäktsmän och mördare finns kvar, kanske rentav i framstående positioner. Det här gäller naturligtvis även om våldet har upphört.

Anledningen till att våldet har upphört kan exempelvis vara att en etnisk rensning är genomförd och att maktförhållandena nu är oomtvistade. Därför vill vi ha en skarp formulering för under vilka omständigheter status som flykting eller skyddsbehövande ska kunna anses upphöra. I betänkandet och i propositionen står det att förslaget är i enlighet med vad UNHCR har anfört. Men när jag läser propositionen ser jag att det står att UNHCR som remissinstans anser att det bör framgå av lagtexten att det krävs att de förändringar som föranleder att utlämningen upphör att vara flykting är djupgående och bestående.

Vi menar alltså att betänkandets formulering ”väsentliga och bestående förändringar” ska ersättas av den formulering, ”djupgående och bestående förändringar”, som UNHCR har förordat. Det borde vara viktigt även för alliansen att kunna luta sig mot UNHCR när det gäller formuleringen av skyddsgrunderna.

Därmed, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 1.

Huvudregeln, att uppehållstillstånd ska sökas före inresan i Sverige, har lett till ett antal ganska absurda situationer där människor tvingats resa från Sverige, till sitt gamla hemland, för att få sin ansökan om att få uppehålla sig i Sverige prövad. Särskilt allvarligt är det när detta har lett till att barn har skilts från någon av sina föräldrar. Vi menar att en person som är gift eller sambo med en person i Sverige ska kunna ansöka om uppehållstillstånd utan att behöva resa utomlands för att göra just det. Samma sak bör gälla om kvinnan i förhållandet är gravid eller om den sökande sannolikt skulle få sin ansökan beviljad. Dessutom menar vi att dessa regler även bör omfatta före detta asylsökande.

Jag vet att regeringen är på väg att presentera förslag som syftar till att motverka vissa fall av familjeseparation. Det är bra så till vida att promemorian presenterats och att den innehåller förslag på förändringar i de fall som barn är inblandade. Det är alltså bra, men det är inte tillräckligt.

Därmed, herr talman, yrkar jag också bifall till reservation nr 5.

Barnperspektivet, barnets egen rätt, måste alltid stå i fokus. Barnets bästa måste kunna garanteras i asylprocessen. I utlänningslagen finns i dag en portalbestämmelse om barns bästa. Men vad vi ser i dag är att denna bestämmelse inte leder till att barnets särskilda asylskäl beaktas i tillräcklig utsträckning. Barnets rätt att bli hörd tas inte på tillräckligt stort allvar.

Ett exempel på detta finns faktiskt i betänkandet. Regeringen konstaterar att uteslutningsbestämmelsen måste tillämpas även på barn. Barn kan alltså enligt regeringens i och för sig felaktiga slutsats av direktivet, som ju ska utgöra miniminorm, inte få sina barnspecifika skäl tillgodosedda.

Vi menar att regeringen bör låta analysera vad som är barnspecifik förföljelse och införa en bestämmelse i utlänningslagen om barns egna asylskäl.

Därmed, herr talman, yrkar jag bifall även till reservation 8.

Avslutningsvis vill jag säga att vi ska ha ett flyktingmottagande – såväl i Sverige som i hela EU – som är rättssäkert och humant. Dessutom menar jag att Sverige ska vara ett föredöme, inte bara avseende humanitet och rättssäkerhet utan också i vår beredvillighet att ta ett stort ansvar för att ge förföljda människor en fristad. Om detta hoppas och tror jag att vi ska kunna ha en bred uppslutning bland alla partier i riksdagen.

När vi nu är i en process med att utveckla gemensamma regler kring skyddsgrunder och asylprocedurer inom EU är det viktigt att det arbetet med att harmonisera inte får leda till att våra svenska ambitioner tunnas ut. Vi ska fortfarande sträva efter att vara föregångare i positiv bemärkelse. Därför är det av största vikt att harmoniseringen sker på ett sådant sätt att de gemensamma reglerna i EU är minimiregler. I texten, såväl i propositionen som i betänkandet, hittar jag en del formuleringar som kan tolkas som att direktiven ska vara norm och inte miniminorm.

Därför vill jag avsluta med att fråga alliansens företrädare hur de ser på frågan om vi i Europa ska ha en gemensam flyktingpolitik med möjlighet för medlemsländerna att lägga ribban över de gemensamma reglerna eller om vi ska ha en gemensam flyktingpolitik där ribban ska ligga lika högt eller lika lågt i alla medlemsstaterna.

(Applåder)

Anf. 73 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! I den tidigare debatten inledde jag en diskussion runt vad som har hänt under de senaste tio åren i svensk migrations- och flyktingpolitik. En av de saker som har hänt är att EU numera har ett avgörande inflytande över vilken flyktingpolitik som ska gälla i Sverige. Vi är icke längre i en situation av bara miniminormer. Vi är i en situation där politiken harmoniseras, där majoritetsbeslut avgör vilken politik som ska bedrivas inom EU.

Det här tror jag att man måste inse. Man måste inse det och ta ställning. Jag vill gärna klargöra, för migrationsministern inte minst mot bakgrund av de lite märkliga replikskiften vi tidigare har fått höra på området, att vår hållning är klar och tydlig. Vänsterpartiet motsätter sig ytterligare maktöverförande till EU. Vi vill att demokrati ska handla om att människor ska ha så stort inflytande över besluten som möjligt.

Överstatliga beslut är på en rad olika områden därför förknippade med ett demokratiskt underskott som vi ser som synnerligen problematiskt.

Vi är förstås också, när man väl har flyttat besluten till överstatlig nivå, aktiva och verksamma för att förändra besluten så att de blir så bra som möjligt. Att man motsätter sig ett maktöverförande betyder ju inte att man därefter lämnar walkover i alla de politiska strider som det handlar om när besluten om vilken inriktning politiken ska ha väl ska fattas. Det handlar inte minst denna debatt om.

Man kan väl lugnt påstå att det hittills är synnerligen, för att använda det uttrycket, ovanligt att man hittar några exempel på att den harmoniserade politiken inom EU har bidragit till bättre regler, mer humana regler i Sverige än tidigare. Finns det sådana, kom gärna och presentera dem! Det kommer inte att ta så lång tid. Det kan jag lova.

Herr talman! När vi nu diskuterar skyddsgrundsdirektivets och asylprocedurdirektivets införlivande i svensk lag ska vi vara medvetna om det som tidigare talare påminde oss om. Det här är direktiv som just nu håller på att förändras. Medan vi står här och talar i riksdagens talarstol diskuterar man hur det här ska kunna bli andra förslag i morgon. Den kritik som EU-kommissionen har riktat mot hur de här direktiven ser ut i dag – de direktiv som vi ska införliva i svensk lag – är ju förödande. På punkt efter punkt riktar man grundskott mot de här förslagen.

Det är alltså rättssäkerhetsbrister man kritiserar. Därför är det ändå lite märkligt att regeringen vill införa direktiv som just håller på att omförhandlas. Vi får ändå hoppas att vi i den kommande diskussionen från företrädare för alliansen, inte minst från migrationsministern, får höra om de rättssäkerhetsförbättringar som kommissionens förslag innebär, om man bryr sig om dem eller om man egentligen tycker att det här direktivet är bra som det är.

Låt det vara sagt, herr talman, att på en rad punkter där kommissionen har kommit med positiva förslag som skulle öka rättssäkerheten, som skulle öka humaniteten i den gemensamma politiken har den svenska regeringen röstat emot, agerat emot, försökt att hindra mer humana förslag från att bli gemensam politik. Det finns en rad exempel på det området, gällande levnadsstandard för den som är asylsökande, gällande undantag från Dublinförordningen när länder inte kan ha den rättssäkerhet som borde krävas eller har ett för högt sökandetryck. Det här är två av de exempel där den regering som nu sitter har agerat aktivt på EU-nivå för att försämla de förslag som EU-kommissionen har lämnat. Jag ska inte ta i med överord men det är ju lite märkligt att man agerar på det sättet om målet är att vi ska ha en hög gemensam standard.

Herr talman! I dag finns en regel som brukar kallas giltig ursäkt. Det handlar om att man måste ha en giltig ursäkt för att först senare i processen ange en del av sina verkliga asylskäl. Om det handlar också dagens betänkande.

Vi har från vår sida tydligt sagt att den giltiga ursäkten inte är riktigt rimlig. Var och en som har arbetat någorlunda nära flyktingar, som många gånger kan ha traumatiska upplevelser bakom sig, vet att det inte är så enkelt att första gången redogöra för sin fullständiga historia. Man kan kanske inte första gången man träffar en person som man ska samtala med om sin situation, kanske inte heller andra eller tredje gången, berätta om de allra mest traumatiska och påfrestande upplevelsena man

har varit med om. Det behöver vi inte ha några djupare psykologiska kunskaper för att förstå. Därför är kravet orimligt. Vi har föreslagit tillsammans med Miljöpartiet en annan formulering som öppnar för att människors berättelser, även om de kommer något senare i processen, ändå tas på ett större allvar än vad som sker i dag.

Vi har också föreslagit förändringar när det gäller det som kallas medicinska hinder vid avvisning och verkställighet. Det är en av de allra mest tragiska situationerna vi har sett de senaste åren, det vill säga när människor som är så sjuka att de får bäras ombord på flygplanen ändå avvisas. Så länge man är – som det handlar om i praktiken – transportabel, kan passera gaten, kan komma in i och ut från flygplanet, är det okej att avvisa. Vi menar att det är orimligt. Det måste vara fråga om en bedömning av själva sjukdomen i sig, inte bara om man klarar passkontrollen. Jag medger att det är en långtgående tankegång, men vi tycker att möjligheterna att i praktiken klara sig i ursprungslandet måste vägas in i bedömningen. En obruten vårdkedja måste i praktiken ligga till grund för beslutet om huruvida man ska få ett tillstånd eller inte. Det räcker inte att bara hänvisa till att man kan få vård i hemlandet om hemlandets sjukvård är kostsam eller bara till för ett fåtal.

Herr talman! Jag ska säga något om det som gäller säkerhetsärenden. Det här är inga enkla frågor, inte minst eftersom de med nödvändighet omgärdas av en ganska stor andel sekretess. Därför har jag – jag säger det tydligt – inga förväntningar på att migrationsministern i sak ska diskutera enskilda ärenden. Däremot kan enskilda ärenden, som alltid, utgöra exempel på vad som är väsentligt att politiskt fundera över.

Därför vill jag påminna om Mohammad al-Zery och Ahmed Agiza som 2001 i en nattlig och våldsam aktion fördes ut ur Sverige av den amerikanska säkerhetstjänsten CIA. De flögs under förnedrande former med ett okänt fängstransportplan till Egypten där de förhördes med hjälp av tortyr. Beslutet att gå USA till mötes fattades av den dåvarande socialdemokratiska regeringen och fick mycket tung kritik av flera FN-organ och internationella människorättsorganisationer.

Det var mot bakgrund av kritiken som regeringen 2007, den nuvarande regeringen, beslutade om att upphäva avvisningsbeslutet och öppna för prövning av uppehållstillstånd en gång till. Det var ett välkommet beslut, om jag någon gång också ska ge beröm. Det finns tillfällen då en trasig klocka går rätt, ungefär två gånger om dygnet. Det här är väl ett sådant klockslag.

Egyptierna fick nej av Migrationsverket. Man överklagade förstås till regeringen, som sig bör. Nu är ärendet prövat. För mindre än en månad sedan gav regeringen sitt besked: Nej. Mohammad al-Zery och Ahmed Agiza får inte uppehållstillstånd i Sverige.

Det här ett exempel som genom dessa direktiv också införlivas i svensk lag – legitimerar. Här använder regeringen en möjlighet att fatta beslut i säkerhetsärenden, som regeringen enligt vår uppfattning inte borde ha. Jag är väl medveten om att man inte bara kan överlåta svåra avgöranden till domstolar och hoppas på det bästa. Jag är medveten om att man måste ta politiskt ansvar för de beslut man fattar. Men när det gäller rättsäkerhetsfrågor – det här handlar om det – är det bättre att låta domstolar avgöra än regeringen.

Jag hade någonstans ändå en känsla av att den här regeringen hade den uppfattningen också. Det är inte så ovanligt att migrationsministern hänvisar till att han inte ens kan ha en åsikt i en fråga därför att domstolarna ska avgöra. Jag tycker att man kan ha en åsikt och ändå respektera att domstolarna avgör i de enskilda fallen. Men i de här fallen tycker regeringen sig själv vara så förmögen att fatta beslut att domstolarna inte ska fälla slutavgörandet.

Tillsammans med bland annat svenska Amnesty uppfattar vi att det här inte är en rimlig ordning. Vi tycker, dess värre som enda parti i kammaren, att det är domstolarna som ska ha den avgörande beslutanderätten också i säkerhetsärenden. Jag vill nämna detta, herr talman, därför att detta utgör en del av dagens betänkande och inte minst eftersom det här är en fråga som jag tror att vi kommer att få anledning att återkomma till flera gånger. Säkerhetsärenden är svåra. Det är inga enkla saker att avgöra. Man måste gå på den information man har, och den är så pass ofta sekretessbelagd att det inte går att föra en rimlig samhällsdebatt om den. Just därför, och för att ingen misstanke om politiska hänsynstaganden ska förekomma, vore det så mycket lämpligare om domstolar fällde avgörandet.

Jag vill avsluta, herr talman, med att yrka bifall till reservation nr 11, som handlar om en annan formulering av giltig ursäkt och transportabilitet, och till reservation nr 15, som skulle om den infördes innebära att det är domstolar, inte regeringen, som avgör i säkerhetsärenden.

Anf. 74 BODIL CEBALLOS (mp):

Herr talman! Skyddsgrundsdirektivet har egentligen gällt i Sverige sedan den 10 oktober 2006, det vill säga den dag då det skulle vara genomfört i medlemsländerna. Asylprocedurdirektivet gäller sedan den 1 december 2007. Det gör de enligt en tidigare EG-dom som säger att direktiv gäller rakt av om länderna inte har genomfört dem i den nationella lagstiftningen och den nationella lagstiftningen på något sätt strider mot direktivet. Frågan är om vår lagstiftning strider mot direktiven.

Enligt propositionstexten låter det som om vår praxis helt överensstämmer med direktiven, men ändå föreslås vissa förändringar och förtydliganden. När jag läser det nya förslaget som ska träda i kraft den 1 januari 2010 är jag inte lika säker på att vår praxis överensstämmer med bestämmelserna. Det kan naturligtvis slå åt båda hållen.

Facit får vi när vi ser om domstolarna kommer att tolka de nya skrivningarna i lagen på ett annat sätt. Det ska bli mycket intressant att följa den utvecklingen.

Herr talman! Jag vill instämna i det som de tidigare talarna har sagt i kammaren och instämna i de bifallsyrkanden som först Björn Lind tog upp, reservationerna 1, 5 och 8, och det bifallsyrkande som Kalle Larsson har tagit upp, reservation 11.

Kalle och jag har lite olika uppfattning om säkerhetsärendena, men vi i Miljöpartiet instämmer i att det är domstolarna som i första hand ska avgöra de ärendena. I vissa specifika fall kan det vara så att regeringen måste ha något att säga till om, men i huvudsak är det fråga om domstolarna.

Herr talman! Som jag har sagt tidigare i dag är vi många som inte känner igen oss i hur asylrätten har utvecklats de senaste åren här i lan-

det. Även om få beviljades asyl tidigare i Sverige, och vi där bättrar på statistiken, är det ändå ett faktum att människor som tidigare fick stanna på någon av grunderna för uppehållstillstånd i dag skickas tillbaka till sina hemländer. Vi har haft många diskussioner här i kammaren om begreppet ”intern väpnad konflikt” och om det är möjligt att till exempel som afghan återvända till en annan del av landet än den man kom ifrån från början.

En omständighet som talar för att en sökande riskerar att utsättas för förföljelse vid ett återvändande till hemlandet är om den sökande redan tidigare utsatts för förföljelse. Det tog Björn Lind upp i sitt inlägg. Med tanke på att vi lagstiftare anklagats av Migrationsverket för att vara otydliga i lagstiftning och förarbeten ser jag ingen anledning att inte nu, när vi gör en del större förändringar i lagen, se till att vara tydliga. Ju otydligare vi är, desto större är risken att vi plötsligt står där igen med en tolkning som vi inte har tänkt oss.

Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet väljer därför att vara tydliga och föreslår att lagtexten ska ha följande lydelse i 4 kap. 1 § andra stycket: ”utlänningsen utsatts för eller riskerar att utsättas för förföljelse”.

Precis som Björn Lind också sade har vi nu en möjlighet att utesluta människor från att beviljas asyl. Det är helt nytt, och det är svårt att se vilka konsekvenser det kommer att få. Vi måste, precis som Björn sade, ha ögonen öppna och se vilka konsekvenser det får i svensk rätt, så att det inte blir någonting som vi inte har tänkt oss.

Det är, som sagt, viktigt att vi är tydliga. Tolkningen av ett ord kan göra stor skillnad i all lagtolkning. Att först komma som flykting och sedan inte längre anses vara en flykting är ett stort steg. När det gäller grunderna för att en person ska anses ha upphört att vara flykting föreslår regeringen att väsentliga och bestående förändringar i flyktingens hemland kan medföra att en person upphör att vara flykting. Vi i oppositionen anser att det i stället ska stå ”djupgående och bestående förändringar”, för det är ett uttryck som är mycket starkare än ”väsentliga”.

För att exemplifiera det igen kan jag återgå till burundierna, som kom hit under en tid då landet befann sig i konflikt men som nu anses kunna resa hem eftersom det inte längre är krig. Det har naturligtvis skett en väsentlig förändring, men den är inte särskilt djupgående. De underliggande konflikterna finns ju kvar, och frågan är om förändringen ens är bestående.

Herr talman! Enligt den nya uppdelningen i alternativt skyddsbehövande och övriga skyddsbehövande ska det enligt den första vara personliga och allvarliga skäl att utsättas för urskillningslöst våld med anledning av en yttre eller inre väpnad konflikt och i den andra röra sig om en inre eller yttre väpnad konflikt. Punkten om övriga skyddsbehövande är den vi tidigare hade i svensk lag, och det är alltså den andra punkten i detta fall där det bara handlar om en inre eller yttre väpnad konflikt. Men i praxis tolkas det redan som att det ska vara personliga skäl, så frågan är om de nya skrivningarna över huvud taget gör någon skillnad. Enligt regeringen uppfyller svensk rätt redan skyddsgrundsdirektivet. Men övriga skyddsbehövande omfattar också miljöflyktingar. Miljöpartiet anser att det är bra att vi även i fortsättningen har kvar en generösare skrivning än direktivets text i svensk lag, men vi ifrågasätter att vi delar

upp de skyddsbehövande i två kategorier, alternativa skyddsbehövande och övriga skyddsbehövande – ett A-lag och ett B-lag.

Herr talman! Kongo är ett land där FN har sin största fredsbevarande styrka någonsin. Där är våldtäkt vardagsmat. I ett index som organisationen Fund for Peace upprättat ligger Kongo femma i rankningen av ”failed states”. Det är en rankning som jag brukar ta upp i olika sammanhang. UD avråder från alla icke nödvändiga resor till Kongo och har dessutom utökat rekommendationen att gälla fler delar av landet än från början. Det tillkommer så att säga förvärrade omständigheter i Kongo. De har tillkommit under de senare åren, och de tillkommer hela tiden.

Kongo är inte det enda icke fungerande landet där staten varken vill eller många gånger kan skydda och respektera sin befolkning. Ändå skickar vi människor till de länderna. Nu ska till exempel Lys, en 19-årig gravid mamma från Söderhamn för andra gången skickas tillbaka till Kongo där hon inte har någonstans att ta vägen. Hon har tillbringat halva livet på flykt – hon flydde med sin mamma redan som barn. Hon har redan utvisats till Kongo en gång men kom sedan tillbaka med söderhamnarnas hjälp. Det kan knappast vara förenligt med hennes barns, både det födda och det ofödda barnet, bästa att skicka dem till ett land tillsammans med sin mamma där hon inte har bott sedan hon var åtta år gammal. Hon har av förklarliga skäl inte en aning om hur hon ska klara sig i det landet.

Kalle tog upp frågorna om verkställighetshinder, och i utlänningslagens verkställighetsregler, som är väldigt krångliga och snåriga. Till att börja med finns det regler för när verkställighet inte ska få ske. Grunden är att den sökande ska ha åberopat verkställighetshindren redan i början av processen eller ha en giltig ursäkt för att inte ha gjort det. Att omständigheterna i landet förvärrats brukar inte räcka till, som i fallet med Kongo, när Migrationsverket prövar. Den sökande har inte heller alltid rätt att överklaga Migrationsverkets beslut.

Vi menar att alla beslut ska kunna överklagas och att ordalydelsen i de bägge verkställighetsparagraferna ska ändras så att både nya och tidigare anförda förvärrade omständigheter omfattas av prövningen. Migrationsverket bör också självmant pröva om medicinska hinder föreligger och i stället för att bedöma om personen är transportabel, det vill säga klarar av att ta sig innanför passkontrollen i hemlandet utan att dö, förvissa sig om att inte bryta den vårdkedja som Kalle Larsson tog upp tidigare. Transportabilitet, fick vi lära oss häromdagen på en hearing om apatiska barn, innebär enligt läkarnas definition att patienten också får fungerande vård även i hemlandet, inget annat, att det finns en vårdkedja som börjar i Sverige och fortsätter i hemlandet. Då kan det vara transportabilitet, enligt läkarna.

Herr talman! Under budgetdebatten talade vi bland annat om kostnader för förvaren och utvisningar. Jag berättade att ibland sitter människor som har rätt att få uppehållstillstånd här i landet på förvaret i upp till två år. Föräldrar skiljs från sina barn, och makar separeras. Ibland tvingas hela familjer leva gömda, också svenska medborgare, av rädsla för att polisen ska komma och skicka tillbaka en av familjemedlemmarna till ursprungslandet. Det är faktiskt inte så enkelt att resa till alla länder och sedan lyckas ta sig därifrån igen för att återförenas med familjen här i Sverige. Den som är förföljd i sitt hemland av landets myndigheter eller

andra har uppenbara problem att följa den svenska lagen, vars huvudregel är att man ska söka från hemlandet. Det kan ta cirka sex månader innan man får sitt uppehållstillstånd, ibland mer. Det här leder till de absurda situationer som Björn Lind tog upp tidigare. Det leder också till stora kostnader för både de drabbade och skattebetalarna här i landet.

Häromåret träffade jag ett par där hon är svenska och han iranier. Han fick för flera år sedan avslag på sin asylansökan, men beslutet hade då inte verkställts. Han levde inte heller gömd här i landet. Det är inte lätt att verkställa avvisningar till Iran. Han fick ändå inte söka som anhörig eftersom han måste göra det utanför landets gränser. Men hur ska han ta sig ur Sverige och sedan tillbaka när han inte har ett resedokument? De svenska myndigheterna tar hellre besväret att försöka om och om igen att skicka honom tillbaka till Iran, därför att de tror att han kommer att motsätta sig att göra det. Man vill hellre hålla honom i förvar tills Iran behagar släppa in honom än att ge honom det uppehållstillstånd han kommer att få om han söker i Teheran – om han nu kan klara sig i Teheran, med tanke på det sätt som den regimen behandlar sina medborgare. Iran är det andra land i världen som verkställer dödsstraff. Kostnaden för handläggningstiden kan egentligen inte vara större i Sverige än i Teheran.

Ett annat aktuellt fall är återigen burundiskt. Agnes bor med sin svenske man och sina tre barn, också i Söderhamn. Hon har fått avslag på sin asylansökan och har på bekostnad av svenska staten rest tillsammans med sina tre barn till Burundi, där hon nu inväntar ett uppehållstillstånd. Hon fick åka till Uganda för att söka det, och det hanteras nu i Sundsvall. Agnes fick hjälp av en organisation när hon kom fram. Hon hade bokat tid på ambassaden i Uganda redan innan hon reste. Men nu håller hon sig undan med sina barn någonstans i Burundi, tror jag. Agnes hade bevittnat mordet på sin man samtidigt som hon våldtogs av polisen i hemlandet Burundi. Men hon hade alltså inte skyddsskäl i Sverige.

Jag kom att tänka på det här med verkställighetshinder. Vilka skäl är det? Är det bara det som hände tidigare eller även det som kan hända i framtiden som beaktas? Hon vet, hon kan vittna. Det är klart att hon är rädd för att vara i sitt hemland.

Under tiden måste hennes man här i Sverige stötta henne ekonomiskt där hon lever gömd. Hon måste skrapa ihop pengar till fyra personer. Hon har tre barn som bor med henne och som är tillbaka med henne i Burundi, förmodligen, och som gått i skola och på dagis tidigare i Sverige. De har fått veta att det kan ta tre till tolv månader att få komma tillbaka till Sverige. Det kan alltså bli ett helt år som barnen inte kommer att få vara i den miljö där de har vant sig att vara de senaste åren. De kan inte gå i skola eller på dagis, och paret tvingas att leva åtskilda.

Ett annat exempel är en kille som skickades till Afghanistan för ett antal år sedan. Han var gift med en svensk tjej. Han hade arbete, han satt på förvaret i Gävle i flera månader. Men han åkte tillbaka till Afghanistan och påbörjade där processen att få komma tillbaka. Det tog cirka sex månader. Han var tvungen att muta sig fram för att kunna komma tillbaka till sin hemort och få identitetshandlingar. Han fick muta sig till skydd för att inte riskera sitt liv i hemorten.

Han hade rätt att få uppehållstillstånd i Sverige, eftersom han var gift med en svensk tjej. Ändå utsatte vi honom och henne och alla deras vänner i Sundsvall för hela den här processen. De fick skicka pengar under

den här perioden så att han skulle kunna klara sig i Afghanistan. Han är tillbaka i Sundsvall nu och lever där tillsammans med sin fru.

Från oppositionen anser vi inte att det är rimligt att människor som vi vet kommer att få uppehållstillstånd i Sverige om de söker det i hemlandet ska utsättas för det enorma lidande det innebär att hålla familjer separerade.

Jag står naturligtvis bakom även de övriga reservationer som vi har lämnat in med anledning av propositionen men vidhåller de yrkanden som jag gjorde i början.

Anf. 75 MIKAEL CEDERBRATT (m):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motioner och reservationer. Det är två direktiv som ska införlivas i svensk lag – skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet. Skyddsgrundsdirektivet hanterar bland annat flyktingstatus och bedömning av skyddsbehov. Asylprocedurdirektivet hanterar garantier i asylförfarandet.

Man ska vara medveten om att det bara är vissa justeringar som behöver göras i svensk lag för att harmonisera den med de här direktiven. Vi kanske glömmer att den här typen av direktiv inte är det stora lyftet för den svenska lagstiftningen. Det är det stora lyftet för alla dem som har en lagstiftning som inte är på den nivå som vi har. Det ska vi inte glömma.

I skyddsgrundsdirektivet är det en viss förändring i hur vi delar upp dem som har rätt till skydd, men det är ingen förändring i själva personkretsen. Vi får också, som har varit uppe här, riskbedömningen framåt. Men det sägs i betänkandet klart att man varit utsatt för någonting ligger det som en del i beslutsunderlaget.

Uteslutandegrunderna är nya, men alla de förändringar som görs är i enlighet med Genèvekonventionen.

Regeringen pekar på bland annat portalparagrafen och att barns bästa alltid ska beaktas vid prövning. Utskottet poängterar att barn har egna asylskäl och att det är viktigt att de alltid beaktas.

Vad gäller asylprocedurdirektivet är en av de saker som nu tydligt skrivs in att säkerställa att en person som har angivit skyddsskäl inte får utvisas innan ansökan har behandlats.

Den andra delen av asylprocedurdirektivet är kopplad till säkerhetsärenden. Det finns en grundläggande rättssäkerhetsgaranti att man ska få sin sak prövad i domstol. Det är utgångspunkten för vad regeringen och utskottet gör för bedömningar. Det är att de flesta ärenden ska hanteras på vanligt sätt av Migrationsverket med möjlighet att överklaga i domstol. Då prövas det enligt utlänningslagen. Det tycker vi från utskottets sida är rimligt.

Sedan har vi säkerhetsärendena av särskilt stor betydelse för rikets säkerhet. Där gör vi samma bedömning som regeringen. Här bör man från regeringens sida fortsatt vara överinstans. Det finns dock ett undantag, och det är EES-medborgare och deras familjer. Det kommer att finnas en överprövning av regeringens beslut i regeringsrätten av det enkla skälet att det annars skulle strida mot rörlighetsdirektivet.

Det blir kanske lite rörigt i bemärkelsen att kommissionen lite parallellt med detta kommer med förändringsförslag. Det kommer att ske ett

antal saker på lagstiftningsområdet med hänsyn till att Stockholmsprogrammet nu är fastställt, vilket innebär att vi kommer att få en hel del förändringar i framtiden – till det bättre.

(Applåder)

Anf. 76 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Som sagt är det en på många sätt juridisk och formalistisk text men som har betydelse. Som Mikael Cederbratt sade har den störst betydelse för de länder som ligger under den nivå som anges i direktivet.

Det handlar om att få vissa miniminivåer dels för att definiera flyktningbegreppet och skyddsgrundsbegreppet, dels när det gäller rättssäkerhet vid asylproceduren. För svensk del innebär det här att vi ändrar vissa formuleringar i den nationella lagen, men inte innehållsmässigt när det gäller flyktningbegreppet. Begreppet övriga flyktingar införs, vilket motsvarar de nationella egna skyddsbestämmelser som vi redan har haft.

I övrigt kommer Stockholmsprogrammet att medföra ett antal förändringar framöver, men det är naturligtvis viktigt att de direktiv som vi borde ha genomfört för några år sedan implementeras i svensk lagstiftning. Men de riktigt viktiga förändringarna, som jag hoppas ska lyfta hela EU:s flyktingpolitik, kommer förhoppningsvis de närmaste åren. Det här är en i många avseenden mer formell anpassning. Det förändrar, vad jag kan se, inte något väsentligt i vår praxis för asylprövning.

Med detta korta inlägg yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 77 LARS GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Som jag ser det är det viktigt att försöka höja EU:s grundnivå så att fler länder inkorporeras. Då får vi ett säkert asylsystem. Det måste vara huvudprincipen. Här finns detaljer, exempel på fall som kan vara ömmande, och så vidare, men om vi inte höjer nivån i de länder dit vi inte vill avvisa barn kommer vi att få ännu större problem. Då kommer trycket att öka på oss andra. Sverige ligger så långt i framkant att vi skulle få en mycket lättare situation om alla hade Sveriges regelverk och skulle få processen att gå vidare.

Jag ser detta som ett steg framåt, som tyvärr är försenat. Det är inte bara den här regeringens fel, om man ska vara snäll.

Kommissionens förslag är inne i en beslutsprocess som vi välkomnar. Vi har inga problem med kommissionens förslag, i alla fall inte jag. Eftersom vi redan har debatterat detta omfattande och mer i detalj i det förra ärendet tänker jag inte gå in på det mer än med bara några axplock.

Betänkandet handlar bland annat om skyddsgrundsdirektivets statusregler, att ersätta nuvarande indelning i flyktingar och skyddsbehövande med kategorierna flyktingar alternativt skyddsbehövande och övriga skyddsbehövande. Det görs också en förändring i riskbedömningen som föreslås bli framåtsyftande, vilket är logiskt med tanke på att när det gäller eventuellt återvändande måste man utgå från innevarande och kommande situation i hemlandet. Självfallet ska likväl historiska fakta beaktas vid bedömningen av den befintliga situationen och sannolikheten att man ska kunna återsända personer, så jag ser inte riktigt någon risk här.

Om man redan har fått ett uppehållstillstånd på någon annan grund ska man likväl kunna ansöka om flyktingstatus. Det ger en viss rättssäkerhet, så jag ser det som en stärkning.

Skyddsgrundsdirektivet är ett minimidirektiv, vilket ger det enskilda landet möjlighet att utöka sina grunder och skäl för asyl. Det är därför jag säger att Sverige oftast har ribban högre. Det är bra att vi gemensamt lyfter den i EU. Vi talar i dagarna om klimatfrågan, men jag har länge varnat för att migrationsfrågan kan bli minst lika stor med tanke på vad som händer i olika länder, inte minst med ofred och annat.

När det gäller skyddsbehov måste den asylsökandes individuella skäl och situation utgöra grunden för bedömningen, och så har vi det i Sverige. Det görs en individuell prövning. I Genèvekonventionen finns det stipulerat vad som avses med möjlighet till internt skydd. Det ligger dock alltid ett ansvar på svenska myndigheter att så långt möjligt säkerställa att en individ inte utsätts för fara eller risk att lida skada. Givetvis måste man också inhämta aktuell landinformation.

Herr talman! Som jag nämnde under föregående talmans närvaro i kammaren – något som är ganska intressant vid jultid i alla fall – måste barnperspektivet alltid finnas med i bedömningar av barns situation, vilket jag är övertygad om att alla i denna kammare anser. Kristdemokraterna värnar barnperspektivet, men man bör se över hur man bättre än i dag kan säkra att detta får genomslag i ett flertal lagar som rör migration.

I Norge har man som det kallas inkorporerat lagen. Enligt juridiska experter som jag har talat med är det inte så enkelt, utan man har omformulerat och gjort saker och ting som inte alltid har blivit bättre. Jag är därför lite försiktigt, men jag vill gärna att barnkonventionen inkorporeras på ett bättre sätt i all svensk lagstiftning, så att den ligger med som ett raster vid bedömningar av barns situation. Det är mer lämpligt att göra i ett annat sammanhang där vi mer övergripande tittar på frågan och inte explicit i detta betänkande.

Det är bra att man säkrar att avvisning eller utvisning inte får verkställas innan ett beslut om en ansökan om uppehållstillstånd där skydds-skäl åberopas vunnit laga kraft. Därmed säkras den enskildes rätt.

Med detta mycket korta inlägg vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 78 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Lars Gustafsson tog upp detta med alternativt skyddsbehövande och övriga skyddsbehövande. Jag funderar då lite grann på hur vi har tolkat vår nuvarande lag. Några av grunderna blir kvar i de övriga. Då pratar vi om en yttre eller inre väpnad konflikt. I skyddsgrundsdirektivet talas det om att man som civil person ska löpa en allvarlig och personlig risk att skadas på grund av urskillningslöst våld med anledning av en yttre eller inre väpnad konflikt. För övriga är grunden bara yttre eller inre väpnad konflikt. Vad kommer då skillnaden att bli? Är det de som inte löper en risk att utsättas för våld personligen som kommer att ingå i skyddsgrundsdirektivets nya formulering? Behöver det då inte längre vara en personlig risk? Kan vi kanske komma tillbaka till det som vi trodde att det skulle vara, att det handlar om svåra motsättningar i det andra landet? Har du någon uppfattning om ifall det kommer

att bli någon förändring? Jag tycker att det är väldigt stor skillnad i skrivningarna här.

Prot. 2009/10:48
11 december

Anf. 79 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag tror inte att jag är personen att klyva juridiska hårstrån. Men jag uppfattar att förändringen av benämningarna i sak inte talar om av vilka grundskäl man äger rätt att få uppehållstillstånd i Sverige och ska bedömas utifrån. Det är ingen materiell förändring av den svenska hållningen, utan det är mer ett inkorporerande av definitionerna i skyddsgrundsdirektivet. Jag ser det inte som en problematik. Jag ser det som den stora problematiken att man i EU måste ha likvärdiga bedömningsgrunder, att man får likvärdiga bedömningar av samma typ av ärenden. På så vis skulle vi få ett bättre förhållande i Europas stater när det gäller att ta emot flyktingar, så att de får likvärdiga bedömningar och en rättssäker process.

Jag ser här ett problem, för jag har sett hur det har varit olika i olika länder. Det är därför jag förespråkar att vi uppgraderar kvaliteten i alla länder. Björn Lind tog upp att man hänvisas till det land där man först landade och att det är viktigt att länderna gör likvärdiga bedömningar, och jag tror att han har en poäng i det. Men det kan vi bara göra inom ramen för EU där vi uppgraderar nivåerna.

Anf. 80 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! I den här versionen av skyddsgrundsdirektiv, vilket vi nu har att ta ställning till införlivandet av, är det miniminormer som det handlar om. Vi har då möjlighet att tillämpa en generösare tolkning av lagen än tidigare.

Min kritik mot skyddsgrundsdirektivet tidigare har varit att alla våra skyddsgrunder inte har funnits med. Nu väljer regeringen att också ha med våra tidigare skyddsgrunder, och det är bra. Men man lägger dem på en annan liten punkt, så att säga. I stället för att ha alla skyddsgrunder tillsammans delar man upp dem i det som är i överensstämmelse med skyddsgrundsdirektivet och de skyddsgrunder som vi tillämpar nu som är generösare. Det gör det kanske lättare att också plocka bort dem den dagen det blir en totalharmonisering av flykting- och asylpolitiken.

Är det så att vi kanske redan har gjort en EU-anpassad tolkning av vår asylrätt när vi har lagt oss på att det ska vara en personlig risk att utsättas för våld när det faktiskt inte står så i vår egen lagstiftning som gäller fram till den 1 januari? Kommer vi nu att få se en skillnad i tolkningen av domstolen? Kommer man att räkna in den personliga risken när man tittar på övriga skyddsbehov eller bara när det gäller alternativt skyddsbehov? Jag förstår att det här är lite krångligt. Men tror du att vi har EU-anpassat vår tolkning under åren som varit?

Anf. 81 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Det är mycket genom åren som jag har trott skulle bli juridiska beslut, men det har blivit helt annorlunda mot vad jag trodde, så jag är inte rätt person att bedöma det.

Så länge vi talar om en individuell prövning där alla skäl måste upp på bordet och man äger rätt att få alla sina skäl prövade utifrån olika grunder ser jag inte den faran. Och det här med total harmonisering

*Genomförande av
skyddsgrunds-
direktivet och
asylprocedurdirektivet*

kommer att ta ganska lång tid, kan jag lova, med tanke på att länderna ser så olika ut. Men vi kan ju sträva efter att få ihop en gemensam syn på de grundläggande mänskliga rättigheterna som jag tycker ännu spretar lite väl mycket, kanske till och med i Sverige. Här har FN en roll att se till att det som de har konstituerat sprider sig till andra länder.

Jag ser ingen fara i detta fall. Jag kommer att vara en av de första som protesterar om det skulle visa sig att den här regeländringen skulle försämra för den enskilde. Det går alltid att finna risker när man ändrar olika bedömningar, men jag ser inte någon risk på detta område.

I mitt anförande glömde jag att önska herr talmannen, utskottskollegera och utskottskansliet en *synnerligen* god och välsignad jul.

Anf. 82 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! Debatten i dag gäller regeringens förslag till lagändringar med anledning av genomförandet av två EG-direktiv. Det gäller rådets direktiv 2004/83/EG om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd, det så kallade skyddsgrundsdirektivet, och rådets direktiv 2005/85/EG om miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för beviljande och återkallande av flyktingstatus, det så kallade asylprocedurdirektivet.

Dessa EG-direktiv ingår i ett paket med rättsakter som ska leda fram till ett gemensamt europeiskt asylsystem. Dessa direktiv utgör första fasen i det arbetet. I det så kallade Haagprogrammet som antogs 2004 slog medlemsstaterna fast att målet för den andra fasen i arbetet med att införa ett gemensamt europeiskt asylsystem är att senast 2010 införa ett gemensamt förfarande och enhetlig status för personer som har rätt till skydd. Denna tidsfrist justerades till 2012 när den europeiska pakten för invandring och asyl antogs av Europeiska rådet i oktober 2008.

Skyddsgrundsdirektivet innehåller bestämmelser om vilka personer som ska ha rätt till skydd inom EU och om vilka rättigheter de ska vara berättigade till i den medlemsstat som ger skydd. Asylprocedurdirektivet innehåller bestämmelser om förfarandet för att avgöra om någon har rätt till skydd.

De svenska bestämmelserna om skyddsbehövande och om asylförfarandet finns i huvudsak i utlänningslagen. Det svenska regelsystemet motsvarar redan i stora delar de båda direktivens bestämmelser. Personer som har rätt till skydd enligt skyddsgrundsdirektivet har också rätt till skydd enligt gällande bestämmelser i utlänningslagen samt de rättigheter som följer av direktivet. Beträffande asylförfarandet uppfyller det svenska förfarandet i princip alla bestämmelser som följer av asylprocedurdirektivet.

Anledningen till att regeringen presenterat en ganska omfattande proposition trots att vår lagstiftning i princip redan motsvarar bestämmelserna i direktivet är framför allt att skyddsgrundsdirektivet är uppbyggt efter en annan struktur än utlänningslagen. I direktivet är det nämligen statusen som är det centrala. Enligt direktivet ska det först konstateras om en person har status som flykting eller som alternativt skyddsbehövande. Till statusen kopplas sedan de förmåner som anges i direktivet, till exempel uppehållstillstånd.

Den svenska lagstiftningen är uppbyggd på ett annat sätt. I utlänningslagen är det uppehållstillståndet som är det centrala begreppet. Enligt utlänningslagen beviljas en person som är flykting eller skyddsbehövande i övrigt uppehållstillstånd direkt utan att det först konstateras att han eller hon är flykting eller skyddsbehövande i övrigt. Det centrala är alltså uppehållstillståndet, inte på vilken grund ett sådant beviljas. Det är sedan uppehållstillståndet som genom att personen anses bosatt i Sverige ger tillgång till de rättigheter direktivet innehåller, som till exempel sociala förmåner och utbildningsväsen.

Herr talman! Det pågår en harmonisering av medlemsstaternas asyl-lagstiftning inom EU. För att underlätta denna föreslår vi i propositionen att utlänningslagen anpassas till skyddsgrundsdirektivets statusreglering. Detta görs genom att en person som uppfyller kriterierna för att vara flykting eller annan skyddsbehövande ska ges flyktingstatus respektive skyddsbehövandestatus. Förutsättningarna för att beviljas status ska motsvara förutsättningarna för att beviljas uppehållstillstånd.

Skyddsgrundsdirektivet ger på samma sätt som utlänningslagen skydd åt två kategorier skyddsbehövande, flyktingar och alternativt skyddsbehövande. Utlänningslagens begrepp ”skyddsbehövande i övrigt” motsvarar dock inte helt direktivets ”alternativt skyddsbehövande”. I propositionen föreslås därför att kategorin ”skyddsbehövande i övrigt” delas upp i två kategorier – en kategori som motsvarar direktivets ”alternativt skyddsbehövande” och en som omfattar sådana skyddsbehövande som inte omfattas av direktivet. Kategorierna föreslås att benämnas ”alternativt skyddsbehövande” och ”övriga skyddsbehövande”.

Liksom Genèvekonventionen innehåller skyddsgrundsdirektivet bestämmelser om uteslutande från skydd. Det föreslås därför i propositionen att bestämmelser om uteslutande från att anses som flykting respektive annan skyddsbehövande införs i utlänningslagen. En utlänning föreslås vara utesluten från att anses som flykting bland annat om det finns synnerlig anledning att anta att han eller hon har gjort sig skyldig till krigsförbrytelser eller ett grovt icke-politiskt brott utanför Sverige innan han eller hon kom hit. En utlänning föreslås vara utesluten från att anses som annan skyddsbehövande bland annat om det finns synnerlig anledning att anta att han eller hon har gjort sig skyldig till krigsförbrytelser eller ett grovt brott eller utgör en fara för rikets säkerhet.

Att en person som gjort sig skyldig till denna typ av gärningar är undantagen från skydd i Sverige är i sig inte något nytt. Det finns redan i dag en möjlighet enligt svensk lagstiftning att vägra någon uppehållstillstånd trots att han eller hon uppfyller kriterierna för att vara flykting eller skyddsbehövande i övrigt om denna person gjort sig skyldig till exempelvis krigsförbrytelser.

Jag tänkte nämna något om genomförandet av asylprocedurdirektivet också. Det direktivet innehåller som sagt bestämmelser om förfarandet för att pröva en asylansökan. I direktivet finns bland annat bestämmelser om när en medlemsstat kan neka att pröva en ansökan. Det handlar om sådana situationer där skydd kan ges i något annat land. Även i vår nuvarande utlänningslag finns motsvarande bestämmelser, men de är konstruerade på ett sådant sätt att en person som är flykting eller skyddsbehövande i övrigt kan vägras uppehållstillstånd om skydd kan ges i något annat land. I propositionen föreslås en anpassning till direktivet på sådant

sätt att en asylansökan ska avvisas om utlänningens asylansökan kan prövas i ett annat land på grund av bestämmelser om första asylansökan eller säkert tredjeland eller på grund av bestämmelserna i Dublinförordningen.

Slutligen föreslås i propositionen ändringar av reglerna om handläggning av ärenden med säkerhetsaspekter. Ändringarna föranleds förutom av asylprocedurdirektivet även av det så kallade rörlighetsdirektivet. För att öka rättssäkerheten föreslås att flertalet ärenden med säkerhetsaspekter ska kunna prövas av domstol på samma sätt som andra utlänningsärenden. Särskilt kvalificerade säkerhetsärenden ska handläggas enligt lagen om särskild utlänningskontroll. Detta ska gälla även om ärendet innefattar frågor om uppehållstillstånd, statusförklaring eller resedokument.

Migrationsverkets beslut i dessa kvalificerade ärenden ska kunna överklagas till regeringen. Precis som i den nuvarande ordningen ska ärendet först lämnas till Migrationsöverdomstolen som ska hålla en muntlig förhandling och yttra sig till regeringen. Har regeringen beslutat att utvisa en EES-medborgare eller en familjemedlem till en sådan medborgare med stöd av lagen om särskild utlänningskontroll ska han eller hon ha möjlighet att hos Regeringsrätten ansöka om rättsprövning.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.
(Applåder)

I detta anförande instämde Mikael Cederbratt, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m), Fredrick Federley (c), Ulf Nilsson (fp) och Lars Gustafsson (kd).

Anf. 83 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag tackar Tobias Billström för redogörelsen, för det var väl vad det var i första hand. Det är bra att vi även muntligen får ta del av det som finns skriftligen i proposition och betänkande. Det kan ju vara någon som har missat att läsa det. Nu blir det dessutom nedtecknat ytterligare en gång i kammarens protokoll. Det är utmärkt.

Jag vill trots detta ta upp tre saker. Den första gäller säkerhetsärendena. De är komplicerade; det är vi alla väl medvetna om. Men vad är det för andra hänsyn en regering bör kunna ta som inte en domstol tar? Vad är skälet till att vissa säkerhetsärenden bör avgöras av regeringen i stället för av domstol?

Den andra rör det som kallas ”medicinska hinder i verkställighet”. Vi behandlar i dag också en del yrkanden som inte omedelbart är förknippade med dessa direktiv men som finns med i betänkandet. Transportabilitet är det som i praktiken gäller i dag. Kan man bäras ombord på ett flygplan för avvisning ska så ske. I varje fall sker det systematiskt och regelbundet.

Eftersom vi är mitt inne i en diskussion om förnyade direktiv, både asylprocedur- och skyddsgrundsdirektiv, måste jag till sist fråga hur regeringen ser på de förslag till förbättringar som kommissionen har lagt fram till dessa två direktiv?

Anf. 84 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag börjar bakifrån.

Det förhandlingsarbete som nu har inletts i arbetsgrupperna och som hanterar de föreslagna förändringarna i asylprocedurdirektivet och skyddsgrundsdirektivet pågår ju. Det är alldeles för tidigt att nu uttala sig om utfallet av det. Arbetet har inte pågått särskilt länge. Vi är fortfarande i analysfasen på departementet när det gäller de här frågorna.

Frågan om medicinska hinder tycker jag har blivit väl belyst när vi tidigare har diskuterat detta vid ett otal tillfällen här i kammaren, nämligen att det finns klara och tydliga riktlinjer som verket arbetar efter när det gäller verkställighetshinder med utgångspunkt i medicinska skäl. Det gör man på sådant sätt att man säkerställer att en avvisning sker humant och värdigt och med beaktande av de eventuella hinder som kan vara baserade på verkställighetshinder.

Så har vi frågan om förändringarna – de stora förändringarna. Jag lade ned lite tid på att för kammarens ledamöter redogöra för vad som är de faktiska förändringarna i betänkandet och propositionen.

Det handlar om att införliva bestämmelser som gör det möjligt för oss att slå vakt om rikets säkerhet och se till att de människor som vi inte vill ska få uppehållstillstånd i Sverige inte får det. Samtidigt ger vi människor möjlighet till en rättslig prövning.

Jag redogjorde för det i mitt anförande. Kalle Larsson vittnade om att han lyssnade med stort intresse, så jag tänker inte repetera det i detalj.

Ordningen är sådan att vi kommer att se till att ärenden om uppehållstillstånd och statusförklaring kommer att handläggas enligt lagen om särskild utlänningskontroll i förekommande fall. Om Migrationsverket, eller i förekommande fall regeringen, inte delar säkerhetspolisens syn att det är ett kvalificerat säkerhetsärende ska ansökan avslås. Frågan om uppehållstillstånd ska då prövas av Migrationsverket enligt utlänningslagen. Utlänningen kommer att på vanligt sätt kunna överklaga Migrationsverkets beslut till Migrationsdomstolen. Det är essensen av vad vi föreslår riksdagen.

Anf. 85 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Med all respekt, men migrationsministern kan väl försöka vara något mer än en statsbyråkrat. Jag har haft den invändningen tidigare. Det är möjligt att det inte är ambitionen. Man kan ju ha olika uppfattningar om huruvida man ska vara politisk företrädare eller i första hand recensera vad som står i olika beslutsunderlag.

Jag har respekt för att man behöver göra det ibland. Den politiska debatten kan ibland ha höga vågor som inte riktigt är relaterade till de ärenden man behandlar.

Jag har ställt tre relevanta frågor som har anknytning till det betänkande vi i dag diskuterar.

Jag noterar att migrationsministern är nöjd med det sätt på vilket avvisningar i dag sker. Det är vi oense om. Vi kan därmed släppa den frågan.

Jag har inte bett migrationsministern ha några åsikter om utfallet av omförhandlingarna av de här två direktiven. Det är alldeles för tidigt; det håller jag med om. Jag har bett om en åsikt om de förslag som kommissionen har lämnat.

Det är ingen hemlighet. Migrationsministern har ju föredragit detta för utskottet. Jag tänkte att det kunde vara intressant om statsrådet för kammarens protokoll kunde redogöra för vilken inställning den svenska regeringen har.

Skälet är väldigt enkelt. Det finns ett antal exempel på att den svenska regeringen aktivt har motverkat förslag från kommissionen som skulle ha förbättrat humaniteten i flyktingpolitiken på EU-nivå. Jag vill försöka förebygga att man återigen gör sig skyldig till det. Det kan ändå inte vara Sveriges roll att göra så i de här ärendena.

Jag förstår att jag inte kommer att få något svar när det gäller säkerhetsärenden. Jag ska undvika att spekulera i vilka skäl en regering skulle kunna anta som inte en domstol kan anta.

Uppenbarligen finns det något skäl till att regeringen vill ha kvar avgörandet i de mest allvarliga säkerhetsärendena.

Om jag inte får svar får vi väl alla spekulera i vilka de skälen skulle kunna vara.

Anf. 86 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag har varit i utskottet och redogjort för den första genomläsningen av de förslag som har kommit från kommissionen. Jag kommer säkert, helt i enlighet med riksdagsordningen, tillbaka när förhandlingspositionerna har klarnat. För närvarande har jag inte mer att säga.

Analysen av kommissionens förslag pågår fortfarande på departementet, och måste pågå ett tag till.

Det är ju heller ingen hemlighet att medlemsstaterna i Europeiska unionen har rätt skiftande åsikter om innehållet i de två direktivförslagen.

Kalle Larsson vill inte spekulera i frågan. Jag ska upplysa kammaren om att frågan om rikets säkerhet är den kanske mest allvarliga fråga som någon riksdagsledamot eller något statsråd kan behöva ta ställning till. Det är viktigt att göra ett grannlaga arbete. Det är också viktigt att se till att vi gör saker och ting på rätt sätt.

Den här propositionen är ett sätt att hantera den svåra uppgiften att skydda riket mot människor som kan tänkas vilja begå brott mot oss som stat och mot de medborgare som finns här eller använda vårt land som plattform för att begå den typen av handlingar – framför allt terroristbrott – mot andra stater. Vi kommer naturligtvis aldrig att acceptera att vi lånas till det. Vårt territorium ska inte upplåtas till den typen av aktiviteter.

Vi ser till, Kalle Larsson, att dra lärdom av vad som har hänt tidigare. Jag vill understryka att det som påstods tidigare, att detta skulle kunna leda till en upprepning av det som hände 2001, är fel. Även i det fåtal ärenden som kommer att handläggas enligt lagen om särskild utlänningskontroll har Migrationsöverdomstolen en viktig roll. Innan regeringen avgör ett sådant ärende ska Migrationsöverdomstolen hålla muntlig förhandling och yttra sig. Om Migrationsöverdomstolen anser att det föreligger verkställighetshinder är regeringen bunden av domstolens bedöm-

ning. Det är alltså den bedömning som inte gjordes 2001 av den dåvarande socialdemokratiska regeringen, men som vi numera genom lag är bundna att göra.

Det är skillnaden mellan då och nu. En utlännings har alltså alltid rätt att få bedömt av en domstol om det föreligger risk för tortyr eller om det finns andra verkställighetshinder.

Anf. 87 BJÖRN LIND (s) replik:

Herr talman! Jag hade egentligen tre frågor. Den första frågan ska jag avstå från att ställa. Den handlar om Tobias Billströms och den svenska regeringens åsikt om de nya direktiv som kommissionen har presenterat.

Eftersom Tobias Billström vet att det finns skiftande åsikter tycker jag att det hade varit roligt att höra vad den svenska regeringens åsikt är. Jag ska inte ställa frågan eftersom jag förstår att svaret inte blir mer än det svar som Kalle Larsson nyss fick.

Jag ska upprepa den fråga som jag avslutade mitt anförande med. Hur ser regeringen på frågan om vi ska ha en gemensam flyktingpolitik i Europa med möjlighet för medlemsländerna att lägga ribban över de gemensamma reglerna, eller om vi ska ha en gemensam flyktingpolitik där ribban ska ligga lika högt eller lika lågt i alla medlemsländer?

Vi är överens om att vi ska sträva efter en gemensam flyktingpolitik i Europa. Det tycker jag är positivt.

Min andra fråga handlar om formuleringar och ordvalet ”djupgående och bestående” förändringar som kan leda till att en utlännings upphör att vara flykting.

I både betänkandet och propositionen hänvisas till UNHCR när man väljer uttrycket ”väsentliga och bestående” förändringar.

I referatet från remissinstanserna ser jag att UNHCR har föreslagit att ordvalet ska vara ”djupgående och bestående”.

När Tobias Billström har besökt socialförsäkringsutskottet har vi ju lärt oss att ordvalet är väsentligt. Det kan få stora konsekvenser. Varför har regeringen valt att lägga förslaget med ett ordval som, vad jag kan se av propositionen, är i strid med vad UNHCR föreslår?

Anf. 88 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag ser ingen konflikt i detta och uppfattar inte som Björn Lind att det skulle vara något problem med detta. När man värderar orden bedömer jag inte att det skulle vara någon konflikt i det här sammanhanget.

Jag ser inte heller att det finns några problem med vårt ordval.

När det gäller om vi ska fortsätta arbetet med att fullt ut harmonisera den europeiska asylpolitiken eller om vi ska arbeta vidare med systemet med miniminormer är mitt svar tydligt och klart: Vi ska ha en harmoniserad politik eftersom miniminormerna har visat sig vara kontraproduktiva, för att välja ett ord som uttrycker på pricken vad det handlar om.

Det är inte bara jag eller alliansregeringen som har kommit till den slutsatsen. Det gjorde också den förra socialdemokratiska Europaministern, Gunnar Lund. Han konstaterade att problemet med miniminormerna som Sverige under många år hade slagits för var att de ledde till att länderna konsekvent valde att lägga sig på en lägre nivå. Därför övergav den dåvarande svenska socialdemokratiska regeringen uppfattningen

att vi skulle arbeta med miniminormer. Man valde i stället att övergå till den politik som vi nu fortsätter som bygger på en full harmonisering. Det tycker jag är mycket klokt.

Jag har själv förklarat att jag under min tid som riksdagsledamot också ansåg att miniminormerna var ett bättre system men att jag har kommit till bättre insikt efter att ha tagit del av diskussioner på europeisk nivå, precis som för övrigt Gunnar Lund gjorde. Han sade mycket träffande: Det handlar också om att se till att trollen spricker när de kommer upp i ljuset.

När olika stater faktiskt inte kan gömma sig bakom miniminormer och regelverk utan fullt ut måste redogöra för hur de ser på dessa frågor får vi också en annan typ av asylpolitisk debatt. Det är min förhoppning att vi ska fortsätta på den inslagna vägen.

Det skulle vara intressant att höra om Björn Lind står för uppfattningen att vi ska arbeta med miniminormsinstrumentet och om det i så fall är den socialdemokratiska uppfattningen här i kammaren.

Anf. 89 BJÖRN LIND (s) replik:

Herr talman! Den frågan kan jag svara på direkt. Så länge vi har den situation som vi har i Europa i dag inom EU:s medlemsländer tror jag att en förutsättning för att Sverige ska kunna fortsätta agera som ett föredöme är att vi har just miniminormer, så att vi inte låser oss vid en lägre nivå inom flyktingpolitiken än vad vi har i dag.

Däremot kan jag i förlängningen naturligtvis se en situation där vi är så pass överens mellan alla medlemsstater om att vi ska ha en rättssäker och human flyktingpolitik att vi då kan harmonisera. Men jag menar att vi har långt dit.

Jag hade önskat att regeringen i samtalen inom EU hade varit lite bättre på att driva på den utvecklingen för andra länder och visat lite större handlingskraft.

Ibland kan jag få den uppfattningen – det är möjligt att det är orättvist, och migrationsministern får rätta mig om jag har fel – att det handlar om rätt mycket av samma vara som vi hörde i ditt anförande, nämligen redogörelser av vad det faktiskt är och sammanfattningar av diskussioner.

När det gäller den andra frågan som jag ställde menar Tobias Billström att det inte är någon skillnad mellan ”djupgående” och ”väsentliga”. UNHCR gör tydligen en annan bedömning eftersom man påpekar det i remissvaret. Jag förstår inte riktigt varför regeringen väljer att bortse från det med resonemanget att det inte spelar någon roll. Jag undrar om man är övertygad om att UNHCR delar den uppfattningen.

Jag skulle också vilja ge en om inte kamratlig så åtminstone en kollegial varning. Tobias Billström är duktig på att använda den taktik som vi också använde i den förra valrörelsen, nämligen att peka på åsiktskillnader mellan oppositionspartierna. Jag vill varna för att det kan leda till att argumenten faller ganska platt den dag då oppositionen presenterar en gemensam politik. Och den dagen, Tobias Billström, kommer.

Anf. 90 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Låt oss hoppas det, för då blir det lite enklare att diskutera dessa frågor. Det räcker att titta på detta betänkande där vi i en fråga

som är av mycket stor vikt för Sverige, nämligen den om rikets säkerhet, har inte mindre än tre olika uppfattningar, alltså lika många uppfattningar som det finns partier i den så kallade oppositionen. Ni står för uppfattningen att vi ska ha denna ordning när det gäller hanteringen av säkerhetsärenden. Miljöpartiet tycker, om jag utgår från reservation 13, att vi ska ha detta till hälften. Man tycker fortfarande att regeringen ska ha det sista ordet. Vänsterpartiet, som nu har lämnat lokalen, tycker inte alls att vi ska ha det, om man läser reservation 15.

Jag önskar er lycka till i arbetet med att skapa den gemensamma politiken. Men jag har varit statsråd sedan 2006 och har inte sett några ansatser i den riktningen. Särskilt i en fråga som är av så central betydelse tycker jag att detta är bestickande.

Sedan handlade det om miniminormer och så vidare. Björn Lind säger att ni är beredda att ändra er på denna punkt eller att ni kanske tycker att det finns anledning att fundera över detta. Det hoppas jag verkligen. Jag har varit och föredragit Stockholmsprogrammet i såväl socialförsäkringsutskottet som EU-nämnden, och i protokollet står det klart och tydligt att EU:s strävan är att skapa en fullt ut harmoniserad asylpolitik. Jag har inte hört några invändningar från Socialdemokraterna tidigare. Detta är första gången som jag hör någon från er sida säga att ni fortfarande står kvar vid miniminormsperspektivet. Det är också någonting att fundera över, om ni nu inte har de uppfattningar som ni har haft vid överläggningar i utskotten och i EU-nämnden.

Slutligen: Det händer att UNHCR och regeringen inte alltid kommer till samma slutsats när det gäller dessa frågor. Det beror på att UNHCR har ett annat mandat än vad vi har. Vi har byggt vår utlänningslag på andra principer. UNHCR arbetar i mycket större utsträckning med kollektiva bedömningar, medan vår utlänningslag till all lycka är uppbyggd på individuella prövningar av individuella fall. Därför når man ibland olika slutsatser. Detta ser jag inte som något problem så länge man har rättssäkerheten som ledstjärna.

Anf. 91 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Jag tänkte återgå till mitt tema för dagen, nämligen lagtolkning. Migrationsministern pustar.

Migrationsministern säger att det egentligen i huvudsak är fråga om statusförändringar och att det är en annan struktur. Men när man tittar på själva lagförslagen, alltså texterna, finns de från s. 74 i betänkandet till s. 136. Det är alltså rätt mycket ändringar i lagtexten som tillkommer. Det kan vara positivt, och det kan vara negativt. Men jag utgår från att det kommer att bli en förändrad tolkning.

I propositionen står det nästan överallt att detta redan finns i svensk praxis och att vi egentligen redan uppfyller allt. Men faktum är att det blir helt nya texter. Det borde innebära att domstolarna och Migrationsverket ska tolka de nya texterna och inte de gamla, för då är vi tillbaka där vi har varit förut när vi har ändrat lagstiftningarna, alltså att det inte alltid riktigt är i samklang med lagstiftarens mening. Lagstiftarna sitter ju och läser texter och föreslår och röstar om texter. Sedan kanske domstolen använder sig av gammal praxis i alla fall som inte har passerat riksdagen.

Jag menar att det borde vara så att domstolarna faktiskt ska ta ställning till de nya texterna.

Jag undrar om migrationsministern redan i dag kan se några ställen i den nya lagen där det skulle kunna bli en annan tolkning än den som domstolarna har använt sig av tidigare.

Anf. 92 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det är just detta som är problemet och som fick mig att undslippa mig kanske inte en suck men möjligen ett ljud av lite uppgivenhet därför att Bodil Ceballos hela tiden vill att kammaren och jag som minister ska göra lagtolkningar. Men det är inte vår uppgift att göra det. Vår uppgift är att presentera lagar som kammaren beslutar om och som sedan uttolkas av domstolar. Jag kan inte göra någon bedömning eller här i kammaren förutskicka hur praxis ska bildas i domstolarna, dels därför att jag som statsråd inte får lov att göra det – jag är uttryckligen förbjuden att göra detta enligt vår grundlag – dels därför att det också är en roll som jag inte är beredd att ta på mig. Praxis formas ständigt i domstolarna med utgångspunkt i de fall som avgörs och som sedan prövas mot de lagar som vi har överlåtit till domstolarna att bedöma. Bodil Ceballos ber om det omöjliga.

Efter den orgie i enskilda fall som jag lyssnade på i Bodil Ceballos anförande måste vi nog ställa oss frågan: Vad är egentligen vår uppgift? Är det vår uppgift att vara både lagstiftande, dömande och verkställande makt? Ibland får jag intrycket att Bodil Ceballos gärna vill vara det, men det går inte. Det har bevisats genom mänsklighetens historia att en sådan sammanblandning av uppgifter är till men för rättssäkerheten hos den enskilde. Vi måste skilja på våra roller. Den första och viktigaste uppdelningen som man måste göra är att förstå att uttolkningen av lagar är en uppgift för domstolar och inte för parlamentariska församlingar eller för regeringen.

Anf. 93 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Jag måste säga att jag blir beklämd när jag hör detta svar från migrationsministern. Jag trodde nämligen att jag är här som lagstiftare och att vi alla är här som lagstiftare. Det är vår uppgift. Vi är folkvalda för att stifta lag i Sverige, och domstolarna ska tolka de lagar som vi har stiftat. Domstolarna ska tolka lagstiftarens mening. Det är det som vi måste vara tydliga med när vi stiftar lag i Sverige. Vi måste vara tydliga i vår lagstiftning så att domstolarna inte hamnar någon helt annanstans än där vi ville att de skulle hamna. Det är inte domstolarna som är lagstiftare. Domstolarna tolkar lagstiftarens mening.

Jag har inte alls missuppfattat min roll på något sätt. När jag tar upp enskilda fall är det faktiskt för att tala om och för att visa hur vår mening tolkas. För om vi ser att vår mening har tolkats fel eller på ett sätt som vi inte menade är det upp till oss att förändra det på något sätt.

Men migrationsministern är totalt kallsinnig alla gånger som vi talar om att vi inte känner igen den tolkning som har gjorts av den lag som vi gemensamt har stiftat här i riksdagen. Han är totalt kallsinnig.

Det låter nästan som om det är migrationsministerns alldeles egen skyldighet att komma med den lagstiftningen. Är vi bara någon form av nickedockor i denna riksdag? Ska vi bara göra det som migrationsmi-

nistern tycker att vi ska göra – vänta in och se vad som händer någon gång i framtiden?

Vi stiftar lag. Det är vår skyldighet och vårt uppdrag från medborgarna.

Anf. 94 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det är nu vi börjar närma oss kärnan i problemet.

Nej, det är just det riksdagen inte ska göra. Riksdagen ska inte ägna sig åt att både stifta lagen och tolka den. Det var precis det jag sade. Men om jag inte missminner mig var frågan från Bodil Ceballos till mig som statsråd om jag kan se några fall där domstolarna kommer att tolka lagstiftningen på ett annat sätt än i förhållande till den nuvarande. Mitt svar på den frågan är: Det återstår väl att se när domstolarna har börjat tolka den, efter att vi har stiftat lagen.

På något vis är det lite som att tala till en vägg. Jag sade tidigare att problemet är att vi har för många diskussioner om enskilda ärenden i denna kammare. Det är för många diskussioner som inte leder någonvart. Bodil Ceballos och jag kommer inte att kunna mötas på denna punkt. För Bodil Ceballos är det väldigt viktigt att alla människor som lämnar in en asylansökan får en godkänd-stämpel, och får de inte är det är det någonting som är fel med lagstiftningen. Jag försöker förklara – jag har gjort det åtskilliga gånger, och jag kan göra det nu också – att det inte fungerar så. Vi har en rättssäker ordning där vi gör bedömningar i varje enskilt ärende och tar reda på om människor uppfyller de kriterier som är uppställda eller inte.

Den diskussion vi har nu borde rimligen utgå ifrån huruvida skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet som de nu ser ut kommer att få någon effekt i den ena eller andra riktningen när de nu införlivas i svensk lagstiftning. Jag har dock i mitt anförande och i detta replikskifte klargjort att jag tror att detta är en bra förändring och att det kommer att leda till en bättre och mer rättssäker ordning inte minst när det gäller hanteringen av säkerhetsärenden. Det får bli mitt slutord i denna diskussion.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 14 december.)

8 § Ändringar av stadgarna för Internationella valutafonden och Världsbanken

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2009/10:FiU16

Ändringar av stadgarna för Internationella valutafonden och Världsbanken (prop. 2009/10:14).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut skulle fattas den 14 december.)

Prot. 2009/10:48

11 december

*Genomförande av
skyddsgrunds-
direktivet och
asylprocedurdirektivet*

9 § Oberoendet i den kommunala revisionen

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU16
Oberoendet i den kommunala revisionen
(prop. 2009/10:46).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 14 december.)

10 § Nya domförhetsregler för en effektivare Europadomstol

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU22
Nya domförhetsregler för en effektivare Europadomstol (prop.
2009/10:52).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 14 december.)

11 § Rättelse av ändring i riksdagsordningen

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU33
Rättelse av ändring i riksdagsordningen.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 14 december.)

12 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2009/10:131

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:131 Statsministerns förtroende för näringsmi-
nistern
av Patrik Björck (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 januari 2010.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 8 december 2009

Statsrådsberedningen
Fredrik Reinfeldt (m)
Enligt uppdrag
Christina Weihe
Rättschef

Interpellation 2009/10:133

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:133 Förtroendet för näringsministern
av Peter Hultqvist (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 januari 2010.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 8 december 2009

Statsrådsberedningen
Fredrik Reinfeldt (m)
Enligt uppdrag
Christina Weihe
Rättschef

Interpellation 2009/10:146

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:146 Deltidsregeln och arbetslinjen
av Meeri Wasberg (s)

Interpellationen kommer att besvaras måndag 21 december 2009.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 1 december 2009

Arbetsmarknadsdepartementet
Sven Otto Littorin (m)
Enligt uppdrag
Karin Renman
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2009/10:147

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:147 Tillgången till äggfritt vaccin
av Marina Pettersson (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 15 december 2009.

Prot. 2009/10:48
11 december

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 30 november 2009
Socialdepartementet
Maria Larsson (kd)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2009/10:154

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:154 Förhandlingar om ett återförenat Cypern av Nikos Papadopoulos (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 19 januari 2010.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresor.

Stockholm den 10 december 2009

Utrikesdepartementet

Carl Bildt (m)

Enligt uppdrag

Inga Eriksson Fogh

Expeditionschef

*Svar på
interpellationer*

13 § Svar på interpellation 2009/10:125 om sparbankers framtid

Anf. 95 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Ulla Andersson har frågat mig om jag avser att verka för att fler fria sparbanker bildas, för ökad bankkonkurrens och god tillgång till bankservice på landsbygden.

Jag instämmer med interpellantens beskrivning av sparbankernas starka regionala och lokala förankring och deras omvittnat goda kännedom om de företag och människor som finns och verkar där. Sparbankerna är därför en viktig bankgruppering när det gäller att tillgodose allmänhetens behov av bra och uthållig finansiell service på landsbygden.

Erfarenheterna från finanskrisen visar att de mindre bankerna generellt har haft ett begränsat risktagande och undvikit förluster, exempelvis när det gäller okända och svårvärderade finansiella instrument. Verksamheten är också ofta av sådan art att den sällan får konsekvenser för den finansiella stabiliteten i händelse av en kris. Detta har naturligtvis på olika sätt bidragit till att kreditgivningen till allmänheten har kunnat upprätthållas även under den innevarande krisen.

Det lokala konceptet med tonvikt på grundläggande finansiella tjänster, där god kännedom om kunden är ett viktigt inslag, bör i sig vara goda förutsättningar för en framtida stabil och konkurrenskraftig bankverksamhet. Ett lågt risktagande borgar också normalt sett för låga samhälls-ekonomiska kostnader i samband med en finansiell kris för hanteringen av lokala banker. Detta ska också återspeglas i den stabilitetsavgift som alla banker och kreditinstitut från och med i år ska betala till staten för att täcka samhälls-ekonomiska kostnader för finansiell krishantering. Rege-

ringen har därför aviserat att stabilitetsavgiften från och med 2011 ska vara riskbaserad för varje låneinstitut.

Därmed torde såväl regelverken som de marknadsmässiga förutsättningarna slå vakt om de fria sparbankernas verksamheter och borga för god tillgång till finansiell service även på landsbygden.

Förekomsten av olika associationsformer ger också möjligheter att ta till vara de specifika fördelar dessa kan ge, vilket bidrar till mångfald och ökad valfrihet och – i förlängningen – till god konkurrens.

Vid sidan av stabilitet och konsumentskydd är god konkurrens ett särskilt viktigt mål när det gäller regleringen av finanssektorn. Det gäller såväl inom EU som nationellt för Sverige. Den svenska regleringen ligger i olika avseenden väl framme vad gäller förutsättningarna för god konkurrens mellan olika aktörer. Jag kommer även framdeles verka för ett gott närings- och konkurrens klimat för banker i Sverige utan att göra avkall på samhällets berättigade krav på ansvarstagande, måttfullhet och sund riskhantering.

Anf. 96 ULLA ANDERSSON (v):

Herr talman! Tack, statsrådet, för ett svar som bygger på öppenhet och en positiv syn på sparbanker och sparbankers betydelse för både samhällsutvecklingen, landsbygdens utveckling och deras stora trovärdighet.

Vad jag förstår står även Kristdemokraterna bakom parollen att hela Sverige ska leva, så jag tycker att det borde finnas en god grund för en bra diskussion och också från statsrådets sida en vilja att komma med förslag på hur denna utveckling ska spridas vidare. Det saknade jag dock i svaret. Statsrådet tar i stället upp den stabilitetsavgift som blir en pålaga på sparbankerna och faktiskt bestraffar dem för deras skötsamhet. Jag tänker återkomma till detta senare och höra hur statsrådet ser på den frågan.

Jag har ställt denna interpellation och också kommit med en rad förslag under den allmänna motionstiden kring sparbankernas utveckling utifrån två perspektiv som vi ser. Dels har vi en bristande bankkonkurrens i dag. Vi har en oligopolistisk struktur, det vill säga en stor dominans av de stora affärsbankerna. De står för 75 procent av inlåningen. Vi har under finanskrisen också sett att krediter även till friska företag dras in och att man får problem ute på landsbygden när man inte får tillgång till kreditgivning.

Vi har också sett en lång utveckling på landsbygden där man drar in samhällsservice och där staten många gånger är den första att dra sig ur, vilket är att djupt beklaga. Vi kan nu se det på apoteken, som på landsbygden bara är garanterade i tre år. Vi kan även se det genom mackar och bankkontor, till exempel i Jämtland där Swedbank nu har dragit in fem bankkontor.

Det är också väl känt att kreditgivningen där det finns lokala sparbanker, vilket i dag är ett 60-tal kommuner och ungefär lika många filialer, fungerar väl eftersom man har god lokalkännedom och känner till företaget och individen i fråga. Man vet vad som är möjligt och inte. Man har till och med bättre förutsättningar för bostadsbyggande där sparbankerna finns. De finns också i alla län utom i två i dag.

Prot. 2009/10:48
11 december

Svar på
interpellationer

Men ett problem är att det inte har varit några nyetableringar av sparbanker sedan 1930-talet. Sparbanker är en bra form för trygghet och säkerhet eftersom de inte delar ut vinster till aktieägarna utan måste fondera vinsten och avkastningen. Det ger en överlägsen trygghet för kunden, och på så vis också för samhället. Delar av överskottet går till samhällsnyttiga ändamål. Sparbanken har en soliditet som är fyra till sex gånger bättre än affärsbankerna.

Vänsterpartiet har lagt fram en rad förslag för att stimulera fram bildandet av fler lokala banker där vi gärna ser sparbanker som en del. Vi har till exempel föreslagit uppstartslån eller tillgång till kreditgarantier för att kunna starta banker. Det är väldigt svårt. Det tar lång tid att få en stabil bank.

Vi har också tittat på det som har skett i Norge där man har något som heter egenkapitalbevis. Det har vi också föreslagit. Jag skulle vilja fråga statsrådet om han kan tänka sig en sådan lösning även i Sverige. Det har slagit väldigt väl ut i Norge.

Egenkapitalbevis kan ses som en form av aktier, men de ger en lägre avkastning. Man får inte tillgång till förmögenheten i banken, och man får inte heller en styrelsemajoritet. Den enskilde eller företaget kan gå in och stötta och bilda en lokal sparbank med tillgången till kapitalet.

Min fråga till statsrådet är: Vad vill egentligen statsrådet göra för att bidra till en positiv utveckling i form av en bättre bankkonkurrens och ett stabilare banksystem, vilket skulle vara en tillgång för landsbygdens utveckling? Är egenkapitalbevis något som statsrådet kan tänka sig?

Anf. 97 LENA OLSSON (v):

Herr talman! Jag vill instämma i det som Ulla sade och tacka för svaret. Det är en beskrivning av nuläget och hur det ser ut, men det finns inte så många idéer på hur man kan bilda nya lokala sparbanker.

Mats Odell instämmer i interpellantens beskrivning av sparbankernas starka regionala och lokala förankring och deras omvittnat goda kännetecken. Sparbankerna är därför en viktig bankgruppering när det gäller att tillgodose allmänhetens behov av en bra och uthållig finansiell service på landsbygden.

Det här konstaterar ministern, och säger att det är bra. Då blir frågan: Ja, men vad gör man åt det i nästa steg?

Ulla har på ett förtjänstfullt sätt redogjort för Vänsterpartiets politik när det gäller vad man skulle kunna göra åt det här. Hon har också tittat på den modell som man har i Norge. Den har varit väldigt effektiv. Den har bidragit till en slagkraftig regionalpolitik.

Jag har roat mig med att besöka en finanskoncern som heter Terra-koncernen. Det är också en bankallians. Bara namnet skulle ju kunna locka lite. De har ett väldigt intressant upplägg. Under dem finns 78 självständiga, lokala sparbanker. Man gör upphandlingar av teknik och så vidare och hjälper varandra, men dessa sparbanker i Norge är fortfarande fullt självständiga. Man har nytta av den här arbetsmodellen där de samlas under ett paraply. Det var väldigt intressant.

Jag vill ställa en fråga. Är det här någonting som Mats Odell har kännedom om och är intresserad av?

I tisdags hade vi en debatt om Högdahls utredning om lokal service. Det handlar inte bara om statens eller kommunernas åtagande för att bidra med bra service. Man kan även hjälpa till med ett slags uppstartslån, som vi säger, för att också landsbygdens människor ska få tillgång till kapital som bland annat företagare såväl behöver till bostadsbyggande och annat.

Det finns många bra exempel här i Sverige också. Jag har tittat lite på Sparbanken Syd. Man har gjort väldigt mycket nere i Ystad. Man har ett samhällsengagemang. Man inser alltså att banken är en del av samhället.

Jag är också väldigt intresserad av att få svar på de frågor som Mats Odell har fått av Ulla Andersson.

Vi kan se affärsbankernas oligopol. Vi vet hur det låter när det gäller offentligt monopol. Nog borde även bankkunder ha en större möjlighet, Mats Odell?

Anf. 98 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Ulla Andersson och Lena Olsson från Vänsterpartiet kommer här med en kaskad av förslag på hur vi med skattepengar ska stimulera privat företagande på olika sätt, i glesbygd den här gången. Här skiljer vi oss åt. Mitt parti, Kristdemokraterna, och Allians för Sverige har en annan uppfattning om detta, nämligen att det är det civila samhället, de privata aktörerna, som ska få så goda förutsättningar att bedriva verksamhet i hela landet att livskraftiga affärsidéer ska kunna förverkligas av människor av kött och blod.

Herr talman! Jag har inte exakt grepp om hur mycket som Vänsterpartiet vill höja skatten för människor på landsbygden och i glesbygden, men det handlar, totalt sett för de svenska medborgarna, om belopp som är väldigt stora. Ni vill dra in köpkraft och ersätta den med olika typer av statliga punktinsatser för att åstadkomma mångfald, och nu är det på bankområdet.

Låt oss ta ett annat område, apoteksområdet. Där har vi haft ett statligt monopol. Det har den här regeringen ändrat på och skapat förutsättningar för mångfald. Då är ni emot det. Ni får nästan bestämma er. Det är bra med mångfald när det gäller sparbanker, men det är inte bra när det gäller apotek. Det vore spännande att få en liten inblick i hur den ideologiska ekvationen ser ut och går ihop.

Jag tror att de insatser som staten har gjort för att stabilisera bankväsendet under den här finansiella krisen har varit ändamålsenliga. De har inte kostat skattebetalarna någonting i den delen, utan det har varit en vinstaffär när det gäller insatserna. Sedan har ju krisen inneburit enorma kostnader för samhället och för enskilda individer som har förlorat sina arbeten. Visst är det så.

Den här stabilitetsavgiften som jag nämner i svaret kommer att stärka banker med låg riskprofil. De kommer att ha en lägre avgift än konkurrenter som tar stora risker eftersom den kommer att vara riskbaserad.

Jag tror också att det här med att staten ska gå in och med punktinsatser skapa nya typer av företag är en politik som inte hör framtiden till. Staten kan nämligen inte identifiera vad vi ska använda skattebetalarnas pengar till när det gäller näringsverksamhet. Det måste i grunden vara sunda affärsidéer som ska ha förutsättningar genom att människor har resurser att investera och satsa på sådant som är livskraftigt och som kan utvecklas. Det gäller också sparbankerna.

Anf. 99 ULLA ANDERSSON (v):

Herr talman! Låt mig börja med att upplysa statsrådet om att 60 procent av landets befolkning, det vill säga de med lägst inkomster, får bättre ekonomi med Vänsterpartiets ekonomiska politik, allt enligt riksdagens utredningstjänst.

Men nu var det sparbanker vi pratade om, och jag tänker hålla mig till den frågan. Jag tycker att man kan göra det i en sådan här debatt.

Statsrådet har i sitt svar tagit upp stabilitetsavgiften, som om det skulle vara ett sätt att bidra till utvecklingen av fler sparbanker i Sverige. Det är snarare tvärtom. Fler regelverk omfattar även sparbankerna, som har en mindre administration och mindre resurser att hantera regelverken. Ofta gör man inte skillnad på sparbanker och affärsbanker i utformandet av olika regelverk, vilket självfallet försvårar och fördyrar för sparbankerna.

Den avgift som statsrådet tar upp är för den fond som ska gå in om det blir en ny bankkris. Till att börja med täcker avgiften inte kostnaderna för en ny bankkris, och skattebetalarna kommer att stå där igen. Dessutom stoppar statsrådet in 15 miljarder av skattebetalarnas pengar i fonden, vilket är helt förkastligt.

Det är alltså meningen att sparbankerna ska betala till en fond som de inte får dra nytta av. De ska vara med och betala för de stora affärsbankernas risktagande. Det tycker jag är helt olämpligt och definitivt inte ett sätt att stödja utvecklingen av fler banker och ökad bankkonkurrens.

Vidare tar statsrådet upp att Vänsterpartiet har en kaskad av förslag för att stödja privat näringsliv, och förfäras sig. Vänsterpartiet har en kaskad av förslag för att vi vill se en utveckling av landsbygden och fler jobb. Därför lägger vi fram en rad förslag till politisk debatt. Det är så vi tycker att man ska göra. Sedan kan man gilla eller inte gilla förslagen.

Statsrådet är väldigt pigg på att använda skattebetalarnas pengar till affärsbankerna. Då är det tydligen helt okej. Här är det dock fråga om lån och ingenting som man får till skänks. Till på köpet får man betala ränta på lånet. Ett av de förslag vi tagit upp handlar inte ens om att det på något sätt ska gå via staten. Det staten ska göra är att tillåta egenkapitalbevis så att man privat kan gå in och stödja en lokal sparbank. Vad är faran med det, statsrådet? Det borde väl vara något som även ett borgerligt statsråd skulle kunna tänka sig. Det är en modell som fungerar i Norge. Varför skulle den då inte fungera här?

Statsrådet far med lite falsk marknadsföring. Han lovordar en rörelse, säger att den fungerar väl och är till stor samhällsnytta, men har inte för avsikt att göra någonting för att skapa förutsättningar för den att sprida sig.

Låt oss titta på det som händer i samhället. I Jämtland har fem bankkontor försvunnit. Man har nu 20 mil till närmaste bank. Är det en utveckling som statsrådet är nöjd med? Tänker han stå och titta på och låta det ske eller tänker han göra något för att försöka få till stånd en förändring? Har statsrådet någon tilltro till politiken och demokratin eller menar han att man som ansvarig politiker för ett område bara ska stå med armarna i kors, se på och sedan tala om ifall något är bra eller dåligt, utan att ha för avsikt att komma med egna förslag på något område? Det är så jag tolkar statsrådets inställning i denna fråga.

Jag måste säga att jag är mycket besviken, för det positiva anslaget i det skriftliga svaret har nästan helt försvunnit under debattens gång. I stället blir det en form av icke-vilja som uttalas från talarstolen, vilket gör mig besviken. Statsrådet har fortfarande möjlighet att ändra sig.

Anf. 100 LENA OLSSON (v):

Herr talman! Som sagt, ministern har fortfarande möjlighet att ändra sig.

När man läser det skriftliga svar som vi fått och jämför det med det som sades från talarstolen blev det en vändning. Jag håller med Ulla Andersson om att vi inte ska ha någon skattedebatt utan helt seriöst diskutera sparbankerna.

Allt ingår i en helhet, eller hur, Mats Odell? Det är inte meningen att vi ska gå in och driva några sparbanker, utan vi ska skapa förutsättningar för lokala sparbanker så att de kan växa. Det gör vi via ett uppstartslån, vilket vi föreslår i vår motion. Det genererar förhoppningsvis arbetstillfällen på landsbygden, och det vet jag att Mats Odell är intresserad av; det har han tidigare gjort klart. Det leder naturligtvis också till en levande landsbygd. Det är på intet sätt heller förkastligt när det gäller storstädernas förorter. Man får alltså ha ett helhetstänkande, att det privata och det offentliga ska gå hand i hand för att det här landet ska kunna utvecklas.

Om man ser på sparbankerna tycker jag att de har en lysande affärsidé, för de gör stor samhällsnytta samtidigt som de tjänar lite pengar på det, och det kan väl Mats Odell inte ha någonting emot. Den borgerliga regeringen vill ju ha valfrihet. Här har ni möjlighet att skapa det.

Anf. 101 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Idén att staten och skattebetalarna skulle gå in och satsa pengar, äga kapital, i nya sparbanker förefaller inte vara speciellt god.

Det finns en likhet mellan *Kommunistiska manifestet* och den första sparbankslagen, nämligen att båda kom under första delen av 1800-talet. Sedan dess har en del avvecklats och andra utvecklats. Jag för min del tror, precis som interpellanten, att sparbankerna spelar en stor roll. Också jag har valt att vara kund i sparbanken, i Bjursås sparbank.

Det är viktigt att se till att den ideologiska synen blir tydlig. Vänsterpartiet och dess föregångare har alltid velat förstatliga banker av olika slag. Nu drar man i den andra delen, så att säga. Nu ska man förutom det statliga kapitalet också satsa privat kapital i bankerna, och det går inte riktigt ihop. Jag tror därför att Vänsterpartiet måste fundera på hur man egentligen ska ha det med bankerna, vem som ska satsa kapitalet. Ytterligare statligt kapital i sparbanksrörelsen strider helt mot tanken bakom

sparbanksrörelsen, som tidigare även omfattade Föreningssparbanken. Det är en närmast grotesk tanke.

Anledningen till att sparbanksrörelsen varit så otroligt framgångsrik är att man använt sig av det som jag och många andra kallar kyrktornsprincipen. Man tar inte större risker än att man vet vem man lånar ut till. I till exempel Bjursås går man upp i kyrktornet och tittar sig omkring. Man ser vilka människor man kan lita på, vilka som betalar tillbaka till banken. Det är den stora skillnaden. Man behöver alltså inte de lån som Vänsterpartiet talar om, för om man har en god affärsidé – det gäller även på det lokala planet – behövs de inte.

Ulla Andersson har rätt i att sparbanker och affärsbanker måste hanteras på olika sätt eftersom de har olika riskprofiler. Dessvärre är det inte så att man inte kan ta risker i bankledningarna. Det såg vi under 90-talet. Tidigare fanns en del sparbanker – Tomelilla sparbank, sparbanken i Göteborg – som gjorde jättelika förluster. Det gällde också en sparbank i östra Södermanland. Inte heller den finns längre.

Ett av problemen är att också sparbankerna måste ha en mycket stabil grund för att kunna vara säkra på att spararnas medel alltid kan betalas tillbaka. Därför tycker jag att regeringens förslag om stabilitetsavgift även måste omfatta hela den del av bankrörelsen där man har insättargaranti. Det innebär reciprocitet i detta sammanhang.

Anf. 102 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Vi för lite olika debatter här. Om vi börjar med stabilitetsavgiften är det en avgift som banker ska betala för att skattebetalarna efter en kris inte ska sitta med notan i knäet. Det hoppas jag att vi är helt överens om; det har vi varit tidigare. Min poäng är att sparbankerna kommer att få en lägre avgift än andra banker eftersom de har lägre risker när detta nu blir riskbaserat.

Även sparbanker måste ha tuffa regler. Som Gunnar Andrén sade har vi sett exempel på att det inte finns någonting som vaccinerar sådana banker mot att individer kan komma in och ta risker som kollektivet kanske inte har varit berett att ta.

Nu fick jag i min hand en sida ur Vänsterpartiets motion. Det är lite svårt att ha en uppfattning om förslaget eftersom det inte ens nämns. Därför är det svårt för mig att recensera det. Det kanske är ett jättebra förslag, vad vet jag.

Jag tittade lite grann på vad Vänsterpartiet föreslår här. Det är någonting som kallas egenkapitalbevis. Om detta är några Monopolpengar som man inte själv har satsat är det ingen bra lösning. Vad en bank behöver är eget kapital som bär risk och där någon är beredd att ta förluster. Om detta inte innebär det är det inte till någon hjälp för den banken. Det är ofta andra lösningar man tar in kapital på än att man får in kapital som inte någon har uppoftat och satt in och är beredd att riskera. Då får man nämligen inte den kapitaltäckning som bland annat Finansinspektionen kräver, och då är det ett gigantiskt slag i luften. Jag kan utifrån det här papperet inte bedöma vad som skulle vara fallet med de så kallade egenkapitalbevisen.

Som sagt är detta en debatt som får bölja fram och tillbaka fram till valet. Sedan får väljarna döma. Men jag vill väldigt gärna att det startas fler sparbanker. Det är en mycket bra metod för att sätta in pengar på ett

säkert och bra sätt, ofta med god avkastning. De kommer också det lokala näringslivet till del. Det är också så att sparbankerna – vilket jag också skriver i mitt interpellationssvar – inte belastar den finansiella stabiliteten särskilt mycket, i och med att de ofta har mer i inlåning från sina kunder än vad de lånar ut.

Det finns väldigt mycket positivt. Jag ser också gärna att sparbankerna fortsätter att överta banker som andra vill lägga ned. Det visar sig nämligen att där andra banker inte klarar av att bedriva en väl fungerande bankverksamhet och sparbankerna tar över blomstrar ofta dessa banker. I grunden tror jag att vi har samma intresse, som vi hade häromdagen när Lena Olsson och jag diskuterade frågan om Lars Högdahls utredning. Jag tror att Vänsterpartiet har väldigt goda ambitioner på detta område. Det vi nu diskuterar är om de metoder ni vill använda för att uppnå dem och er politik sammantaget verkligen skulle verka i den riktningen.

Anf. 103 ULLA ANDERSSON (v):

Herr talman! Det börjar låta lite bättre! Jag börjar med stabilitetsavgiften, väldigt kort. Det är bra att bankerna ska betala en avgift till fonden, som i sin tur ska betala nästa bankkris. Problemet är bara att fonden är för liten. Skattebetalarna kommer återigen att få stå där med en del av notan – förutom kostnaderna för arbetslöshet och så.

En annan del i problematiken är att man också stoppar in skattebetalarnas pengar i fonden. Det är 15 miljarder som går in där. Det tycker inte jag är bra. De borde betalas tillbaka till skattebetalarna. Sparbankerna borde definitivt inte betala någon avgift alls, eftersom de inte är systempåverkande. Därför borde de inte heller betala för affärsbankernas stora risktagande.

Jag skulle föreslå statsrådet att åka till Norge eller bjuda in representanter från till exempel Terraalliansen och höra hur man arbetar och vilken betydelse egenkapitalbevisen har. Det är ett sätt för de enskilda ute i bygden eller föreningar att kunna köpa en del i sparbanken. Det är alltså en form av aktie med lägre värde som man får avkastning på. Det blir kapital till banken, och det blir ett sätt för bygden att stödja sin bank som är väldigt positivt och har haft stor betydelse i Norge för utvecklingen av fler lokala sparbanker.

De andra delar vi har föreslagit med statliga kreditgarantier eller uppstartslån är sådant som staten gör på olika sätt i det privata näringslivet och som har förekommit i många herrans år i många länder. Men man får också ränta på pengarna. Det ska inte vara någon form av stort risktagande på ett sådant sätt som inte heller vi förordar. Men vi vill se jobb på landsbygden, en ökad bankkonkurrens och en landsbygdsutveckling där man även kan bygga bostäder och få krediter till sina företag. Då har det visat sig att sparbanker har den betydelsen. Där de finns, där sker den utvecklingen. Låt oss se fler! Det har tyvärr inte startats en ny sparbank sedan 1930, så det finns möjligheter att göra det bättre.

Anf. 104 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Vi har som sagt samma ambitioner på detta område. Dock har vi lite olika förslag till hur vi ska åstadkomma denna utveckling.

Jag måste dock göra några korta anmärkningar när det gäller stabilitetsfonden. Den tillhör skattebetalarna. De 15 miljarder som är insatta har i runda slängar fördubblats sedan de sattes in. Det har varit en mycket god affär för skattebetalarna, inte enbart att vi har undvikit en hårdsmälta i vår ekonomi, utan också att de pengar som har satts in har förräntat sig mycket bra så här långt. Låt oss inte gråta över det utan tvärtom se fram emot att det här nu blir en riskbaserad avgift. Om det nu är så att sparbankerna har väldigt liten risk kommer det att avspeglas i att de också får en väldigt liten avgift.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2009/10:126 om insatser för unga lagöverträdare

Anf. 105 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Lena Olsson har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder med anledning av de rekommendationer som Riksrevisionen har ställt upp i skrivelsen om unga lagöverträdare. Vidare har hon frågat om jag avser att ta initiativ till en uppföljning av den påföljdsreform för unga lagöverträdare som beslutades 2006. Hon har slutligen frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att alla kommuner på ett bättre sätt än i dag ska ha platser för ungdomstjänst i beredskap.

Arbetet med att bekämpa ungdomsbrottsligheten är utomordentligt viktigt, och de tidsfrister och andra krav som gäller ska självklart uppfyllas. En ung person som bryter mot lagen ska mötas av en snabb, tydlig och konsekvent reaktion på brottet.

Länspolismästare Mats Löfving har fått i uppdrag att kartlägga hur rättsväsendets myndigheter och andra aktörer arbetar brottsförebyggande med de ungdomar som riskerar att utveckla en kriminell livsstil. Utredaren tittar särskilt på hur tiderna mellan brottslig gärning och samhällets reaktioner kan kortas och hur samverkan mellan rättsväsendets myndigheter och andra aktörer kan förbättras.

Regeringen avser under våren att lämna en proposition till riksdagen med förslag på åtgärder när ett barn under 15 år misstänks för brott. Ambitionen är att bland annat lämna förslag på att fler brott begångna av barn under 15 år ska utredas och införa en möjlighet att tvångsvis drogtesta barn under 15 år som misstänks för att olovligt ha brukat narkotika.

Kommunerna är skyldiga att ansvara för att unga lagöverträdare ska kunna verkställa utdömd ungdomstjänst. För detta ändamål tillförs kommunerna 30 miljoner kronor per år av statliga medel. Regeringen har tillsatt Påföljdsutredningen som tillsammans med Brottsförebyggande rådet bland annat ska utvärdera om syftet med reformen av ungdomspåföljderna har uppnåtts.

När det gäller de frågor som Riksrevisionen har uppmärksammat pågår det alltså redan ett arbete som syftar till att bekämpa ungdomsbrottslighet.

Anf. 106 LENA OLSSON (v):

Herr talman! Jag tackar minister Beatrice Ask för svaret. Jag skrev interpellationen för att jag har ansett att det har funnits en stor ambition och en stor bredd här i riksdagen med alla partier när det gäller att agera väldigt snabbt för ungdomar som är på glid. Det är oerhört viktigt. Det var inte med glädje man läste revisorerens rapport. Alla mål går i stort sett åt fel håll. Man ska utreda snabbt. Samhället ska agera snabbt när det gäller straff. Man ska också se till att få den unga på rätt köl.

Jag känner stor frustration. Jag skulle vilja se ännu snabbare åtgärder när det gäller detta. Det är väldigt illa när ungdomar hamnar i kriminalitet. Vi vet också vad sådant här kan bero på. Vid Institutet för framtidsstudier har Anders Nilsson och Felipe Estrada skrivit en rapport om kriminalitet och livschanser, där de tittar på bakgrundsfaktorer för kriminalitet och konstaterar att där det är strul hemma blir det oftast fortsatt strul. Man kommer in på fel bana.

Man måste verkligen titta på det för att hjälpa de familjer som har problem. Har föräldrarna problem får den unge också problem. Man måste sätta in hjälpen väldigt tidigt. De flesta som lever runt omkring vet att någonting borde göras.

Jag tror inte bara på repressiva åtgärder. Vi måste ha förslag. Vänsterpartiet har förslag med skattefinansiering i stället för att sänka skatterna väldigt mycket. Jag drar den parallellen till att vi måste ha ett tryggt samhälle.

Vi kan inte gräva djupare diken när det gäller ekonomiska klyftor. Det leder också till en ökad kriminalitet och ett ökat utanförskap. Att ta tag i detta och förebygga med för mycket repressivitet tror inte vi i Vänsterpartiet på.

Vi tror inte heller på att tvinga barn att lämna urinprov. Snacket ska gå när man ser att det börjar spåra ur. Det ser man ofta i skolan. Jag tror att det är helt andra åtgärder man ska ägna sig åt för att komma till rätta med de unga.

Vi har en jättehög ungdomsarbetslöshet. Det är ett stort problem. Unga människor känner i dag att deras framtid rycks ifrån dem. Vi från Vänsterpartiet vill måla upp en bild: Det finns en framtid för dig. Det kommer att finnas jobb. Du kommer att få utbildningen. Det är sådant ungdomarna behöver i dag mer än repressiva åtgärder.

Anf. 107 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Det är ett viktigt ämne som Lena Olsson tar upp. Det var ingen glädje man kände när man läste Riksrevisionens rapport. Men det är väldigt bra att tänka på att rapporten huvudsakligen handlade om förhållandena under 2007.

Jag skrev en motion under förra mandatperioden i riksdagen där jag pekade på svårigheterna med att kommunerna inte klarar bland annat ungdomstjänst. Detta är inget nytt. Det är därför desto värre att inte så mycket har hänt.

Jag ville i svaret peka på att vi har satt i gång ett arbete för att få svar på en del frågor men framför allt för att få fram åtgärder. En sak som jag tycker är bra är en övergripande översyn om hur man arbetar med unga lagöverträdare. Det är den utredning som Mats Löfving arbetar med. Den är viktig.

Rikspolisstyrelsen har också ansett att det är väldigt allvarligt. Vi har just nu stora ungdomskullar. Om man inte tar tag i dem tidigt riskerar vi att få väldigt många grövre kriminella. Risken är att de fortsätter.

Rikspolisstyrelsen har därför fattat beslut om ett nationellt inriktningsprogram när det gäller ungdomsbrottsutredningar. Man är inte nöjd med det arbete man själv utför. Tillsammans med länspolismästarna håller man på att genomföra en nationell satsning just för att förebygga ungdomsbrott. Man kommer under våren att presentera den satsningens resultat. Det är ett bra exempel.

Ett annat bra exempel är det vi gör för att korta tiderna och snabbt få resultat. Det gäller det mängdbrottsuppdrag som jag har gett till polisen, åklagarna och domstolarna tillsammans. Det blev de väldigt nervösa över. Det är jobbigt när man inte får tänka i stuprör, för så har vi byggt Sverige.

Man måste samarbeta med varandra för att snabba på hanteringen av ärenden. Just när det gäller unga är det väldigt viktigt. I Stockholm har vi i dag en tidsskillnad från brott till åtgärd för dem som döms till ungdomstjänst på ett och ett halvt år. Det är uppochnedvända världsen. Så kan vi inte ha det.

Det händer en del saker som jag tycker är väldigt positivt. Ungdomsarbetslöshet är ett jättestort problem. Men jag tror mig kunna säga att det inte i första hand är där problemen sitter när det gäller alla de ungdomar som begår brott. De strular ut innan och ofta redan i skolåldern. Vi måste fånga upp dem mycket tidigare.

Det finns naturligtvis en del som saknar jobb och ledsnar, och det förvärrar saken. Men jag tror att många av dessa ungdomar har problem betydligt tidigare. Jag ser det samarbete som vi har coachat när det gäller polis, kommun och olika aktörer lokalt. Det handlar om att samverka mycket mer så att vi får ordentliga nätverk.

Problemet för många ungdomar i dag är att de sociala nätverken inte finns. Många av dessa ungdomar har inga vuxna som orkar ställa upp, eller i varje fall inte tillräckligt många. Jag skulle vilja att de myndigheter vi har gjorde vad de kunde för att se till att det finns vuxna ögon och där någon tar tag, reagerar och som gör något.

Därför är samarbetet viktigt som vi kan åstadkomma tack vare polis-satsningen. På en del håll tycker jag mig se förbättringar som är väldigt hoppfulla. Det måste vi jobba vidare på. Men det finns mycket kvar att göra.

När det gäller Riksrevisionens rapport var det inte så mycket nytt som vi inte redan visste. Men det är bra att man uppmärksammar detta. Vi måste följa upp resultaten inte minst när det gäller unga lagöverträdare mycket bättre och mycket snabbare. Annars har vi inte svar på vad vi ska göra.

Anf. 108 LENA OLSSON (v):

Herr talman! Tack ministern, som jag anser idkade en viss självkritik. Det är gott så att man kan göra det. Nu kan man inte göra så mycket åt historien. Det vet vi alla. Men det som har varit bekymret är att uppföljningen inte har varit tillräckligt god.

Man har inte följt upp detta med unga lagöverträdare. Det kritiserade också revisorerna. Det görs mycket hos Rikspolisstyrelsen och så vidare.

Det handlar också om myndigheter och det nätverk som inte finns för ungdomar. Det är bra att det är andra som träder in.

Jag kommer ändå till att man förändrar skadeståndsskyldigheten. Det kan vara föräldrar som är arbetslösa, är sjukskrivna och mår psykiskt dåligt. Har en förälder problem blir det också så att barnen får problem. Det är där regeringspartierna och vi som sitter i oppositionen skiljer oss åt.

Vi vill ha trygghetssystem som garanterar att vi har långt fler och mycket tryggare människor i stället för att hela tiden komma med represiva åtgärder. Man måste kunna förebygga på ett mycket bättre sätt.

Jag vill ändå fråga: Finns det något ytterligare som ministern under debattens gång eller tidigare funderat på att man skulle kunna göra för att förbättra det relativt snabbt? Det handlar om att brott utreds snabbt, att samhället reagerar snabbt och att ungdomar snabbt får hjälp för att komma tillbaka.

Det är så lätt att få en ungdom på rätt spår igen. Jag inbillar mig att ingen vill hålla på på det viset. Ung och dum har vi väl alla varit. Men det finns så att säga grader i helvetet.

När det gäller ungdomsvård gjordes det undersökningar på det. Man kom fram till att det ser väldigt olika ut i landet. Det har inte varit i gång så väldigt länge. Man kan förbättra det. I mitt hemlän gjorde man en undersökning, och där fungerade det bra i alla kommuner.

När man tar upp frågan om böter kontra ungdomstjänst handlade det om att ungdomar gallras ur registren om de har fått böter i stället, för att det är jämställt. Jag har fått svaret på den frågan. Jag kommer inte exakt ihåg det nu. Men jag tror att ministern här avser att jämställa det.

Jag vill återigen ställa en lite kort fråga. Finns det något mer akut som man ska göra från regeringens sida?

Anf. 109 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Finns det något regeringen kan göra snabbt? Det vi har lovat och det vi kommer att göra redan i januari februari och skicka till Lagrådet är ett förslag som rätar ut det här med böter och ungdomstjänst. Ungdomar är logiska. De väljer ett sämre alternativ än ungdomstjänst eftersom de inte vill vara kvar i registret för länge. Vi har lovat att vi ska rätta till detta, och förslaget ska alltså vara klart och kunna gå till Lagrådet någon gång i januari februari.

Det finns många andra saker man kan göra. De goda exempel som finns i några kommuner måste på något sätt bli mer välkända. Det gäller till exempel Skärholmen. Inom 24 timmar kallar socialtjänsten där tillsammans med en polis föräldrar och barn under 15 år till ett samtal. Det görs vid sidan av hela det rättsliga. Det visar sig att alla kommer. Då rätar man upp mycket. Man har fått goda resultat av den aktiviteten. Värmdö har en annan modell som också är bra.

Vi har gett socialtjänst och kommuner ett stort ansvar för att ta sig an dels dem som är under 15 år, dels en del andra som har begått brott. Jag tror att vi är överens om att det har varit alldeles för dåligt; man har inte tagit detta till sig. Vår idé är att man ska göra en sakligt bra utredning där man vet vad som har hänt och vem som är skyldig. Ungdomar vill ju gärna smita ifrån. Med en sådan utredning får man ett bättre underlag för socialtjänsten att arbeta efter.

Prot. 2009/10:48
11 december

Svar på
interpellationer

Jag tror att vi alla ska ha viss självkritik. Det finns mycket när det gäller barns och ungdomars uppväxtvillkor som vi kan förändra. Dock är jag inte överens om att skadeståndsansvaret för föräldrar skulle vara ett problem. Jag tror nämligen att det är viktigt att markera föräldrars ansvar. Det gäller även en ensamstående mamma och även den som har dålig ekonomi eller något annat. Avsikten är att man ska ta hänsyn till sådana saker. Men alla har ett föräldraansvar och måste få det upprättat. Om vi tar från föräldrar allt ansvar har de inte ens det att sätta emot sina ungdomar. Jag vet många föräldrar som när ungdomarna har gjort ofog betalar och sedan tvingar barnen att jobba igen det hemma. Det är på en ganska enkel nivå, men det är ett sätt.

Jag tycker inte att det är fel att markera att alla föräldrar har ett ansvar. Även dåliga föräldrar är de enda föräldrar barn har. Även en dålig förälder är viktigare än socialtjänsten och andra för ett barn. Barn är lojala, och ungdomar är lojala. De som arbetar med unga lagöverträdare säger att det inte finns någonting som är viktigare än att få även en aldrig så strulig förälder att vara med på vagnen om vad man ska göra. Det är därför den här typen av bekymringssamtal och andra olika aktiviteter som man har på olika håll i världen faktiskt fungerar. När man sitter där med mamma och pappa – om man har båda föräldrarna – och kanske en faster, en moster och en granne och alla får veta vad man har gjort och diskuterar igenom vad som ska hända blir man inte så kaxig. Då har man en möjlighet att rätta upp sin tillvaro. Jag tror mycket på det här.

Jag är helt med på uppfattningen att vi måste fundera över åtgärder för att ge föräldrar mer stöd. Det är också sant att många föräldrar som har barn med problem sliter livet ur sig. De kör runt nätterna igenom för att leta upp missbrukande ungdomar. De bönar och ber om hjälp från olika håll och får väldigt lite. Det bekymrar mig, för jag tror att vi skulle kunna ge dem mer stöd. Men om det får vi återkomma.

Anf. 110 LENA OLSSON (v):

Herr talman! Jag tycker att det är bra att vi är överens om ungdomsvården och att det inte blir någon förändring, utan att vi spinner vidare på det. Det är som med allting annat; de goda exemplen behöver komma fram och spridas ut. Så är det i mångt och mycket, och det är synd att det inte förekommer mer.

Vi kan säkert föra en jättelång debatt om skadeståndet, och där kommer vi nog inte heller att bli överens. Jag hoppas för ungdomarnas skull att vi ska ha långtgående förslag där vi kan vara överens. Som det ser ut nu är det absolut inte bra. Det måste tas krafttag när det gäller detta. Precis som ministern säger har vi stora ungdomskullar nu, så det är oerhört viktigt att det här blir rätt från början och att man hjälps åt med det.

I politiken har vi olika åsikter om detta. Jag står fortfarande för att vi ska ha ett solidariskt samhälle där vi är med och betalar till olika system, fler fritidsgårdar, fler vuxna i skolan och så vidare. Jag vet att det har betydelse. Jag har sett beviset i min egen hemkommun där man satsar på detta. Man har fått utmärkelser när det gäller skolan, man är bäst i Sverige på äldreomsorg och man har inte något enda som är privat.

Jag vet inte om Beatrice Ask kommer att medverka i budgetdebatten i nästa vecka. Om du inte gör det vill jag för säkerhets skull avsluta med att önska dig god jul nu.

Anf. 111 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Tyvärr kommer jag nog inte att delta i budgetdebatten. Men jag har fullt förtroende för mina kamrater i riksdagsgruppen. Debatten om hur vi satsar resurser på rättsväsendet är en viktig debatt.

För att gå tillbaka till interpellationen vill jag säga en sak som inte var uppe och som bekymrar mig. Det handlar om den tredjedel kommuner som hittills inte har lyckats så bra med att erbjuda bra ungdomstjänstplatser. Jag tror nämligen att det är en viktig reform att man får som en påföljd att arbeta på ett vettigt sätt. Det är också ett sätt att uppmuntra en del ungdomar att söka jobb.

En del ungdomar som går utan jobb länge har strulat till det. De är inte särskilt motiverade och de har dåligt självförtroende. Ungdomstjänsten kan i bästa fall vara ett sätt att komma över en tröskel och ge dem en motivation att komma in i den världen. Det bekymrar mig ganska mycket att vi inte har nått fullt ut där. Siffrorna är något bättre än för några år sedan, men det är verkligen inte tillräckligt. Här får vi lägga ned lite mer kraft. Vi måste få de här ungdomarna att välja behandling, aktiviteter och något slags introduktion till fortsatta studier eller arbete. Annars är det svårt att nå resultat.

Jag delar den uppfattning som jag tror att alla drivs av; vi måste ha en ordning som gör att vi förebygger så många ungdomsbrott som möjligt och att vi tar tag i de unga människor som begår brott. Ungdomar är brottsaktiva. De allra flesta klarar sig med att bara begå ett brott, men sedan har vi en liten grupp som är bekymmersam. För dem gör vi inte tillräckligt eftersom vi har organiserat det hela på ett sätt som gör att man inte når de här ungdomarna på ett mer handlingskraftigt sätt.

Jag är tacksam för alla goda idéer och alla bra diskussioner som man kan ha om hur vi får mer kraft i det arbetet.

Jag vill också passa på att önska Lena Olsson en riktigt god jul.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Ändringar i sjukförsäkringen

*Ändringar i
sjukförsäkringen*

Föredrogs

socialförsäkringsutskottets betänkande 2009/10:SfU13

Ändringar i sjukförsäkringen.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 112 VERONICA PALM (s):

Herr talman! I förmiddags fick jag ett telefonsamtal från en man på drygt 40 år. Han är frisk och har ett bra jobb som är välbetalt. Han bor i en av Stockholms södra villaförorter. Han var orolig, och han var arg. Han var egentligen inte orolig för sin egen skull. Han var orolig över hur grunden för en av de viktiga välfärdsförsäkringarna håller på att rämna.

Han sade till mig: Jag har jobbat i hela mitt liv. Jag tjänar rätt bra. Jag har betalat till en försäkring under hela mitt yrkesliv. Jag har betalat genom avstått löneutrymme till en sjukförsäkring, för om olyckan skulle

vara framme ska jag veta att jag har en trygg försäkring om jag skulle behöva bli sjukskriven. Och nu ändrar man försäkringsvillkoren! Efter all den inbetalade tiden ändrar regeringen villkoren i min försäkring.

Han tänkte ett varv till och sedan sade han: Det kanske är så att regeringen vill att jag ska teckna en privat försäkring och att det bara är så jag ska kunna känna mig trygg.

Det där tycker jag var ganska viktigt. Det visar på själva poängen med att ha gemensamma försäkringar – den där upplevelsen av att det faktiskt inte räcker, att försäkringen inte är till för mig och att vi har en välfärd som bara är till för dem som har det allra tuffast. Då måste jag själv betala min välfärd.

Jag är hundraprocentigt övertygad om att detta är det största hotet mot en generell och allomfattande välfärd, mot ett Sverige där vi faktiskt bryr oss om varandra även om man råkar vara sjuk. Om man har ett bra jobb ska man ändå kunna känna trygghet.

Sjukförsäkringen är till för oss alla, för att också du och jag som är friska ska kunna känna en trygghet i att vi har en försäkring som vi har betalat och har ett försäkringsvillkor till om olyckan skulle vara framme, om vi skulle bli sjuka, råka ut för en olycka, förlora arbetsförmågan eller om vi skulle få ett barn som har ett funktionshinder.

I höstas kom en rapport från LO-ekonomerna. De hade mätt samtliga löntagare, inte bara LO-medlemmar utan medlemmar i LO, TCO och Saco. Man konstaterade att varannan löntagare saknar förtroende för att sjukförsäkringsärendena behandlas rättssäkert. Man saknar förtroende för rättssäkerheten i försäkringen.

Det är en generell, allomfattande och solidariskt finansierad försäkring med bred riskspridning, som vi vet att vi alla betalar till via avstått löneutrymme. Vi vet också att vissa grupper löper större risk att utsättas för en arbetsmiljö där man riskerar att förlora arbetsförmågan. Det är det bästa sättet att bryta en fattigdomsfälla och att öka jämlikheten. Det är grunden för det som vi lite slarvigt brukar kalla den svenska modellen eller den skandinaviska modellen – en generell, allomfattande välfärd och en väl fungerande arbetsmarknad är de två grundpelarna som den svenska eller nordiska modellen vilar på. Båda dessa pelare rämman nu, och jag vill koncentrera mig på det som handlar om välfärdsförsäkringarna.

Det som är viktigast är tilliten, för det är bara när vi i de breda befolkningslagren – du och jag och alla andra – känner att försäkringen är till för oss och att vi själva är beredda att betala för att andra som kanske löper större risker än vi själva också ska ha ett gott skydd.

Regeringen Reinfeldt har nu förändrat villkoren i försäkringen. Det leder till två saker, först och främst det uppenbara som vi har sett de senaste veckorna och som beslutet för ett och ett halvt år sedan har resulterat i, nämligen att enskilda sjuka människor drabbas hårt. Försörjningen rycks undan, sjuka människor kastas ut ur försäkringen och ställs längst bak i kön på Arbetsförmedlingen. Men det har också – och det är minst lika allvarligt – lett till att tilliten till försäkringen brister. Tilliten till den generella välfärden brister, tilliten till att man har ett skydd om olyckan är framme. Denna tillit brister i alla löntagargrupper, men bristen på tillit är störst hos akademikergrupper.

I dag debatterar vi ett ärende som heter *Ändringar i sjukförsäkringen*. Jag har längtat efter att debattera ett ärende med den rubriken. Jag vill göra ändringar i sjukförsäkringen. Jag vill ha en sjukförsäkring som ger trygghet för den som är sjuk och som är trygg också för mig som arbetar.

Jag vill ha en sjukförsäkring där den som är sjuk och inte kan arbeta har rätt till ekonomisk ersättning och rätt till aktivt stöd tillbaka på arbetsmarknaden. Bara med de två ingredienserna kan vi ha en väl fungerande och generell välfärd. Annars brister tilliten.

Det som vi ska debattera handlar inte om detta. Det som högermajoriteten ger sken av är att det handlar om förbättringar i försäkringen. Efter två veckor av mediestorm kryper man till korset. För ganska exakt en vecka sedan, en fredagskväll, kallade man till presskonferens och sade: Vi ska försöka fixa det här. Man ger sken av att man ska förbättra försäkringen.

Sanningen är att stupstocken i försäkringen är kvar. De dogmatiska tidsgränserna som bara handlar om att rycka undan pengar för folk, inte om att ge stöd, möjligheter eller rehabilitering, är kvar. Bristen på rehabilitering är kvar. Rehabilitering får man möjligen efter att man kastas ut ur försäkringen, har gått den långa passiva sjukskrivningstiden och fått pengarna undanryckta. Då hamnar man i en introduktionsaktivitet. Det är den ena sanningen. Det förändrar inte sjukskrivningsreglerna.

Den andra sanningen är att det inte finns några pengar. Det finns ingen budget för det här förslaget. Om sjuka människor verkligen skulle slippa kastas ut ur försäkringen borde det rimligen betyda att de får ersättning, och då borde det finnas ett budgetkonto för det. När jag frågar om det blir svaret nej.

Dessutom har det här förslaget blivit hårt kritiserat, framför allt av Försäkringskassan, som säger att tolkningen av nya begrepp som "oskäligt" är väldigt oklar. Det är oklart vad skillnaden mellan "allvarlig" och "mycket allvarlig" sjukdom är rent juridiskt. Och man säger att detta försätter Försäkringskassans handläggare i ännu en svår situation när de ska göra bedömningar. Det är alldeles för dåligt förarbete, vilket ju inte är så konstigt när det är en vecka sedan man kom på idén om att ändra lagen.

Dessutom är ärendet ytterst dåligt berett. Det är inget ovanligt för regeringen Reinfeldt att ärenden är dåligt beredda. A-kasseförsämringarna hade man ute på två veckors remisstid. Förändringarna i sjukförsäkringen genomfördes med remisser, men man tog uppenbart inte hänsyn till och kanske inte ens del av remissvaren. Den dåliga beredningen är alltså inget unikt, men i det här fallet är ärendet osedvanligt dåligt berett.

I tisdags fick vi ett papper. Då krävde en samlad rödgrön opposition att vi skulle snabbremittera detta och att vi skulle få möjlighet att titta på detta tillsammans med de tunga remissinstanserna. Jag är övertygad om att de stod på tå utanför för att få möjlighet att kanske den här gången få majoriteten att lyssna på kritiken. Det röstades ned.

Då krävde vi att åtminstone få ha ett extra sammanträde med statliga myndigheter. Det kunde majoriteten inte rösta ned eftersom vi har ett minoritetsskydd där. Därför hade vi möjlighet att höra åtminstone Försäkringskassans kritik mot både ärendet och beredningen.

Med anledning av detta väljer Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna att avstyrka det förslag som nu ligger på kamma-

rens bord. Vi vill upphäva utförsäkringsreglerna. Vi vill att regeringen återkommer med ett förslag som faktiskt stärker den enskildes rätt till individuell prövning, tar bort de dogmatiska tidsgränserna och slutar kasta ut människor ur försäkringen.

Det förslag som ligger på kammarens bord i dag duger inte. Min uppmaning är i dag samma som den var i går hela veckan: Backa tillbaka! Tänk om! Gör om, och gör rätt!

Med detta, herr talman, vill jag yrka avslag på utskottets förslag i betänkandet och bifall till reservationen från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna.
(Applåder)

I detta anförande instämde Christina Axelsson, Matilda Ernkrans, Kurt Kvarnström, Björn Lind, Göte Wahlström och Meeri Wasberg (alla s).

Anf. 113 LISELOTTE OLSSON (v):

Herr talman! Äntligen har debatten om sjukförsäkringen tagit fart. När vi debatterar här i kammaren brukar högeralliansen gilla att göra historiska återblickar. Det tänkte jag göra i dag.

Under våren 2008 skapades det flera nätverk för sjuka människor som redan då kunde se följderna av vad som var på gång. I maj 2008 hade utskottet en öppen utfrågning om den ändrade sjukförsäkringen. Flera av de inbjudna gästerna var oroliga för följderna.

Vad skulle hända? Hur ska tolkningarna göras? Vilken beredskap finns för dem som kommer att hamna i försäkringslöst land? Forskaren Töres Theorell sade till och med att han befarade att vi skulle få försäkringssjälv mord.

Dagen innan vi skulle besluta om försämringarna i sjukförsäkringen som borgerligheten har döpt till rehabkedjan var det en stor manifestation här utanför riksdagen, där flera talare varnade för vad som skulle hända när väl rehabkedjan var på plats. Till detta kommer alla de remissinstanser som var oroliga för vad de nya, hårda, skarpa reglerna med fasta tidsgränser skulle innebära.

Under året har ett flertal manifestationer med torgmöten, ljusständning, med mera ägt rum över hela Sverige. Den 5 november vid utskottets hearing talade Reumatikerförbundets ordförande om det orimliga i att deltidssjukskrivna skulle tvingas söka annat jobb på heltid.

Givetvis har vi i den rödgröna oppositionen hela tiden kritiserat och varnat för utförsäkringskedjan. Men förra torsdagen kom en artikel från onkologer som berättade om vad som väntade deras cancersjuka patienter. Då vaknade alliansen och lyssnade. Äntligen har verkligheten kommit i kapp er.

Det blev bråttom. Nu en vecka senare diskuterar vi ändringar i sjukförsäkringen. Det är ändringar som för de berörda förstås är bra men som absolut inte ändrar på de vansinniga regler som numera gäller för de sjuka.

I betänkandet gör majoriteten, det vill säga högern, bedömningen att de föreslagna reglerna berör förhållandevis få personer. Siffror mellan 1 000 och 2 000 har nämnts. De säger också att de som omfattas av de ändrade reglerna är så få att kostnaden ryms inom budgeten.

Herr talman! Jag tycker att det är olyckligt att regeringen återigen stressar fram ett hafsigt förslag. Det är ett förslag som jag är fullt övertygad om inte räcker. Jag tror att vi kommer att behöva ändringar i ändringarna under våren.

När oppositionen som minoritet i utskottet såg till att åtminstone få höra några av de berörda myndigheternas åsikter om det vi debatterar i dag framkom att de föreslagna ändringarna är för otydligt beskrivna för att Försäkringskassan ska kunna säkerställa en lika tillämpning.

När det handlar om det nya begreppet skäligt som införs hörde vi som Veronica berättade om att det öppnar för att det kommer att bli upp till varje enskild handläggare att tolka vad som är oskäligt.

Ett annat märkligt krav i de nya reglerna är att den försäkrade förväntas försämrats. I de exempel som vi har sett i debatten och det som har varit ute i medierna handlar det inte om personer vars prognos förväntas försämrats. Det handlar om sjuka som är på väg mot ett tillfrisknande. För att kunna nå dit behöver de få vara kvar på sitt arbete trots att de inte orkar jobba 100 procent. Man jobbar en viss tid som en del i rehabiliteringen, men det vill ni sätta stopp för. Ni vill tvinga dem att jobba heltid.

Jag tror att många kommer att bli besvikna när de upptäcker att de ändringar som vi pratar om i dag inte gäller dem och att alliansens nya mänskligare framtoning bara är ett spel för galleriet. Det betyder nästan ingenting.

Herr talman! Låt mig ta några fler exempel på grupper som inte kommer att ha någon glädje av de ändringar som vi pratar om i dag. Det kan gälla personer som har råkat ut för trafikskador eller olycksfall och behöver långa rehabiliteringsperioder. Lika lite som cancersjuka passar de in i alliansens fyrkantiga människosyn.

Det handlar om personer som är psykiskt sjuka i perioder. För att få permanent sjukersättning krävs det att man ska vara sjuk och arbetsoförmögen resten av livet. Det går inte att sia om det för många med psykiska diagnoser.

Bland dem som kommer att utförsäkras nästa år har en majoritet någon psykisk diagnos. De kommer inte att ha någon glädje av det som vi pratar om i dag.

Inte heller personer med fibromyalgi eller utmattningssyndrom kommer att ha glädje av de pytteändringar som regeringen har hittat på. Sjukdomarna räknas inte som allvarliga trots att de sätter ned arbetsförmågan.

En person med reumatism som orkar jobba halvtid kommer fortfarande att tvingas söka jobb på heltid.

Det var bara några exempel som visar på att högerregeringen återigen genomför något ogenomtänkt under stor tidspress.

Herr talman! Om det hade funnits någon som helst lyhördhet hos er i majoriteten skulle ni ha lyssnat på kritikerna och förstås på oss i den rödgröna oppositionen. Jag säger som föregående talare: Backa! Gör om! Tänk nytt! Och gör rätt denna gång!

Jag yrkar bifall till den rödgröna reservationen.
(Applåder)

Anf. 114 GUNVOR G ERICSON (mp):

Herr talman! I onsdags fattade denna kammare beslut om kompletterande regler i sjukförsäkringen. Nu två dagar senare, på fredag eftermid-

dag drygt en vecka före jul, ska vi fatta ytterligare beslut som ska praktiseras från årsskiftet.

Lyssna nu noga! Från och med dag 181 i sjukperioden ska det dessutom om det inte finns särskilda skäl mot det bedömas om den försäkrade kan försörja sig själv genom förvärvsarbete på den reguljära arbetsmarknaden. Så har det stått i lagen.

Nu ska det ändras till att en försäkrads förmåga att efter dag 180 i en sjukperiod försörja sig genom annat förvärvsarbete hos den försäkrades arbetsgivare inte ska beaktas om det finns särskilda skäl mot det eller om det i annat fall kan anses oskäligt. När den försäkrade haft sin arbetsförmåga nedsatt i 365 dagar ska prövningen ske mot hela arbetsmarknaden om det inte kan anses oskäligt.

Vad betyder det i praktiken för 59-åriga Marita Häggström boende utanför Öregrund som har fyra proteser och ständig värk i kroppen? Flera läkare intygar att hon helt saknar arbetsförmåga.

Sedan många år har hon halv sjukpension. I det längsta kämpade hon med att jobba de övriga 50 procenten på äldreboendet Tallparksgården i Öregrund. Men för åtta nio år sedan sade kroppen ifrån. Sedan dess har hon varit sjukskriven på de 50 procent som hon inte har sjukpension. Hon har sökt hel sjukpension men fått avslag av Försäkringskassan enligt regeringens nya hårdare regler som kräver att hon skaffar ett halvtidsjobb från årsskiftet.

Vad betyder det för herr Borg? Det är en annan Borg än den ni tror. Han föll på arbetet och har fått allvarliga kognitiva skador och värkproblematik. Han är en av alla dem vars anhöriga har hört av sig till mig.

Vad betyder det för alla de andra tusentals som vid årsskiftet kastas ut ur sjukförsäkringen? En företagsledare skrev till statsministern och oss ledamöter i utskottet. Han skrev så här:

Jag är vd för ett mindre företag utanför Stockholm. Jag, och som jag förstår många med mig, känner stark oro för det som pågår med utförsäkring av sjuka och svaga ur vårt trygghetssystem. Det gagnar inte mig som företagsledare eller som privatperson.

Jag tror att det är många som upplever det så. Man kan fundera på om de nya regler som vi debatterar i dag kommer att hjälpa.

De borgerliga ledamöterna i utskottet har knåpat ihop det här förslaget till lag för att mildra effekterna av de regler man själv har infört och som man kallar rehabkedjan. Men många är de som har hört av sig och berättat att de inte har fått någon rehab. Hjälp åter – man kan undra.

Lagen styr, och ni borgerliga har länge jobbat för att sänka ersättningarna i sjukförsäkringen. I onsdags när vi diskuterade budget och när vi diskuterade de här kompletterande reglerna citerade jag ur det moderata budgetförslaget från 2003 där det var alldeles tydligt att ni ville sänka ersättningarna till 75 procent och att ni också funderade på om man inte skulle införa diagnosbaserade kriterier.

Men vare sig lagändringarna för ett och ett halvt år sedan eller det som föreslås nu har remitterats till Lagrådet. Den här gången har det inte ens skickats på remiss som vi hörde Veronica Palm och LiseLotte Olsson tala om. Tidsbrist – ja, så kan man tycka, men så kan det bli när man reagerar för sent.

Vi rödgröna försökte få till en remissomgång, men ni från de borgerliga partierna sade nej. Att vi via det minoritetsskydd som finns i riksd-

gens regler kunde träffa tre myndigheter var ändå bra. Försäkringskassan, Diskrimineringsombudsmannen och Socialstyrelsen hade vi möjlighet att träffa. Vid det mötet framfördes att det bör klargöras vad de föreslagna begreppen ”oskäligt” och ”allvarlig sjukdom” innebär för att det ska bli möjligt att tillämpa reglerna.

Socialstyrelsen framhöll att det är möjligt att precisera vad som bör ingå i begreppet ”allvarlig sjukdom”, men man behöver ha lite tid på sig. Man till och med erbjöd sig att hjälpa till att göra det.

Också den mycket korta tiden till förslagets ikraftträdande påtalades, men ändå står vi nu här, fredag eftermiddag, och ska fatta beslut om detta på måndag.

När man frågar hur många det är som kommer att omfattas fick vi svaret på utskottsmötet att det kanske handlar om 1 000–2 000 personer. Det är inte många jämfört med de 15 000 som nu slår i taket och inte längre har rätt till några ytterligare sjukpenningdagar. Visst är det bra att regeringen försöker mildra effekten av sin politik, men risken är stor att det behövs fler panikåtgärder, och tolkningssvårigheterna blir stora vilket också Försäkringskassan och Socialstyrelsen påtalade i utskottet häromdagen.

DO påpekade även att det i lagen skulle kunna lyftas in en hänvisning till diskrimineringslagarna, för de som står allra längst från arbetsmarknaden är ofta de som har funktionsnedsättning. Att skicka ut dem att söka jobb i en lågkonjunktur när arbetslösheten är oerhört hög och tyvärr väntas bli ännu högre är inte bara cyniskt utan också dumt.

De borgerliga skriver också att när det gäller vad som anses oskäligt vill utskottet först framhålla att den restriktivitet som ligger i nuvarande begreppet ”särskilda skäl” inte är avsedd att förändras. ”Inte är avsedd att förändras.” Även med den nya lagändringen ska det behandlas restriktivt. Det borde rimligen betyda att det inte kommer att gälla så många.

Nästa år kommer som sagt tiotusentals personer att utförsäkras ur sjukförsäkringen. Alltför sent har regeringen förstått att åtgärder behöver vidtas. Två tredjedelar av dem som nu utförsäkras är kvinnor, och säg nu inte att det här är den förra regeringens fel! Så fort man belyser detta brukar ni ta upp det. Flera av dem åker ut för att de inte har fått någon rehab och inte har tillräcklig arbetsförmåga för att kunna komma tillbaka.

Till och med Försäkringskassan räknar med att ungefär en tredjedel kommer tillbaka till dem. De kommer inte att hjälpas av de regeländringar som finns i dagens panikåtgärdsbeslut.

Vi i Miljöpartiet tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet yrkar avslag på det här utskottsinitiativet, och jag bifaller den reservation som vi har i utskottet. Vi kan konstatera att också de regler som majoriteten nu föreslår innehåller så många oklarheter att nya situationer med snabba och ogenomtänkta förändringar riskerar att tvingas fram.

Den enda rimliga slutsatsen är att backa, tänka om, tänka nytt, göra om och göra rätt!
(Applåder)

Anf. 115 GUNNAR AXÉN (m):

Herr talman! Vi diskuterar nu hur mötet mellan den allmänna sjukförsäkringen och svårt sjuka ska fungera. Det är en diskussion som jag hade

hoppats skulle kunna föras med en viss eftertanke och värdighet, men oppositionen väljer att i ett högt tonläge fortsätta med torgmötesretoriken i stället för att koncentrera sig på den sakfråga vi har att behandla i dag.

Vi talar om människor som kanske lider svårt, människor som insett att de inte har så lång tid kvar i livet, som förstår att de kommer att tyna bort och oroas över den smärta som deras nära och kära kommer att uppleva.

Vi talar om människor som har drabbats av svåra olyckor, som har förlorat en arm eller ett ben, som har brännskadats och fått sitt utseende vanställt.

Ett av de många möten med svårt sjuka jag har haft var när jag träffade strokedrabbade på Forsa folkhögskola. Samtalen med dem kommer jag aldrig att glömma. Jag träffade människor som hade levt aktiva liv med olika bakgrund, egenskaper och intressen. De var unika individer men med en sak gemensam: De hade i en stroke förlorat förmågan att kommunicera. När jag träffade dem kämpade de för att återvinna förmågor som att tala och röra sig.

Utifrån sina förutsättningar berättade de om sina tidigare liv och hur stroke förändrat dem. Det gick inte att undgå att se frustrationen i deras ögon då talet inte räckte till för att uttrycka och beskriva det de tänkte och så gärna ville ge uttryck för, men som de inte kunde säga.

För min del handlar dagens debatt om dem.

När vi blev uppmärksammade på att svårt sjuka och skadade riskerade att hamna i en situation då deras arbetsförmåga skulle prövas mot hela arbetsmarknaden bestämde vi i alliansen oss för att ta ansvar och agera snabbt, men inte utan eftertänksamhet.

De mest aktuella fallen som har lyfts fram var i en debattartikel häromdagen och rörde svårt cancersjuka. Vår tanke med lagstiftningen var aldrig att svårt cancersjuka skulle omfattas av en arbetsförmågebedömning mot hela arbetsmarknaden.

Häromdagen meddelade också Försäkringskassan att inget i deras statistik tyder på en hårdare bedömning av cancersjukas rätt till sjukpeng i dag jämfört med de gamla reglerna, något som helt säger emot de påståenden som har framförts i debatten de senaste dagarna. Det är en debatt som har varit upptrissad till en nivå som har varit olycklig och som sannolikt oroar många sköra människor i utsatta situationer helt i onödan.

Trots Försäkringskassans besked om att cancersjuka inte prövas hårdare med de nya reglerna jämfört med tidigare regler tycker vi att det är viktigt att kunna garantera att allvarligt sjuka och skadade inte ska behöva lämna ett arbete de har för att söka efter ett nytt lämpligt arbete på arbetsmarknaden. Därför har vi i alliansen bestämt oss för att förtydliga regelverket så att vi är säkra på att tillämpningen blir sådan vi har tänkt från första början.

Vi tar ansvar för att regelverket fungerar och tillämpas på det sätt som har varit avsikten. När vi nu ser att det finns tveksamheter kring hur allvarligt sjuka ska bedömas utifrån regelverket tar vi ansvar och förtydligar.

Vi har också agerat med beslutsamhet och snabbhet för att inte låta det dra ut på tiden mer än nödvändigt. Oroade människor ska inte behöva vänta längre än nödvändigt för att få besked om vad som gäller.

Innan jag går in på vilka förtydliganden som vi föreslår vill jag bara, utan att söka konfrontation med oppositionen, notera att det ibland låter som att justeringar av lagen efter en större reform aldrig har skett tidigare. Varje större reform skulle ha varit perfekt och aldrig ha behövt justeras eller förtydligas, åtminstone inte under den tidigare regeringen. Men så är inte fallet. Låt mig som exempel ta bara en mindre reform som den förra regeringen genomförde.

Den 1 januari införde man till exempel en ersättning till svårt sjuka barn. Under hösten samma år visade det sig att cancersjuka barn inte kom att omfattas av det här regelverket. Det blev för restriktivt. Den 1 juli 2006 rättade man till detta och gjorde regelverket vidare, så att det blev som man hade tänkt sig från första början, ett och ett halvt år efter att reformen trädde i kraft.

Jag tror att vi som lagstiftare ska ha en viss ödmjukhet. Det är inte lätt att stifta lag så att det alltid blir precis som det var tänkt från första början. Vi tar ansvar och agerar snabbt för att förtydliga för att försäkra oss om att det blir som vi har tänkt.

För att enkelt och tydligt uttrycka vad det är som tydliggörs med de förtydliganden och regelförändringar som vi föreslår i dag vill jag räkna upp följande.

Arbetsförmågan hos personer med en allvarlig sjukdom som kan förväntas leda till en successivt minskande arbetsförmåga ska inte behöva prövas mot hela arbetsmarknaden.

Arbetsförmågan hos personer med allvarliga sjukdomar som går i skov, där arbetsförmågan varierar över tiden, ska inte prövas mot hela arbetsmarknaden.

Arbetsförmågan hos personer som har haft allvarliga sjukdomar och som deltar i rehabilitering eller förebyggande behandling för att undvika allvarliga sjukdomar ska inte prövas mot hela arbetsmarknaden.

Vad gäller personer som drabbats av allvarliga sjukdomar eller olyckor som kräver en mycket lång rehabiliteringstid ska deras arbetsförmåga inte heller prövas mot hela arbetsmarknaden så länge rehabiliteringen följer en godkänd plan.

Slutligen har vi föreslagit ett tydliggörande av rätten till fortsatt sjukpenning på 80 procents ersättningsnivå under obegränsad tid som ska gälla för dem med allvarliga sjukdomar.

Till detta kan jag tillägga att majoriteten också klargjort i betänkandet att vi förutsätter att regeringen noga följer tillämpningen av lagen och återkommer till riksdagen vid behov.

Jag hade hoppats att vi skulle kunna föra en sansad diskussion om hur de här utsatta människorna, de här skyddsvärda grupperna av människor skulle kunna behandlas på ett värdigt sätt inom ramen för sjukförsäkringen. Tyvärr har oppositionspartierna yrkat på att förslagen till förtydligande av lagen ska avslås och i stället valt att utnyttja tillfället och den här debatten till att upprepa de yviga argument som vi har hört i många tidigare debatter om sjukförsäkringen. Jag beklagar det. Jag beklagar att vänsterpartierna inte ser de här människorna och vill diskutera hur vi bemöter dem på ett värdigt sätt. I stället har man valt torgmötesretorik och argumenterar mot sjukförsäkringsreformen som helhet.

Låt mig därför avslutningsvis bemöta oppositionen i allmänhet och Socialdemokraterna i synnerhet på det sätt som de har valt att föra den här debatten.

Sjukförsäkringsreformen syftar till att bryta de långa passiva sjukskrivningar som tidigare bara ledde fram till förtidspension och utanförskap, ett utanförskap som i sig ledde till förlorat självförtroende, depressioner och andra följsjukdomar, missbruk, ökad ohälsa och ett förkortat liv. Vi vill hjälpa sjuka tillbaka till arbetsliv och gemenskap.

Oppositionen saknar ett gemensamt alternativ, och Socialdemokraterna säger sig vilja riva upp hela sjukförsäkringsreformen. Man säger att man vill avskaffa rehabiliteringskedjan. Man säger sig vilja stoppa det som de kallar för utförsäkring. Ibland tar de till uttryck som är grövre än så och som inte kan vara ämnade till annat än att oro och skrämman människor. De låter påskina att de vill riva upp hela sjukförsäkringsreformen.

Låt mig då tydligt påpeka att det inte finns en enda krona i Socialdemokraternas budgetförslag som finansierar något sådant, inte för 2010, inte för 2011 och inte för 2012. Noll och intet finns det i Socialdemokraternas budget för att finansiera det man påstår sig vilja göra.

Jag utgår från att Thomas Östros står bakom det budgetalternativ han har presenterat. Jag har hört vad Veronica Palm säger sig vilja göra. Det går inte ihop. Det finns två alternativa förklaringar till denna diskrepans. Antingen har Veronica Palm inte läst den socialdemokratiska budgeten eller också vet Thomas Östros inte hur man skriver en budget.

Jag är beredd att sätta mig ned med Thomas Östros för att visa vilka siffror som ska stå på vilken plats i Socialdemokraternas budgetalternativ för att Veronica Palms utfästelser ska kunna infrias och finansieras. Och jag är beredd att sätta mig ned med Veronica Palm för att tolka Thomas Östros budget. Välj själva! Väl bekomme! Jag står till ert förfogande. Om någon journalist vill vara närvarande är han eller hon också välkommen.

Slutligen, för att återgå till vad den här debatten borde handla om: Vi förtydligar nu i lagstiftningen att allvarligt sjuka med en avtagande arbetsförmåga, en arbetsförmåga som varierar, personer som deltar i rehabilitering eller förebyggande behandling mot en allvarlig sjukdom eller personer med allvarliga sjukdomar och funktionsnedsättningar i behov av en lång rehabilitering inte ska pröva sin arbetsförmåga mot hela arbetsmarknaden. Och vi förtydligar att allvarligt sjuka ska ha rätt till fortsatt sjukpenning under obegränsad tid.

Jag yrkar därmed bifall till förslagen i betänkandet och vill slutligen framföra ett varmt tack till utskottskansliet för ett väl utfört arbete, inte bara med det här betänkandet utan givetvis under hela hösten. En god jul till er!

I detta anförande instämde Mikael Cederbratt, Lars-Arne Staxäng, Marianne Watz (alla m), Solveig Zander (c) samt Ulf Nilsson (fp).

Anf. 116 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag inte tycker att det är något fel med torgmötesretorik. Det är på torg och gator som det finns vanligt folk. Dem träffar vi och pratar med. Men det kanske inte är där

som Axén och kompani brukar befinna sig och därför har ni ingen kontakt med vanligt folk. Jag tänker fortsätta att prata med folk på torg och säga vad jag tycker. Sedan får du kalla det för vad du vill.

Det är inte debatten och det vi säger som oroar och vi oroar inte i onödan. Vi talar om vad som kommer att hända, och vi sade det för ett och ett halvt år sedan. Sedan har vi fått höra att vi oroar folk i onödan. Det är egentligen vårt fel att folk mår illa.

Det är ju inte det som det handlar om. Det handlar om att det är Axéns och hans vänners politik som gör att folk får illa. Folk oroas av den politik ni för, därför att de ser vad det betyder. Det betyder att jag kan bli utan ersättning. Jag hamnar utanför försäkringen. Jag kan få leva på socialbidrag, om jag nu kan få det, eller också får jag leva på noll kronor. Ni har infört en karens på 87 dagar. Jag har ännu inte fått svar från någon av dina vänner: Vad ska den personen leva på? Säg inte att det är vi som oroar! Det är ni och er politik som oroar sjuka människor.

Sedan hade jag egentligen en fråga, min ursprungliga. Jag är lite nyfiken på vad det var som fick Gunnar Axén att ändra sig när cancerläkarna slog larm i förra veckan. Då tänkte jag att vi som lyssnar, vi här och kanske andra som lyssnar, kanske kan få något tips om hur man ska bära sig åt för att få till stånd en förbättrad sjukförsäkring. Vad ska man göra för att få Axén att lyssna?

Anf. 117 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Herr talman! Vad ska man göra för att få till stånd en bättre sjukförsäkring? Det kan knappast vara att gå tillbaka till det som gällde förut. Åtminstone LiseLotte Olssons koalitionsvän Veronica Palm tycker inte att det var en så väl fungerande sjukförsäkring som vi hade förut. Det har vi ju hört tidigare. Vi måste ha en sjukförsäkring som bidrar till att återupprätta arbetslinjen och få bort de långa, passiva sjukskrivningar som bara leder fram till ett utanförskap.

LiseLotte Olsson säger att hon inte oroar någon med sin retorik, men det är just vad hon gör. Inte med ett enda ord nämnde LiseLotte Olsson i sin replik att de personer som vid årsskiftet eller längre fram har förbrukat sina sjukpenningdagar eller vars tidsbegränsade sjukersättning löper ut omförsäkras till aktivitetsstödet.

Tvärtom målar LiseLotte Olsson upp en bild av allt hemskt som kan hända. Låt mig påminna om den kvinna som jag nämnde som det skrevs om häromdagen i Svenska Dagbladet. Hon såg det här som en möjlighet till ett nytt liv för att komma tillbaka till arbetsgemenskap och arbetsliv. Det ska ske med hjälp av den arbetslivsinriktade rehabilitering hon nu kommer att bli erbjuden.

Anf. 118 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Herr talman! Jag ska säga det återigen, och jag säger det varje gång jag står här i talarstolen: Jag vill inte ha den sjukförsäkring vi hade tidigare. Den var inte bra. Det fanns brister i den. Vi kommer inte att gå tillbaka till att ha det på det sättet.

Gunnar Axén tar upp den här kvinnan. Det är en person som tycker att det här är bra. Jag tror säkert att hon finns. Det går absolut att hitta personer som tycker att det här är bra. Men om du har läst om en person kan jag säga att jag satt här i riksdagen i onsdags och pratade med unge-

fär 25 personer. De var förtvivlade, oroliga och rädda för vad som ska hända. Det är människor som har varit sjuka en längre tid. Det var de som är på gång att bli utförsäkrade, det var de som redan var utförsäkrade och det var människor som lever i det försäkringslösa tillstånd ni har skapat.

Vi kan nog hitta exempel på båda sidor.

Jag är hundraprocentigt övertygad om att jag kan hitta fler exempel som står på min sida, tycker som jag och min beskrivning av verkligheten, än Gunnar Axén kan hitta som står på hans sida.

Jag nämner inte ett ord om det som kan vara positivt. Det gör ni själva, och det behöver inte jag babbla om. Men jag har inte fått svar än om vad som händer med den person som tvingas leva utan ersättning 87 dagar på grund av den karens ni har infört. Vad ska den personen leva av? Tänk om jag och de som det här gäller kunde få svar. Har Gunnar Axén något svar?

Anf. 119 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Herr talman! LiseLotte Olsson säger att hon inte vill ha tillbaka den gamla sjukförsäkringen, och hon vill inte ha den nya sjukförsäkringen. Det vore intressant om oppositionen kunde presentera någon form av eget gemensamt alternativ. Det finns inte. Det har vi efterlyst tidigare, och det vore verkligen intressant att få ta del av. Det spretar mycket inom oppositionen vad gäller vad man vill göra.

Socialdemokraterna säger att man ska riva upp hela reformen, trots att man inte har några pengar till det i budgeten, och Miljöpartiet och Vänsterpartiet har vissa idéer om vad man vill göra, men det finns inte något gemensamt alternativ.

Jag är inte förvånad över att människor är oroade efter att ha talat med LiseLotte Olsson. Jag förstår att människor oroar sig, men jag har också träffat många människor som säger, precis som Pia Lundgren i Svenska Dagbladet i förrgår, att det här är en ny möjlighet att komma vidare i livet, att komma tillbaka till arbetsgemenskapen.

Jag vill påminna om att tidigare för den som fick sin sjukpenning in-
dragen fanns det inget stöd alls. Nu erbjuder vi arbetslivsinriktad rehabilitering så att man kan komma tillbaka till arbetsmarknaden. Tidigare fick man stå där själv och klara sig så gott man kunde på egen hand. Nu har vi infört en arbetslivsinriktad rehabilitering som aldrig har funnits tidigare för att ge ett stöd till dem som har varit långtidssjuka att komma tillbaka till arbetslivet.

Anf. 120 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Jag förstår att Gunnar Axén har svårt att se den gemensamma rödgröna politiken för en bättre sjukförsäkring med tanke på hur Gunnar Axén läser den socialdemokratiska budgeten. Jag tänker inte sänka mig till att diskutera huruvida Gunnar Axén har lässvårigheter eller har svårt att förstå. Det tycker jag att vi kan ta vid ett annat tillfälle. Men det här blir lite fånigt, och sanning är ett underskattat vapen i den politiska diskussionen.

Nu är det inte därför jag är här. Jag är här för att jag tyckte att det började rätt bra. Gunnar Axén hade ett nedtonat inlägg innan han kom in på att prata om vad oppositionen tycker. Han tonade verkligen ned det som

var majoritetens politik. Det kanske beror på att det är en nedtonad politik. Det är lite. Det förslag som finns här är i bästa fall en tummetott. Om han hade brytt sig om att läsa remissvaren för ett och ett halvt år sedan hade vi sluppit alla de problem som han nu slår sig för bröstet för.

Jag har fyra konkreta frågor till Gunnar Axén som han har två minuter på sig att svara på.

1. Hur många människor berörs av de förändringar ni föreslår i kammaren?
2. Hur kommer Moderaterna – majoriteten – att hantera bristerna i rätts-säkerhet som Försäkringskassan har pekat på?
3. På vilket sätt säkerställer ni i majoriteten att Försäkringskassan får de resurser man behöver för att genomföra förändringarna i praktiken som ska börja gälla om tre veckor?
4. Vi stiftar lag i dag. För en vecka sedan hade du en presskonferens när du startade detta. Sedan har du ägnat helgen och veckan åt att skriva lag. Du måste ha tänkt på detta. Vad är skillnaden mellan allvarlig och mycket allvarlig i lagförändringarna som läggs fram?

Det här var fyra konkreta frågor.

Anf. 121 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Herr talman! Veronica Palm slutade egentligen där jag skulle ha velat börja diskussionen. Ett bärande drag i hela Veronica Palms retorik är att hela sjukförsäkringsreformen ska rivas upp, när vi nu diskuterar några viktiga förtydliganden för allvarligt sjuka människor i lagstiftningen. Veronica Palm inledde med att förklara att sjukförsäkringsreformen ska rivas upp, göras om och så vidare. Veronica Palm har återigen påstått att människor kastas ut ur sjukförsäkringen.

Om man påstår att man vill riva upp hela sjukförsäkringsreformen, om man påstår att man inte vill att några ska kastas ut ur sjukförsäkringen, som det sägs i den socialdemokratiska retoriken, skulle jag vilja veta var någonstans i den socialdemokratiska budgeten det finns en enda krona avsatt för att infria de löften som Veronica Palm utfäster. Det blir helt orimligt om vi ska föra en debatt där man kan påstå precis vad som helst, och sedan har man ingen täckning för det.

Här har jag Socialdemokraternas budget. Det är den version som är inlämnad till riksdagen och inte den censurerade version som journalister har fått och som finns på Socialdemokraternas hemsida. Här kan man se på s. 97 under rubriken ”Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp” att det inte finns en krona. Det är inte en krona 2010, inte en krona 2011 och inte en krona 2012 för att finansiera det som Veronica Palm påstår sig vilja göra.

Jag lovar att jag ska svara på alla Veronica Palms frågor den dag som Veronica Palm har talat om för mig var man finansierar de löften om att riva upp sjukförsäkringsreformen som Veronica Palm utfärdar.

Anf. 122 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Jag blir lite mållös! Det är självklart att jag har läst budgeten. Jag förutsätter att du också har gjort det. Jag läser regeringens

budget, och jag förutsätter att du också har gjort det. Det här blir rent patetiskt. Tror du att en företrädare för det socialdemokratiska partiet skulle vifta bort sanningar och siffror? Det är grunden i förutsättningarna för att driva politik, för att gå vidare i politik. Jag blir riktigt djupt upprörd. Det är tveksamt om man över huvud taget får göra så här. Det får vi titta på efteråt med talmannen.

När det gäller den diskussion vi har i dag ställde jag fyra frågor. Vi lagstiftar här. Gunnar Axén har skrivit på en lag under en veckas tid. Jag förutsätter att Gunnar Axén kan lagen. Det är inte så ofta som Moderaterna här i kammaren får skriva lag. Det brukar vara regeringen som gör det. Nu när Gunnar Axén har haft möjlighet att själv skriva har jag ställt fyra konkreta frågor. Hur många människor berörs? Hur garanterar ni rättssäkerheten? Hur säkerställer ni att Försäkringskassan får de resurser som gör att de kan hantera detta? Vad är skillnaden mellan allvarlig och mycket allvarlig? Det är fyra konkreta frågor.

Om Gunnar Axén vill diskutera det ärende vi behandlar i kammaren i dag vore det smakfullt om han svarade på frågorna.

Om det är så att Gunnar Axén vill diskutera socialdemokratisk politik gör jag gärna det. Jag hoppas att om ett år stå här i kammaren och ha lagt en budgetproposition där vi inför en sjukförsäkring som inte kastar ut sjuka människor, där den som är sjuk och inte kan arbeta har rätt till sjukpenning och aktivt stöd tillbaka till arbete. Då hoppas jag att Gunnar Axén fortsätter att lägga tomma budgetar där man kastar ut människor.

Sanningen är ju, Gunnar, att om man tittar på regeringens budget är skälet till att det inte finns några pengar till att göra de här förändringarna på riktigt, så att de skulle omfatta fler människor, att ni har använt 100 miljarder kronor av de gemensamma resurserna för att sänka skatter, mest för dem som tjänar mest. Och vi har en arbetslöshet som stiger, där 100 000 människor bara i år har förlorat jobbet. Det gör att ni inte har råd att värna sjuka.

(Applåder)

Anf. 123 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Herr talman! Hur var det nu: Om argumenten tryter, höj rösten.

Tänk vad lätt det hade varit för Veronica Palm i dag, Ronny Olander i förgår eller Veronica Palm i förgår att bara svara på min fråga: Var står det i Socialdemokraternas budget? Det finns inga pengar att peka på eller visa. På s. 97 vill jag se: Var finns pengarna för att infria de löften om att riva upp sjukförsäkringsreformen som Veronica Palm utfärdar? Dag efter dag efter dag säger Veronica Palm: Vi vill riva upp reformen. Vi vill stoppa utförsäkringen av de sjuka. Det sägs varenda dag från Veronica Palm och Socialdemokraternas håll. Och det finns inte en enda krona för att finansiera detta.

Det är inte hållbart. Det är inte trovärdigt. Kom igen när ni har finansierat era förslag! Då kan ni också lansera dem.

Anf. 124 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att konstatera att Gunnar Axén är lika färgblind i dag som i onsdags. Jag vet att det för en färgblind är svårt att skilja mellan grönt och rött. Men Miljöpartiet är fortfarande ett grönt parti, och vi kommer så att förbli.

När vi i dag diskuterar de här förslagen är det ändå bra att det fanns en viss ödmjukhet i början. Men jag tycker att det är väldigt tråkigt att Gunnar Axén väljer att gå i polemik och diskutera Socialdemokraternas budgetförslag i stället för att svara på Veronica Palms frågor. Jag tycker att det är en tråkig debattstil.

(Applåder)

Jag kan tycka att det är klädsamt att man erkänner att det blev fel, men tyvärr beklagar jag att ni inte har lyssnat tidigare. Jag tycker att det är väldigt tråkigt att man nu kommer med ett sådant här hafsigt och slafsigt genomtänkt förslag som snabbt ska drivas igenom. Det är möjligt att det hjälper några enstaka.

Jag skulle också vilja ställa några konkreta frågor. Det handlar om de svårt sjuka som har psykiatriska diagnoser. De nämns inte alls i de här texterna. Anser ni att det bara ska gälla kroppsligt sjuka att slippa provas mot hela arbetsmarknaden efter 180 dagar?

Inte heller nämns njursjuka. Visserligen står det ”andra sjukdomstillstånd”, men vad betyder det?

Anf. 125 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Herr talman! Jag vet att Miljöpartiet är ett grönt parti. Men det är också ett vänsterparti numera, om än inte rött.

Eftersom Gunvor G Ericson tog upp Socialdemokraternas budgetförslag: Anledningen till att jag vill diskutera det är att jag tycker att man innan man utfärdar omfattande löften ska ha tacksägelse för dem. Jag kommer att återkomma till det till dess jag får svar på min enkla lilla fråga.

Jag ska givetvis svara på Gunvor G Ericsons fråga om detta också gäller svårt psykiskt sjuka. Vi skriver inte en lång rad diagnoser, utan vi använder begreppet ”allvarlig sjukdom”. Sjuk kan man givetvis vara både fysiskt och psykiskt. Vi försöker beskriva hur vi ser på begreppet ”allvarlig sjukdom”, och det kommer att ankomma på Försäkringskassan att utifrån vad som står i lagen och i förarbetena tolka det hela med stöd av Socialstyrelsen.

Anf. 126 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Det är det som blir det komplicerade. Det är helt riktigt att man i lagtexten beskriver det som att ta bort ”mycket” och skriva ”allvarlig sjukdom”. Man inför också det nya begreppet ”oskäligt”. När man går tillbaka till förarbetena tittar man ju på vad som står i betänkandet, eftersom det i detta fall inte finns några som helst andra förarbeten. Det är den text som vi har i betänkandet, och möjligtvis den text som vi lämnade på utskottsbordet, men som var er text, inför betänkandearbetet. I den texten finns det några sjukdomstillstånd som ni räknar upp som exempel. Jag tycker att det är väldigt tråkigt att ni då inte ens väljer några psykiatriska diagnoser för att visa att de också finns med i er tankevärld. Men det är bra att Gunnar Axén ändå erkänner att det kan finnas den sortens personer som också kan omfattas.

Jag tycker ändå att det hade varit klädsamt om man hade satt sig ned och diskuterat igenom ordentligt: Hur ska vi utforma lagen så att människor inte drabbas onödigt hårt?

Det är samma sak med de njursjuka. Eftersom det i lagen förut har stått som ett exempel ”de som väntar på transplantation” har det inneburit att den njursjuka som är så sjuk att han inte kan transplanteras inte omfattas av lagen. Det är väldigt olyckligt. Det är bara ytterligare ett exempel på hur alla dessa uppräknings kan slå fel.

Jag skulle då vilja fråga: På vilket sätt kan ni garantera att de här ändringarna också ska kunna komma allvarligt njursjuka och allvarligt psykiatriskt sjuka till del?

Anf. 127 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Herr talman! Jag tror att vi behöver en viss ödmjukhet när det gäller lagen och hur den utformas för att den i slutänden ska få det resultat som vi har tänkt oss. Därför har vi klargjort att vi förutsätter att regeringen fortsätter att nära följa hur lagen kommer att tillämpas.

Jag hoppas att vi med dessa förtydliganden har fångat upp de stora grupper som vi har pratat om, de allvarligt sjuka. Jag tror inte på att vi ska göra listor på diagnoser, att det ska vara en diagnosbaserad sjukförsäkring. Vi har valt att nämna några enkla exempel i detta sammanhang. Vad vi har baserat det hela på är att det aldrig ska vara oskäligt, precis som Gunvor G Ericson säger, att göra en arbetsförmågebedömning mot hela arbetsmarknaden för personer som är allvarligt sjuka. Jag vill upprepa vad jag sade i min förra replik: Sjuk kan man givetvis vara både fysiskt och psykiskt.

Anf. 128 SOLVEIG ZANDER (c):

Herr talman! De ändringar i socialförsäkringslagstiftningen som vi nu avser att göra tydligare ska visa på att riktigt sjuka personer inte längre ska behöva känna sig oroliga, utan de ska ges en möjlighet att må bättre och att komma tillbaka till arbetsmarknaden även om det kommer att ta tid. Exakt hur det står formulerat i betänkandet har Gunnar Axén med all önskvärd tydlighet alldeles nyss redogjort för.

Jag måste vända mig till LiseLotte Olsson i Vänsterpartiet som säger att det inte kommer att gälla skadade i trafikolyckor. Då vill jag citera vad det står i betänkandet: ”I samband med olyckor ...” Olyckor i detta sammanhang kan givetvis också inkludera trafikolyckor. Vidare står det, utifrån dessa olyckor: ”Rehabilitering kan ta lång tid i anspråk.”

Jag undrar givetvis varför LiseLotte Olsson inte på något sätt kan förknippa detta med trafikolyckor, som gör att man behöver en gradvis återhämtning för att återfå arbetsförmågan.

Riktigt sjuka personer, sade jag, skulle inte behöva känna sig oroliga. Det innebär, herr talman, att personer som har arbetsförmåga och som har möjligheter att återgå till ett arbete ska få den chansen. De ska ges den möjligheten. Därmed vet man vilka spelregler som gäller för att vi ska kunna känna trygghet i välfärdssystemet.

Det här var inte möjligt tidigare. Nuvarande oppositionen, Socialdemokraterna och vänsterkartellen, drog alla över en kam. Hade man väl fått ett sjukintyg ansågs det att den bästa behandlingen var att stanna hemma. Vi vet att det är fel. Det ger biverkningar i form av koncentrationssvårigheter, sömnbesvär, nedstämdhet med mera. Vi vill ändra på det, för vi anser att människor är värda att vi ändrar på det. Varje enskild

människa i detta avlång land ska ges en chans att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Det är viktigt, och det är det den här reformen innebär.

När den socialdemokratiska regeringen och vänsterkartellen i sitt fullskalighetsprojekt lyckades som bäst var det 300 000 personer som var sjukskrivna. I dag är det 100 000. Det är skillnad. Vi vill ta till vara det friska och möjliggöra för människor att komma tillbaka till ett arbete, att få gemenskap, social samvaro, en bättre ekonomi och känna sig delaktiga. Vi vet allihop att ju fler som jobbar desto mer pengar får vi till välfärden, till de trygghetssystem som hjälper oss när vi blir gamla, när vi är sjuka, när vi är små eller går i skolan. Då behöver man också jobba.

Det vill inte ni från vänsterkartellen. Ni säger i er reservation att er politik innebär att de dogmatiska tidsgränserna och utförsäkringen ska upphöra. Det om något är väl att gå tillbaka till det som innebar att 300 000 personer var sjukskrivna. Veronica Palm säger: Backa tillbaka, gör om och gör rätt. Jag vet att människor inte vill backa tillbaka till det. Det är inte människovärdigt att 140 personer per dag ska behöva gå i förtidspension. I dag är det hälften. Det gör skillnad. Det visar att människor kan få ett bättre liv.

Socialdemokraterna och vänsterkartellen skrämmer människor, det hävdar jag fortfarande. För att inte alltid ta Uppsala län, mitt eget län, som exempel kan jag återge vad som stod i Laholms Tidning häromdagen. Där säger man att 16 personer kommer att bli omförsäkrade den 1 januari. Försäkringskassan har förberett sig på det här. Man trodde ett tag att det skulle vara betydligt fler. Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen har jobbat tillsammans med personer som skulle kunna bli aktuella att få en omförsäkring och aktuella i introduktionsprogrammet hos Arbetsförmedlingen. Man har försökt hitta personliga lösningar.

De lösningarna och det arbetssättet är, enligt vad som stod i tidningen och uttalades av en försäkringstjänsteman, i linje med riktlinjer från riksdagen. Jag tror inte att det är den enda försäkringskassan och arbetsförmedlingen i landet som har tagit del av de riktlinjer som vi har tagit fram.

Nu säger man att det är personer som oroligt hör av sig. Vad beror det på? Det är alltså fler än de 16 personer som nu är aktuella som hör av sig. Ja, inte är det utifrån de fakta som vi i alliansen förmedlar. Nej, det finns andra i den här kammaren som skrämmer människor. Berörda personer, säger man vidare, har fått information hela tiden. Det har ordnats möten där man har diskuterat och informerat. Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen har träffat arbetsgivare och fackliga organisationer för att diskutera vilka möjligheter som finns.

Gunvor G Ericson från Miljöpartiet säger att man inte kan skicka ut personer nu när det är så hög arbetslöshet. Vill Gunvor G Ericson med andra ord att vi ska använda sjukförsäkringslagstiftningen för att lösa arbetslösheten? Det vill inte vi från alliansen, det kan jag lugnt säga.

I andra sammanhang säger man från vänsterkartellen att vi ska satsa nu när det är lågkonjunktur så att människor när arbetena kommer tillbaka är beredda. Vi vet att långkonjunkturen kommer att avtrappa fortare än vad man har trott tidigare. Då kommer de människor som nu ska ingå i introduktionsprogrammet att vara klara att ta ett jobb.

Med det, herr talman, vill jag förmedla att man inte ska tro på de negativa förskräckliga scenarier som vänsterkartellen målar upp. Jag anser

inte att det är trovärdigt. Man kan inte se att rehabiliteringskedjan är mänsklig. Den hjälper människor, inte stjälp.

De förändringar som vi har gjort går ut på att se människan. Självklart sker det inte utan att vi under ärendets gång måste förtydliga det vi menar, vilket vi nu gör. Vi tydliggör det som har varit oklart. Det är min skyldighet som riksdagsledamot att göra det så fort det är möjligt för att undvika problem och att människor hamnar i kläm. Den enskilda människan, den sjuka, ska inte hamna i kläm.

Nej, mina vänner, det här handlar om en annan politik, en politik som ser till det friska. Med det, herr talman, vill jag tillstyrka förslaget i betänkandet och avstyrka reservationen.

I detta anförande instämde Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m), Ulf Nilsson (fp) samt Lars Gustafsson (kd).

Anf. 129 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att be kammaren, inte någon ledamot utan kammaren, den lagstiftande församlingen, om ursäkt för att jag blev upprörd förut.

Jag tycker att sanningen är ett underskattat vapen. Därför har jag ägnat mig en liten stund åt att läsa det till riksdagen inlämnade socialdemokratiska förslaget till budgeten. Innan jag kommer till mina frågor till Solveig Zander ska jag läsa ur förslaget angående ersättningar inom utgiftsområde 10.1:1, om ersättning utan stupstock i sjukpenningen: År 2010 avsätter Socialdemokraterna i sin skuggbudget, som dess värre inte blir verklighet, 2,3 miljarder. Till detta kommer en rehabiliteringsmiljard, satsningar på arbetsmiljö och 10 000 extra lönebidrag.

Jag letar efter de där kolumnerna där det står noll. Jag hittar dem inte, så vi behöver nog ta det samtalet, Gunnar, så att du får visa mig var de finns någonstans. Men det blir en annan gång. De 2,3 miljarderna och de övriga satsningarna finns.

Jag vill ställa frågor till Solveig Zander, och jag vill då ställa samma frågor som jag ställde till Gunnar Axén och inte fick svar på. Jag förutsätter att om man tar på sig ansvaret att skriva lag i riksdagens kammare – man håller presskonferens och skriver en vecka senare lag – har man verkligen borrar i det här. Nu visar i och för sig Försäkringskassan att man inte har gjort det. Det hindras från att träffa remissinstanser. Då är det enda verktyg vi har kvar att förutsätta att högermajoriteten i den här kammaren har kontroll på vad de gör, och det är bara ett sätt för mig som lagstiftare att säkerställa kontrollmakten i riksdagen.

1. Hur många människor berörs av det här förslaget?
2. Hur hanterar ni bristerna i rättssäkerheten?
3. På vilket sätt säkerställer ni att Försäkringskassan får de resurser de behöver för att kunna genomföra förändringarna som ska träda i kraft den 1 januari?
4. Vad är skillnaden rent juridiskt mellan allvarlig och mycket allvarlig sjukdom?

Anf. 130 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Herr talman! Innan jag svarar på frågorna måste jag säga att jag tycker att det var sjyst av Veronica Palm att be om ursäkt. Det hedrar dig, måste jag i ärlighetens namn säga. Det var bra gjort.

Självklart ska jag svara på frågorna. När Karin Laan läste upp vilka myndigheter vi var skyldiga att höra, vilket vi också gjorde, motsatte vi oss väl inte på något sätt att de skulle bjudas in. Däremot tyckte vi inte från allianspartiernas sida att det var angeläget och inte heller bra för reformen om vi hörde alla de instanser som ni tyckte att vi skulle höra. Det hade ju inneburit att vi hade fått dra ut på tiden för reformens laga-kraftvinnande. Eftersom vi nu så tydligt och klart har sagt att det är vår skyldighet att så fort som möjligt rätta till det här har vi mycket noggrant hört de tre remissinstanserna.

Om jag nu ska svara på Veronica Palms frågor börjar jag med den som jag skrev ned med största bokstäver, nämligen resurser till Försäkringskassan. Som Veronica Palm känner till, herr talman, har vi under de här tre åren skjutit till pengar under årens gång, inte bara en gång när det har varit budgettilldelning, för vi har sett att det har behövts. Vad jag förstått är inte vår avsikt att inte skjuta till pengar om det blir nödvändigt igen.

Anf. 131 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Det var ett lite konstigt svar.

Jag vill bara tydliggöra för kammaren, så att det inte råder några tveksamheter, att inget av oppositionspartierna någonsin har haft en tanke på att dra ut på processen. Det vi har sagt är att det inte räcker att höra tre remissinstanser och att vi därför är beredda att när som helst på dygnet träffa remissinstanser. Svaret från majoriteten var då: Det kan ni göra själva om ni vill. Vi tänker inte göra det.

Skälet till att Försäkringskassans generaldirektör fick möjlighet att träffa utskottet var att vi begärde ett extra sammanträde och att ni inte hade möjlighet att rösta ned det. Det är ett minoritetsskydd som finns i den demokrati som vi lever i. Det är jag väldigt glad för. Och vi har aldrig haft ambitionen att låta det dra ut på tiden.

När det gäller frågorna om Försäkringskassans anslag svarade Solveig Zander att man med jämna mellanrum i tilläggsbudgetar har lagt på extra anslag, och det är helt sant. Det är så som den här regeringen har hanterat Försäkringskassans budget. Man har kraftigt skurit ned på förvaltningsanslagen och har sedan gjort tilläggsanslag. Tre tilläggsanslag per år har inte varit ovanligt. Men nivån har ändå inte kommit upp till den som var innan man skar ned i förvaltningsanslagen. Man har lekt jojo med Försäkringskassans budget, och det har inte på något sätt gjort det lättare för Försäkringskassan att planera sitt arbete.

Dessutom har man genomfört en massa extra reformer: en tandvårdsreform som inte ger bättre tandvård, en jämställdhetsreform som inte ger bättre jämställdhet, ett vårdnadsbidrag som låser in kvinnor i hemmen och en sjukförsäkringsreform som inte ger ersättning till den som är sjuk. Så det är klart att det är lite tufft på Försäkringskassan.

När man nu stiftar och skriver en lag tre veckor innan den ska träda i kraft, panikartat än en gång, tycker jag inte att det är orimligt att fråga: Kommer man att säkerställa att Försäkringskassan klarar av det här och

har tillräckligt med resurser? Vad är den juridiska skillnaden mellan allvarligt sjuk och mycket allvarligt sjuk? Hur hanterar man bristerna i rättssäkerhet? Och hur många människor berörs av förändringarna?

Anf. 132 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Herr talman! Alliansregeringen har lyssnat på vad myndigheten själv, Försäkringskassan, har äskat om att få i bidrag, och det har de fått. Och de har byggt sina antaganden på – och jag misstror inte myndigheten i det sammanhanget – att deras åtgärder, omorganisation etcetera, skulle innebära att de behövde mindre pengar. Det visade sig för dem och för oss alla att omorganisationen har tagit mycket längre tid och inneburit kostnader som de inte trodde skulle uppkomma. Det är när de har slagit larm om det som vi har tillskjutit pengar.

Det är inte så att vi har dragit in några pengar som de själva har sagt att de skulle vilja ha. Tvärtom var det så att när de begärde att få pengar fick de dessutom mer än de begärde. Enligt Försäkringskassans ordförande, som jag förmodar är en av Veronica Palms partikamrater, hade han aldrig tidigare varit med om att de fått mer pengar än de hade äskat om. Och han har ju haft hand om pengar på andra ställen än på Försäkringskassan.

Dessutom vet vi att IT-verksamheten på Försäkringskassan har kostat oerhört mycket pengar och varit ett problem för Försäkringskassan. Och det är ingenting som kan tillskrivas alliansregeringen.

Anf. 133 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Solveig Zander glömde i sitt anförande orden tänk nytt när hon citerade oss i den rödgröna oppositionen. Vi sade faktiskt också tänk nytt. Det betyder inte att vi vill gå tillbaka till någonting, utan tänk nytt betyder faktiskt att göra om och göra rätt.

Solveig Zander nämnde Laholm, och Laholm är en av de kommuner där finansiell samordning har funnits i många år. Det tror jag är ett av skälen till att det har fungerat väldigt väl i Laholm. Men det finns andra exempel, som Finspång som också har jobbat i många år på att öka samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

Men det är faktiskt så, Solveig Zander, att det handlar om sjuka personer som inte har arbetsförmåga. Det var dem jag syftade på i mitt anförande när jag pratade om att man nu ska skicka ut sjuka personer ur sjukförsäkringen att konkurrera på arbetsmarknaden med personer som alldeles nyligen har blivit varslade.

Jag vill ställa en fråga till Solveig Zander om den skrivning som finns i majoritetens text om antalet. Hur många är det som berörs? Veronica Palm ställde frågan gång på gång, men fick inget svar. Nu gör jag ett försök. I texten står det: Den restriktivitet som ligger i det nuvarande begreppet särskilda skäl är inte avsedd att förändras. Vad innebär det för antalet?

Anf. 134 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Herr talman! Vi tolkar som sagt det som står skrivet svart på vitt olika, Gunvor G Ericson. Ni säger backa tillbaka. Ja, man kan ju tänka nytt fast man backar tillbaka, men att backa tillbaka för mig är att gå bakåt åt det håll man var tidigare. Man kanske kan backa åt sidan, men ni

säger backa tillbaka. Jag vidhåller att det inte är det människor i vårt avlånga land vill. Det är inte heller det som vi i alliansen vill. Vi vill inte tillbaka till när människor var tvungna att vara sjukskrivna och inte fick hjälp.

Gunvor G Ericson säger att vi ska kasta ut sjuka personer i arbetslöshet. Så är det inte. Människor som har arbetsförmåga ska personligen komma till introduktionsprogrammet på Arbetsförmedlingen. Man ska få en personlig coach som ska hjälpa till att fundera ut vad man själv kan tänka sig att jobba med. Man kommer att få möjligheter att se vad man kan jobba med. Det blir arbetsförmågebedömning på många olika sätt. Man får möjligheter att praktiskt pröva vilket jobb som skulle kunna vara tänkbart. All denna hjälp får man för att man efter tre månader ska komma in i det ordinarie programmet som Arbetsförmedlingen har. En stor arsenal möjligheter står till buds. Man får utbildning och liknande för att kunna göra det jobb man klarar av. Är det att kasta ut?

Anf. 135 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Jag är inte säker på att 59-åriga Marita Häggström boende utanför Öregrund uppfattar det så som Solveig Zander säger. För åtta nio år sedan sade kroppen ifrån. Hon var redan då sjukpensionär på halvtid och har nu en sjukskrivning på den andra halvtiden sedan åtta nio år tillbaka på grund av förslitningar av det jobb hon haft. Hon har fått avslag från Försäkringskassan som kräver att hon skaffar ett annat halvtidsjobb på den andra halvtiden.

Jag fick inte svar på min fråga: Hur många är det som berörs i ert förslag när ni i lagtexten och i det som kallas förarbetet, alltså där ni beskriver vad ni menar, skriver ”när det gäller vad som ska anses som oskäligt vill utskottet först framhålla att den restriktivitet som ligger i det nuvarande begreppet särskilda skäl inte är avsedd att förändras”? När jag läser detta betyder det för mig att det inte kan handla om särskilt många människor, utan det ska fortfarande tolkas mycket restriktivt.

Om man är sjuk och har förslitningsskador, som Marita i mitt exempel, kommer man då inte att behöva prövas mot hela arbetsmarknaden?

Anf. 136 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Herr talman! Det är inte lätt att uttala sig om ett ärende man inte ser. Har man ett halvtidsjobb i dag och är sjukskriven på halvtid får man arbetsprövas, introduceras på den andra halvan för att se om man har en möjlighet att kunna arbeta heltid. Har Försäkringskassan inte på åtta nio år gett en hel förtidspension har man under alla dessa år förbisett denna kvinna, och hon är ändå bara 59 år. Varken Gunvor G Ericson eller jag tycker väl att man ska anses ha gjort sitt på arbetsmarknaden vid 59 års ålder. Man har många år kvar att jobba. Den chansen måste även en 59-årig kvinna få. Hon kommer nu att få individuell hjälp och möjlighet att jobba heltid om hon kan. Det är en av fördelarna med den nya reformen. Ingen slås ut utan att man prövar det på ett ärligt och riktigt sätt.

Om jag skulle tolka lagstiftningen, vilket Gunvor G Ericson har försökt uppmuntra mig till, vore det lite förmätet att tolka de olika orden. För att gå tillbaka till det som vi talade om tidigare innebär restriktivitet i detta sammanhang inte att man ska bedömas utifrån arbetsmarknads-

mässiga skäl, utan det ska vara utifrån om man har en arbetsförmåga eller inte. Det är viktigt.

Anf. 137 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Herr talman! Solveig Zander använde begreppet spelregler och påstod att man blir trygg av att veta vad som gäller. Det kan jag hålla med om – om spelreglerna i sig innebär något bra och positivt. Då är det bra att få veta det.

Som det är nu ser spelreglerna sådana ut att det handlar om att människor kastas ut, de blir utan ersättning och de tvingas söka sig till en arbetsmarknad som inte finns. Tycker Solveig Zander att det är att skapa trygghet?

Nu ställer jag en fråga som jag ställt minst fyra gånger denna vecka och ser om Solveig Zander kan svara på den. Vad ska den person som blir utan ersättning i 87 dagar, nästan tre månader, leva av?

Solveig Zander nämnde de lägre ohälsotalen. Tror du på allvar att det enbart kommer sig av att människor har blivit friskare? Är det inte de hårdare reglerna för sjukskrivning som gör att människor inte längre får vara kvar i sjukförsäkringen? Man kastas ut och ställs utanför försäkringen. Det är väl verkligheten bakom de sjunkande talen.

Jag har en personlig fråga till Solveig Zander. Har du någonsin träffat en långtidssjukskriven person som har denna oro? När man pratar med företrädare för er sida verkar det som att ni tror att dessa människor inte finns. Vi har träffat flera av dem, och så påstår ni att vi oroar folk i onödan. Har ni någonsin träffat någon av dessa människor?

Anf. 138 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Herr talman! Jag blir förvånad när LiseLotte Olsson undrar om jag har träffat någon långtidssjukskriven person. Jag har träffat massor med långtidssjukskrivna personer. Under mina tre och ett halvt år i riksdagen är de många fler än jag kan räkna på mina fingrar. Självklart har jag träffat långtidssjukskrivna människor! Bland annat var jag i Östersund i höstas och träffade några stycken. En kvinna var oerhört glad över att hon fått vara med i ett samordningsprojekt. Hon hade varit sjukskriven i fyra år utan att något hänt. Men efter ett halvår i ett samordningsprojekt hade hon fått möjlighet att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Hon berättade för mig att hon efter dessa sex månader hade fått erbjudande om en anställning på halvtid.

Dessa positiva tongångar, som kommer från personer som jag träffar och som jag förmodar att även LiseLotte Olsson träffar, hör man er aldrig tala om. Man hör bara om de negativa.

Hur många långtidssjukskrivna personer jag träffade under mina 30 år som kurator går inte att räkna upp om jag så skulle stå här en kvart.

LiseLotte Olsson talar också om att kasta ut. Det kastas inte ut någon. Man omförsäkras till Arbetsförmedlingen. Man byter från en myndighet till en annan. Då kastas man inte ut. Varför använder ni det uttrycket?

Anf. 139 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Herr talman! Frågan var om Solveig Zander hade träffat någon långtidssjukskriven som var orolig över det som kommer att hända eller har

hämt. Det var min fråga. Att du har träffat en långtidssjukskriven tar jag för givet.

Det låter på er som om de människor som vi pratar om inte finns. De existerar inte. Ni tar någon enstaka positiv här och någon där. Alla övriga låtsas ni som om de inte finns och att de är något som vi hittar på.

Har du någonsin träffat en långtidssjukskriven som varit orolig?

Ett exempel på att kastas ut är att man kastas ut från sjukförsäkringen med en viss ersättning till ett försäkringslöst tillstånd. Man är utan ersättning i 87 dagar. Förnekar Solveig Zander att människor kan hamna där? Det finns de som får leva utan ersättning under karenstiden, i nästan tre månader. Det tycker jag är att kastas ut. Man kastas ut från trygghet. Man kastas ut från välfärdssystemet. Man kastas ut från sitt sammanhang.

Vad ska den personen leva av?

Anf. 140 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Herr talman! Självklart träffar jag långtidssjukskrivna som är oroliga. Det vore ju konstigt annars. Jag försöker förmedla till dem vilka regler som gäller. Jag skrämmer inte upp dem. Jag talar om vilka regler som gäller, och då får man en annan uppfattning än den man hör från Lise-Lotte Olsson med flera. Självklart har jag gjort det.

Det är inte möjligt att man kan bli utan ersättning i 87 dagar – tre månader.

Om man är inne i ett introduktionsprogram börjar det den 2 januari, vilket är första dagen. Även om man inte orkar gå dit har man rätt att vara borta en månad innan man får avdrag. Det är inte möjligt med 87 dagar. Enligt de nya reglerna kommer aktivitetsersättning att betalas ut tidigare om man går till introduktionsprogrammet den 2 januari. Man har möjlighet att få den efter 14 dagar, om man rapporterar det.

Jag vill tydliggöra och inte försöka krypa undan att om man har blivit erbjuden möjligheten att få vara med i introduktionsprogrammet på Arbetsförmedlingen ska man också anmäla sig där. Det är naturligtvis självklart.

Anf. 141 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Veronica Palm inledde med att nämna ett individuellt exempel. Jag tycker att det är bra att nämna individuella exempel eftersom det får en att tänka efter, även om man inte ska generalisera för mycket.

Jag nämnde några exempel i debatten häromdagen, och jag ska nu nämna ett som jag inte minns om jag nämnde då.

Det är inte från i år utan från år 2005. Det handlar om en kvinna i Skåne som hade en lungsjukdom och arbetade deltid, 50 procent, på ett kontor och trivdes med det.

Efter drygt tolv månader utan kontakt med Försäkringskassan fick hon meddelandet att hon skulle välja mellan förtidspension och att gå upp till heltid. Hon kände sig tvingad att välja förtidspension. Hon är fortfarande bitter över detta. Hon lever ännu, och jag känner henne. Hon hade velat försöka att successivt gå upp till heltid.

Det är mot bakgrunden av den typen av slappa sjukförsäkringar och förtidspensioneringar som skickade människor i utanförskap som vi ska se den stora reform av sjukförsäkringen som alliansen har genomfört.

Under många år skickades människor i utanförskap. Många människor förtidspensionerades – 75 000 per år omkring år 2005. Det drabbade både unga och medelålders.

När Socialdemokraterna satte upp målet att halvera sjukskrivningarna blev följden att många fler förtidspensionerades.

Vi har beslutat om ett system, reformen trädde i kraft 2008, med krav på tidiga insatser för den som blivit sjukskriven. Stora resurser – 17 miljarder – har avsatts för tidig och aktiv rehabilitering.

Vi ser till att rehabiliteringen sätts in tidigt och att det görs tydliga avstämningar. Det första årets avstämningar – efter tre, sex och tolv månader – ska fungera. Det ska ske. I det gamla systemet fanns det också tidsgränser, men de följdes inte.

Vi har tagit bort den tidigare regeln att obligatoriskt pröva förtidspension efter tolv månaders sjukpenning. Redan i år kan vi se att det är ungefär 50 000 färre som har sjukpenning.

Nu börjar vi närma oss det vi egentligen talar om i dag. Efter två och ett halvt år ska en ordentlig avstämning göras. Det var den reformen vi debatterade häromkvällen. En del, de som har arbetsförmåga, ska gå tillbaka till anställning. En del, de som helt saknar arbetsförmåga, måste gå till förtidspension. En stor grupp ska gå till introduktion hos Arbetsförmedlingen och i den takt och omfattning de orkar få hjälp och stöd med arbetsträning och kontakt med arbetsplatsen.

Genomgående i alliansens reform är att arbetsförmågan prövas.

Ibland verkar det som om oppositionen glömmer bort att sjukförsäkringens idé är att skydda mot inkomstbortfall på grund av att man är sjuk. Den ska inte skydda mot arbetslöshet. Det är viktigt att komma ihåg. Så har reglerna alltid varit, men under den gamla regeringen följdes de inte.

Herr talman! För en dryg vecka sedan kom det uppgifter om att svårt sjuka människor tvingades ut i arbete efter den första prövningen av arbetsförmågan; bland annat en omtalad debattartikel handlade om det.

Jag blev naturligtvis bekymrad. Jag tyckte att vi tydligt hade skrivit att sjuka människor inte ska tvingas till arbetsträning. Allt ska ske i den omfattning som är rimlig.

Eftersom det inte får råda något tvivel om våra avsikter kom vi överens om ett utskottsinitiativ. Vi bad regeringen att förtydliga reglerna. Det är det ärendet vi diskuterar i dag.

Häromdagen presenterade Försäkringskassan en genomgång av hur svårt sjuka, bland annat cancerpatienter, hade behandlats sedan alliansens reform gick igenom. Det visade sig att bedömningen av svårt sjuka inte hade blivit hårdare efter alliansens regler.

Ingen från oppositionen har kommenterat det. Det finns ännu inga fakta som talar för att regeringens reform har medfört att till exempel svårt sjuka tvingas ut för att söka arbete. Det är naturligtvis bra eftersom det hade varit tvärt emot alliansens mening.

Vi har sagt att svårt sjuka inte ska prövas mot hela arbetsmarknaden och att sådan prövning inte ska ske om tillfrisknandet försvåras. Det ska naturligtvis inte råda någon tvekan om att allvarligt sjuka människor inte ska behöva gå ut och arbetsträna på olika jobb. Därför gör vi detta förtydligande med formuleringar som tydligt visar avsikten med reformen.

Jag tycker att man ska vara ödmjuk. Ingen kan stå och säga – det gällde naturligtvis inte minst den gamla regeringen, men det gäller alla –

att det aldrig kommer att hända någonting som är beklagligt i ett stort system som sjukförsäkringen. Man ska naturligtvis vara ödmjuk och följa den utveckling som sker och vara beredd att gripa in.

Men jag har en fråga till oppositionen. Har ni inte några kommentarer? Era argument har hela tiden utgått från att cancersjuka och andra svårt sjuka människor med alliansens politik tvingas ut för att pröva jobb och så vidare. Men ni har inte kommenterat att Försäkringskassan själv nu efter en genomgång klart och tydligt säger att bedömningen inte har blivit hårdare med de nya reglerna. Att denna sakuppgift har kommit gör naturligtvis inte att det arbete som vi har gjort med att förtydliga reglerna är onödigt. Även om det bara är någon enstaka människa som kunde ha drabbats av en feltolkning av vad riksdagen har menat är det så beklagligt att man måste hindra det.

Herr talman! Socialförsäkringar är viktiga, och inte minst sjukförsäkringen är viktig. Man ska inte behöva fundera på hur man ska få vardagen att gå ihop och pengarna att räcka till så fort man blir sjuk. Men man ska inte heller behöva sitta hemma och bara vänta på att det ska komma någon hjälp som inte kommer.

Socialdemokraterna och oppositionen har i den slagordspolitik som de har drivit här hela tiden i grundargumentationen utgått från att svårt sjuka nu tvingas pröva jobb. Men de har inte med ett ord kommenterat vilket alternativ som oppositionen har för att man inte ska återvända till den passiviteten, långtidssjukskrivning och massförtidspensionering som rådde fram till 2006.

Ärendet i dag är inte så stort, men det är viktigt. Det är viktiga förtydliganden som har gjorts. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet. Men den stora reformen har vi fattat beslut om tidigare, och allt tyder på att vi nu vänder utvecklingen så att vi får ett aktivt arbete med att hjälpa människor tillbaka till ett friskt och aktivt liv.

I detta anförande instämde i Gunnar Axén, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m), Solveig Zander (c), Gunnar Andrén (fp) samt Lars Gustafsson (kd).

Anf. 142 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Ibland undrar jag, och oftare och oftare under senare tid: Var är socialliberalerna i Folkpartiet?

Självklart ska alla som har möjlighet ges rätt att arbeta. Ersättning från sjukförsäkringen ska dock ges när man är sjuk och har mist eller fått nedsatt arbetsförmåga.

När det gäller detta lagförslag som hastigt kom till har det funnits en hel del kritik om hur man ska hinna få lagstiftningen klar så att den kan användas från den 1 januari. Det är alltså kort tid.

Men det har också funnits kritik om hur man ska tolka denna lagtext.

Jag vill berätta om några ytterligare fall.

Angelika har i dag har 25 procents arbetsförmåga. Hon har blivit uppsagd från sitt arbete, har förbrukat sina dagar och måste från den 1 januari söka arbete på 100 procent trots flera utredningar, bland annat initierade från Försäkringskassan, där det sägs att hon inte kan arbeta mer än 25 procent. Genom att hon nu tvingas ta ett heltidsarbete riskerar hon att kraftigt försämrans.

Gabriella som är 28 år är utbildad sjukgymnast och prövas mot alla jobb på arbetsmarknaden i hela Sverige och har blivit erbjuden en administrativ tjänst inom landstinget, ett jobb som inte handlar om sjukgymnastik som hon har utbildats för. Det är möjligt att hon skulle kunna komma tillbaka till att vara sjukgymnast, och samhället har gjort en investering i hennes utbildning.

Pia har haft sjukpenning sedan våren 2004 på grund av en whiplash-skada efter en olycka och lider av värk.

Alla dessa tre exempel kommer från Personskadeförbundet som har många medlemmar som faktiskt upplever sin situation som ganska hopplös. De önskar gå tillbaka till arbete.

Vad säger socialliberala Folkpartiet till dem?

Anf. 143 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Alla åtgärder som vi vidtar är till för att hjälpa människor till ett aktivt liv. Samtidigt måste vi säga, vilket vi förtydligar med dagens betänkande, att om tillfrisknandet riskerar att allvarligt hejdas på grund av arbetspraktik ska man naturligtvis inte gå ut i arbetspraktik. Då tillhör man de grupper som har möjlighet att få undantag och få förlängd sjukpenning.

När det gäller det andra exemplet är det naturligtvis alltid svårt att gå in i detalj i enskilda fall. De är viktiga, men det är naturligtvis svårt att veta exakt vad som ligger bakom när man inte känner till dem. Men den typen av diskussioner om tolkningar av rätten till sjukpenning har funnits både med de gamla och med de nya reglerna.

Enligt Försäkringskassans genomgång tyder, som sagt, ingenting på att bedömningen har blivit hårdare på grund av alliansens nya regler.

Anf. 144 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Såvitt jag förstod av Försäkringskassans rapport gällde genomgången enbart cancerpatienter. Jag tror att det finns många ms-sjuka och andra med neurologiska sjukdomar som har en annan uppfattning än den som Ulf Nilsson för fram.

Men med tanke på det som Ulf Nilsson säger skulle jag vilja fråga hur man ska tolka detta och hur många som kommer att beröras. Frågan har ställts tidigare till ett flertal företrädare i de borgerliga partierna, men vi har fortfarande inte fått något svar. Hur många kommer att beröras?

I den text som majoriteten har antagit står det:

”När det gäller vad som ska anses som oskäligt vill utskottet först framhålla att den restriktivitet som ligger i det nuvarande begreppet särskilda skäl inte är avsedd att förändras.”

Frågan är: Hur många kommer att beröras av dessa justeringar som nu görs i lagtexten?

Anf. 145 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Det är alldeles riktigt att justeringarna i lagtexten i första hand gäller allvarligt sjuka. Jag kan inte skatta det. Jag vet att vi tidigare har talat om att det kan röra sig om 1 000–2 000 människor som kan räknas till den gruppen, men det är inte så lätt att definiera.

Gunvor G Ericson har naturligtvis rätt i att initiativet till krav på arbetsträning har blivit mer aktivt än tidigare. Jag menar att det inte är någonting negativt. Sedan kanske det även där finns enskilda fall som Försäkringskassan tolkar på ett sätt som den försäkrade inte gillar, och då finns det möjlighet att överklaga, även om det är få som får nej på en begäran om förlängd sjukpenning. Jag tror att det för tillfället handlar om ungefär 2 procent.

Men det är naturligtvis helt rätt att Försäkringskassan kommer att ta initiativ till att pröva människors förmåga att arbetsträna och pröva på arbete. Det tror jag att många människor är tacksamma för.

Men i de fall då det blir fel är det överklagande som gäller. Naturligtvis följer Socialstyrelsen, Inspektionen för socialförsäkringen och så vidare denna utveckling.

Det sammanfattande svaret när det gäller detta är att man kommer att ta fler initiativ för att människor ska pröva ett arbete på hel- eller deltid. Det är bara positivt, om det görs på rätt sätt, och det utgår jag från att det görs även om det naturligtvis alltid kommer att finnas olika uppfattningar i enskilda fall. Så var det också på den gamla regeringens tid.

Vi har för övrigt också fått information från Försäkringskassan om att det finns mycket att göra när det gäller till exempel att tolka läkarintyg. Där utgår jag från att man med stöd av Socialstyrelsen kommer att sätta i gång ett seriöst arbete för att förbättra dessa rutiner.

Anf. 146 LARS GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Jag vill inleda med att jag – och jag inte vet om jag är speciellt receptiv – uppfattade Gunnar Axéns mjuka anslag i inledningen som respekt för de människor som är drabbade. Det är viktigt att poängtera detta: Man ska visa respekt för dem vi pratar om innan man ger sig ut och talar om dogmatik, utkastning, stupstockar och snabba puckar. Man bör nog lära sig hur man uttrycker sig i denna kammare. Det är mitt goda råd.

Den nya rehabiliteringskedjan är god grund för att reformera ett tidigare system som bevisligen lämnade enskilda i ett utanförskap med långa, ofta obegränsade, ersättningsberoenden. Allteftersom tiden gick minskade möjligheterna till återgång till arbete. Som någon uttryckte det: Systemet blev en parkeringsplats. Det var och är ett inhumant system som lämnade och lämnar människor åt sitt öde. Det är inget system vi kristdemokrater vill stödja eller låta fortgå. Jag vill påminna om att det i slutet av 2006 fanns 200 000 privata sjukförsäkringar. Jag är rädd att det skulle ha funnits många fler om vi hade låtit det vara på det viset.

Varje människa har en självklar rätt till egenförsörjning. Därför ska även socialförsäkringssystemet syfta till att stödja och hjälpa människor tillbaka till arbete efter individens egen förmåga. Insatser måste sättas in i tid vad gäller både vård och rehabilitering.

I mina anföranden om sjukförsäkringen kommer jag ständigt tillbaka till vikten av tidiga vårdinsatser, vilket ofta är en avgörande faktor för möjligheterna att återvända till ett arbete. Det måste inte alltid vara det arbete man har, utan tvärtom kan ett nytt arbete på en annan arbetsplats vara nödvändigt. Att så är fallet styrks av det faktum att det ofta är kvinnor i offentlig sektor som faller in i långa sjukskrivningar. Jag skulle tro att Solveig Zander kan stödja mig på den punkten.

Herr talman! När lagstiftaren skapar ett regelverk utgör detta en grund för myndigheters verksamhet. Det är alltid så att lagstiftningen kommer att prövas i enskilda fall och avgöranden. Det utvecklas vad som kallas en praxis. Efter en viss tid brukar en utvärdering göras för att se hur lagstiftningen fungerar och om det finns skäl till justeringar. Detta brukar göras efter några år.

Lagstiftaren kan dock inte förhålla sig passiv om det upptäcks att någon del i lagen får ett helt annat utfall och drabbar enskilda på ett orimligt sätt. Lagstiftaren har då en moralisk skyldighet att utan fördröjning ingripa för att åtgärda problemet. Detta betänkande är ett exempel på just det. Tolkningar av lagen följer inte det som lagstiftaren avsett. I ett sådant läge duger det inte att låta enskilda komma i kläm, utan man måste som lagstiftare prestigelöst gripa in oavsett antalet personer som drabbas.

Som vi har hört tidigare är det i Laholms kommun, som har 23 000 invånare, 16 personer som drabbats. Det är 0,7 promille. Jag vet inte om Laholm är jättebra. Jag har varit med och instiftat Socsamförsöken, om det nu har någon betydelse. Men jag vet vikten av detta, och jag vill också berömma Försäkringskassan i Laholm som tillsammans med Arbetsförmedlingen har gjort ett gott arbete.

Tvärtemot vad som hävdas visar det på styrka om en riksdagsmajoritet är beredd och utan fördröjning justerar en lag när det blir uppenbart att den inte fått avsedd verkan. Jag kan räkna upp ett antal exempel på hur tidigare regeringar med andra konstellationer envist har vägrat att ändra lagar och regler som drabbade enskilda på ett mycket allvarligt sätt. Inom socialförsäkringsområdet kan jag erinra kammaren om de oönskade förtidspensioneringarna, de apatiska flyktingbarnen och – även om det råkar vara inom skatteutskottets område – pensionärer som drabbas av orimliga fastighetsskatter. De kanske måste gå från den gård och grund de har ärvt av sina föräldrar.

Det är övermaga att kritisera en regering och en riksdagsmajoritet för att de griper in och omgående undanröjer en situation där enskilda personer i svåra situationer drabbas. Man kan bara tänka på motsatsen.

Herr talman! Myndighetsutövning är oftast ett svårt uppdrag. Man hamnar i friktionen mellan lagstiftning och medborgare. I detta läge är det därför extra viktigt att man har korrekt underlag för beslut. I onsdags besöktes socialförsäkringsutskottet av några myndigheter för att dessa skulle ge sina synpunkter på det förslag vi nu debatterar. Det framkom återigen med önskvärd tydlighet att det fortfarande efter många år finns brister i underlagen för beslut hos Försäkringskassan.

I ett uttalande samma eftermiddag uttryckte Försäkringskassans generaldirektör att man inte gör några hårdare bedömningar av svårt sjuka. I de fall som gjorts mediala, där personer har avlidit en kort tid efter ett avslagsbeslut, beror bedömningen på brister i beslutsunderlaget i läkarintygen. Man häpnar! Detta klarläggande borde med tanke på de drabbade personerna ha gjorts när frågan blev medial. Det finns ingen anledning att älta ämnet, men jag förväntar mig att man nu sätter sig ned och för samtal mellan myndigheten och läkarna så att detta inte upprepas.

Herr talman! Jag är glad och faktiskt tacksam att vi på måndag eftermiddag får en majoritet i kammaren som rättar till situationen för allvarligt sjuka människor och ser till att intentionerna i lagen uppnås. Det är också bra att vi utvidgar definitionerna så att fler personer vars hälsotill-

stånd befinner sig i nuvarande gränsland i lagstiftningen inkluderas i beslutet.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m) samt Solveig Zander (c) och Ulf Nilsson (fp).

Anf. 147 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Herr talman! Jag vill knyta an till det du sade i ditt anförande, Lars Gustafsson. Det är just av respekt för de drabbade som jag vill använda de rätta orden. Det handlar om en stupstock. Det är en tidsgräns för hur länge du får vara sjuk. När dina dagar är slut skrivs du över från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen oavsett om du har blivit frisk eller inte. Jag tycker att det är respektlöst att ni på er sida inte vågar stå för vad det egentligen handlar om och att ni inte kan lyssna på de drabbade människorna. Det tycker jag är respektlöst.

Jag har en fråga. I onsdagens debatt refererade jag till tidningen Dagen, och jag tänkte upprepa detta. Det var nämligen väldigt bra. Man säger att sjukskrivningsreglerna slår hårdast mot de redan svaga, man pratar om att dra undan mattan för sjuka människor och man berättar om upprörda diakoner som menar att regeringen saknar empati för de svagaste. Eftersom jag har förstått att Dagen står Lars Gustafsson ganska nära måste jag fråga: Håller du med om detta?

Anf. 148 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Svaret på den sista frågan är ett absolut nej. Jag förstår att människor känner empati för utsatta personer, men det är en helt annan sak. Dessa diakoner i Stockholm och på andra ställen jobbar inom Stadsmissionen och andra organisationer med människor som är uteliggare. Vi har 10 000 i Sverige, och dem kunde vi också göra något åt. Jag tycker att det är ganska magstarkt att blanda in dem. Det är dock en annan debatt, och den borde vi ha tagit i det fallet eftersom vi pratar om att rätta till en regel som har blivit tolkad på ett sätt som inte är rimligt.

Ingen blir utförsäkrad. Detta tjat om stupstock är oförskämt i ett samhälle där vi till och med har försörjningsstöd och där människor som Solveig Zander sade får en ersättning och går in i ett program om de bara anmäler sig. Under tre månader får man en stor evaluering av vad man har för möjligheter. Skulle det visa sig att man är oförmögen att arbeta får man fortsatt sjukförsäkring – antingen sjukersättning, partiell sjukersättning eller sjukpenning. Är man tillräckligt oförmögen att arbeta får man sin tidigare sjukpeng fortsatt förlängd. Det är ingen som kastas ut.

I Laholm är det 16 personer som av olika skäl inte kommer att omfattas. Dessa skäl är nästan ogörligt att reda ut. Vi kan inte ta upp dessa fall. Jag tycker alltså inte alls att det är på det vis du beskriver. Däremot har jag träffat många människor som har hört av sig till mig och som känner sig misshandlade av systemet. De har tidigare blivit utförsäkrade därför att man har ansett att de har en arbetsförmåga. LiseLotte Olsson talar aldrig om hur Försäkringskassan bedömer arbetsförmåga och att männi-

skor tidigare har blivit av med sin sjukpeng eftersom de har ansetts ha arbetsförmåga och därför ingen rätt till sjukpenning. De var helt strand-satta och fick inte ens hjälp att komma tillbaka.

Jag tycker att debatten borde nyanseras något för att appellera till människor som redan befinner sig i en trång situation.

Anf. 149 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Herr talman! Vi befinner oss i olika världar. Det är tydligt. Det var därför jag försökte knyta an lite grann och hoppades på Lars Gustafssons kristna hjärta och att han skulle känna empati för de här grupperna. Det är grupper som finns och som far illa. Jag tycker fortfarande att det är väldigt konstigt att ni i majoriteten inte verkar ha träffat dessa människor.

Vi träffar dem. Det är inga som vi hittar på. De finns och de far illa. Vissa riskerar, trots det Solveig Zander sade i sitt inlägg, att bli utan ersättning i 87 dagar. Det är en karenstid inlagd i rehabiliteringskedjan. Det måste ni vara medvetna om.

Sedan talar ni om socialbidrag. De finns, men hur lätt är det att få del av dem. Det vet vi. Det är väl det yttersta halmstrå som en människa kan gripa efter. Det vet du också. Man ska göra sig av med bilen och kanske inte får ha kvar sin bostadsrätt. Man bli beroende av den man lever med. Det är väldigt olyckligt.

Jag tycker att ni med öppna ögon ska se att det finns en grupp människor som i och med er rehabiliteringskedja ställs utan försörjning på grund av att de har varit sjuka länge. Det är deras enda brott. De har varit sjuka länge, och därför har de inte rätt att få en dräglig inkomst.

Anf. 150 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Det är inte så enkelt att de har varit sjuka länge. De har inte någonsin fått någon hjälp. Kom inte här och prata om att vi inte hjälper folk!

När man går igenom hur många det rör sig om visar det sig att det inte alls är på det vis som framställs. Om man anmäler sig kommer man att få bottennivån, den lägsta nivån i sjukpenningen som utbetalas. Jag tror att den är omkring 300 kronor om dagen. Det är väldigt få som kommer att falla ut. Det ser vi här. Det är 16 personer i Laholm.

Nu ser vi exempel efter exempel på hur man i det gamla systemet – det system som ni vill återgå till – kommer att drunkna i detta mentalt. Till slut är man oförmögen att gå tillbaka till arbetet, för man har tappat all tilltro på att man kan någonting själv. Vi kommer att göra allt för att dessa människor både ska få en inkomst och komma tillbaka till ett arbete.

Jag vill än en gång med emfas framhålla att om det visar sig att man inte har arbetsförmåga, helt eller partiellt, är det fortfarande sjukersättning som gäller. Då ska man ha sjukersättning. Om man inte kommer tillbaka efter viss tid efter till exempel en trafikolycka har man rätt till sjukersättning. Så har det varit i alla system, och så är det fortfarande i vårt system, men man ska inte hamna där som ung. Det är mängder av unga människor som har fått detta som sin livsinkomst, och då kan man tänka sig vilka skäl de har att klaga på LiseLotte Olssons gamla politik.

Anf. 151 HELENA RIVIÈRE (m):

Herr talman! Jag ska prata om dem som har arbetsförmåga bland de 55 000 som kommer att omförsäkras nästa år. Det handlar om människor som har en lång sjukskrivning bakom sig. De har varit sjukskrivna i minst två och ett halvt år och i de flesta fall ännu längre: fyra, fem, sex eller sju år. Om de inte har blivit bättre på alla dessa år, varför skulle fortsatt sjukskrivning nu göra dem friskare?

Jag har några frågor med anledning av Socialdemokraternas vallöfte om obegränsad tid i sjukförsäkringen som damp ned här i kammarfoajén i förrgår. Jag såg det på tv. De frågor som väcks av detta vallöfte – det måste ändå anses vara ett bindande löfte – är: Ska Försäkringskassan pröva människors arbetsförmåga? När ska Försäkringskassan i så fall pröva arbetsförmågan om tidsgränserna tas bort? Vad ska läkarna ge Försäkringskassan för slags underlag för bedömning? Ska läkarnas medicinska beslutsunderlag slopas? De ger ju rekommendationer om längden på sjukskrivningen.

Om det inte är arbetsförmågan och inte heller medicinska beslutsunderlag, är det då människors känsla av sjukdom som ska avgöra längden på sjukskrivningen?

Det enda anständiga är att de som har arbetsförmåga omförsäkras till Arbetsförmedlingen för att de ska få hjälp och ta ett första steg på vägen mot självförsörjande och oberoende. Den nya sjukförsäkringen fokuserar på arbetsförmågan och inte på arbetsoförmåga, men alla allvarligt sjuka får vara i fred i sjukförsäkringen. De provas inte. De skyddas av undantagen som vi ska besluta om.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 152 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Jag undrar, och jag har ställt frågan flera gånger: Hur många människor är det som berörs av de förändringar som nu föreslås?

Anf. 153 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Herr talman! Som Ulf Nilsson sade för en liten stund sedan är det mellan 1 000 och 2 000 personer som antas beröras.

Anf. 154 MEERI WASBERG (s):

Herr talman! Att allvarligt sjuka människor upplever sig drabbade av de försämringar som den borgerliga regeringen Reinfeldt har genomfört är det väl ingen som tvivlar på. Lagstiftande kräver ödmjukhet – kanske inte inför lagen i sig utan snarare inför de människor som kommer att beröras.

Allt nog, jag tycker att det är beklagligt att den borgerliga majoriteten vill införa en helt ny nomenklatur med det otydliga och rent ut sagt luddiga begreppet oskäligt. Precis som Veronica Palm sade i sitt inlägg påpekade Försäkringskassan i sitt svar att detta begrepp måste bli tydligare för att det inte ska bli upp till varje handläggare att avgöra vad som är oskäligt. Det lägger en omöjlig och olycklig press på Försäkringskassans redan hårt ansträngda personal.

Det är också en fråga om att individen ska få en rättssäker bedömning och inte bara en rätt säker bedömning. Jag undrar lite hur majoriteten och regeringen Reinfeldt har tänkt rent praktiskt.

När jag träffar mina fackliga kamrater på Försäkringskassan uttrycker de stor frustration, inte bara utifrån de människor som de träffar och hur de far illa utan också utifrån hur de som enskilda handläggare försätts i olyckliga situationer. Det utmålas som att det är de som förföljer enskilda individer. Det är inte alls ovanligt att Försäkringskassans personal utsätts för hot och hot om våld på olika sätt. Jag fick ett färskt exempel så sent som i dag. Det är bara tragiskt, så jag tänker inte dra någon beskrivning av det i dag.

Det förslag som vi nu diskuterar kommer tyvärr inte att ändra på detta. Snarare finns det en risk för att det förvärrar situationen. Jag tror att de fackliga företrädarna kommer att ha fortsatt anledning att kräva upprättelse och respekt för deras yrkesroll. Våra statliga tjänstemän är professionella tjänsteutövare.

Att regeringen Reinfeldt inte förutsåg de problem som skulle uppstå i den så kallade rehabiliteringskedjan trots remissinstansernas kritik är obegripligt, och den justering som nu föreslås gör det inte mindre obegripligt.

Den kalla handens politik tycks ha förändrats till de kalla fötternas politik. Men de har inte blivit tillräckligt kalla ännu.

Avslutningsvis vill jag instämma i Veronica Palms yrkande.

I detta anförande instämde Björn von Sydow (s).

Anf. 155 GUNNAR AXÉN (m):

Herr talman! Jag ska verkligen undvika att säga något som skulle kunna föranleda ett replikskifte. Jag skulle vilja uppmana mina kolleger att vänta med att trycka på replikknappen tills jag är klar.

Jag vill tacka Veronica Palm för att hon accepterade mitt erbjudande om att vi skulle sätta oss ned och ta en närmare titt på Socialdemokraternas budgetmotion och hur de finansierar sitt förslag om att riva upp sjukförsäkringsreformen. Jag vill bara göra ett litet medskick till det samtalet om vad det är som jag efterlyser.

Under utgiftsområde 10, anslaget 1:1, i budgeten redovisar Socialdemokraterna att de avsätter 2,3 miljarder kronor till höjt tak i sjukförsäkringen till åtta prisbasbelopp, till höjd ersättningsnivå till 80 procent och att man vill ta bort stupstocken för sjukpenningen. Eftersom det begreppet inte finns antar jag att man syftar på den sista dagen i sjukförsäkringen när man har varit sjukskriven i 914 dagar.

Det som är intressant att få reda på är hur de 2,3 miljarderna fördelar sig på höjt tak, höjd ersättningsnivå och stupstock, om vi kallar den bortre parentesen eller dag 915 i sjukförsäkringen för detta. Det är det ena.

Det andra är att jag efterlyser finansiering, om man nu vill ta bort de andra fasta tidsgränserna för arbetsförmågebedömningen. Jag vill veta var de pengarna finns.

Slutligen, om man är mot utfasningen av den tidsbegränsade sjukersättningen är det en rad som saknas som skulle heta 1:1, sjuk- och aktivitetsersättning. Det finns ingen rad där det står 000. Hela raden är borta där det skulle stå i sådana fall.

Trevlig helg!

Anf. 156 VERONICA PALM (s):

Herr talman! Det var klagörande. Det var skönt. Jag var lite upprörd och undrade vad Gunnar Axén hade hittat för version av den socialdemokratiska budgeten. För i den som jag hittar på riksdagens hemsida finns det ingen kolumn 000.

Det är precis som sades. Den socialdemokratiska politiken skiljer sig markant från den moderata politiken på samma sätt som den rödgröna politiken skiljer sig markant från högeralliansens politik, Fredrik Reinfeldts politik. Det är på det här området man ser det.

Vi vill ha en sjukförsäkring där den som är sjuk och inte kan arbeta ska ha rätt både till en trygg ersättning och till aktiviteter för att komma tillbaka i arbete. Därför finns det i den socialdemokratiska budgeten för nästa år 2,3 miljarder kronor för ersättningen. Men det finns också – det är jätteviktigt – en rehabiliteringsmiljard, satsningar på arbetsmiljö och lönebidrag för att få en aktiv sjukförsäkringspolitik.

Det är den tydliga skillnaden. Det känns viktigt att avsluta med det. Det är därför som vi i dag väljer att säga att det förslag som vi debatterar i dag inte duger. Det räcker inte. Det gör inte att människor blir friskare, kommer tillbaka till arbete och att vi får en jobbpolitik värd namnet.

Därför väljer vi att yrka avslag och säger: Upphäv utförsäkringsreglerna! Gör om och gör rätt!

Jag vill avsluta med att önska utskottets ledamöter och kansliet god jul. Det är vår sista debatt. Tack för en trevlig fredagskväll!

I detta anförande instämde Björn von Sydow (s).

Anf. 157 GUNVOR G ERICSON (mp):

Herr talman! Vi har under debattens gång flera gånger frågat hur många ni beräknar omfattas av de nya reglerna. Högermannen Gunnar Axén svarade inte på frågan, men folkpartisten Ulf Nilsson försökte i alla fall svara.

Det är bra att regeringen försöker, men tyvärr alltför sent har regeringen förstått att åtgärder behöver vidtas. Så länge man är tydlig i den skrivning som jag har läst upp flera gånger med att den restriktivitet som ligger i det nuvarande begreppet särskilda skäl inte är avsedd att förändras kommer det förmodligen inte att innebära så mycket saker i praktiken.

Vi, de rödgröna, har från vår sida flera gånger sagt: Upphäv! Tänk om! Tänk nytt! Gör om och gör rätt!

Jag hoppades att vi skulle kunna komma dit. Ni har helgen på er att tänka över det. På måndag ska vi fatta beslut.

Jag vill också tacka denna kammare. Det är fredag eftermiddag, snart kväll. Jag vill särskilt tacka talmannen och önska honom och kansliet god jul. Eftersom vi inte kommer att ha någon jullunch på tisdag som var tänkt i utskottet vill jag också säga god jul till mina kamrater där, både i oppositionen och i majoriteten.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 14 december.)

16 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 11 december

2009/10:170 Rimliga förutsättningar för a-kassorna

av *Eva-Lena Jansson* (s)

till arbetsmarknadsminister *Sven Otto Littorin* (m)

2009/10:171 Styrningen av Vattenfall

av *Eva-Lena Jansson* (s)

till näringsminister *Maud Olofsson* (c)

Interpellation 2009/10:170 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 december.

Interpellation 2009/10:171 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 december.

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 11 december

2009/10:325 Nordenkuskaper i grundskolan

av *Lars Wegendal* (s)

till utbildningsminister *Jan Björklund* (fp)

2009/10:326 Sjukförsäkringen i förändring

av *Kurt Kvarnström* (s)

till statsrådet *Cristina Husmark Pehrsson* (m)

2009/10:327 Rullstolar på tåg

av *Karin Svensson Smith* (mp)

till statsrådet *Åsa Torstensson* (c)

2009/10:328 Utredning och beslut om en gemensam lägescentral

av *Peter Jeppsson* (s)

till försvarsminister *Sten Tolgfors* (m)

2009/10:329 Internetsäkerhet i skolan

av *Désirée Liljevall* (s)

till utbildningsminister *Jan Björklund* (fp)

2009/10:330 Förseningar av utbetalningarna från a-kassorna

av *Désirée Liljevall* (s)

till arbetsmarknadsminister *Sven Otto Littorin* (m)

2009/10:331 Sveriges Kommuner och Landsting om ID-kortsproblemen

av *Lars Johansson* (s)

till finansminister *Anders Borg* (m)

2009/10:332 Kommunernas ökade kostnader för försörjningsstöd

av *Carin Runeson* (s)

till statsrådet *Maria Larsson* (kd)

2009/10:333 Ersättning för avbrott på elnät
av *Otto von Arnold* (kd)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

Prot. 2009/10:48
11 december

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 december.

18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 11 december

2009/10:293 Vatikanens hållning till användning av kondom
av *Annika Qarlszon* (c)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 december.

19 § Kammaren åtskildes kl. 18.06.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med 6 §
anf. 26 (delvis),
av talmannen därefter till och med anf. 61 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 96 (delvis),
av talmannen därefter till och med 15 § anf. 130 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

KARI HASSELBERG

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Aktuell debatt: Coacher för arbetssökande	1
Anf. 1 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	1
Anf. 2 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	2
Anf. 3 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	4
Anf. 4 ANNIKA QARLSSON (c)	6
Anf. 5 HANS BACKMAN (fp)	7
Anf. 6 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	9
Anf. 7 TORBJÖRN BJÖRLUND (v).....	10
Anf. 8 ULF HOLM (mp).....	12
Anf. 9 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	14
Anf. 10 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	15
Anf. 11 ANNIKA QARLSSON (c)	16
Anf. 12 HANS BACKMAN (fp)	17
Anf. 13 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	19
Anf. 14 TORBJÖRN BJÖRLUND (v).....	20
Anf. 15 ULF HOLM (mp).....	21
Anf. 16 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	22
Anf. 17 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	22
Anf. 18 ANNIKA QARLSSON (c)	23
Anf. 19 HANS BACKMAN (fp)	24
Anf. 20 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	24
Anf. 21 TORBJÖRN BJÖRLUND (v).....	25
Anf. 22 ULF HOLM (mp).....	26
Anf. 23 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	26
2 § Meddelande om information från regeringen.....	27
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	27
4 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	27
5 § Förnyad bordläggning.....	28
6 § Migration.....	28
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2009/10:SfU2	28
Anf. 24 GÖTE WAHLSTRÖM (s)	28
Anf. 25 KALLE LARSSON (v).....	30
Anf. 26 BODIL CEBALLOS (mp)	33
Anf. 27 MIKAEL CEDERBRATT (m)	36
Anf. 28 KALLE LARSSON (v) replik	39
Anf. 29 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	40
Anf. 30 KALLE LARSSON (v) replik	40
Anf. 31 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	41
Anf. 32 BODIL CEBALLOS (mp) replik	41
Anf. 33 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	41

Anf. 34	BODIL CEBALLOS (mp) replik	42
Anf. 35	MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	42
Anf. 36	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	42
Anf. 37	MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	43
Anf. 38	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	43
Anf. 39	MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	44
Anf. 40	FREDRICK FEDERLEY (c)	44
Anf. 41	KALLE LARSSON (v) replik	47
Anf. 42	FREDRICK FEDERLEY (c) replik	48
Anf. 43	KALLE LARSSON (v) replik	49
Anf. 44	FREDRICK FEDERLEY (c) replik	49
Anf. 45	BODIL CEBALLOS (mp) replik	50
Anf. 46	FREDRICK FEDERLEY (c) replik	50
Anf. 47	BODIL CEBALLOS (mp) replik	51
Anf. 48	FREDRICK FEDERLEY (c) replik	51
Anf. 49	ULF NILSSON (fp)	52
Anf. 50	BODIL CEBALLOS (mp) replik	56
Anf. 51	ULF NILSSON (fp) replik	56
Anf. 52	BODIL CEBALLOS (mp) replik	56
Anf. 53	ULF NILSSON (fp) replik	57
Anf. 54	LARS GUSTAFSSON (kd)	57
Anf. 55	BODIL CEBALLOS (mp) replik	60
Anf. 56	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	60
Anf. 57	BODIL CEBALLOS (mp) replik	61
Anf. 58	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	61
Anf. 59	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m)	62
Anf. 60	KALLE LARSSON (v) replik	64
Anf. 61	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	65
Anf. 62	KALLE LARSSON (v) replik	65
Anf. 63	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	66
Anf. 64	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	67
Anf. 65	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	67
Anf. 66	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	68
Anf. 67	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	68
Anf. 68	BODIL CEBALLOS (mp) replik	69
Anf. 69	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	70
Anf. 70	BODIL CEBALLOS (mp) replik	70
Anf. 71	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	71
	(Beslut skulle fattas den 14 december.)	72

7 § Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och

asylprocedurdirektivet	72	
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2009/10:SfU8	72	
Anf. 72	BJÖRN LIND (s)	72
Anf. 73	KALLE LARSSON (v)	75
Anf. 74	BODIL CEBALLOS (mp)	78
Anf. 75	MIKAEL CEDERBRATT (m)	82
Anf. 76	ULF NILSSON (fp)	83
Anf. 77	LARS GUSTAFSSON (kd)	83

Anf. 78	BODIL CEBALLOS (mp) replik	84
Anf. 79	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	85
Anf. 80	BODIL CEBALLOS (mp) replik	85
Anf. 81	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	85
Anf. 82	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m)	86
Anf. 83	KALLE LARSSON (v) replik	88
Anf. 84	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	89
Anf. 85	KALLE LARSSON (v) replik	89
Anf. 86	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	90
Anf. 87	BJÖRN LIND (s) replik	91
Anf. 88	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	91
Anf. 89	BJÖRN LIND (s) replik	92
Anf. 90	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	92
Anf. 91	BODIL CEBALLOS (mp) replik	93
Anf. 92	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	94
Anf. 93	BODIL CEBALLOS (mp) replik	94
Anf. 94	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	95
	(Beslut skulle fattas den 14 december.)	95
8 §	Ändringar av stadgarna för Internationella valutafonden och Världsbanken	95
	Finansutskottets betänkande 2009/10:FiU16	95
	(Beslut skulle fattas den 14 december.)	95
9 §	Oberoendet i den kommunala revisionen	96
	Konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU16	96
	(Beslut skulle fattas den 14 december.)	96
10 §	Nya domförhållningsregler för en effektivare Europadomstol	96
	Konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU22	96
	(Beslut skulle fattas den 14 december.)	96
11 §	Rättelse av ändring i riksdagsordningen	96
	Konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU33	96
	(Beslut skulle fattas den 14 december.)	96
12 §	Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	96
13 §	Svar på interpellation 2009/10:125 om sparbankers framtid	98
	Anf. 95 Statsrådet MATS ODELL (kd)	98
	Anf. 96 ULLA ANDERSSON (v)	99
	Anf. 97 LENA OLSSON (v)	100
	Anf. 98 Statsrådet MATS ODELL (kd)	101
	Anf. 99 ULLA ANDERSSON (v)	102
	Anf. 100 LENA OLSSON (v)	103
	Anf. 101 GUNNAR ANDRÉN (fp)	103
	Anf. 102 Statsrådet MATS ODELL (kd)	104
	Anf. 103 ULLA ANDERSSON (v)	105
	Anf. 104 Statsrådet MATS ODELL (kd)	105
14 §	Svar på interpellation 2009/10:126 om insatser för unga lagöverträdare	106
	Anf. 105 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	106
	Anf. 106 LENA OLSSON (v)	107

Anf. 107	Justitieminister BEATRICE ASK (m)	107
Anf. 108	LENA OLSSON (v)	108
Anf. 109	Justitieminister BEATRICE ASK (m)	109
Anf. 110	LENA OLSSON (v)	110
Anf. 111	Justitieminister BEATRICE ASK (m)	111
15 §	Ändringar i sjukförsäkringen	111
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2009/10:SfU13	111
Anf. 112	VERONICA PALM (s)	111
Anf. 113	LISELOTTE OLSSON (v)	114
Anf. 114	GUNVOR G ERICSON (mp)	115
Anf. 115	GUNNAR AXÉN (m)	117
Anf. 116	LISELOTTE OLSSON (v) replik	120
Anf. 117	GUNNAR AXÉN (m) replik	121
Anf. 118	LISELOTTE OLSSON (v) replik	121
Anf. 119	GUNNAR AXÉN (m) replik	122
Anf. 120	VERONICA PALM (s) replik	122
Anf. 121	GUNNAR AXÉN (m) replik	123
Anf. 122	VERONICA PALM (s) replik	123
Anf. 123	GUNNAR AXÉN (m) replik	124
Anf. 124	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	124
Anf. 125	GUNNAR AXÉN (m) replik	125
Anf. 126	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	125
Anf. 127	GUNNAR AXÉN (m) replik	126
Anf. 128	SOLVEIG ZANDER (c)	126
Anf. 129	VERONICA PALM (s) replik	128
Anf. 130	SOLVEIG ZANDER (c) replik	129
Anf. 131	VERONICA PALM (s) replik	129
Anf. 132	SOLVEIG ZANDER (c) replik	130
Anf. 133	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	130
Anf. 134	SOLVEIG ZANDER (c) replik	130
Anf. 135	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	131
Anf. 136	SOLVEIG ZANDER (c) replik	131
Anf. 137	LISELOTTE OLSSON (v) replik	132
Anf. 138	SOLVEIG ZANDER (c) replik	132
Anf. 139	LISELOTTE OLSSON (v) replik	132
Anf. 140	SOLVEIG ZANDER (c) replik	133
Anf. 141	ULF NILSSON (fp)	133
Anf. 142	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	135
Anf. 143	ULF NILSSON (fp) replik	136
Anf. 144	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	136
Anf. 145	ULF NILSSON (fp) replik	136
Anf. 146	LARS GUSTAFSSON (kd)	137
Anf. 147	LISELOTTE OLSSON (v) replik	139
Anf. 148	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	139
Anf. 149	LISELOTTE OLSSON (v) replik	140
Anf. 150	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	140
Anf. 151	HELENA RIVIÈRE (m)	141
Anf. 152	VERONICA PALM (s) replik	141
Anf. 153	HELENA RIVIÈRE (m) replik	141

Prot. 2009/10:48
11 december

Anf. 154 MEERI WASBERG (s).....	141
Anf. 155 GUNNAR AXÉN (m).....	142
Anf. 156 VERONICA PALM (s).....	143
Anf. 157 GUNVOR G ERICSON (mp).....	143
(Beslut skulle fattas den 14 december.).....	143
16 § Anmälan om interpellationer	144
17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	144
18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	145
19 § Kammaren åtskildes kl. 18.06.	145

Tryck: Elanders, Vällingby 2010